

L-Omofobia u d-Diskriminazzjoni bbażata fuq I-Orjentazzjoni Sesswali u l-Identità tas- Sessi fl-Istati Membri tal-UE

It-Tieni Parti: Is-Sitwazzjoni Soċjali

Traduzzjoni manuale verifikata

ČAħħDA: Id-dejta u l-informazzjoni li hemm f'dan ir-rapport ġew ipprovdu minn COWI u mill-Istitut Daniż għad-Drittijiet tal-Bniedem. Ir-responsabbiltà għall-konklużjonijiet u l-opinjonijiet hija tal-FRA.

Čaħda:

Fil-każ ta' kwistjonijiet rigward din it-traduzzjoni jekk jogħġibok ikkonsulta l-verżjoni bl-Ingliż, li hija l-verżjoni orīginali u uffiċjali tad-dokument.

Fuq l-Internet hafna informazzjoni dwar l-Unjoni Ewropea hija disponibbli (<http://europa.eu>).

FRA – L-Aġenzijsa tad-Drittijiet Fundamentali ta' l-Unjoni Ewropea
Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Vjenna – Awstrijja
tel. +43 158030-0 – fax +43 158030-699
info@fra.europa.eu – fra.europa.eu

TK-30-09-002-MT-N

© L-Aġenzijsa tad-Drittijiet Fundamentali ta' l-Unjoni Ewropea, 2009

L-ikkupjar huwa awtorizzata, ħlief għal finijiet kummerċjali, bil-kundizzjoni li jissemma s-sors.

Kelmtejn qabel

Nhar it-18 ta' Diċembru 2008, l-Assemblea Ĝenerali tan-Nazzjonijiet Uniti semgħet dikjarazzjoni qawwija abbozzata minn Franza u l-Olanda f'isem l-Unjoni Ewropea u ko-sponsorjata minn sitta u sittin pajiż mir-reġjuni kollha. Hija talbet biex globalment l-omosesswalità ma tibqax titqies bħala reat u kkundannat il-ksur tad-drittijiet tal-bniedem fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali jew l-identità tas-sessi.

Fl-Unjoni Ewropea, l-Artikolu 13 tat-Trattat tal-KE jipprobixxi kwalunkwe diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali u l-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE hija l-ewwel karta internazzjonali dwar id-drittijiet tal-bniedem li tinkludi espliċitament it-terminu “orjentazzjoni sesswali”. L-istudju legali li ppubblikajna f'Ġunju 2008 juri li 18-il Stat Membru tal-UE digà pprovdexx protezzjoni pjuttost komprensiva kontra d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali, filwaqt li f'Lulju 2008, il-Kummissjoni Ewropea pproponiet protezzjoni aktar qawwija mifruxa madwar l-UE kontra d-diskriminazzjoni fuq il-bažiċċi kollha.

Madankollu, is-sitwazzjoni soċjali hija wahda inkwetanti. Matul dawn l-ahhar snin, sensiela ta' avvenimenti fl-Istati Membri tal-UE, bhall-projbizzjoni ta' dimostrazzjonijiet tal-Pride, diskors ta' mibegħda mill-politikanti u dikjarazzjonijiet intolleranti minn mexxejja religjuži, bagħtu sinjalji allarmanti u qajmu dibattitu ġdid dwar il-firxa tal-omofobija u d-diskriminazzjoni kontra persuni ležbjani, omosesswali, bisesswali, transesswali u transgeneri fl-Unjoni Ewropea. Dawn l-avvenimenti wasslu lill-Parlament Ewropew biex fl-2005 jadotta riżoluzzjoni li tikkundanna l-omofobija u d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali.

Sentejn wara, jiġifieri fis-sajf tal-2007, il-Parlament Ewropew talab lill-Aġenzija għad-Drittijiet Fundamentali li kienet għadha kif twaqqfet sabiex tiżviluppa rapport komparativ u komprensiv li jkɔpri l-Istati Membri kollha tal-UE fuq is-sitwazzjoni fir-rigward tal-omofobija u d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali. B'reazzjoni għal dan, l-Aġenzija wettqet proġetti ta' riċerka soċjali u legali fuq skala matul l-2007 u l-2008.

Dan ir-rapport komprensiv kompost minn żewġ partijiet, analizi legali u analizi soċjali, huwa pprezentat lill-Parlament Ewropew u lill-Kumitat tiegħu dwar il-Libertajiet Ċivili, il-Ġustizzja u l-Affarijiet Interni bħala evidenza għal azzjonijiet meħtieġa sabiex jiġu rrispettati, imħarsa u promossi d-drittijiet fundamentali tal-persuni LGBT madwar l-UE.

L-analizi soċjali inkluża f'din il-pubblikazzjoni hija bbażata fuq dejta u informazzjoni kuntewwali nklużi fir-rapporti tal-pajjiżi ghall-Istati Membri

kollha tal-UE. Materjal uniku n̄gabar permezz ta' intervisti fuq il-post ma' NGOs ta' LGBT, Korpi ta' Ugwaljanza u awtoritajiet pubblici fl-Istati Membri kollha u permezz ta' stħarriġ f'forma ta' kwestjonarju li sar mal-partijiet interessati. Din id-dejta gdida kienet ikkombinata ma' eżami bir-reqqa tal-istudji akademici ezistenti u tal-istħarrig tal-Ewrobarometru sabiex tīgi žviluppata t-tieni parti tar-rapport tagħna, analizi soċjali komprensiva li tikkumplimenta l-analizi legali tal-FRA li ġiet rilaxxata f'Ġunju 2008.

Il-ħidma turi li s-sitwazzjoni attwali tad-drittijiet tal-bniedem għal persuni ležbjani, omosesswali rgiel, bisesswali, transesswali u transgeneri mhixiex wahda sodisfaċenti. Hafna persuni LGBT jesperjenzaw diskriminazzjoni, bullying u fastidju, filwaqt li, aktar inkwetanti, gew identifikati wkoll okkorrenzi ta' attakki fiziċi: Fl-iskejjel qiegħed jintuża kliem insolenti ghall-persuni omosesswali u ležbjani. Il-fastidju jista' jseħħ kuljum fuq il-post tax-xogħol. Ir-relazzjonijiet spiss ma għandhomx l-abilità li jassiguraw ill-xulxin bħala msieħba legali shah. Fid-djar tal-irtirar, rari jkun hemm għarfien dwar il-htigjiet tal-persuni LGBT. Taħt dawn iċ-ċirkostanzi, l-'invizibilità' ssir strategija ta' sopravivenza. F'Unjoni Ewropea li tibbażza rubħha fuq il-principji tat-trattament ugħwali u fuq leġiżlazzjoni kontra d-diskriminazzjoni, dan mhuwiex aċċettabbli.

X'hemm bżonn li jsir?

L-ewwelnett, sabiex il-ġlieda kontra l-ksur tad-drittijiet fundamentali ssir verament b'mod effettiv hemm bżonn ta' impenn politiku qawwi lejn il-principji tat-trattament ugħwali u n-non-diskriminazzjoni. Il-mexxejja političi fuq livell nazzjonali u dak tal-UE jeħtieg li jieħdu pozizzjoni b'saħħitha kontra l-omofobija u d-diskriminazzjoni kontra l-persuni LGBT u transgeneri, billi b'dan il-mod ikunu qiegħdin jikkontribwixxu għal bidla pozittiva fl-imġiba u l-attitudnijiet pubblici.

It-tieni, jeħtieg li jkollha għarfien tajjeb tas-sitwazzjoni bbażat fuq dejta robusta li tiggwida l-izviluppar ta' azzjonijiet u linji političi bbażati fuq l-evidenza. Din ir-riċerka tirrappreżenta pass pozittiv importanti f'din id-direzzjoni. Izda l-awtoritajiet tal-ugħwaljanza u korpi speċjalizzati oħraejn f'hafna Stati Membri xorta għad għandhom bżonn jiżviluppaw mekkaniżmi ta' ġbir tad-dejta, jippromwovu r-riċerka xjentifika, u jinkoraggixxu b'mod attiv lill-persuni LGBT biex jersqu 'l quddiem u jressqu l-ilmenti tagħhom dwar incidenti ta' diskriminazzjoni.

L-opinjonijiet inklużi f'dan ir-rapport jipprovd lill-istituzzjonijiet tal-UE u lill-Istati Membri, kif jitlob ir-Regolament tagħna, bl-assistenza u l-kompetenzi meħtiega sabiex jappoġġjawhom meta jiġu biex jieħdu miżuri jew azzjoni fi ħdan l-isferi ta' kompetenza rispettivi tagħhom sabiex jirrispettaw b'mod shiħ id-drittijiet fundamentali.

Qabel nagħlaq nixtieq nirringrazzja għall-hidma tagħhom lill-persunal tal-Àgenzija, lil Caroline Osander, maniġer tal-proġett mill-*Istitut Daniż għad-Drittijiet tal-Bniedem*, u lill-maniġer tal-proġett, Mikael Keller, kif ukoll lill-konsulent Mads Ted Drud-Jensen minn *COWI*.

*Morten Kjaerum
Direttur, l-Àgenzija għad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea*

Traduzzjoni mhux verifikasi

Il-Werrej

KELMTEJN QABEL	3
IL-WERREJ.....	6
SOMMARJU EŽEKUTTIV.....	7
OPINJONIJIET.....	18
INTRODUZZJONI	24
Kjarifika tat-termini u l-kunċetti	26
Metodoloġija	30
L-EWWEL PARTI: IL-PERSUNI LEŽBJANI, OMOSESSWALI RĞIEL, BISESSWALI U TRANSESSWALI/TRANSĞENERI FL-UE	32
Attitudnijiet lejn il-persuni LGBT	32
Reati ta' Mibegħda u Diskors ta' Mibegħda	43
Il-libertà tal-laqqħat	60
Is-suq tax-xogħol	67
L-Edukazzjoni	81
Is-Saħħa.....	90
L-istituzzjonijiet reliġjuži.....	97
L-isports	102
Il-midja	106
L-ażil	111
Id-Diskriminazzjoni Multipla	118
IT-TIENI PARTI: IL-PERSUNI TRANSĞENERI: KWISTJONIJIET SPECIFIČI.....	125
KONKLUŽJONIJIET.....	146
Anness 1 L-Awturi tar-Rapporti tal-Pajjiżi	149
Anness 2 Parti Interessata (E) – Kwestjonarju.....	152

Sommarju Eżekuttiv

Sfond

Il-prinċipju tat-trattament ugwali jikkostitwixxi valur fundamentali tal-Unjoni Ewropea. Il-Karta tad-Drittijiet Fundamentalni tal-Unjoni Ewropea hija l-ewwel strument internazzjonali għad-drittijiet tal-bniedem li tipprobixxi b'mod espliċiutu d-diskriminazzjoni fuq il-baži tal-“orjentazzjoni sesswali” fl-Artikolu 21 (1) tagħha:

“Kwalunkwe diskriminazzjoni bbażata fuq kwalunkwe baži bhas-sess, ir-razza, il-kulur tal-ġilda, l-origini etnika jew soċjali, il-karatteristiċi ġenetiċi, il-lingwa, ir-reliġjon jew it-twemmin, l-opinjoni politika jew opinjoni oħra, l-ishubija ta’ minoranza nazzjonali, il-proprjetà, it-twelid, diżabilità, l-età jew l-orjentazzjoni sesswali, għandha tiġi pprojbita”.

Qabel ma ġie ffirmat it-Trattat ta’ Amsterdam, il-fokus tal-azzjoni legali tal-UE f’dan ir-rigward kien fuq il-prevenzjoni tad-diskriminazzjoni fuq il-bažiċċi tannazzjonali u s-sess. L-Artikolu 13 tat-Trattat ta’ Amsterdam ta setgħat godda lill-Komunità biex tikkumbatti d-diskriminazzjoni fuq il-bažiċċi tas-sess, l-origini razzjali jew etnika, ir-reliġjon jew it-twemmin, diżabilità, l-età jew l-orjentazzjoni sesswali. Konsegwentement, gew ippromulgati żewġ Direttivi godda tal-KE fil-qasam ta’ kontra d-diskriminazzjoni: id-Direttiva dwar l-Ugwaljanza Razzjali u d-Direttiva dwar l-Ugwaljanza fl-Impjieg. Madankollu, il-protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni minhabba l-orjentazzjoni sesswali tiġi pprovduta biss mid-Direttiva dwar l-Ugwaljanza fl-Impjieg fil-qasam tal-impjieg u x-xogħol.

F’Ġunju 2007, il-Parlament Ewropew talab lill-Aġenzija għad-Drittijiet Fundamentali biex tizviluppa rapport komprensiv u komparattiv dwar is-sitwazzjoni fir-rigward tal-omofobija u d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orjentazzjoni sesswali fl-Istati Membri tal-Unjoni Ewropea bil-għan li jkun jiġi jassisti lill-Kumitat ghall-Libertajiet Ċivil, il-Ġustizzja u l-Affarijiet Interni tal-Parlament Ewropew, meta tiġi diskussa l-htieġa għal Direttiva li tkopri l-bažiċċi kollha tad-diskriminazzjoni elenkti fl-Artikolu 13 tat-Trattat tal-KE għas-setturi kollha li ssir referenza għalihom fid-Direttiva dwar l-Ugwaljanza Razzjali 2000/43/KE. Dawn is-setturi huma l-edukazzjoni, is-sigurtà soċjali, il-kura tas-sahha, u l-aċċess għall-prodotti u s-servizzi.

B’reazzjoni għal dan, f’Diċembru 2007 l-Aġenzija hejjiet u nediet progett maġġuri li kien kompost, wara l-metodoloġija interdixxiplinarja soċjo-legali tagħha, minn żewġ partijiet. L-ewwel parti, li għiet ippubblikata f’Ġunju 2008, tinkludi analiżi legali komprensiva u komparattiva tas-sitwazzjoni fl-Istati Membri tal-Unjoni Ewropea. L-analiżi legali komparattiva kienet ibbażata fuq 27 studju legali nazzjonali li kienu jkopru lill-Istati Membri kollha tal-UE u li

Kienu abbozzati fuq il-bazi ta' linji gwida dettaljati pprovduuti mill-FRA. It-tieni parti, li hija l-pubblikazzjoni preżenti, hija analizi soċjali komprensiva u komparattiva bbażata fuq dejta disponibbli f'kull parti tal-Unjoni Ewropea, kif ukoll fuq riċerka fuq il-post li tikkonsisti minn intervisti u diskussionijiet ma' atturi ewlenin rilevanti, imwettqa mill-Istitut Daniz għad-Drittijiet tal-Bniedem (DIHR) u mid-ditta ta' konsulenza internazzjonali COWI.

Lista strettament preciżha tal-kwistjonijiet koperti f'dan ir-rapport għandha tinkludi “l-omofobija, transfobija, u d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali, l-identità tas-sessi u l-espressjoni sesswali”. Id-definizzjonijiet ta' dawn il-kunċetti kolha jinsabu fis-sezzjoni ‘Kjarifika tat-termini’ tas-sezzjoni ‘Introduzzjoni u Termini’. Dawn it-termini kolha għandhom jintużaw b'mod shiħ kull meta jkun hemm bżonn tal-preċiżjoni fit-tifsira. Madankollu, ghall-iffacilitar tal-istil, f'partijiet tar-rapport, dawn l-oqsma kollha sempliċiment jitqiesu bħala impliċiti taħt it-titli ta’ ‘omofobija’ u ‘diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali’; it-terminu ‘omofobija u kwistjonijiet relatati xi drabi sejjjer jintuża wkoll biex jinkludi dawn l-oqsma l-ohrajn.

1. Sejbiet ewlenin

Is-sitwazzjoni soċjali attwali għall-persuni ležbjani, omosesswali rġiel, bisesswali, transesswali u transgħeneri (LGBT) tirrappreżenta problema għall-Unjoni Ewropea. Il-persuni ležbjani, omosesswali rġiel, bisesswali, transesswali u transgħeneri jesperenzaw diskriminazzjoni, bullying u fastidju madwar l-UE. Dawn ta' spiss jieħdu l-forma ta' dikjarazzjonijiet li jbaxxu lil dak li jkun, tgħajjur u insulti jew l-użu ta' lingwaġġ abbużiv, u wkoll, aktar inkwetanti, attakki verbali u fiżiċċi. Kif urew ir-riżultati tal-Istħarriġ tal-Ewrobarometru dwar id-Diskriminazzjoni ta' Lulju 2008, bhala medja, aktar minn nofs iċ-ċittadini tal-UE jqisu li d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali hija mifruxa sew f'pajjiżhom.

L-investigazzjoni tagħna turi wkoll li fil-ħajja tagħhom ta' kuljum il-persuni LGBT jesperenzaw l-*omofobia*; il-biża' irrazzjonali minn, u l-istmerrija għall-omosesswalitā u għal-ležbjani, l-omosesswali rġiel u l-bisesswali, illi jiġu mill-pregudizzju. Il-persuni transgħeneri jesperenzaw b'mod simili t-*transfobia*.

Id-Diskriminazzjoni, l-omofobia u t-transfobia jaffettwaw il-ħajjet u l-ġhażliet tal-persuni LGBT fl-oqsma kollha tal-hajja soċjali. Sa minn meta

jkunu żgħar, il-kliem insolenti użat għall-omosesswali u l-leżbjani fl-iskejjel jgħallimhom jibqgħu inviżibbli; dawn il-persuni spiss jesperjenzaw fastidju u diskriminazzjoni fuq il-post tax-xogħol; f'ħafna pajjiżi dawn ma jistghux jassiguraw ir-relazzjonijiet tagħhom ma' xulxin bħala shab legali; huma rari jaraw rappreżentanza pozittiva tal-LGBT fil-midja; meta jfittxu trattament ġħalihom infushom jew għas-sieħeb/sieħba tagħhom huma jeżitaw milli jikxfu l-identità tagħhom f'ambjenti li jieħdu l-eterosesswalità *for granted*, bħallikieku hija l-unika orjentazzjoni sesswali li teżisti; fid-djar tal-irtirar, il-htigjiet tagħhom rari jinfieħmu u jintgħarfu. U jekk ikunu refugjati li jkunu qegħdin ifittxu ażil minn persekuzzjoni f'pajjiżi terzi minħabba l-orientazzjoni sesswali jew l-identità tas-sess tagħhom, ħafna drabi dawn ma jiġux emmnu l-omosesswalità titqies bħala reat.

Il-biza' mid-diskriminazzjoni, l-omofoċija u t-transfobija jikkontribwixxu għall-'inviżibilità' tal-persuni LGBT f'ħafna partijiet tal-Ewropa u f'ħafna ambjenti soċjali. Il-persuni LGBT ta' spiss jadottaw l-'inviżibilità' bħala 'strategija ta' sopravivenza' minħabba r-riskji percepiti li jkunu esposti għad-diskriminazzjoni. Dan jikkontribwixxi għan-numru komparattivament baxx ta' ilmenti dwar diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali, l-identità tas-sessi jew l-espressjoni sesswali madwar l-UE, meta mqabbla mal-ilmenti ta' diskriminazzjoni għal raġunijiet oħrajn.

Xi differenzi bejn l-Istati Membri

Id-dritt fundamentali għal-libertà tal-laqqhat kien imfixkel f'ghadd ta' Stati Membri jew mill-awtoritajiet pubblici jew inkella minn attakki fuq dawk li jieħdu sehem fid-dimostrazzjonijiet. Incidenti bħal dawn kienu rrapportati f'hemes Stati Membri (il-Bulgarija, l-Estonja, il-Latvja, il-Polonja u r-Rumanija). Barra minn hekk, f'dawn, u f'sitt Stati Membri addizzjonali (il-Bulgarija, ir-Repubblika Čeka, Ċipru, l-Ungaria, l-Italja u Malta) it-talbiet għat-titjib tad-drittijiet tal-persuni LGBT intlaqgħu b'mod invarjabbi b'reazzjonijiet negattivi minn xi politikanti u rappreżentanti ta' istituzzjonijiet jew gruppni reliġjużi.

Madankollu, fi Stati Membri oħrajn, l-organizzazzjonijiet tal-LGBT iċċelebraw avvenimenti tal-pride, hafna drabi bil-partecipazzjoni ta' ministri tal-gvern, partiti politici, u, f'xi każijiet, organizzazzjonijiet reliġjużi: fl-**Olanda**, waqt il-Canal Pride tal-2008 f'Amsterdam ipparteċipaw tliet ministri tal-gvern, li kienu qegħdin jirrappreżentaw il-kabinett, u s-sindku ta' Amsterdam. Fl-**Awstrija**, fost il-120,000 partecipant tal-Pride tal-2008 kien hemm il-korp tal-ugwaljanza tal-belt ta' Vjenna; Fl-**Iżvejja**, kien il-Ministru ghall-Affarijiet tal-UE li fetah l-EuroPride ta' Stokkolma 2008, liema avveniment jattira aktar minn 80,000 partecipant, fosthom il-Knisja Luterana tal-pajjiż; Fi **Spanja**, waqt il-Pride ta' Madrid tal-2008 ipparteċipaw il-Ministru tal-Ugwaljanza u mijiet ta' eluf ta' partecipanti minn madwar l-Ewropa kollha; Fi **Franza**, kien hemm aktar minn

nofs miljun ruħ illi nghaqdu flimkien biex jipparteċipaw fil-Gay Pride ta' Parigi fl-2008, inkluż is-Sindku ta' Parigi.

Kwistjoni oħra li digà kienet għiet analizzata fl-istudju legali tal-FRA tikkonċerna differenzi bejn l-Istati Membri fir-rigward tad-drittijiet ta' shubija. Erbatax-il Stat Membru (l-Awstrija, il-Bulgarija, Čipru, l-Estonja, il-Greċċa, l-Ungerija,¹ l-Irlanda, l-Italja, il-Latvja, il-Litwanja, Malta, il-Polonja, ir-Rumanija u s-Slovakja) ma jagħtux drittijiet ta' shubija lill-persuni LGBT, iżda tliet Stati Membri (il-Belġju, l-Olanda u Spanja) taw drittijiet shaħi ta' żwieg li koppji tal-istess sess. In-nuqqas ta' drittijiet ta' shubija jfisser li l-koppji tal-istess sess għandhom nuqqas ta' aċċess għal ghadd ta' drittijiet u beneficiċi li jgawdu l-koppji tas-sess oppost.

Jeżistu wkoll differenzi maġġuri bejn l-Istati Membri tal-UE fir-rigward tal-opinjoni pubblika lejn il-persuni u l-kwistjonijiet tal-LGBT. Pereżempju, l-Istharrig tal-Ewrobarometru dwar id-Diskriminazzjoni fl-2006 sab li l-maġgoranza tal-popolazzjoni fl-Olanda (82 fil-mija), l-Izvejza (71 fil-mija) u d-Danimarka (69 fil-mija) kienet favur iż-żwieg bejn koppji tal-istess sess, iżda min-naħha l-oħra, kien hemm biss minoranza żgħira fir-Rumanija, (11 fil-mija), il-Latvja (12 fil-mija) u Čipru (14 fil-mija). Barra minn hekk, waqt li fl-Olanda hemm 91 fil-mija tal-popolazzjoni li jistqarru li jhossuhom komdi li jkollhom persuna omosesswali tqoqħod fil-vičinat tagħhom, il-perċentwal ta' nies li kienu tal-istess opinjoni fir-Rumanija kien biss ta' 36 fil-mija. L-Istharrig tal-Ewrobarometru dwar id-Diskriminazzjoni fl-2008, li juža ‘skala ta’ kumdità’ b’ghaxar punti, ipproduċa rizultati simili: l-Iżvediżi (9.5), l-Olandiżi u d-Daniżi (9.3) illi wieġbu fl-istħarrig kienu l-aktar ‘komdi’ għall-idea li jkollhom persuna omosesswali tgħix fil-vičinat tagħhom, iżda gie rregistrat livell ta’ ‘kumdità’ ferm aktar baxx fil-Bulgarija (5.3), il-Latvja (5.5) u l-Litwanja (6.1).

Xi differenzi fu' fidan l-Istati Membri

Ta' min-isemmi wkoll id-differenzi **fi ħdan** l-Istati Membri li l-Istharrig tal-Ewrobarometru hareġ fil-berah. Dawn jikkonċernaw: (1) dawk l-attitudnijiet negattivi lejn il-persuni LGBT (pereżempju, in-nies kbar fl-età aktar miż-żgħażagħ, l-irġiel aktar min-nisa, dawk inqas edukati aktar minn dawk b'edukazzjoni għolja); (2) is-sitwazzjonijiet fejn il-persuni LGBT għandhom it-tendenza li jitqiesu f'dawl aktar negattiv (pereżempju, meta jiġu biex jieħdu hsieb jew jgħallmu t-tfal, jew hekk kif il-qrabha jiġi generaw reazzjonijiet aktar ostili minn ħbieb jew tobba); u (3) dawk li jiġu affettwati l-aktar mill-bullying u reati ta' mibegħda (pereżempju, iż-żgħażagħ aktar minn dawk akbar fl-età).

¹ L-Ungerija kienet qiegħda tintroduċi ligi li tipprovd għar-registrazzjoni ta' koppji tal-istess sess, iżda din giet irrevokata mill-Qorti Kostituzzjoni Ungeriza f'Diċembru 2008.

Attitudnijiet lejn il-persuni LGBT

Skont 1-Istharrig tal-Ewrobarometru, l-attitudnijiet lejn il-persuni LGBT ivarjaw b'mod sinjifikanti bejn l-Istati Membri tal-UE, jiddependi mill-kuntest li jkunu fih il-persuni LGBT. L-aktar riżultati pozittivi jidhru meta n-nies jintalbu jgħidu jekk iridux persuna omosesswali bhala ġar tagħhom. L-aktar riżultati negattivi jitilghu fil-wiċċi meta l-persuni li jwieġbu fl-istħarrig jintalbu jgħidu jekk jaqblux li l-persuni omosesswali għandhom jithallew jadottaw it-tfal.

F'pajjiżi li għandhom legiżlazzjoni b'sahħħiha li thares id-drittijiet tal-persuni LGB, inkluż id-dritt għal shubija legali, l-attitudnijiet ġenerali lejn il-persuni LGB għandhom it-tendenza li jkunu aktar pozittivi.

L-attitudnijiet lejn il-persuni transgħeneri huma sinjifikattivament aktar negattivi meta mqabbla mal-attitudnijiet lejn il-persuni leżbjani, omosesswali rġiel u bisesswali.

Reati ta' mibegħda u diskors ta' mibegħda

Ir-reati ta' mibegħda minn gruppi omofobiċi jaffettaw lill-persuni LGBT f'diversi modi. L-aggressjoni verba li hija l-aktar tip komuni ta' inċident ta' mibegħda li jiġi esperjenzat, u hafna drabi sseħħ f'postijiet pubbliċi. Iż-żgħażaq huma soġġetti għal attakki aktar minn gruppi ta' età oħrajn (inkluż bullying fl-iskola), filwaqt li l-leżbjani u l-bisesswali nisa huma fi probabilità akbar li jesperjenzaw attakki sesswali jew attakki f'ambjenti privati mill-omosesswali jew bisesswali rġiel. Dawk li jwettqu r-reati hafna drabi jkunu żgħażaq maskili fi gruppi. Matul dawn l-aħħar snin kien hemm diversi każżijiet ta' attakki ħorox hafna fuq persuni transgħeneri.

In-nuqqas ta' rapportar xieraq huwa karatteristika ewlenija tar-reati omofobiċi u transfobiċi, bhal f'forom oħrajn ta' reati ta' mibegħda. Il-maġgoranza tal-Istati Membri mgħandhomx l-ghodod meħtieġa biex jirrapportaw dawn l-incidenti lill-pulizija, bhal permezz ta' formoli għal rapportar mill-persuna stess jew rapportar assistit jew minn parti terza. L-uffiċjali tal-pulizija f'hafna mill-Istati Membri mhumiex imħarrġa b'mod adegwat biex jidentifikaw u jittrattaw mar-reati ta' mibegħda. In-nuqqas ta' rapportar xieraq huwa spjegat ukoll mir-riluttanza ta' hafna mill-vittmi LGBT li jikxfu l-identità sesswali tagħhom, hafna drabi minhabba li l-lawtoritajiet ma jkunux sensittivi għas-sitwazzjoni tagħhom jew minhabba li ma jkunux imħarrġa biex jittrattaw ma' tali inċidenti f'appoġġ lill-vittma. In-nuqqas ta' rapportar xieraq huwa problema serja ghaliex jirriżulta f'ċifri ufficijalji li ma jikxfux id-daqs reali tal-problema. Minbarra dan, madwar l-UE ftit li xejn qiegħda ssir riċerka fuq in-numri, il-

karatru, id-delinkwenti jew il-vittmi tar-reati ta' mibegħda omofobiċi jew transfobiċi.

L-attakki fuq postijiet fejn isiru attivitajiet tal-persuni LGBT huma problema f'xi Stati Membri. Il-bini tal-NGOs li jirrapreżentaw lill-persuni LGBT jiġu vvandalizzati, u postijiet oħrajin fejn jiltaqgħu spicċaw mogħtija n-nar jew inkella l-klientela tagħhom ġew iffastidjati jew attakkati serjament.

Id-diskors ta' mibegħda kontra l-persuni LGBT isir, fost kuntesti oħrajin, f'dibattiti politici dwar id-drittijiet tal-LGBT jew waqt kontro-dimostrazzjonijiet f'avvenimenti pubblici tal-LGBT, bhalma huwa l-Pride. Fuq il-mezzi tal-midja isiru bosta dikjarazzjonijiet omofobiċi minn figur politici u reliġjuži. F'dawn id-dikjarazzjonijiet, il-persuni LGBT spiss jiġu deskritti bhala mhux normali, morda, sesswalment anormali, marbuta mal-kriminalità, immorali jew li joholqu instabilità fis-soċjetà.

L-Internet, bħala pjattaforma ghall-pubblikazzjoni ta' diskors ta' mibegħda, huwa qasam ta' thassib partikolari. Matul ir-riċerka li saret fuq il-post, l-NGOs tal-LGBT u l-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali enfasizzaw li, minħabba natura tal-internet, dawk li jwettqu r-reati mhux faċli jinstabu jew jittellgħu l-qorti.

Il-Libertà tal-Laqqħat

Il-persuni LGBT eżerċitaw id-dritt tagħhom għal-libertà tal-laqqħat meta ġġieldu kontra l-omofobija u fil-kampanji tagħhom favur id-drittijiet tal-LGBT - l-aktar partikolari waqt il-Pride Parades jew laqqħat u avvenimenti simili. Matul dawn l-ahħar snin, il-projbizzjonijiet jew l-impedimenti amministrattivi li ġew implementati holqu problemi ghall-organizzazzjoni ta' dimostrazzjonijiet leġġitimi u paċċifiċi tal-LGBT fl-Estonja, il-Latvja, il-Litwanja, il-Polonja, ir-Rumanija u l-Bulgarija, għalkemm, bl-eċċeżzjoni tal-Litwanja, l-NGOs tal-LGBT sussegwentement irnexxielhom jorganizzaw dawn l-avvenimenti f'dawk l-Istati Membri.

F'xi Stati Membri, l-awtoritajiet pubblici ma setghux, jew ma wrewx ir-rieda, li jassiguraw is-sigurtà tal-partecipanti fid-dimostrazzjonijiet tal-LGBT minn attakki minn dawk li jeħduha kontra d-dimostranti. Fl-ahħar hames snin, attakki ta' dan it-tip saru fl-Iż-zejt, l-Estonja, il-Latvja, il-Polonja, ir-Repubblika Čeka, l-Ungaria, l-Italja, ir-Rumanija u l-Bulgarija. Dawn l-inċidenti ta' spiss kienu akkumpanjati minn dikjarazzjonijiet omofobiċi fil-pubbliku jew diskors ta' mibegħda.

F'xi Stati Membri, l-NGOs tal-LGBT esperjenzaw ukoll problemi biex jikru bini għal attivitajiet politici jew kulturali, u l-organizzaturi tad-dibattiti pubblici tal-LGBT kellhom iħabbtu wiċċhom ma' problemi biex jiksbu aċċess għal postijiet fejn kellhom isiru avvenimenti kulturali u politici.

Is-Suq tax-Xogħol

L-invižibilità tal-persuni LGBT u l-livell relativament baxx ta' ilmenti rregistrați jagħmluha diffieċċi biex titkejjel il-firxa reali tal-omofobija, it-transfobija u d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali u l-identità tas-sessi. Nuqqas ġenerali ta' għarfien dwar id-drittijiet, flimkien mar-riluttanza tal-persuni LGBT milli jirrikoxxu l-orientazzjoni sesswali, l-identità tas-sessi jew l-espressjoni sesswali tagħhom f'konfrontazzjoni pubblika, jistgħu jispiegaw parzjalment dan il-fenomenu. Madankollu, ir-riċerka u r-rapporti tal-NGOs jissuġgerixxu li l-persuni LGBT spiss ikunu soġġetti għall-omofobija u d-diskriminazzjoni fuq il-post tax-xogħol f'numru ta' modi: diskriminazzjoni diretta, fastidju, bullying, ridikulaġni u billi jiġu iżolati mis-soċjetà.

Hafna postijiet tax-xogħol mhumiex meqjusin bhala ‘sikuri’ għall-persunal LGBT. Għalkemm id-dejta tvarja skont il-kuntest nazzjonali, l-istudji u l-intervisti li jsiru fuq il-post juru li l-maġġoranza tal-persuni LGBT ġeneralment ma jkunux lesti jikxfu l-orientazzjoni sesswali tagħhom fil-post tax-xogħol.

L-esperjenzi negattivi tal-passat, il-biża' mid-diskriminazzjoni, ir-riskju ta' tkeċċija mill-impieg u l-kwalità tal-ambjent tax-xogħol il-koll għandhom rwol fid-determinazzjoni tad-deċiżjonijiet tal-persuni LGBT dwar kemm lesti jkunu onesti, u hemm evidenza li turi li l-orientazzjoni sesswali li tibqa' mohbijsa tista' taffettwa s-saħħha u l-benesseri tal-persunal LGBT b'mod negattiv.

L-eżiżenza tal-linji politici dwar it-trattament ugħwali u d-diversità fil-post tax-xogħol u l-irwol deċiżiv tal-manigħ fl-implimentazzjoni ta' dawn il-linji politici jiddeterminaw jekk il-persuni LGBT humiex sejrin iqisu l-ambjent tax-xogħol tagħhom bhala wieħed sikur u inklużiv. L-evidenza turi li legiżlazzjoni effettiva dwar l-ugwaljanza fl-impieg tawtorizza lill-persuni LGBT biex iressqu ilmenti formali f'kazijiet ta' diskriminazzjoni.

L-Edukazzjoni

Inċidenti ta' bullying u fastidju fuq persuni LGBT jiġu rrapporati f'ambjenti edukattivi madwar l-UE. L-omofobija u t-transfobija verbali huma komuni hafna, u l-kelma ‘omosessuali’ (‘pufta’) tintuża ta’ spiss b'mod insolenti.

Il-bullying u l-fastidju jħallu konsegwenzi sinjifikanti fuq iż-żgħażaq għLBGT, billi jaffettwaw il-benesseri tagħhom u l-prestazzjoni tagħhom fl-iskola. Esperjenzi bħal dawn jistgħu jwasslu biex dawn il-persuni jiġu emarginati mis-soċjetà, ma jibqgħux f'sahħithom jew jispiċċaw jitilqu mill-iskola. Ir-riċerka u l-intervisti eżistenti mal-NGOs tal-LGBT juru li l-awtoritajiet tal-iskejjel madwar l-UE fit-tnejn qiegħed isir mal-persuni LGBT. Ir-riċerka turi wkoll li l-għalliema mgħandhomx l-gharfiem, l-inċentivi, il-hiliet u l-ghodod biex jirrikoxxu u jindirizzaw dawn il-problemi.

In-nuqqas ta' rikonoxximent, rappreżentazzjoni u immagini pozittivi dwar il-persuni LGBT fl-edukazzjoni fil-maġgoranza tal-Istati Membri tal-UE huwa thassib ieħor li tqajjem mill-NGOs, minħabba li jikkontribwixxi għal nuqqas ta' ġħarfien, sensittivitā u fehim li jwassal ghall-iżolament soċjali tal-istudenti LGBT. L-ghalliema rari jkunu mharrġa, ippreparati jew inklinati biex jiddiskut l-kwistjoni tal-identità u l-orjentazzjoni sesswali.

Il-kura tas-sahha

Xi evidenza ta' riċerka tindika li l-persuni LGBT jesperjenzaw diskriminazzjoni fil-kura tas-sahha. L-esperjenzi negattivi jinkludu d-deskrizzjoni tal-orjentazzjoni sesswali tagħhom bħala disturb jew marda. Madankollu, huwa diffiċli tiġi ddeterminata l-firxa reali tad-diskriminazzjoni kontra l-persuni LGBT fil-kura tas-sahha, minħabba li dawn għandhom it-tendenza li jaħbu l-orjentazzjoni sesswali tagħhom.

L-istudji u l-intervisti li jsiru fuq il-post jikxfu reazzjonijiet kemm pozittivi kif ukoll negattivi minn persunal tal-kura tas-sahha meta persuna LGBT tikxf 1-orjentazzjoni sesswali jew 1-identità sesswali tagħhom. L-attitudnijiet negattivi lejn il-persuni LGBT jew ir-riskju percepit li jiġu ffacċċjati dawn l-attitudnijiet jistgħu jwasslu lil xi persuni LGBT illi jevitaw li jfittxu l-kura tas-sahha.

Minbarra dan, l-istejtus tas-sahha generali tal-persuni LGBT huwa ta' thassib kbir. Ir-riċerka eżistenti tikkorrelata l-omofobija, it-transfobija, il-fastidju jew il-marġinalizzazzjoni ma' saħħa mentali u fizika ġeneralment aghar tal-persuni LGBT. L-NGOs tal-LGBT u l-awtoritatjiet pubbliċi intervistati rrapportaw rati oħħla ta' saħħa mentali hażina, suwiċċidji u abbużi minn sustanzi fost il-persuni LGBT.

Finalment, in-nuqqas ta' rikonoxximent tal-imsieħba tal-istess sess bħala 'l-eqreb fir-relazzjoni' johloq diffikultajiet fir-rigward tal-aċċess għall-informazzjoni u t-teħid tad-deċiżjonijiet dwar is-saħħa u t-trattament ta' sieħeb/sieħba, kif ukoll problemi fejn jidħlu żjarat fl-isptarijiet.

L-istituzzjonijiet religjuži

Ir-reazzjonijiet tal-istituzzjonijiet religjuži lejn il-persuni LGBT u d-drittijiet tagħhom ivarjaw b'mod konsiderevoli. F'diversi Stati Membri, rappreżentanti tal-knisja jinvolvu ruħhom b'mod attiv f'dibattiti politici dwar id-drittijiet tal-persuni LGBT, fejn spiss jimmobilizzaw u jagħmlu pressjoni kontra l-adozzjoni ta' dawn id-drittijiet. F'xi kazijiet, gruppi religjuži għamlu kampanji shah kontra avvenimenti tal-LGBT. Bhala impiegaturi, kien hemm okkażjonijiet fejn l-istituzzjonijiet religjuži użaw eżenzjonijiet fil-legiżlazzjoni kontra d-diskriminazzjoni fil-konfront ta' impiegati LGBT.

Min-naħa l-ohra, hemm ukoll eżempji ta' istituzzjonijiet u organizzazzjonijiet religjuži li fittxew li jikkomunikaw mal-persuni LGBT.

L-isports

L-omofobija tinstab f'kuntesti sportivi u jidher illi hemm sfidi sinjifikanti relatati mal-fatt li tkun persuna LGBT li tixxel l-identità tiegħek u tkun involuta fl-isports. L-omofobija tīġi espressa b'modi differenti, kemm fil-kultura ta' ammiratur kif ukoll fost l-atleti, u meta jintuża lingwaġġ omofobiku biex jirredikola lill-avversarji jew lir-referees.

Sejba ewlenija fir-rigward tal-isports hija n-nuqqas sinjifikanti ta' vižibilità tal-LGBT. Il-persuni LGBT jitqiesu bħala li għandhom ftit possibilità li jipparteċipaw fl-isports minħabba r-riskju ta' fastidju, omofobija jew twarrib mill-bqija tal-membri tal-klabb.

L-NGOs tal-LGBT fi Spanja u r-Renju Unit jinnotaw li l-assocjazzjonijiet sportivi għandhom biss fokus limitat fuq li jpoġġu l-omofobija fuq l-agħenda kontra d-diskriminazzjoni, specjalment meta dan jitqabbel mal-isforzi li jsiru biex jiġi indirizzat ir-razziżmu fl-isports.

Il-midja

F'xi Stati Membri wieħed għadu jista' jsib incidenza ta' diskors omofobiku fil-midja, filwaqt li l-omosesswalitā għadha meqjusa bħala tabu fi gradi li jvarjaw. Madwar l-UE, il-persuni LGBT ma tantx jidhru fuq il-mezzi tal-midja, għalkemm l-omosesswali rġiel jidhru aktar mil-leżbjani jew mill-persuni transġeneri.

Il-persuni LGBT huma soġġetti għal diversi forom ta' sterjotipar tal-midja. Luu ta' stampi semi-erotici fuq artikli li jkopru suġġetti ta' thassib kbir għall-persuni LGBT jikkontribwixxi għall-preġudizzju u jsahħħa l-idea li l-orientazzjoni sesswali tikkonċerha biss il-preferenzi u l-attività sesswali. Ĝurnalisti minn madwar l-UE għandhom jibbenifikaw minn fehim aħjar tal-kwistjonijiet tal-LGBT sabiex ikunu jistgħu jirrapportaw b'mod rappreżentativ u bilanċjat.

Madankollu, hemm ukoll evidenza li bil-mod il-mod l-affarijiet qiegħdin jinbidlu u xi studji digħi qed juru żieda fil-mod kif il-midja madwar l-UE qed tinkludi perspettiva aktar sottili u aktar infurmata dwar il-persuni LGBT u l-kwistjonijiet relatati magħhom.

L-ażil

Għalkemm l-Istati Membri kollha jirrikonox Xu l-persekuzzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali u l-identità tas-sessi bħala raġuni valida għall-ażil, f'hafna Stati Membri, il-proċeduri tal-applikazzjoni għall-ażil għadhom mħumiex cari.

Il-persuni LGBT jiffaċċjaw diffikultajiet partikolari fil-proċess biex ifittxu l-ażil, minħabba li jista' jkun diffiċli li l-informazzjoni intima, sesswali jew li

titqies bħala tabù tīgħi ppreżentata mingħajr ħabi lill-awtoritajiet pubbliċi. Barra minn hekk, it-tekniki tal-intervisti u l-persunal ta' spiss jonqsu milli jirrikoxxu din id-diffikultà. L-gharfien tal-awtoritajiet, li jintuża biex jiġi ddeterminat l-istejtus tar-refugjati, dwar il-kondizzjonijiet għall-persuni LGBT fil-pajjizi ta' origini huwa hafna drabi skeletali.

Diversi persuni LGBT li kieno qegħdin ifittxu l-ażil ġew imċahħda minn dan jew minħabba li t-talba tagħhom għal orjentazzjoni omosesswali tqieset bħala waħda li ma tistax tīgħi fdata jew inkella ghaliex dawn kieno mistennija li jkunu jistgħu jibqgħu jgħixu fil-pajjiż tal-origini tagħhom ‘privatament’ bħala persuni omosesswali (i.e. ma jammettux l-orjentazzjoni sesswali tagħhom fil-pubbliku).

Dawk il-persuni LGBT li jfittxu l-ażil fiċ-ċentri tad-detenzjoni għandhom nuqqas ta' informazzjoni u jistgħu jesperjenzaw iż-żollement soċjali u abbużi minħabba l-orjentazzjoni jew l-identità sesswali tagħhom.

Id-Diskriminazzjoni Multipla

Il-persuni LGBT jikkostitwixxu grupp divers u jistgħu jirriskjaw li jsorfu diskriminazzjoni fuq żewġ bażijiet jew aktar. Id-diskriminazzjoni u l-eskużjoni jistgħu jkunu komposti minn stejtus ta' persuna b'diżabilità, persuna anzjana jew minoranza etnika/religjuża, flimkien ma' identità ta' LGBT.

Il-minoranzi etniċi jirriskjaw li jsorfu diskriminazzjoni minħabba l-orjentazzjoni jew l-identità sesswali tagħhom fi ħdan il-komunitajiet ta' minoranza etnika tagħhom u diskriminazzjoni minħabba l-isfond razzjali jew etnku fil-komunità LGBT.

Il-persuni LGBT b'diżabilità jistgħu jesperjenzaw ‘*asesswalizzazzjoni*’ minn, fost l-oħrajn, dawk li jieħdu hsieb il-kura tagħhom u membri tal-komunità LGBT innifissa. Barra minn hekk, il-bini, barrijiet u postijiet fejn jiltaqgħu l-persuni LGBT illi ma jkun ux-acċessibbli, joholqu ostakoli fifiċċi għall-persuni LGBT b'diżabilità li jippruvaw jippartecipaw fil-komunità LGBT.

Xi persuni LGBT f'faċilitajiet u djar tal-kura għall-anzjani jispiċċaw jiffaċċejaw l-iż-żollement soċjali u l-isterjotipar mill-impiegati u minn residenti oħrajn.

Il-persuni transġeneri

Il-persuni transġeneri jinkludu dawk li għandhom identità sesswali li hija differenti mis-sess assenjat fit-twelid u dawk li jixtiequ juru l-identità sesswali tagħhom b'mod differenti mis-sess li ġie assenjat fit-twelid. Dan il-grupp ta' nies jinkludi wkoll persuni li jippreżentaw ruħħom bħala li jmorr kontra l-aspettattivi mistennija mill-irwol tas-sess assenjat lilhom fit-twelid, kemm jekk permezz tal-ħnejjeġ, acċessorji, prodotti ta' kosmetika jew inkella permezz ta' modifikazzjonijiet f'għisimhom. Dawn jinkludu, fost hafna oħrajn, persuni

transgèneri bejn maskili u femminili, transesswali, trasvestiti u persuni li jilbsu hwejjeg tas-sess oppost.

Il-persuni transgèneri jiffaċċjaw it-transfobija u d-diskriminazzjoni minħabba l-espressjoni u l-identità sessuali tagħhom, u mhux necessarjament minħabba l-orjentazzjoni sessuali tagħhom. Il-persuni transgèneri jistgħu jkunu eterosessuali, omosessuali jew bisessuali.

Id-diskriminazzjoni kontra l-persuni transgèneri sseħħ fl-oqsma kollha investigati għal dan ir-rapport u tīgi affettwata b'mod speċjali minn reati u diskors ta' mibegħda. Id-diskriminazzjoni fl-oqsma tas-sahha u l-impjiegji hija aktar evidenti. Is-servejs juru li l-persuni transgèneri jiffaċċjaw aktar attitudnijiet negattivi fil-konfront tagħhom mill-persuni LGB.

Traduzzjoni mhux verifikata

Opinjonijiet

Skont l-Art 4(1)(d) tar-Regolament tal-Kunsill 168/2007, l-Aġenzija għad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea hija fdata bil-kompli li tifformola opinjonijiet ghall-istituzzjonijiet tal-Unjoni Ewropea u ghall-Istati Membri. Fid-dawl tas-sejbiet ta' din l-analizi soċjali, l-Aġenzija għandha dawn l-opinjonijiet li ġejjin, minbarra dawk inklużi fl-analizi legali tagħha.

1. L-FRA tilqa' b'merħba l-Proposta tal-Kummissjoni Ewropea tat-2 ta' Lulju 2008 għal Direttiva tal-Kunsill dwar l-implementazzjoni tal-principju tat-trattament ugwali bejn il-persuni, irrispettivament mir-religion jew it-twemmin, diżabilità, l-età jew l-orientazzjoni sesswali tagħhom.² Din id-Direttiva ġidha għandha testendi l-qasam ta' applikazzjoni tal-liġi attwali tal-UE li tippojbixxi d-diskriminazzjoni għar-raġunijiet imsemmija fuq, iżda dan tista' tagħmlu biss fl-oqsma tal-impieg, l-okkupazzjoni u t-tahriġ vokazzjonali. L-Aġenzija temmen li l-emendi suggeri fl-Abbozz tar-Rapport tal-Parlament Ewropew tal-14 ta' Jannar 2009 ikomplu jtejbu l-Proposta tal-Kummissjoni.³

It-tishih tal-implementazzjoni tal-leġiżlazzjoni kontra d-diskriminazzjoni

2. Il-kampanja ta' tqajjim ta' kuxjenza tal-Kummissjoni Ewropea “*Għad-Diversità. Kontra d-Diskriminazzjoni*”, li ġiet immedja fl-2003, għandha tkompli tīgi msahha u marbuta mal-aktivitajiet rilevanti tal-gvern u tas-soċjetà civili fl-Istati Membri.

3. Il-Kummissjoni Ewropea għandha tikkunsidra li tintensifika l-isforzi tagħha biex taqsam b'mod effettiv mal-Istati Membri mudelli ta' prattika tajba fl-applikazzjoni tal-leġiżlazzjoni tal-UE kontra d-diskriminazzjoni, b'mod partikolari permezz tal-EQUINET, in-netwerk Ewropew ta' Korpi ta' Ugwaljanza nazzjonali.

4. L-Istati Membri li għadhom mgħamlux dan li ġej digħà, huma mheġġa jikkunsidraw li jestendu l-ambitu tal-Korpi ta' Ugwaljanza eżistenti biex jinkludu d-diskriminazzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali fi ħdan ir-

² Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar l-implementazzjoni tal-principju tat-trattament ugwali bejn il-persuni, irrispettivament mir-religion jew it-twemmin, diżabilità, l-età jew l-orientazzjoni sesswali {SEC(2008) 2180} {SEC(2008) 2181} /* KUMM/2008/0426 finali - CNS 2008/0140 */ disponibbli fuq <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008PC0426:EN:HTML> (20.01.2009)

³ Parlament Ewropew, Kumitat ghall-Libertajiet Ċivili, il-Ġustizzja u l-Affarijiet Interni, 2008/0140(CNS)
14.1.2009, Abbozz ta' Rapport dwar il-proposta għal direttiva tal-Kunsill dwar l-implementazzjoni tal-principju tat-trattament indaq bejn il-persuni, irrispettivament mir-religion jew it-twemmin, diżabilità, l-età jew l-orientazzjoni sesswali, disponibbli fuq <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=COMPARL&mode=XML&language=EN&reference=PE418.014> (20.01.2009)

responsabbiltà tagħhom u jagħtu riżorsi adegwati biex jippermettu l-ghoti ta' appoġġ legali u psiko-soċjali lill-vittmi tad-diskriminazzjoni.

5. L-Istati Membri huma mheġġa jiżviluppaw kampanji ta' tqajjim ta' kuxjenza fuq il-kwistjonijiet tal-LGBT, jew inkella jsaħħu dawk eżistenti. L-organizzazzjonijiet tal-LGBT għandhom ikunu involuti fl-ippjanar u l-implimentazzjoni ta' dawn il-proġetti, billi joholqu sħubiji b'saħħithom ma' bosta aġenzi.

6. L-Istati Membri huma mheġġa jiżviluppaw inizjattivi ta' taħrifg u ta' tqajjim ta' kuxjenza, jew inkella jsaħħu dawk eżistenti, liema inizjattivi huma mmirati specifikament ghall-ufficjalji pubblici fuq il-livelli kollha tal-gvern dwar suġġetti relatati mal-LGBT u l-prinċipji u l-obbligi fir-rigward tat-trattament ugwali u n-nuqqas ta' diskriminazzjoni inkluži fil-leġiżlazzjoni nazzjonali, il-liġi tal-UE u l-istруmenti internazzjonali dwar id-drittijiet tal-Bniedem (inkluža każistika tal-Qorti Ewropea tal-Ğustizzja u tal-Qorti Ewropea għad-Drittijiet tal-Bniedem) li jinvolvu organizazzjonijiet tal-LGBT fl-ippjanar u l-implimentazzjoni ta' dawn l-azzjonijiet.

7. L-Istati Membri huma mheġġa jwettqu ‘verifikasi tad-diversità’ u jiżviluppaw linji političi dwar id-diversità u t-trattament ugwali ghall-bażijiet kollha tad-diskriminazzjoni fl-amministrazzjoni pubblika tagħhom fuq il-livelli kollha, billi jipprovdu eżempju ta’ ‘l-aqwa prattika’ lil impiegati oħrajn.

Il-ġlieda kontra r-reati ta' mibegħda

8. L-Istati Membri għandhom jikkunsidraw li jiżviluppaw definizzjonijiet operattivi sempliċi u inkluživi tar-reati ta' mibegħda biex jintużaw mill-pubbliku fir-rapportar ta' dawn ir-reati u mill-pulizija biex jirregistrawhom, kif ukoll ghodod effettiv biex jiffacilitaw ir-rapportar, bhal formoli ta' rapportar personali u facilitajiet ta' rapportar ta' partijiet terzi li jagħtu lill-pubbliku l-abbiltà li jirrapportaw reati ta' kriminalità f'postijiet differenti mill-ghases tal-pulizija.

9. L-Istati Membri għandhom jieħdu miżuri prattiċi biex iqajmu kuxjenza fost l-awtoritajiet tal-infurzar tal-liġi fuq kwistjonijiet tal-LGBT u biex jipprovdu taħrifg adegwat lill-pulizija sabiex ikunu jistgħu jittrattaw l-inċidenti ta' reati ta' mibegħda b'mod effettiv, partikolarmen fir-rigward tal-appoġġ lill-vittmi u r-registrazzjoni sistematika tal-inċidenti. F'dan ir-rigward, wieħed ikun jista' jirrikorri ghall-hidma estensiva tal-OSCE fuq ir-reati ta' mibegħda u għall-Manwal żviluppat minn ILGA-Ewropa dwar il-monitoraġġ u r-rapportar ta' inċidenti omofobiċi u transfobiċi.

10. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-ufficjalji tal-infurzar tal-liġi jinvestigaw ir-reati omofobiċi bl-istess standard għoli daqs forom oħrajn ta' reati. Kooperazzjoni aktar mill-qrib permezz ta', pereżempju, sħubiji ma' bosta aġenzi li jinvolvu b'mod attiv lill-organizzazzjonijiet LGBT, speċjalment

f'appoġġ lill-vittmi, għandha tiffaċilita t-tfassil tal-linji politici billi tibni l-fiduċja meħtieġa sabiex jittejjeb ir-rapportar tar-reati omofobiċi.

Il-harsien tad-dritt għal-libertà tal-laqgħat

11. L-Istati Membri, u b'mod partikolari l-awtoritajiet lokali u reġjonali, għandhom jiffaċilitaw lill-organizzazzjonijiet LGBT fl-isforzi tagħhom biex jorganizzaw avvenimenti sinjifikanti, bħall-Pride, li joħolqu aktar kuxjenza pubblika dwar kwistjonijiet tal-LGBT u li jawtorizzaw lill-persuni LGBT, speċjalment meta dawn l-organizzazzjonijiet ma jirċievu ebda appoġġ finanzjarju jew ebda appoġġ iehor mill-istat, billi jipprovd u rizorsi u protezzjoni kontra l-kontro-dimostrazzjonijiet omofobiċi.

12. L-Istati Membri, u b'mod partikolari l-awtoritajiet lokali u reġjonali għandhom, f'dan il-kuntest, jagħtu kas tar-Rakkomandazzjoni 211 (2007) tal-Kungress tal-Awtoritajiet Lokali u Reġjonali tal-Kunsill tal-Ewropa⁴ dwar il-libertà tal-laqgħat u tal-espressjoni għall-persuni leżbjani, omosesswali, bisesswali u transesswali li jitkolha ta' vjolenza jew ta' diskors ta' mibegħda waqt l-avvenimenti tal-LGBT jew relatati mal-LGBT; mizuri pozittivi, kif mitluba mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, biex jiggarrantixxu libertà effettiva tal-laqgħat u tal-espressjoni fuq il-livell reġjonali, lokali u tal-istat; konsultazzjoni mal-gruppi tal-LGBT meta jiġu biex jagħmlu riformi tal-mizuri legali li jinterferixxu mal-libertà tal-espressjoni jew tal-laqgħat.

It-titjib tal-proċeduri u l-kondizzjonijiet tal-ażil

13. L-Istati Membri għandhom jiżviluppaw kriterji u linji gwida konkreti għat-trattament ta' dawk il-persuni LGBT li jkunu qeqħdin ifittxu ażil u għall-indirizzar ta' kwistjonijiet ta' orjentazzjoni sesswali u identità tas-sessi fil-proċeduri tal-applikazzjoni. F'dan ir-rigward, l-awtoritajiet jistgħu jiġu ggwidati min-Nota ta' Gwida tal-UNHCR dwar it-Talbiet tar-Refugjati Relatati mal-Orientazzjoni Sesswali u l-Identità tas-Sessi⁵ li giet ippubblikata nhar il-21 ta' Novembru 2008 u li hija partikolarmen utli.

14. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-uffiċjali li jittrattaw ma' immigranti LGBT u ma' persuni LGBT li jkunu qeqħdin ifittxu ażil ikunu konxji tal-kwistjonijiet tal-orjentazzjoni sesswali u l-identità tas-sessi u li jkunu mharrġa b'mod xieraq biex jittrattaw ma' dawn il-persuni.

⁴ Disponibbli fuq <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1099699&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864> (05.02.2009)

⁵ Kummissarju Gholi tan-Nazzjonijiet Uniti għar-Refugjati, *Nota ta' Gwida tal-UNHCR dwar it-Talbiet tar-Refugjati Relatati mal-Orientazzjoni Sesswali u l-Identità tas-Sessi*, 21 ta' Novembru 2008, disponibbli fuq: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48abd5660.html> (05.02.2009)

15. L-Istati Membri għandhom jagħtu attenzjoni partikolari ghall-ħtigijiet speċjali u l-kwistjonijiet ta' persuni LGBT miżmuma fiċ-ċentri ta' detenzjoni.

L-assigurazzjoni tat-trattament ugwali fis-suq tax-xogħol

16. L-imsieħba soċjali għandhom jiffaċilitaw il-parteċipazzjoni attiva tal-persuni LGBT fl-organizzazzjonijiet tagħhom u għandhom jinkoragġixxu lil-dawk li jħaddmu fis-settur pubbliku u privat biex jadottaw u jimplimentaw linji političi dwar id-diversità u t-trattament ugwali fil-post tax-xogħol.

L-assigurazzjoni tat-trattament ugwali fil-qasam tas-sahha

17. L-Istati Membri għandhom jinkoragġixxu lill-organizzazzjonijiet u l-istituzzjonijiet kompetenti biex jinkludu perspettiva tal-LGBT fis-servijs tas-sahha nazzjonali.

18. L-Istati Membri għandhom ježaminaw is-sitwazzjoni fir-rigward tal-aċċess għas-servizzi tas-sahha u l-kwistjonijiet speċifici li jkollhom jiffaċċjaw il-persuni LGBT, b'mod partikolari l-abbiltà tagħhom li jitkolbu l-istejtus ta' ‘l-eqreb fir-relazzjoni’ flimkien ma’ rappreżentanti ta’ professionisti fil-qasam tal-kura tas-sahha u l-organizzazzjonijiet tal-LGBT. F'dan ir-rigward, tali shubiji ma’ bosta aġenzi sejrin jiffaċilitaw l-iżvilupp ta’ linji političi mmirati biex jipprovd kura tas-sahha ta’ kwalità li tikkorrespondi ghall-ħtigijiet speċifici tal-persuni LGBT.

19. L-Istati Membri għandhom jiżguraw ukoll li dawk li jipprovd l-kura tas-sahha jgharrfu u jharrġu lill-personal mediku u mhux mediku tagħhom dwar kwistjonijiet etiċi u ta’ diversità biex ikabbru l-għarfien tagħhom dwar il-kwistjonijiet tal-LGBT, u jtejbu l-ghoti ta’ servizzi lil persuni LGBT.

20. L-Istati Membri għandhom jassiguraw li jiġu rispettati d-drittijiet kollha għal kunsens infurmat fir-rigward tal-proceduri fuq it-tfal intersesswali. L-assocjazzjonijiet medici għandhom jiżguraw li l-membri tagħhom ikunu infurmati b'mod shih dwar it-tendenzi attwali fl-etiqa, it-terapija u l-kura għall-persuni intersesswali.

21. L-Istati Membri huma mheġġa jqisu s-sitwazzjoni u l-problemi speċifici tal-anzjani LGBT fi ħdan il-qafas tal-attivitajiet u l-linji političi għat-titjib tal-hajja taċ-ċittadini anzjani.

L-assigurazzjoni tat-trattament u parteċipazzjoni indaqs fl-isports

22. L-Istati Membri huma mheġġa jaħdnu ma’ organizazzjonijiet sportivi u klabbs tad-dilettanti biex jikkumbattu l-inċidenti omofobiċi u d-diskors ta’ mibegħda f’avvenimenti sportivi, billi jappoġġjawhom fl-iżviluppar ta’ kampanji li jqajmu kuxjenza u fl-applikazzjoni tar-regola ta’ ‘tolleranza zero għal inċidenti ta’ mibegħda’.

23. L-organizzazzjonijiet jew istituzzjonijiet sportivi għandhom jikkunsidraw li jiżviluppaw programmi ta' tqajjim ta' kuxjenza dwar kwistjonijiet tal-LGBT għall-persunal, kowċis u atleti, kif ukoll linji politici dwar id-diversità u, b'mod partikolari, linji politici dwar il-fastidju sesswali fir-rigward tal-orientazzjoni sesswali u l-identità tas-sessi.

24. L-organizzazzjonijiet jew istituzzjonijiet sportivi għandhom jieħdu l-miżuri meħtiega biex jiżguraw li l-atleti u l-kowċis LGBT ikunu jistgħu jhossuhom sikuri li johorġu l-identità sesswali tagħhom fil-beraħ, jekk jagħżlu li jagħmlu dan, mingħajr biża' ta' konsegwenzi negattivi.

25. L-organizzazzjonijiet jew istituzzjonijiet sportivi għandhom jiżguraw li l-orientazzjoni sesswali jew l-identità sesswali tal-kowċis u l-atleti ma tkunx fattur fid-determinazzjoni tal-eligibbiltà għat-timijiet, għal pożizzjonijiet ta' ikkowċjar jew għal premijiet atletici.

It-titjib tar-rapportar ghall-midja

26. Il-mezzi tal-midja huma mheġġa jinkludu fil-kodiċi tal-kondotta/prattika tagħhom, referenza għall-persuni LGBT u l-kwistjonijiet relatati magħħom, filwaqt li jipprovd taħriġ formal u informali fil-qasam tad-diversità lill-ġurnalisti, billi jqajmu kuxjenza dwar kwistjonijiet tal-LGBT u jevitaw l-użu ta' diskors ta' mibegħda. F'dan ir-rigward, il-Manwal riċenti tal-Kunsill tal-Ewropa dwar id-Diskors ta' Mibegħda⁶ jipprovd iċċida utli.

L-assigurazzjoni tat-trattament u parteċipazzjoni indaqs fl-edukazzjoni

27. Il-Kummissjoni Ewropea għandha tikkunsidra li tapplika l-Metodu Miftuh ta' Koordinazzjoni biex tiffacilita l-iskambju ta' prattiċi tajbin fir-rigward ta' strategiji u linji politici li jindirizzaw ir-rati ta' tluq tal-istudenti mill-iskejjel u l-marginalizzazzjoni soċjali taż-żgħażaqgħ LGBT marbuta mal-bullying, id-diskriminazzjoni u l-eskużjoni.

28. Il-Kummissjoni Ewropea għandha tikkunsidra wkoll li tapplika l-Metodu Miftuh ta' Koordinazzjoni anki biex tiffacilita skambju ta' prattiċi u linji politici żviluppati mill-Istati Membri, li adottaw linji specifici tal-LGBT fil-qasam tal-edukazzjoni, bhall-Irlanda, l-Iżvezja u r-Renju Unit.

29. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-iskejjel jipprovd klima ta' sigurtà, appoġġ u affirmazzjoni għaż-żgħażaqgħ LGBT biex jikkumbattu l-istigmatizzazzjoni u l-marginalizzazzjoni tal-omosessualità u identitajiet ta' sessi differenti. F'dan ir-rigward, l-awtoritajiet tal-iskejjel għandhom idħiħlu fis-seħħ linji politici konkreti kontra l-bullying, fejn jiddikjaraw b'mod ċar li tgħajjir omofobiku, il-bullying u l-fastidju mhumiex sejrin jiġu ttollerati. L-awtoritajiet tal-iskejjel għandhom jipprovd wkoll aċċess għal mekkaniżmi ta'

⁶ Anne Weber (2009), Manuel sur le discourse de haine, il-Kunsill tal-Ewropa

appoġġ u informazzjoni għaż-żgħażaqħ li jidtegħ jidher ruħhom bħala persuni LGB.

30. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-kurrikuli tal-iskejjel ma jinjorawx il-kwistjonijiet ta' orjentazzjoni sesswali u li l-persuni LGBT jiġu rrappreżentati b'rispett u dinjità skont il-valuri fundamentali tal-Unjoni Ewropea tat-trattament ugħali, in-nuqqas ta' diskriminazzjoni u r-rispett għad-diversità. F'dan ir-rigward, l-awtoritajiet tal-iskejjel għandhom ikomplu jiżviluppaw il-komponenti formali u informali tagħhom tal-edukazzjoni dwar id-drittijiet tal-bniedem, iggwidati mill-manwal ‘COMPASS’ tal-Kunsill tal-Ewropa, li jirrigwardja l-edukazzjoni fuq id-drittijiet tal-bniedem.

It-titjib tal-gharfien permezz tar-riċerka u l-ġbir tad-dejta

31. Il-Kummissjoni Ewropea hija mheġġa tippromwovi aktar riċerka fi kwistjonijiet tal-LGBT fil-kuntest tas-Seba' Programm ta' Qafas tagħha għar-riċerka u l-iżvilupp teknologiku (2007-2013) taht il-programm tagħha għax-xjenzi soċjo-ekonomiċi u l-umanitajiet u tikkunsidra li tiżviluppa qasam speċifiku għar-riċerka ffokata fuq il-persuni LGBT u transgeneri fit-Tmien Programm ta' Qafas (2014-2020) taht il-programm ghax-xjenzi soċjo-ekonomiċi u l-umanitajiet. Ta' min jinnota li minhabba li r-riċerka fil-qasam tal-LGBT tista' tkun ‘għamja’ għal kwistjonijiet transgeneri, dawn il-problemi speċifiċi skont it-transgeneru (bħar-rikonoxximent tas-sess) mgħandhomx jiġu injorati.

32. L-Istati Membri għandhom iheġġu u jiffinanzjaw b'mod xieraq ir-riċerka kwalitattiva u kwantitattiva dwar id-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orjentazzjoni sesswali, l-identità sesswali u l-espressjoni sesswali fl-isferi kollha tal-hajja u dwar il-firxa, in-natura, il-kawżi u l-impatti tal-omofobija u t-transfobija.

Introduzzjoni

'Ir-rispett għad-drittijiet tal-persuni, irrispettivament mill-orientazzjoni sesswali tagħhom, huwa wieħed mill-kriterji ewlenin għar-rispett għad-drittijiet tal-bniedem b'mod ġenerali... fuq kollo, huwa neċċessarju li nkomplu nikkumbattu l-isterjotipi u t-pregudizzji b'kull mod possibbi. L-omofobia hija preġudizzju li jien inqis bhala li huwa partikolarment dīgħgħustanti u mhux ġustifikat.'

Vladimír Špidla, Kummissarju tal-UE għall-Impjieg, l-Affarijiet Soċjali u l-Opportunitajiet Indaq⁷

'Xi drabi jingħad li l-harsien tad-drittijiet tal-bniedem tal-persuni leżbjani, omosesswali, bisesswali u transgeneri (LGBT) iwassal għall-introduzzjoni ta' drittijiet godda. Dan ma huwa xejn ghajr nuqqas ta' ftehim. Id-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet tal-Bniedem u t-trattati maqbula jistabbilixxu li d-drittijiet tal-bniedem japplikaw għal kulħadd u li ħadd ma għandu jiġi eskluz.'

Thomas Hammarberg, Kummissarju għad-Drittijiet tal-Bniedem fi ħdan il-Kunsill tal-Ewropa⁸

Il-ġbir ta' dejta oġgettiva u affidabbi dwar l-omofobia, it-transfobija u d-diskriminazzjoni huwa fundamentali għall-fehim u l-harsien tad-drittijiet tal-persuni LGBT. Għall-ewwel darba fl-Unjoni Ewropea, id-dejta u l-informazzjoni ngabru u gew analizzati minn diversi sejbiet ta' riċerka dwar kwistjonijiet tal-LGBT fuq il-baži ta' reviżjoni tal-letteratura, kwestjonarji, rapporti tal-pajjiżi⁹ mwettqa minn riċerkaturi nazzjonali, intervisti ma' Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali, NGOs u awtoritatjiet pubbliċi fis-27 Stat Membru

⁷ Diskors tal-Kummissarju Vladimír Špidla waqt il-konferenza internazzjonal fuq id-drittijiet tal-LGBT f'Montreal, disponibbli fuq <http://www.ilga-europe.org/Europe/News/International-Conference-on-LGBT-Rights-Montreal/Speech-by-Commissioner-Vladimir-Spidla-at-the-international-conference-on-LGBT-rights-in-Montreal> (04.01.2009)

⁸ *Viewpoint* 2008 disponibbli fuq http://www.coe.int/t/commissioner/Viewpoints/080514_en.asp (14.08.2008)

⁹ Ir-rapporti tal-pajjiżi kkummissjonati mid-DIHR u l-COWI huma ppubblikati mill-FRA fl-interess tat-trasparenza. L-interpretazzjonijiet u l-opinjonijiet huma dawk tal-awturi u mhux bilfors jirriflettu l-pożizzjoni jew l-opinjoni tal-FRA.

kollha, flimkien mar-riżultati minn żewġ laqgħat ta' diskussjoni li laqqgħu flimkien esperti mis-soċjetà civili tal-LGBT.

Il-qafas ewljeni ta' dan ir-rapport huwa tematikament strutturat b'tali mod li jkopri t-temi specifici, kif ukoll trasversali li ġejjin:

- L-attitudnijiet lejn il-persuni LGBT
- Reati ta' mibegħda u diskors ta' mibegħda
- Il-libertà tal-laqgħat
- Is-suq tax-xogħol
- L-edukazzjoni
- Is-saħħha
- Istituzzjonijiet reliġjuži
- L-isports
- Il-midja
- L-ażil
- Id-diskriminazzjoni multipla

It-transfobija u d-diskriminazzjoni fuq il-baži tal-identità sesswali u l-espressjoni sesswali huma implementati f'kull parti tar-rapport u kwistjonijiet specifici huma diskussi f'sezzjoni separata.

Kull sezzjoni tikkonsisti minn dejta u informazzjoni meħuda minn intervisti ma' partijiet interessati (NGOs tal-LGBT, awtoritajiet pubblici u Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali), kwestjonarji, u rapporti tal-pajjiżi abbozzati minn riċerkaturi nazzjonali, kif ukoll riċerka u dejta eżistenti oħrajn. Għal lista tar-riċerkaturi nazzjonali ara l-Anness 1.

Kull sezzjoni tixħet dawl fuq il-kwistjonijiet sinjifikanti b'eżempi minn studji, stħarrig, čifri uffiċċiali jew każijiet waħdanin minn diversi Stati Membri, li għandhom jidħru bhala illustrazzjoniċċi ta' tendenzi u kondizzjonijiet ġenerali ghall-persuni LGBT fi Stati Membri individwali u madwar l-UE kollha.

Ir-rapport jiddeskrivi l-aspetti soċjalji centrali tas-sitwazzjoni fir-rigward tad-drittijiet u l-protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni, u jekk u b'liema modi l-persuni LGBT jesperjenzaw l-omofobia, it-transfobija u d-diskriminazzjoni u

kif din taffettwa l-hajja tagħhom. F'dan is-sens, ir-rapport jibni fuq, u huwa kumplimentari għal, l-analizi legali komprensiva ppubblikata aktar kmieni.¹⁰ Mehudin flimkien, dawn jipprovdu l-evidenza meħtieġa ghall-FRA biex tiżviluppa l-opinjonijiet tagħha fuq kif għandha tindirizza l-problemi identifikati.

Kjarifika tat-termini u l-kunċetti

L-FRA twettaq ħidmietha fuq id-diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess, ir-razza jew l-origini etniki, ir-religjon jew twemmin, diżabilità, l-età jew l-orjentazzjoni sesswali u kontra persuni li jappartjenu għal minoranzi u kwalunkwe kombinazzjoni ta' dawn il-bażijiet (diskriminazzjoni multipla) fuq il-baži tal-istards internazzjonali u tal-UE li jikkumbattu d-diskriminazzjoni, jippromwovu t-trattament ugwali u jiggarrantixxu d-drittijiet fundamentali. Dawn l-istards jinkludu definizzjonijiet, termini u kunċetti, li jipprovdu qafas għall-analizi u l-metodologija tal-ġbir tad-dejta tal-FRA.

Diskriminazzjoni¹¹ hija t-trattament inqas favorevoli ta' persuna jew grupp minn oħra/iehor fuq diversi bażijiet, inkluża l-orjentazzjoni sesswali (**diskriminazzjoni diretta**), jew fejn dispozizzjoni apparentement newtrali tkun responsabbi biex tagħti żvantaġġ lil grupp ta' persuni fuq l-istess bażijiet tad-diskriminazzjoni, sakemm din ma tigħix iġġustifikata b'mod oggettiv (**diskriminazzjoni indiretta**).¹² **Fastidju** għandu jitqies bhala forma ta' diskriminazzjoni meta jkun hemm kondotta mhux mixtieqa relatata ma' kwalunkwe waħda mir-ragunijiet imsemmija bil-ghan jew bl-effett li tinkiser id-dinjità ta' persuna u li jinholoq ambjent intimidanti, ostili, degradanti, umiljanti jew offensiv. Il-fastidju jista' jikkonsisti minn incident wieħed jew minn diversi incidenti fuq perjodu ta' zmien. Dan jista' jiehu bosta forom, bħal: theddid, intimidazzjoni, jew abbuż verballi; čajt jew rimarki mhux milqugħha dwar l-orjentazzjoni sesswali. L-identità sesswali jew l-espressjoni sesswali.¹³

Reat ta' mibegħda lejn persuni LGBT tirreferi għal kwalunkwe offiża kriminali, inklużi offiżi kontra persuni jew proprjetà, fejn il-vittma, il-bini jew

¹⁰ L-Aġenzijsa għad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea (2008), L-Omofobia u d-Diskriminazzjoni fuq il-baži tal-Orjentazzjoni Sesswali fl-Istati Membri tal-UE: L-Ewwel Parti – Analizi Legali, FRA 2008

¹¹ Definizzjoni tad-diskriminazzjoni —diretta u indiretta — applikata kif stabbilit fid-Direttiva ta' Qafas dwar id-Diskriminazzjoni; Direttiva tal-Kunsill 2000/78/KE tas-27 ta' Novembru 2000 li tistabbilixxi qafas generali ghall-ugwaljanza fit-trattament fl-impjieg u fix-xogħol

¹² Ara http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/faq/faq1_en.htm (12.08.2008)

¹³ Ara http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/faq/faq1_en.htm (12.08.2008)

il-mira tal-offiża jintgħażlu minħabba l-konnessjoni, l-irbit, l-affiljazzjoni, l-appoġġ jew is-shubija reali jew perċepita tagħhom ma' grupp ta' LGBT.¹⁴

Incident ta' mibegħda huwa kwalunkwe incident, attakk jew att—kemm jekk definit bhala kriminali kif ukoll jekk le mil-leġizlazzjoni nazzjonali—kontra persuni jew proprietà li tinvolvi vittma, bini jew mira magħżula minħabba l-konnessjoni, l-irbit, l-affiljazzjoni, l-appoġġ jew is-shubija reali jew perċepita tagħhom ma' grupp ta' LGBT. It-terminu jkopri firxa ta' manifestazzjonijiet ta' intolleranza, minn incidenti ta' livell baxx immotivati minn preġudizzju sa atti kriminali.¹⁵

Diskors ta' mibegħda tirreferi għal espressjonijiet fil-pubbliku li jxerrdu, jincitaw, jippromwovu jew jiġgustifikaw il-mibegħda, id-diskriminazzjoni jew l-ostilità lejn il-minoranzi — pereżempju, stqarrijiet minn mexxeja politici jew reliġjuži li jidħru fl-istampa jew fuq l-Internet. Ma tezisti ebda definizzjoni li ntlaħaq qbil universali dwarha. Ir-Rakkomandazzjoni tal-1997 tal-Kumitat tal-Ministri CoE¹⁶ tħid li t-terminu “għandu jinftiehem bhala li jkopri l-forom kollha ta' espressjonijiet li jxerrdu, jincitaw, jippromwovu jew jiġgustifikaw il-mibegħda razzjali, il-ksenofobia, l-anti-semitiżmu jew forom oħrajn ta' mibegħda bbażati fuq l-intolleranza, inkluż: intolleranza espressa permezz ta' nazzjonaliżmu u etnoċentriżmu aggressiv, diskriminazzjoni u ostilità kontra minoranzi, immigranti u persuni ta' origini immigranta”. Fil-każistika tagħha, il-Qorti Ewropea għad-Drittijiet tal-Bniedem, mingħajr ma adottat definizzjoni preċiża, applikat dan it-terminu għal forom ta' espressjonijiet li jxerrdu, jincitaw, jippromwovu jew jiġgustifikaw il-mibegħda bbażata fuq l-intolleranza, inkluża intolleranza reliġjuža. F'Novembru 2008, il-CoE nediet manwal dwar id-diskors ta' mibegħda¹⁷ li jirrimarka li, għalkemm l-ECtHR għadha ma indirizzatx dan l-aspett, id-diskors omofobiku jaqa' wkoll taħt dak li jitqies bhala diskors ta' mibegħda.

Ir-rapport juža wkoll xi kunċetti li sa issa għadhom ma ġewx identifikati fi standard tal-UE jew internazzjonali li jistabbilixxi strumenti u li ma għandhom ebda valur legali:

Orjentazzjoni sesswali tirreferi ghall-kapaċità ta' kull persuna għal attrazzjoni emozzjonali, affeżżjonali u sesswali profonda lejn, u relazzjonijiet intimi u

¹⁴ Definizzjoni bbażata fuq: OSCE/ODIHR (2008), ‘Reati ta’ Mibegħda fir-Regjun tal-OSCE – Incidenti u Reazzjonijiet. Rapport annwali ghall-2007’; id-definizzjoni tal-OSCE/ODIHR tintuża wkoll mill-Kunsill tal-Ewropa

¹⁵ Definizzjoni bbażata fuq: OSCE/ODIHR (2008) Reati ta’ Mibegħda fir-Regjun tal-OSCE – Incidenti u Reazzjonijiet. Rapport Annwali ghall-2007

¹⁶ Ibbażata fuq id-definizzjoni li tinsab fir-Rakkomandazzjoni Nru. R(97)20 tal-Kumitat tal-Ministri tal-Kunsill tal-Ewropa ghall-Istati Membri fuq ‘Diskors ta’ Mibegħda’

¹⁷ Aktar tagħrif huwa disponibbli fuq

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=PR799\(2008\)&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=DC&BackColorInternet=F5CA75&BackColorIntranet=F5CA75&BackColorLogged=A9BA](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=PR799(2008)&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=DC&BackColorInternet=F5CA75&BackColorIntranet=F5CA75&BackColorLogged=A9BA) (3.02.2009)

sesswali ma', individwi ta' sess differenti jew tal-istess sess, jew sahansitra ta' aktar minn sess wieħed.¹⁸

L-omosesswalità u l-bisesswalità, flimkien mat-transesswalità, ta' spiss jiġu nkluzi akademikament u politikament fit-termini kongunti ta' 'nies LGBT' jew 'persuni LGBT' — persuni ležbjan, omosesswali r̊giel, bisesswali u transesswali. Huwa grupp eterogenu ta' kategoriji li spiss jingabru flimkien taht l-intestatura LGBT f'oqsma soċjali u politici fuq livell lokali u internazzjonali.

Persuna transesswali hija persuna li tipreferi sess differenti minn dak li twieldet bih u li thoss il-htiega li tagħmel bidliet fiżiċi f'għisimha biex tesprimi dan is-sentiment, bhal permezz ta' kirurgija u/jew trattament bl-ormoni.

Persuni transgħeneri jinkludu lil dawk li għandhom identità sesswali li hija differenti mis-sess assenjat lilhom fit-tweldi u dawk il-persuni li jixtiequ juru u jiddeskruu l-identità sesswali tagħhom b'mod differenti mis-sess assenjat lilhom fit-tweldi. Dan it-terminu jinkludi lil dawk il-persuni li jhossu li għandhom, jew li jippreferu li, jew jagħżlu li, kemm jekk permezz tal-ilbies, aċċessorji, kosmetika jew inkella permezz ta' modifikazzjoni f'għisimhom, jippreżentaw ruħhom b'mod differenti mill-aspettattivi tal-irwol tas-sess assenjat lilhom fit-tweldi. Dan jinkludi, fost hafna oħrajn, persuni transgħeneri li jkunu bejn maskili u femminili, transesswali, trasvestiti u persuni li jilbsu hwejjeg tas-sess oppost.¹⁹

Persuna li tilbes hwejjeg tas-sess oppost/trasvestita hija persuna li regolarmen, għalkemm b'mod part-time, tilbes hwejjeg li hafna drabi jiġu assoċjati mas-sess oppost għal dak li tkun twieldet bih hi.

Espressjoni sesswali tista' tiġi definita bhala l-mod li bih kull bniedem jesprimi ruħu f'termini *ta' sessi* – dan ifiisser, il-mod li bih il-persuni kollha jesprimu ruħhom fi ħdan il-possibiltajiet differenti li joffri l-ispettru tas-sess – bħall-maskulinità, l-femininità, l-ermafroditizmu, eċċ. ²⁰ Espressjoni sesswali tirreferi ghall-aspetti viżibbli (bħall-apparenza, l-ilbies, id-diskors u l-imġiba) tal-identità sesswali ta' persuna.²¹ F'dan ir-rapport, espressjoni sesswali tirreferi b'mod speċjali għal dawk il-persuni li jaqsmu l-linjal sesswali bipolari tradizzjonali – pereżempju, dawk l-irġiel li jilbsu kemm ta' r̊giel kif ukoll ta' nisa, ikollhom identità sesswali maskili, iżda huma jesprimu l-femininità

¹⁸ Il-principji ta' Yogyakarta fuq l-Applikazzjoni tal-Ligi Internazzjonali dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fir-rigward tal-Ortentazzjoni Sessuali u l-Identità tas-Sessi, disponibbli fuq http://www.yogjakartaprinciples.org/principles_en.htm (22.11.2008)

¹⁹ Definizzjoni bbażata fuq it-Transgender Europe disponibbli fuq http://www.transgendereurope.org/viewpage.php?page_id=8 (20.09.2008)

Il-kelma 'transgenderism' tidher ukoll f'dan ir-rapport u tirreferi għal li wieħed ikollu identità jew espressjoni transgenera.

²⁰ Cabral, M. International Gay and Lesbian Human Rights Commission: *Gender Expression and Human Rights*, http://www.iglhrc.org/files/iglhrc/program_docs/GEHR%20E.doc (17.12.08)

²¹ *Gender Expression Toolkit Ending Discriminationon the Basis of Gender Expression*, http://www.gillfoundation.org/usr_doc/2008Gender_Expression_Toolkit.pdf (17.12.08)

tagħhom billi f'xi okkażjonijiet jilbsu ħwejjeg tan-nisa u jassumu movimenti tal-ġisem u espressjoni ta' rwol femminili.²²

Identità sessuali tirreferi ghall-esperjenza individwali u interna li tkoss b'mod profond kull persuna fir-rigward tas-sess, li jiġi jkun jew jiġi ma jkunx jikkorrespondi mas-sess assenjat lilha fit-twelid, inkluż is-sens personali tal-ġisem (li jiġi jinvolvi, jekk il-persuna tagħżeġ li tagħmel dan b'mod liberu, modifikazzjoni tal-apparenza fizika jew funzjoni b'mezzi medici, kirurgiċi jew oħrajn) u espressjonijiet oħrajn tas-sesswalitā, inkluż l-ilbies, id-diskors u l-manjieri.²³ L-identità sessuali mhijiex l-istess bħal orjentazzjoni sessuali u l-persuni transgeneri jistgħu jidher kaw ruħhom bhala eterosessuali, bisessuali jew omosessuali. Għalhekk, il-kwistjonijiet transgeneri għandhom jittqiesu bhala kwistjonijiet ta' sess aktar milli bħala kwistjoni ta' orjentazzjoni sessuali.

Etero-normatività hija dik li tagħmel l-eterosesswalitā tidher koerenti, naturali u privileggjata. Hijha tinvolvi s-suppożizzjoni li kulhadd huwa eterosessuali “min-natura tiegħu”, u li l-eterosesswalitā hija l-ideali, superjuri għall-omosesswalitā jew il-bisesswalitā.²⁴

Eterosessiżmu jiġi definit bħala diskriminazzjoni favur il-persuni eterosessuali u kontra l-persuni omosessuali, fuq il-baži tas-suppożizzjoni li l-eterosesswalitā hija l-uniku stil ta’ hajja ‘normali’. Diskriminazzjoni “eterosessista” kontra persuni LGBT tinkludi, pereżempju, każijiet ta’ diskriminazzjoni diretta u indiretta, kif definita fid-direttivi tal-UE kontra diskriminazzjoni.'

Diskriminazzjoni multipla tiddeskrivi d-diskriminazzjoni li sseħħ fuq il-baži ta’ diversi raġunijiet li joperaw separatament. **Diskriminazzjoni intersezzjonali** tirreferi għal sitwazzjoni fejn diversi bażijiet joperaw u jkollhom effett fuq xulxin fl-istess hin b’tali mod li jkunu inseparabbi.²⁵

²² Mustola, K. "Outline results of a questionnaire targeted at gender minorities" f'J. Lehtonen u K. Mustola "Straight people don't tell, do they ...?": *Negotiating the boundaries of sexuality and gender at work*. Il-Ministeru tax-Xogħol, il-Finlandja, 2004

²³ Il-principji ta' Yogyakarta fuq l-Applikazzjoni tal-Ligi Internazzjonali dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fir-rigward tal-Orjentazzjoni Sessuali u l-Identità tas-Sessi, disponibbli fuq http://www.yogykartaprinciples.org/principles_en.htm (22.11.2008)

²⁴ Ibbażat fuq: L. Berlant, M. Warner (1998) 'Sex in Public', in Critical Inquiry, 24, 2. T. Rosenberg (2002) Queerfeministisk Agenda, Stokkolma: Arena. RFSL (2007) Open Up Your Workplace: Challenging Homophobia and Hetero-normativity.

²⁵ Kummissjoni Ewropea (2007) 'L-indirizzar tad-Diskriminazzjoni Multipla. Prattiċi, linji politici u ligiċċi', disponibbli fuq http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/pubst/stud/multidis_en.pdf (12.09.2008)

Omofobia hija l-biża' irazzjonali minn, u l-istmerija għall-omosesswalità u għall-persuni leżbjani, omosesswali u bisesswali (LGB) bbażata fuq il-preġudizzju.²⁶

Transfobia tista' tigi deskritta bħala biza' irazzjonali minn nuqqas ta' konformità mas-sess jew minn trasgressjoni tas-sess, bħal biża' minn, jew stmerrija għal, nisa b'tendenzi maskili, irġiel b'tendenzi femminili, persuni li jilbsu hwejjeg tas-sess oppost, transgeneristi, transesswali u oħrajn li ma jsibux posthom fl-isterjotipi sesswali eżistenti dwar is-sess li twieldu bih. L-użu tal-kelma 'fobija' f'dan il-kuntest mhijiex maħsuba biex timplika li l-persuna transfobika u/jew il-vittma tat-transfobia qieghda ssofri minn disturb.²⁷

Diskriminazzjoni esperenzata jew suġgettiva hija s-sentiment suġgettiv li thoss persuna meta ssir diskriminazzjoni magħha, li mhux bilfors iġġib magħha diskriminazzjoni fis-sens legali.²⁸

Metodologija

L-analizi preżenti bbażat fuq materjal ta' sfond miġbur permezz ta' dawn l-attivitàjet li ġejjin ta' riċerka fl-uffiċċju u fuq il-post, li kienu segwiti minn verifika u analizi tad-dejta:

Reviżjoni tal-letteratura

Ir-riċerka bdiet b'reviżjoni dettaljata tal-letteratura rilevanti. Din iffacilitat l-iżvilupp sussegwenti tal-linji gwida għar-riċerka fuq il-post u r-rapporti tal-pajjiži.

Rapporti tal-pajjiži

Rapport soċjologiku dwar is-sitwazzjoni attwali kien ikkummissjonat lil esperti indipendenti f'kull Stat Membru, liema rapport jiprovvdi informazzjoni kuntestwali rikka, dejta ufficijali u informazzjoni dwar ir-riċerka akademika u riċerka ohra.

Sħarrig elettroniku mal-partijiet interessati

Sar sħarrig ma' NGOs tal-LGBT, Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali u awtoritatijiet pubblici permezz ta' kwestjonarju elettroniku bil-ghan li tingabar

²⁶ Din id-definizzjoni hija msawra fuq ir-riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew dwar l-omofobia fl-Ewropa (P6_TA(2006)0018 (PE 368.248))

²⁷ Hill, D, Willoughby, B. (2005) The Development and Validation of the Genderism and Transphobia Scale, in Sex Roles, Vol. 53, Nru. 7-8, Ottubru 2005, l-Olanda: Springer

²⁸ E. Olli, B. K. Olsen (eds.) (2005) Towards Common Measures for Diskriminazzjoni: Exploring possibilities for combining existing data for measuring ethnic diskriminazzjoni, l-Istitut Danīż ghad-Drittijiet tal-Bniedem.

‘valutazzjoni mill-partijiet interessati’ tas-sitwazzjoni soċjali. Intbagħtu b’kolloks 343 kwestjonarju. Minn dawn, kien hemm 84 li twieġbu b’mod shiħ, 132 li twieġbu parzjalment (total ta’ 216-il kwestjonarju) u 127 oħra li ma twieġbux. Ir-reazzjonijiet jipprovdu intuwizzjoni siewja fl-oqsma principali ta’ thassib tal-partijiet interessati ewlenin madwar l-UE kollha.

Gbir ta’ tagħrif fuq il-post

Sabiex tissahħħah id-dejta miġbura fir-rapporti tal-pajjiżi u l-istħarrig elettroniku, saru intervisti fil-fond madwar l-UE kollha ma’ rappreżentanti ta’ NGOs tal-LGBT, awtoritatiet pubbliċi u Korpi ta’ Ugwaljanza Nazzjonali.

Diskussionijiet konsultattivi

Prattiċi tajbin u rakkmandazzjonijiet għat-titjib tal-kondizzjonijiet għall-persuni LGBT li ġew identifikati waqt il-ġbir tad-dejta u l-ġbir ta’ tagħrif fuq il-post komplew jiġu diskussi ma’ NGOs minn madwar l-UE f’żewġ laqgħat ta’ diskussioni konsultattiva f’Kopenhagen f’Ġunju 2008, li ffacilitaw l-iskambju tal-gharfien u l-iżvilupp ta’ sinergiji. Il-laqgħat ta’ diskussioni servew ukoll biex jipprovdu lit-tim tal-proġett b’aktar informazzjoni għal analizi.

Il-Kunsill tal-Ewropa

Sors importanti ieħor ta’ dejta rilevant kien il-Kunsill tal-Ewropa, minn fejn it-tim tal-proġett irċieva informazzjoni fuq il-fehmiet tal-Kunsill dwar l-omofobija, it-transfobija u d-diskriminazzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali u l-identità sesswali u inizjattivi biex jiġu miġġieda dawk il-problemi. Saret intervista wkoll mal-Kummissarju għad-Drittijiet tal-Bniedem, Thomas Hammarberg.

L-EWWEL PARTI: Il-persuni ležbjani, omosesswali r̄iel, bisesswali u transesswali/transgeneri fl-UE

Attitudnijiet lejn il-persuni LGBT

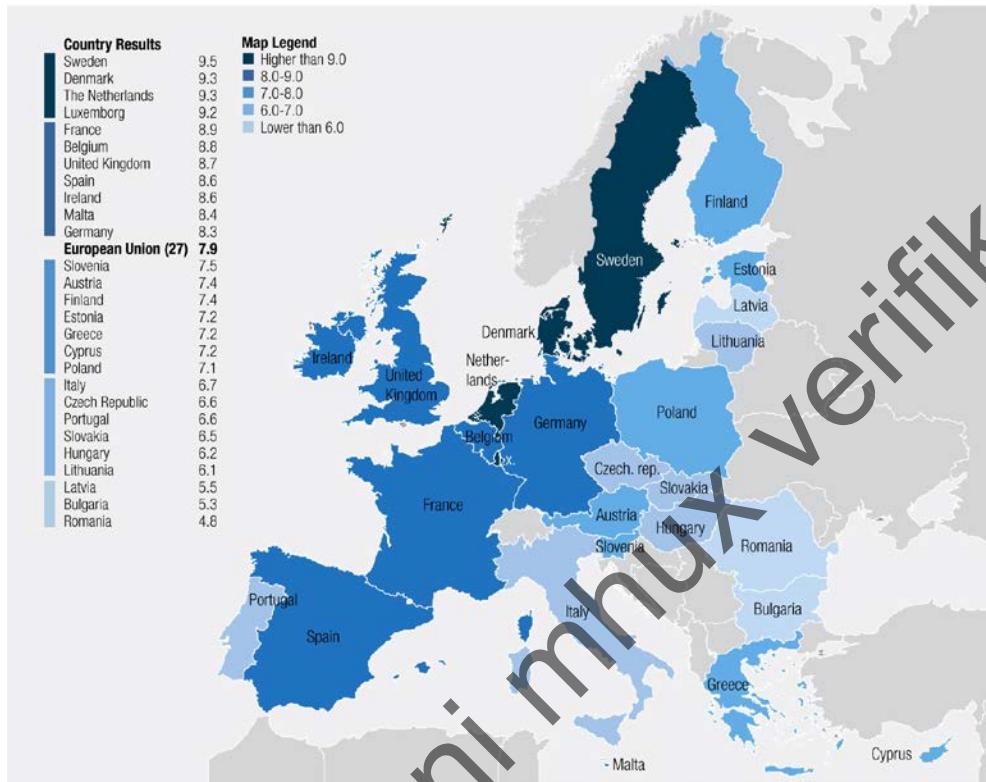
L-attitudnijiet tal-popolazzjoni ġeneralni lejn il-persuni LGBT huma indirizzati f'servejs imwettqa fuq livell nazzjonali jew Ewropew bħala parametru ta' orjentazzjonijiet b'valur kontemporanju. Xi studji jistharrġu l-attitudnijiet lejn l-omosesswalità jew prattiċi omosesswali direttament, iżda mod iehor ta' kif tivvaluta l-attitudnijiet lejn il-persuni omosesswali huwa billi tuża skala ta' *distanza soċjali*, fejn tistaqsi mistoqsijiet bħal: 'Lil min tixtieq/ma tixtiqx li jkollok bħala ġar tiegħek?'

Stharrig Ewropew: l-omosesswali bħala ġirien

L-ahħar stħarrig tal-Ewrobarometru mill-2008²⁹ staqsa 'kif thossok personalment li kieku kelli jkollok persuna omosesswali (raġel omosesswali jew mara ležbjana) bħala ġar tiegħek? Ir-reazzjonijiet mogħtija gew irrekordjati fuq skala li tvarja minn '1' għal 'skomdu/skomda ħafna' sa '10' għal 'komdu/komda ħafna'. Maqsuma f'hames gruppi, bl-aktar kulur skur jirrappreżenta lil dawk il-persuni l-aktar li jhossuhom komdi u l-aktar kulur ċar jirrappreżenta lil dawk li l-ingas li jhossuhom komdi, dawn l-attitudnijiet huma murija b'mod ċar fuq il-mappa ta' hawn taħt:

²⁹ Ewrobarometru 296 (2008), kapitolu 9, disponibbli fuq http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_296_en.pdf (24.01.2009)

Attitudnijiet lejn il-possibbiltà li jkollok persuna omosesswali bħala ġar tiegħek

	Insert translation		Insert translation
Country Results	Riżultati tal-Pajjiż	Latvia	Il-Latvja
Sweden	L-İzvejja	Bulgaria	Il-Bulgarija
Denmark	Id-Danmarka	Romania	Ir-Rumanija
The Netherlands	L-Olanda	Map Legend	Deskrizzjoni tal-mappa
Luxembourg	Il-Lussemburgu	Higher than 9.0	Oghla minn 9.0
France	Franza	Lower than 6.0	Inqas minn 6.0
Belgium	Il-Belġju		
United Kingdom	Ir-Renju Unit		
Spain	Spanja		
Ireland	L-Irlanda		
Malta	Malta		
Germany	Il-Germanja		
European Union (27)	L-Unjoni Ewropea (27)		
Slovenia	Is-Slovenja		
Austria	L-Awstrija		
Finland	Il-Finlandja		
Estonia	L-Estonja		
Greece	Il-Greċċa		
Cyprus	Ċipru		
Poland	Il-Polonja		
Italy	L-Italja		
Czech Republic	Ir-Repubblika Čeka		
Portugal	Il-Portugall		
Slovakia	Is-Slovakja		
Hungary	L-Ungerija		
Lithuania	Il-Litwanja		

Skont l-Ewrobarometru, fl-UE kollha, 11 fil-mija qalu li jhossuhom skomdi li kieku kelly jkollhom persuna omosesswali bħala tgħix fil-vičinat tagħhom (wiegbu minn 1 sa 3 fuq l-iskala), filwaqt li 67 fil-mija jhossuhom komdi (wiegbu minn 7 sa 10 fuq l-iskala).

Il-pajjiżi, fejn l-ogħla proporzjon ta' persuni li wiegbu fl-istħarrig iħossuhom komdi li kieku kelly jkollhom persuna omosesswali tgħix fil-vičinat tagħhom, huma **l-Olanda u l-Iżvejja** (91 fil-mija) segwiti mid-Danimarka, il-Belgju u **Franza**.

Fuq it-tarf l-ieħor tal-iskala, ir-Rumanija hija l-pajjiż bl-ogħla proporzjon ta' persuni li wiegbu fl-istħarrig li jhossuhom skomdi jkollhom persuna omosesswali tgħix fil-vičinat tagħhom (36 fil-mija), segwita mil-Litwanja, il-Latvja, il-Bulgarija u l-Ungjerija.

Skont dawn ir-riżultati tal-Ewrobarometru, bħala medja, l-irġiel huma aktar negattivi min-nisa, il-ġenerazzjonijiet akbar huma aktar negattivi miż-żgħażaq, dawk il-persuni b'inqas edukazzjoni huma aktar negattivi minn dawk b'edukazzjoni oħġla, u l-persuni b'fehmiet konservattiv tal-lemin huma aktar negattivi minn dawk b'fehmiet xellugin.

Prattika tajba: Kampanja ta' tqajjim ta' kuxjenza. Fil-Polonja għet organizzata l-ewwel kampanja ta' tqajjim ta' kuxjenza li tippromwovi l-aċċettazzjoni tal-omosesswali u l-leżbjani "Halluhom jarawna" fl-2003 mill-Kampanja Kontra l-Omofobia. Tletin ritratt ta' koppji omosesswali u leżbjani jżommu idejn xulxin ġew-esebiti f'virjet u fuq kartelluni kbar fit-toroq fl-akbar bliest Pollakki. Il-kampanja qajmet dibattitu sħun fil-midja fuq kwistjonijiet ta' LGB.³⁰

Il-kxif ta' attitudnijiet għal gruppi differenti, bhal-LGBT, ma jitkejjilx biss permezz ta' referenza 'għal li jkollok persuna LGBT tgħix fil-vičinat tiegħek'. L-estensijni ta' sħarrig ta' din l-ghamla għal sett aktar varjat ta' sitwazzjonijiet tipproduc stampa ahjar. Bħala eżempju, f'Čipru, studju mħejji ghall-Uffiċċju tal-Ombudsman stħarrēg firxa varjata ta' sitwazzjonijiet li juru, pereżempju, li dawk illi wiegbu fl-istħarrig iħossuhom aktar skomdi b'persuni omosesswali jgħallmu jew jieħdu hsieb lit-tfal tagħhom jew li dawn ikunu qraba tagħhom, milli meta persuni omosesswali jkunu ħbieb jew tobba, u jhossuhom inqas skomdi jekk il-persuna omosesswali tkun kollega jew tgħix fil-vičinat tagħhom.³¹

Servejs Ewropej: żwieġ bejn koppji tal-istess sess u l-adozzjoni

³⁰ Ara http://niechnaszobacza.queers.pl/index_en.htm (23.10.2008).

³¹ Iċ-Ċentru tar-Riċerka tal-Kulleġġ ta' Ċipru (2006) 'Attitudnijiet u Perċezzjonijiet tal-Pubbliku lejn l-Omosesswalitā', il-Kulleġġ ta' Ċipru

L-attitudnijiet lejn żwigijiet bejn koppji tal-istess sess u l-adozzjoni tat-tfal minnhom jipprovdū indikazzjoni oħra tal-acċettazzjoni tal-persuni LGBT fis-soċjetà. L-Ewrobarometru tal-2006 jinnota:

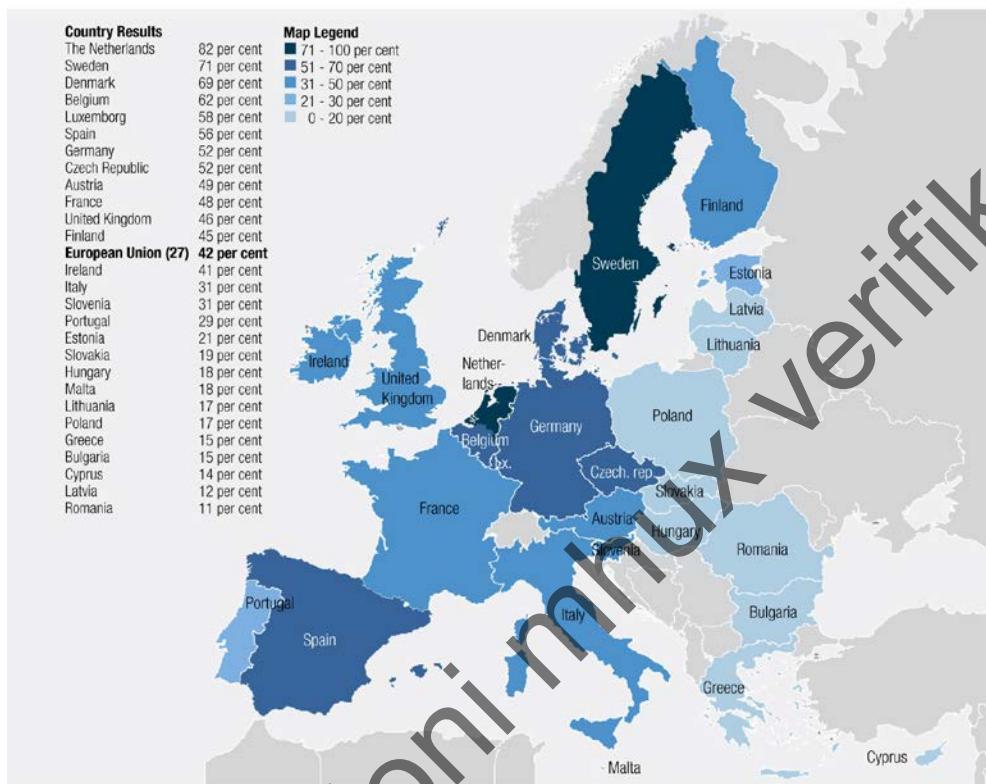
L-istħarriġ [...] juri li l-mod miftuħ ta' kif wieħed għandu ġħares lejn l-omosesswalitā jidher li għadu pjuttost limitat. Bħala medja, huma biss 32% tal-Ewropej li jħossu li l-koppji omosesswali għandhom jithallew jadottaw it-tfal madwar l-Ewropa. Fil-fatt, f'14 mill-25 Stat Membru, inqas minn kwart tal-pubblika għandha t-tendenza li tkun kemmxejn aktar tolleranti fir-rigward ta' żwigijiet bejn persuni omosesswali: 44% taċ-ċittadini tal-UE jaqblu li dawn iż-żwigijiet għandhom jithallew isiru f'kull parti tal-Ewropa. Ta' min jinnota li xi Stati Membri jiddistingu ruħhom mir-riżultat medju b'livelli għoljin ħafna ta' acċettazzjoni: l-Olanda tinsab fil-quċċata ta' din il-lista bi 82% ta' dawk li wieġbu fl-istħarriġ jistqarru li huma favur iż-żwigijiet bejn koppji omosesswali u 69% jappoġġjaw l-idea tal-adozzjoni minn koppji omosesswali. L-oppożizzjoni hija l-aktar b'saħħitha fil-Grecja, fil-Latvja (it-tnejn 84% u 89%, rispettivament) u fil-Polonja (76% u 89%).³²

Traduzzjoni mhux vertifikata

---

³² Ewrobarometru 66 (2006), pp. 43-46, disponibbli fuq http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb66/eb66_en.pdf, (16.12.2008)

Attitudnijiet lejn il-permessibilità ta' žwiġijiet bejn koppji tal-istess sess madwar I-Ewropa³³

Country Results	Insert translation	Insert translation	Insert translation
Riżultati tal-pajjiż	Lithuania	Il-Litwanja	
The Netherlands	L-Olanda	Il-Polonja	
Sweden	L-İzvejja	Il-Greċja	
Denmark	Id-Danimarka	Il-Bulgarija	
Belgium	Il-Belġju	Cipru	
Luxembourg	Il-Lussemburgu	Latvia	Il-Latvja
Spain	Spanja	Romania	Ir-Rumanija
Germany	Il-Ġermanja		
Czech Republic	Ir-Repubblika Čeka		
Austria	L-Awstrija	Map Legend	Deskrizzjoni tal-mappa
France	Franza	Per cent	Fil-mija (percentwal)
United Kingdom	Ir-Renju Unit		
Finland	Il-Finlandja		
European Union (27)	L-Unjoni Ewropea (27)		
Ireland	L-Irlanda		
Italy	L-Italja		
Slovenia	Is-Slovenja		
Portugal	Il-Portugall		
Estonia	L-Estonja		

³³ Ewrobarometru 66 (2006), p. 43, disponibbli fuq http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb66/eb66_en.pdf, (16.12.2008)

Slovakia	Is-Slovakja		
Hungaria	L-Ungerija		
Malta	Malta		

L-attitudnijiet lejn il-persuni omosessuali ‘bhala ġirien’ u l-attitudnijiet lejn ‘żwieġ bejn koppji tal-istess sess’ fl-Istati Membri differenti, kif irreggistrati mill-istħarriġ tal-Ewrobarometru, jikkorrelataw ħafna mal-livell tad-drittijiet tal-familja aċċessibbli għall-persuni LGBT. It-tendenza hija li l-aktar attitudnijiet pożittivi jinsabu fi Stati Membri b’xi tip ta’ rikonoxximent legali ta’ shubiji bejn koppji tal-istess sess. Dan jista’ jindika relazzjoni bejn l-attitudnijiet pubblici u r-rikonoxximent ta’ shubija. Kif qal l-Ombudsman³⁴ fi Spanja, jidher li l-introduzzjoni ta’ żwieġ bejn koppji tal-istess sess tejjebt l-attitudnijiet lejn il-persuni LGBT.

‘Il-kultura tal-pajjiż inbidlet b’mod definibbli bħala rizultat ta’ shubiji civili. U hawnhekk fejn nahseb li huwa interessanti ħafna, li l-bidla fil-kultura u l-effett taċ-ċivilizzazzjoni tagħha žviluppaw ferm aktar lil hinn mill-komunità tal-omosessuali u l-leżbjan. Fi kliem ieħor, permezz tat-teħid ta’ pozizzjoni fuq din il-kwistjoni u bit-tnejħiha ta’ ffit minn dan il-preġudizzju u diskriminazzjoni, u billi n-nies jithallew iħossuhom kburiñ għal dak li huma, din kellha impatt li jien nahseb li jaġi fuq b’mod profond il-mod kif il-pajjiż jaħsibha fuqu nnifsu’. Tony Blair waqt 1-Ikla tal-Ugħwaljanza ta’ Stonewall li saret nhar it-22 ta’ Marzu 2007 (Cowan 2007: p.1)³⁵

Dwar il-kwistjoni tal-adozzjoni tat-tfal, l-Ewrobarometru sab li madwar l-UE, kien hemm biss medja ta’ 31 fil-miġa ta’ dawk li wieġbu fl-istħarriġ li qablu li:

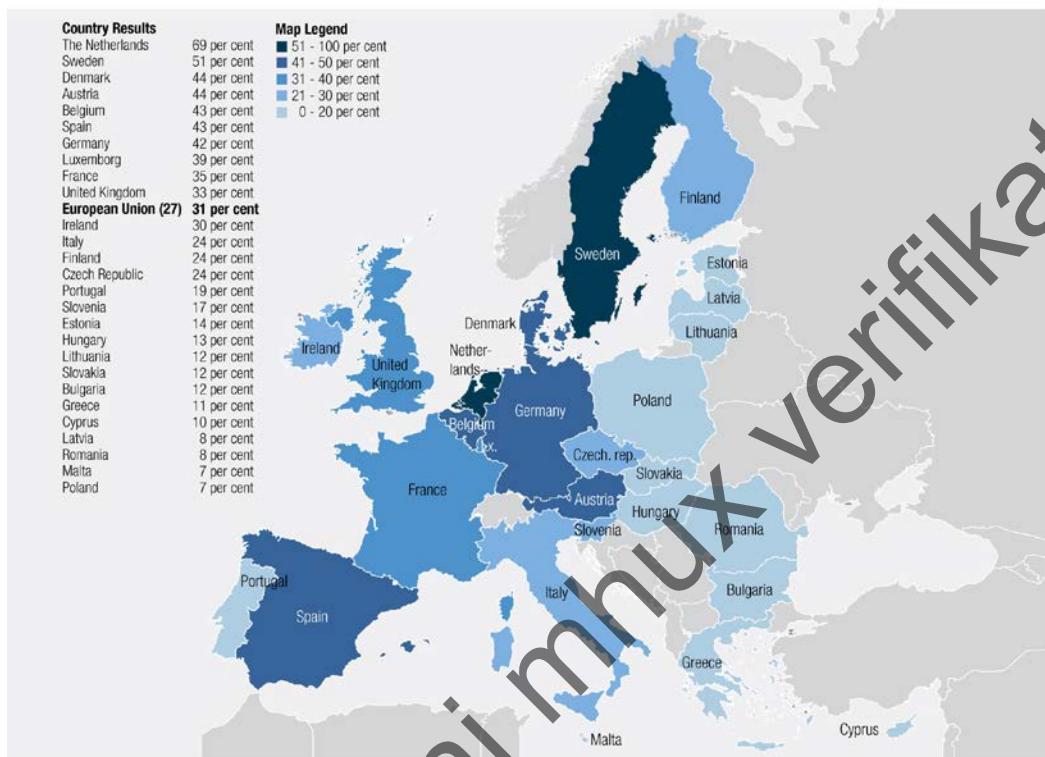
Il-propożizzjoni li l-koppji omosessuali għandhom jiġu awtorizzati jadottaw it-tfal tirċievi livelli estremament differenti ta’ qbil minn pajjiż għal iehor: din tvarja minn 7% fil-Polonja u f’ Malta għal 69% fl-Olanda. L-Iżvezja hija l-uniku pajjiż iehor fejn (fkit biss) aktar minn nofs in-nies li wieġbu fl-istħarriġ huma tal-fehma li ‘l-adozzjoni tat-tfal għandha tīgi awtorizzata għall-koppji omosessuali f’kull parti tal-Ewropa’.³⁶

³⁴ Laqgha prattika mal-Ombudsman [El Defensor del Pueblo], Marzu 13, 2008

³⁵ Cowan, K. (2007) British attitudes to lesbian and gay people www.stonewall.org.uk

³⁶ Ewrobarometru 66 (2006), p. 45, disponibbli fuq: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb66/eb66_en.pdf (16.12.2008)

Attitudnijiet lejn il-possibbiltà li l-koppji omosessuali jithallew jadottaw it-tfal

	Insert translation		Insert translation
Country Results	Riżultati tal-Pajjiż		
The Netherlands	L-Olanda	Poland	Il-Polonja
Sweden	L-Izvezja		
Denmark	Id-Danmarka		
Austria	L-Awstrija		
Belgium	Il-Belġju		
Spain	Spanja		
Germany	Il-Ğermanja		
Luxembourg	Il-Lussemburu	Map Legend	Deskrizzjoni tal-mappa
France	Franza	Per cent	Fil-mija (perċentwal)
United Kingdom	Ir-Renju Unit		
European Union (27)	L-Unjoni Ewropea (27)		
Ireland	L-Irlanda		
Italy	L-Italja		
Finland	Il-Finlandja		
Czech Republic	Ir-Repubblika Čeka		
Portugal	Il-Portugall		
Slovenia	Is-Slovenja		
Estonia	L-Estonja		
Hungary	L-Ungerija		
Lithuania	Il-Litwanja		
Slovakia	Is-Slovakja		
Bulgaria	Il-Bulgarija		
Greece	Il-Greċċa		
Cyprus	Ċipru		

Latvia	Il-Latvja		
Romania	Ir-Rumanija		
Malta	Malta		

Servejs nazzjonali oħrajn fuq l-attitudnijiet

Billi jeżaminaw aspetti oħrajn ta' attitudnijiet lejn il-persuni LGBT, is-servejs nazzjonali jindikaw prevalenza ta' attitudnijiet negattivi lejn il-persuni LGBT f'diversi kuntesti.

Fi stħarrig **Bulgaru**³⁷, 42 fil-mija ta' dawk li wieħbu fissru li ma jieħdux għost li jkollhom persuna omosesswali bhala ħabib/a jew kollega tagħhom, filwaqt li 47 fil-mija ma jaċċettawx il-fatt li t-tifel jew it-tifla tagħhom tkun omosesswali. Fi stħarrig li sar fir-**Renju Unit**³⁸ li jkɔpri wkoll l-Iskozja, nofs dawk illi wieħbu qalu li huma ma jkunux kuntenti jekk persuna li tiġi mill-familja tagħhom tifforma relazzjoni fit-tul ma' persuna transesswali. Fi stħarrig **Daniż**,³⁹ 53 fil-mija tal-irġiel li għandhom bejn il-15 u l-24 sena ma jahsbux li huwa aċċettabbli li jkollhom x'jaqsmu sesswalment ma' persuna oħra tal-istess sess, iżda kienu biss 21 fil-mija tan-nisa żgħażaq li kienu tal-istess opinjoni. Skont studju **Germaniż**,⁴⁰ 32 fil-mija ta' dawk li wieħbu fissru l-ħsieb li d-dehra ta' żewġ persuni omosesswali jbusu lil xulxin hija dīġustanti. Studju **Litwan**⁴¹ sab li 47 fil-mija ta' dawk illi wieħbu fl-istħarrig kienu jqisu l-omosesswalitā bhala marda u jemmnu li l-omosesswali għandhom jingħataw trattament mediku; 62 fil-mija ma jixtiq li jkunu jappartjenu għal xi organizzazzjoni b'membri omosesswali; 69 fil-mija ma riedux persuni omosesswali jaħdmu fl-iskejjel; 50 fil-mija ogħżejjonaw li persuni omosesswali jaħdmu fil-forza tal-pulizija. Studju dwar il-Valuri Ewropej li sar aktar kmieni fil-**Grecja** wera kuntrast nett ta' attitudnijiet fost dawk il-persuni li wieħbu li huma ta' età differenti u b'livell ta' edukazzjoni differenti. Il-maġgoranza ta' dawk li wieħbu (58.6 fil-mija) sabu li l-omosesswalitā ma kinitx xi haġa “ġustifikabbli”, iżda din is-suppożizzjoni kienet ferm oħla fost persuni li għandhom aktar minn 50 sena (84.7 fil-mija) milli għal persuni taħt it-30 sena (44.7 fil-mija) li tindika li l-attitudnijiet jistgħu jkunu qiegħdin jinbidlu b'mod gradwali⁴².

³⁷ Sociological Agency Skala (2007) Attitudni lejn il-gruppi ta' minoranza u attitudnijiet diskriminatorji fis-soċjetà Bulgara, Stħarrig soċjologiku taħt il-proġett ‘Mill-anti-diskriminazzjoni għal opportunitajiet indaqs – metodi innovattivi u pratti effettivi tal-Kummissjoni ghall-Protezzjoni Kontra d-Diskriminazzjoni, Sofia.

³⁸ C. Bromley, J. Curtice, L. Given (2007) Attitudes to Discriminationin Scotland: 2006, Stħarrig dwar l-Attitudnijiet Soċjali fl-Iskozja, Edinburgh: Riċerka Soċjali tal-Gvern Skoċċiż.

³⁹ Sundhedsstyrelsen [Il-Bord Nazzjonali tas-Sahha] (2006) Ung2006. De 15-24-åriges seksualitet, Kopenhagen

⁴⁰ Institut für interdisziplinäre Konflikt und Gewaltforschung [IKG] (2006) ‘Indikatoren des Syndroms Gruppenbezogene Menschenfeindlichkeit im Vergleich’, disponibbli fuq <http://www.uni-bielefeld.de/ikg/index.htm> (15.06.2006).

⁴¹ Iċ-Ċentru ta’ Riċerka tas-Suq u tal-Opinjonijiet ‘Vilmorus Ltd.’ (2006) Id-Diskriminazzjoni kontra Gruppi Soċjali Varji fil-Litwanja, Vilnius

⁴² Studju dwar il-Valuri Ewropej (1999) disponibbli fuq www.jdsurvey.net/web/evs1.htm (13.11.2008)

Irrispettivamente mid-differenzi li ježistu bejn l-Istati Membri, is-servejs jindikaw li l-omofofobia u l-avversjoni għall-persuni LGBT huma prevalent. Stampa simili tfigg mill-istħarrig elettroniku tal-partijiet interessati: Tletin filmija qiesu li ‘minoranza’ tal-popolazzjoni taċċetta l-leżbjani jew li ma hemm ‘ebda accettazzjoni’. Ic-ċifra għall-omosesswali rgiel hija oħla b’40 fil-mija u għall-bisesswali hija ta’ 38 fil-mija, filwaqt li għall-persuni transġeneri hija partikolarment baxxa fi 73 fil-mija.

Dawn ir-riżultati mhumiex sorprendenti. Iżda, fis-sena 2000, il-Kumitat tal-Ministri tal-Kunsill tal-Ewropa kien digħi insista fuq l-importanza tat-tolleranza u l-azzjoni: ‘L-omosesswalitā għadha tista’ tagħti lok għal reazzjonijiet kulturali b’sahħithom f’xi soċjetajiet jew setturi tagħhom, iżda din mhijiex raġuni valida biex il-gvernijiet jew il-parlamenti jibqgħu passivi. Ghall-kuntrarju, dan il-fatt jenfasizza biss il-htieġa tal-promozzjoni ta’ tolleranza akbar fi kwistjoni jiet ta’ orjentazzjoni sesswali.’⁴³

Prattika tajba: F’Jannar 2005, ILGA Portugall nediet kampanja fuq il-mezzi tal-midja, inkluži t-televiżjoni, ir-radju, l-istampa u l-internet f’kooperazzjoni mal-aġenzija tar-reklamar W/Portugal, b’kontribuzzjoni għal hidma pro bono. Il-kampanja kienet tinkludi wirjiet ta’ affeżżjoni bejn koppji leżbjani u omosesswali fuq it-televiżjoni u l-midja stampata sabiex titqieb il-viżibilità tal-persuni LGBT permezz ta’ rappreżentazzjoni pozittivi.⁴⁴

Għandha ssir enfasi fuq il-kontribut sinjifikanti tal-Kummissjoni Ewropea biex ittejjeb l-attitudnijiet tal-pubbliku, fejn gruppi ta’ minoranza varji, inkluži l-persuni LGBT. B’mod partikolari, l-ghażla tas-sena 2007 bħala s-Sena Ewropea tal-Opportunitajiet Indaq u l-attivitajiet ta’ tqajjim ta’ kuxjenza li akkumpanjawha kienu kontribuzzjoni siewja ħafna għall-bidla fl-attitudnijiet. It-tur pan-Ewropew bit-trakkijiet li żar bliest madwar l-Istati Membri fl-2007 u l-2008 jikkostitwixxi wieħed minn fost ħafna eżempji ta’ kuntatt dirett mal-pubbliku ġenerali biex titqajjem kuxjenza dwar il-kwistjoni jiet relatati mad-diskriminazzjoni. Il-Kummissjoni Ewropea ffinanzjat ukoll avvenimenti nazzjonali ta’ tqajjim ta’ kuxjenza madwar l-Istati Membri.⁴⁵

Konseguenze ta’ attitudnijiet negattivi

Kif qalulha l-NGOs tal-LGBT li ġew intervistati matul ir-riċerka li saret fuq il-post, wahda mill-istrategji ta’ difiża adottati mill-persuni LGBT biex jevitaw id-diskriminazzjoni, hija li jkunu ‘invizibbli’ fil-pubbliku, fuq il-post tax-xogħol

⁴³ Is-sitwazzjoni tal-leżbjani u l-omosesswali fl-Istati Membri tal-Kunsill tal-Ewropa, Rakkomandazzjoni 1474 tal-Assemblea Parlamentari (2000), Twiegħiha adottata mill-Kumitat tal-Ministri nhar id-19 ta’ Settembru 2001 waqt is-765 laqgha tad-Deputati tal-Ministri.

⁴⁴ Ara <http://www.youtube.com/watch?v=Xtv2OjDV6t0> (17.10.2008)

⁴⁵ Ara; Il-Kummissjoni Ewropea, ‘Nikkomunikaw dwar l-Ugħweljanza u n-Nuqqas ta’ Diskriminazzjoni fl-UE’, fuq http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/pubst/broc/broc08_en.pdf (12.01.2009)

jew fl-iskola. Kif innota studju **Sloven**⁴⁶, imsejjah bl-aktar mod addattat 'The unbearable comfort of privacy': '...il-persuni omosesswali u ležbjani jirrikorru ghall-imitazzjoni sabiex jaġġustaw ghall-etero-normatività tal-ispazji pubblici. Minn barra, huma jirridefinixxu r-relazzjoni tagħhom u jirrikuntestwalizzawha bhala "sempliċiment ħbiberija". Huwa biss f'ċirkostanzi li jidhru li huma sikuri bieżżejjed, li xi whud jippermettu l-espressjoni ta' intimaziji li jindikaw l-istejtus sesswali tagħhom. L-omosesswali u l-ležbjani huma, bhala regola, konxji mill-ambjent b'mod generali u mill-etero-normatività li tiddetermina dan l-ambjent.'

Madankollu, dawn l-istrategiji ta' 'invižibilità' ma jinfluwenzawx biss il-ħajjet tal-persuni LGBT, iżda jaffettaw ukoll il-punt safejn jistgħu jiġu osservati forom indiretti ta' diskriminazzjoni bbażata fuq l-orjentazzjoni sesswali.

L-Omosesswali bhala Membri Familjari

Il-familja hija ta' importanza fundamentali għal kwalunkwe persuna, kemm jekk tifel/tifla, żgħażugħha jew persuna adulta ghall-ghoti ta' appoġġ emozzjonali. L-NGOs tal-LGBT li ġew intervistati madwar l-UE kkonferma li r-reazzjonijiet tal-familji huma kwistjoni maġġuri li taffettwa serjament il-benesseri tal-persuni LGBT. Ir-riċerka fil-Polonja,⁴⁷ il-Portugall,⁴⁸ Malta,⁴⁹ il-Litwanja,⁵⁰ ir-Renju Unit,⁵¹ l-Italja,⁵² is-Slovēnja,⁵³ il-Latvja,⁵⁴ il-Germanja,⁵⁵ is-Slovakja,⁵⁶ u Franza⁵⁷ turi li numru sinjifikanti ta' persuni

⁴⁶ R. Kuhar, A. Svab (2005) The Unbearable Comfort of Privacy: Everyday Life of Gays and Lesbians, Politike: Ljubljana, p. 95-96, disponibbli fuq: http://www2.mirovni-institut.si/eng_html/publications/pdf/MI_gay_eng.pdf (12.01.2009)

⁴⁷ M. Abramowicz (2007) Situation of bisexual and homosexual persons in Poland – rapport tal-2005 u l-2006, Varsavia: Kampanja Kontra l-Omofobia & Lamda Warsaw

⁴⁸ F.V. Silva, P. Policarpo, T.L. Monteiro (2006) Inquérito Nacional sobre Experiencias da Homossexualidade em Portugal, Lisboa: Centro de Investigacão e Estudos de Sociologia, Instituto Superior Ciências do Trabalho e da Empresa.

⁴⁹ Il-Moviment ghad-Drittijiet tal-Omosesswali f'Malta (2003) Id-Diskriminazzjoni bbażata fuq l-Orjentazzjoni Sesswali f'Malta: Rapport dwar id-Diskriminazzjoni, il-Fastidju u l-Vjolenza kontra l-Komunità LGB f'Malta. Malta: Union Press

⁵⁰ A. Zdanavicius (ed.) (2007) Nematomi pilieciai: apie homofobija ir homoseksualiu zmoniu diskriminacija Lietuvoje [Cittadini Invižibili: Dwar l-Omofobia u d-Diskriminazzjoni kontra Persuni Omosesswali fil-Litwanja], Kaunas: VDU

⁵¹ S. Dick (2008) Homophobic hate crime - The Gay British Crime Survey 2008, Stonewall.

⁵² C. Saraceno (ed.) (2003) Diversi da chi? Gay, lesbiche, transsesuali in un'area metropolitana, Milan: DeriveApprodi

⁵³ R. Kuhar, A. Svab (2005) The Unbearable Comfort of Privacy: Everyday Life of Gays and Lesbians, Ljubljana: Politike

⁵⁴ A. Locmelis (2002) "Sexual Orientation Discrimination in Latvia", fi: Id-Diskriminazzjoni bbażata fuq l-Orjentazzjoni Sesswali fil-Litwanja, il-Latvja u l-Estonja, Vilnius: L-Istitut tas-Socjetà Miftuha u s-Socjetà ta' Kimeta

⁵⁵ Senatsverwaltung für Schule, Jugend und Sport, Fachbereich für gleichgeschlechtliche Lebensweisen Berlin [SENSJS] (2001) Sie liebt sie. Er liebt ihn. Eine Studie zur psychosozialen Situation junger Lesben, Schwuler und Bisexueller in Berlin. Berlin: Awtur.

⁵⁶ A. Daucikova, P. Jójárt, M. Siposova (2002) Rapport dwar id-Diskriminazzjoni ma' persuni Ležbani, Omosesswali Rġiel u Bisesswali fis-Slovakja, Bratislava: Čentru tal-Informazzjoni u d-Dokumentazzjoni.

⁵⁷ Franza, rapport tal-pajjiż

LGBT jaħbu l-orientazzjoni sesswali tagħhom minn qrabathom biex jevitaw li jesperjenzaw diskriminazzjoni fil-familja tagħhom. Madankollu, dawn l-istudji juru li l-maġgoranza ta' dawk li wiegħu li jitkellmu bil-miftuh dwar l-orientazzjoni sesswali tagħhom jiġu aċċettati mill-familjari tagħhom.

It-tieħid mill-familja jħalli konsegwenzi emozzjonali, iżda jista' jirriżulta wkoll f'nuqqas ta' saqaf fuq ras il-persuni omosesswali. Studju⁵⁸ li sar fir-Renju Unit wera li 29 fil-mija tal-persuni ležbjani u 25 fil-mija tal-omosesswali rgiel li wiegħu fl-istħarriġ sabu ruħhom bla dar meta fethu qalbhom mal-ġenituri dwar il-ġibdiet sesswali tagħhom. Fis-Slovakja, studju⁵⁹ li sar wera li 20 fil-mija tal-persuni LGB li wiegħu fl-istħarriġ sfaw imkeċċija mid-dar meta tkellmu fil-berah dwar dak illi jħossu.

Barra minn hekk, riċerka **Belġjana**⁶⁰ uriet li l-persuni LGBT jibbażaw inqas fuq il-membri tal-familja u aktar fuq il-ħbieb meta jiġu biex ifittxu appoġġ soċċjali.

Konklużjonijiet

L-attitudnijiet lejn il-persuni LGBT ivarjaw b'mod sinjifikanti fost l-Istati Membri u jiddependu wkoll fuq il-kuntest li jkunu fih il-persuni LGBT. L-aktar riżultati pozittivi jidhru meta dawk illi jwiegħu fl-istħarriġ jantalbu jgħidu jekk iridu persuna omosesswali tgħix fil-viċċinat tagħhom. L-aktar riżultati negattivi jidhru meta dawn jantalbu jgħidu jekk jaħsbux li l-omosesswali għandhomx jithallew jadottaw it-tfal. L-attitudnijiet ivarjaw ukoll skont l-età, biż-żgħażaq tagħid ikollhom attitudni aktar pozittiva lejn il-persuni LGBT min-nies akbar fl-età. Ir-rikonoximent ta' shubja legali tista' tkun ukoll fattur li jinfluwenza l-attitudnijiet b'mod pozittiv.

Il-persuni LGB għandhom it-tendenza li jaħbu l-orientazzjoni sesswali tagħhom mill-familji tagħhom, u ħafna jiispicċaw jesperjenzaw dik li huma jqis u bhala diskriminazzjoni mill-familji tagħhom, xi drabi fil-forma ta' tiċħid jew saħansitra vjolenza.

L-attitudnijiet negattivi lejn il-persuni transgeneri huma oħla b'mod sinjifikanti mill-attitudnijiet negattivi lejn il-ležbjani, l-omosesswali rgiel u l-bisesswali.

⁵⁸ S. Averill (2004) How can young people be empowered to achieve justice when they experience homophobic crime? Teżi, l-Università ta' Middlesex, disponibbli fuq: <http://www.schoolsout.org.uk/research/docs/Partnersper sent20Anper sent20updateper sent20toper sent20tacklingper sent20homophobia.pdf> (30.07.2008)

⁵⁹ A. Daucikova, P. Jójárt, M. Siposova (2002) Rapport dwar id-Diskriminazzjoni ma' persuni Ležbjani, Omosesswali Rgiel u Bisesswali fis-Slovakja, Bratislava: Ĉentru tal-Informazzjoni u d-Dokumentazzjoni.

⁶⁰ A. Dewaele (2007-2008) De sociale netwerken van holebi's - Over vriendschap en andere bloedbanden. Antwerpen University: Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen, Departement Sociologie

Reati ta' Mibegħda u Diskors ta' Mibegħda

Din is-sezzjoni tindirizza ghadd ta' dimensjonijiet relatati mar-reati ta' mibegħda u d-diskors ta' mibegħda, inkluż il-prevalenza ta' attakki fizici fuq persuni LGBT, il-karatru tal-attakki u dawk li jwettquhom, il-proċeduri għar-rapportar tal-inċidenti tar-reati ta' mibegħda u l-metodi tal-pulizija jew ta' awtoritajiet oħrajn għar-rispons għal tali rapporti, u attakki fuq postijiet tal-LGBT.

F'disa' Stati Membri tal-UE⁶¹ (il-Belġju, id-Danimarka, Spanja, Franza, l-Olanda, il-Portugall, ir-Rumanja, l-Iżvezja kif ukoll parti mir-Renju Unit - l-Irlanda ta' Fuq), il-ligi kriminali tinkludi dispozizzjonijiet li jagħmluha offiża kriminali li tinċita mibegħda, vjolenza jew diskriminazzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali (diskors ta' mibegħda) kif ukoll il-ligi li tqis hsieb omofobiku bhala fattur aggravanti f'reati komuni (reati ta' mibegħda).

F'erba' Stati Membri tal-UE (il-Ġermanja, l-Estonja, l-Irlanda u l-Litwanja) il-ligi kriminali tinkludi dispozizzjonijiet li jagħmluha offiża kriminali li tinċita mibegħda, vjolenza jew diskriminazzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali (izda l-ligi ma tqisx hsieb omofobiku bhala fattur aggravanti f'reati komuni).

Stat Membru wieħed tal-UE (il-Finlandja) jqis il-hsieb omofobiku bhala fattur aggravanti f'reati komuni (izda ma għandu ebda dispozizzjoni li tagħmilha offiża kriminali li tinċita mibegħda, vjolenza jew diskriminazzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali).

Fi 13-il Stat Membru tal-UE (il-Latvja, il-Lussemburgu, il-Polonja, ir-Repubblika Čeka, is-Slovakja, l-Awstrija, l-Ungaria, is-Slovenja, l-Italja, il-Bulgarja, il-Grecja, Ċipru u Malta) dan la jitqies bhala offiża kriminali u lanqas bhala fattur aggravanti.

⁶¹ Għal aktar tagħrif dwar il-legiżlazzjoni ara L-Aġenzija għad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea (2008) Omofobia u Diskriminazzjoni fuq il-Baži tal-Orjentazzjoni Sesswali fl-Istati Membri tal-UE: L-Ewwel Parti - Analizi Legali.

Leġiżlazzjoni rigward ir-reati ta' mibegħda u d-diskors ta' mibegħda omofobiċi

Country Results	Insert translation Riżultati tal-Pajjiż	Insert translation
The Netherlands	L-Olanda	Il-Litwanja
Sweden	L-Iżvejja	Italy
Denmark	Id-Danimarka	Il-Finlandja
Austria	L-Awstrija	Portugal
Belgium	Il-Belġju	Il-Slovenja
Spain	Spanja	Estonia
Germany	Il-Germanja	Hungaria
Luxembourg	Il-Lussemburgu	Slovakia
France	Franza	Greece
United Kingdom	Ir-Renju Unit	Bulgaria
European Union (27)	L-Unjoni Ewropea (27)	Cipru
Ireland	L-Irlanda	Il-Greċċa
Czech Republic	Ir-Repubblika Čeka	Latvia
Criminal offence to incite hatred, violence or discrimination on grounds of sexual orientation (hate speech) and homophobic intent an aggravating factor in common crime (hate crime)	Hija offiża kriminali li tinċita mibegħda, vjolenza jew diskriminazzjoni fuq il-bazi tal-orientazzjoni sesswali (diskors ta' mibegħda) u ħsieb omofobiku jitqies bhala fattur aggravanti f' reati komuni (reati ta' mibegħda)	Il-Rumanija
Criminal offence to incite hatred, violence or discrimination on grounds of sexual orientation (hate speech)	Hija offiża kriminali li tinċita mibegħda, vjolenza jew diskriminazzjoni fuq il-bazi tal-orientazzjoni sesswali (diskors ta'	Malta

	mibegħda)
Homophobic intent an aggravating factor in common crime (hate crime)	Hsieb omofobiku jitqies bhala fattur aggravanti f'reati komuni (reati ta' mibegħda)
Neither a criminal offence or an aggravating factor	Dan la jitqies bhala offiża kriminali u lanqas bhala fattur aggravanti

Dejta statistika uffiċjali rigward ir-reati ta' mibegħda u d-diskors ta' mibegħda

Id-dejta statistika uffiċjali dwar ir-rapporti tal-pulizija u l-proċeduri tal-qorti huma skarsi. Fir-rigward tal-kazijiet fil-qratu dwar id-diskors ta' mibegħda, hija biss il-**Litwanja** li għandha dejta uffiċjali. Fl-2007, ingħata bidu għal numru totali ta' 15-il każ quddiem il-qorti kriminali. Wieħed minnhom iirriżulta f'kundanna ta' htija.⁶² Fir-rigward ta' prosekuzzjonijiet fuq reati ta' mibegħda, huwa r-**Renju Unit** biss li għandu dejta uffiċjali. Fl-2007, ingħata bidu għal numru totali ta' 988 każ quddiem il-qorti kriminali, li 759 minnhom ingħataw kundanna ta' htija.⁶³ Id-dejta uffiċjali dwar l-inċidenti ta' diskors ta' mibegħda u r-reati ta' mibegħda li ġew irrapportati lill-pulizija tīgħi prodotta fl-**Iżvezja**, fejn fl-2007, kien hemm 723 rapport tal-pulizija li kienu relatati ma' inċidenti omofobiċi.⁶⁴ Fil-perjodu bejn 1-1 ta' Jannar u t-30 ta' Ĝunju 2008, ġew irrapportati 150 inċident omofobiku (vjolenza, abbuż jew fastidju) mill-pulizija fl-**Olanda**.⁶⁵

In-nuqqas ta' statistika uffiċjali fi Stati Membri oħra jirriżulta b'mod parzjali mill-fatt li l-offiżi ta' diskors ta' mibegħda u reati ta' mibegħda jew ma jitqisux bhala reat jew fattur aggravanti, jew inkella, il-ġbir tal-ilmenti ma jinqasamx skont il-motiv (ghaldaqstant, muhuwiex possibbli li fl-istatistika ssir distinżjoni bejn, pereżempju, motivi razzisti u omofobiċi).

Pajjiżi li jirreggistrax numru sinjifikanti ta' inċidenti, pereżempju r-**Renju Unit**⁶⁶, žviluppaw ghodod eċċellenti għar-rapportar tar-reati ta' mibegħda, eż. formoli ta' awto-rapportar u siti għal rapportar minn partijiet terzi, li jagħtu l-abbiltà lill-pubbliku li jirrapporta f'postijiet differenti mill-ghases tal-pulizija

⁶² Il-Litwanja, rapport tal-pajjiż

⁶³ Is-Servizz tal-Prosekkuzzjoni tal-Kuruna (CPS), li jżomm dejta għall-Ingilterra u Wales, jiġbor informazzjoni statistika dwar ir-reati omofobiċi b'mod ġenerali u ma jaqsamhiex skont it-tip ta' offiżi li ssir, eż. diskors ta' mibegħda. Meta jipprosegwixxi kažijiet b'element omofobiku, is-CPS jadotta d-definizzjoni li ġejja għal reati omofobiċi: ‘Kwalunkwe inċident li jitqies bhala li huwa omofobiku jew transfobiku mill-vittma’. (Komunikazzjoni b'email mas-CPS, 24.01.2008, u mad-Dipartiment tal-Ġustizzja tal-Gvern Skoċċiż, 07.02.2008). Ara wkoll: OSCE/ODIHR (2008) Reati ta' Mibegħda fir-Reġjun tal-OSCE – Inċidenti u Reazzjonijiet. Rapport Annwali għall-2007, p. 46; u r-rapport tal-pajjiż, ir-Renju Unit.

⁶⁴ Rapport 2008:15 minn Brottsförebygganderådet, Hatbrott 2007, pp. 81-90, disponibbli fuq http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=Hatbrott_2007_webb.pdf&url=dynamaster/file_archive/080716/6141d937f1ed069853de33f15d209d28/Hatbrott%255f2007%255fwebb.pdf (12.12.2008)

⁶⁵ Politieacademie (2008) ‘Rapportage homofoob gewld. Politiegegevens. Periode 1 januari - 1 juli 2008’

⁶⁶ Anki fir-Renju Unit huwa stmat li 85 fil-mija tar-reati omofobiċi jibqgħu għaddejjin bla ma jiġu rrappurtati, ara pereżempju <http://www.barnet.gov.uk/index/community-living/safety/harassment-help/harassment-help-homophobia.htm> (05.02.2009)

permezz ta' shubija ta' aġenċiji speċjalisti rilevanti, u li jkun jista' jsir mingħajr ma jinkixfu d-dettalji personali tal-vittma. Il-pulizija jkunu jistgħu jinvestigaw ir-reat biss bil-kunsens tal-vittma. Ir-rapportar minn parti terza jagħti ċ-ċans lill-vittmi jiksbu l-fiduċja u jiġu mheġġa jirrapportaw ir-reati, filwaqt li l-aġenċiji jkunu jistgħu jid-identifikaw organizzazzjonijiet ta' appoġġ xierqa biex jgħinu lill-vittmi bl-ahjar mod. It-titjib fir-registrazzjoni tar-reati ta' mibegħda jagħti stampa aktar preċiża, li tippermetti lill-pulizija u lil imsieħba oħrajn jirrispondu b'mod aktar effettiv permezz ta' immirar pro-attiv immexxi mill-intelligenza. Minbarra dan, ir-Renju Unit żviluppa definizzjonijiet operattivi sempliċi u effettivi għar-rapportar ta' incidenti omofobiċi:

- *Inċident omofobiku huwa kwalunkwe incident li jitqies bħala omofobiku mill-vittma jew minn kwalunkwe persuna oħra.*
- *Inċident transfobiku huwa kwalunkwe incident li jitqies bħala li huwa transfobiku mill-vittma jew minn kwalunkwe persuna oħra.*

Sħarrig u sorsi ta' dejta oħrajn

Ma jeżisti ebda stħarrig komparativ fuq il-livell tal-UE dwar ir-reati ta' mibegħda. Madankollu, saru studji f'diversi Stati Membri, li wrew b'mod universali l-preżenza tar-reati ta' mibegħda u tal-incidenti ta' mibegħda – sejba appoġġjata mill-valutazzjonijiet tal-NGOs tal-LGBT u l-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali kollha li jittrattaw din il-kwistjoni f'kull Stat Membru, inkluži l-pajjiżi fejn ma hemm ebda dejta statistika disponibbli.⁶⁷

Fi studju **Brittaniku**,⁶⁸ instab li terz tal-persuni leżbjani u kwart tal-omosesswali rgiel li wieġbu rrapportaw li huma esperjenzaw incident jew reat ta' mibegħda matul l-ahħar tliet snin. Wieħed minn kull 12-il persuna bisesswali rrapportaw li esperjenzaw incident ta' mibegħda omofobika matul l-ahħar tliet snin. Fi studju **Pollakk**,⁶⁹ 18 fil-mija tal-persuni LGB li wieġbu rrapportaw li esperjenzaw vjolenza fizika minħabba l-orientazzjoni sesswali tagħhom fl-ahħar sentejn – minn dawn, 42 fil-mija rrapportaw tliet incidenti

⁶⁷ Ma giet identifikata ebda dejta statistika dwar diskors ta' mibegħda u reati ta' mibegħda fl-Awstrija, il-Bulgarija, Čipru, ir-Repubblika Čeka, il-Finlandja, Franza, il-Greċċa, l-Ungernja, il-Latvja, il-Litwanja, il-Lussemburgu, il-Portugall, ir-Rumanija jew Spanja. Id-dejta dwar ir-reati ta' mibegħda kontra persuni transġeneri hija partikolarmen skarsa.

⁶⁸ Ittieħed kampjun ta' 1,721 adult leżbjani, omosesswali u bisesswali minn madwar il-Gran Brittanja biex iwieġbu fl-istħarrig fl-2008 bl-użu ta' intervista online amministrata lil membri tal-panil tal-YouGov ta' 185,000 individwu. S. Dick (2008) Homophobic Hate Crime - The Gay British Crime Survey 2008, Stonewall, disponibbli fuq http://www.stonewall.org.uk/documents/homophobic_hate_crime_final_report.pdf (06.02.2009).

⁶⁹ Kampjun ta' 1,002 persuni li wieġbu fl-istħarrig. M. Abramowicz (ed.) (2007) Situation of bisexual and homosexual persons in Poland, Kampania Przeciw Homofobii & Lambda Warsaw.

jew aktar. Fi stħarrig **Daniż** li sar fuq l-internet,⁷⁰ 12 fil-mija tal-persuni LGBT li wieġbu rrapportaw li esperenzaw attakki fiżiċi fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali jew l-identità sesswali tagħhom mill-inqas darba waħda f'hajjithom, u 39 fil-mija rrapportaw li esperenzaw attakki verbali mill-inqas darba. Fi stħarrig **Taljan** minn Turin,⁷¹ 51 fil-mija tal-irgħiel u 33 fil-mija tan-nisa li wieġbu rrapportaw li esperenzaw vjolenza omofobika. Fi studju li sar fis-Slovenja, 53 fil-mija tal-persuni leżbjani u omosesswali li wieġbu rrapportaw li esperenzaw vjolenza minhabba l-orientazzjoni sesswali tagħhom.⁷²

Ir-riżultati ta' fuq juru b'mod ċar biss l-iċċen parti tal-problema, iżda huma indikattivi tal-medda tal-problema f'kull parti tal-UE, u jissuġġerixxu li l-iċċidenti u r-reati ta' mibegħda mhumiex limitati għall-pajjiżi fejn saret ir-riċerka. Barra minn hekk, l-NGOs tal-LGBT kollha spezzjonati kienu jafu b'inċidenti ta' mibegħda fl-Istat Membru tagħhom, anki meta ma kienet saret ebda ricerka spċċifika.

Fl-2007, il-Parlament Ewropew innota ‘proliferazzjoni ta’ diskors ta’ mibegħda mmirrat għall-komunità tal-persuni leżbjani, omosesswali, bisesswali u transgeneri (LGBT) f’numru ta’ pajjiżi Ewropej’ li tagħmel enfasi fuq l-użu minn ċifri pubbliċi ta’ ‘diskors ta’ mibegħda jew lingwagg xewwiexi jew ta’ theddid, u n-nuqqas tal-pulizija milli jippropdu protezzjoni adegwata kontra dimostrazzjonijiet vjolenti minn gruppi omofobici’. B'mod partikolari, huwa ġibed l-attenzjoni dwar Matteo, čittadin Taljan ta’ 16-il sena minn Turin, li ‘riċentament wettaq suwiċidju u ħalla żewġ noti ta’ suwiċidju li fihom indika li r-raġuni għas-suwiċidju tiegħu kienet il-bullying li sofra minħabba l-orientazzjoni sesswali tieghu; [il-fatt li] organizzazzjonijiet tas-soċjetà civili fir-Renju Unit wissew dwar zieda fil-każijiet ta’ bullying omofobiku fl-iskejjel sekondarji madwar ir-Renju Unit kollu; [kif ukoll l-iċċident ta’] raġel omosesswali [li] nqatel bis-swat fl-Olanda sempliċiment minħabba l-orientazzjoni sesswali u l-apparenza femminili tiegħu’.⁷³

Il-Kunsill tal-Ewropa esprima thassib simili dwar dawn ir-reati ta’ mibegħda. Fl-2008, rapport tal-Kunsill tal-Ewropa ġibed l-attenzjoni ghall-fatt li:⁷⁴ ‘F’Riga, estremisti tefġi hムieġ u bajd lejn attivisti omosesswali u l-partitarji tagħhom meta rawhom herġin minn funzjoni fi knisja. Xi ftit tas-snин ilu, plejer

⁷⁰ Stħarrig fuq l-internet imwieġeb minn 9,473 persuna u mwettaq mill-portal tal-Internet li jlaqqa’ persuni LGBT ‘boyfriend.dk’ f’kollaborazzjoni mal-Korporazzjoni tax-Xandir Daniż (2007), disponibbli fuq: <http://boyfriend.dk/dr/result.php> (15.01.2008).

⁷¹ Kampjun ta’ 514-il persuna li wieġbu fl-istħarrig. C. Saraceno (ed.) (2003) ‘Diversi da chi? Gay, lesbiche, transessuali in un’area metropolitana’, Milan: Guerini

⁷² A. Švab, R. Kuhar (2005) The Unbearable Comfort of Privacy: Everyday Life of Gays and Lesbians, Politike: Ljubljana, disponibbli fuq: http://www2.mirovni-institut.si/eng_html/publications/pdf/MI_gay_eng.pdf (22.12.2008)

⁷³ Ara r-Rizoluzzjoni tal-Parlament Ewropew, ‘L-Omofobia fl-Ewropa’, adottata fis-26 ta’ April 2007, P6_TA(2007)0167, u wkoll ir-Rizoluzzjoni tal-Parlament Ewropew, ‘L-Omofobia fl-Ewropa’, adottata fit-18 ta’ Jannar 2006, P6_TA(2006)0018

⁷⁴ T. Hammarberg, il-Kummissarju għad-Drittijiet tal-Bniedem tal-Kunsill tal-Ewropa (2008) Hate Crimes - racism, anti-Semitism, anti-Gypsyism, Islamophobia and homophobia: http://www.coe.int/t/commissioner/Viewpoints/080721_en.asp (03.09.2008)

tal-hoki Žvediż inqatel wara li ssawwat b'arma bil-ponta f'Vasteras wara li stqarr fil-berah li kien omosesswali. F'Oporto, il-Portugall, grupp ta' subien attakkaw u qatlu mara transesswali Bražiljana bla dar u ħallew il-ġisem tagħha f'fossa mimlija bl-ilma.'

Il-karatru tal-attakki

Studji u stħarrig mill-**Belgiu**,⁷⁵ l-**Iżvezja**,⁷⁶ il-**Germanja**,⁷⁷ l-**Olanda**,⁷⁸ il-**Polonja**,⁷⁹ ir-**Renju Unit**,⁸⁰ is-**Slovenja**⁸¹ u Stati Membri oħrajn juru li: f'ħafna mill-każijiet, l-aktar esperjenza komuni hija l-aggressjoni verbali; l-attakki ħafna drabi jseħħu f'postijiet pubblici; in-nisa leżbjani u bisesswali huma fi probabbiltà akbar mill-irġiel omosesswali jew bisesswali li jesperjenzaw attakki f'ambjenti privati; dawn huma wkoll fi probabbiltà akbar li jesperjenzaw attakki sesswali jew theddid ta' attakki sesswali; iż-żgħażaq huma soġġetti għal tali attakki aktar minn gruppi ta' etajiet oħrajn.

'żgħażaq huma soġġetti għal tħalli tiegħi tawni fastidju ħafna drabi biex "jipperswaduni" li hawnhekk ma hawn ebda lok għal persuni leżbjani. Huma attakkawni verbalment u fizikament. Darba minnhom, sahansitra sfajt imsawta. Dawn iż-żgħażaq heddewni li jistuprawni biex juruni kemm huwa tajjeb li tkun ma' raġel, għaliex skont huma, jien għandi bżonn raġel.' (Persuna femminilli, il-Polonja)⁸²

Dawk li jwettqu r-reati

L-istudji msemmija hawn fuq isibu li dawk li jwettqu r-reati ħafna drabi ma jkunux magħrufa mill-vittma, għalkemm f'xi każijiet dawn ikunu qraba, kollegi jew studenti magħhom.⁸³ Dawk li jwettqu r-reati normalment ikunu rġiel (u spissi irġiel żgħażaq fi gruppi).

⁷⁵ M. Poelman & D. Smits (2007) Agressie tegen holebi's in Brussel-Stad, Antwerp: Apeldoorn.

⁷⁶ E. Tiby (1999) Hatbrott? Homosexuella kvinnor och mäns berättelser om utsatthet för brott, Stockholms universitet: Kriminologiska institutionen

⁷⁷ MANEO - Das schwule Anti-Gewalt-Projekt in Berlin (2007)[MANEO – il-Progett Kontra l-Vjolenza fil-konfront tal-omosesswali f'Berlin], disponibbli fuq: <http://www.maneo.de/highres/index.html> (14.07.2008)

⁷⁸ L.Buijs, J.W.Duyvendak, G.Hekma (2008) Als ze maar van me afblijven. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, L-Iskola ta' Amsterdam għar-Ričerka fix-Xjenza Soċjali

⁷⁹ M. Abramowicz (ed.) (2007) Situation of bisexual and homosexual persons in Poland, Kampania Przeciw Homofobii & Lambda Warsaw

⁸⁰ S. Dick (2008) Homophobic hate crime - The Gay British Crime Survey 2008, Stonewall

⁸¹ A. Švab, R. Kuhar (2005) The Unbearable Comfort of Privacy: Everyday Life of Gays and Lesbians, Politike: Ljubljana, disponibbli fuq: http://www2.mirovni-institut.si/eng_html/publications/pdf/MI_gay_eng.pdf (14.07.2008)

⁸² Ikkwotata f'M. Abramowicz (ed.) (2007) Situation of bisexual and homosexual persons in Poland, Kampania Przeciw Homofobii & Lambda Warsaw

⁸³ Is-sehh relattivament frekwenti tar-reati ta' mibegħda mwettqa minn membri familjari u ħbieb jiddistingu r-reati ta' mibegħda mmotivati mill-orientazzjoni sesswali jew l-identità tas-sessi

Fuq il-baži tal-inċidenti ta' reati ta' mibegħda li ġew irrapportati lil websajt maħluqa minn *Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske* [L-Organizzazzjoni Nazzjonali ghall-Omosesswali u l-Leżbjani] fid-**Danmarka**, l-organizzazzjoni kkonkludiet: “[L-inċidenti rrapporġati] jindikaw li l-irġiel huma dawk li jwettqu r-reati verbali u fizici. Hafna drabi dawn ikunu rġiel fi gruppi u hafna drabi wkoll ikunu Daniżi ta' gilda bajda [maġgoranza etnika]. [...] L-istorja tipika li tikkonċerna omosesswali rġiel isseħħ f'postijiet pubbliċi, f'żoni fejn isir l-ivvjaggar jew barra l-bars ghall-persuni omosesswali. Il-leżbjani jkunu esposti aktar spiss għal attakki verbali u hafna drabi f'postijiet privati [inkluż theddid ta'] attakki sesswali.”

Għandha tipoġġa enfasi fuq żewġ kwistjonijiet oħrajn: l-ewwelnett, dawk li jwettqu r-reati li jkunu ġejjin minn gruppi estremisti tal-lemin li jpoġġu l-persuni LGBT fil-mira tal-attakki tagħhom, u t-tieni, il-kwistjoni tal-minoranzi etniċi bħala dawk li jwettqu r-reati.

Jeżistu diversi eżempji ta' gruppi estremi tal-lemin li jagħtu fastidju jew li jattakkaw lil persuni LGBT u postijiet iffrekventati minnhom, inkluži inċidenti fl-**Iżvezja, il-Polonja, l-Estonja u l-Italja**. Diversi persuni li ġew intervistati rabtu s-seħħi tar-reati ta' mibegħda kontra l-persuni LGBT ma' fenomeni ta' ultra-nazzjonaliżmu, ksenofobija jew razziżmu.⁸⁴

Fir-rigward tal-minoranzi etniċi bħala dawk li jwettqu r-reati ta' mibegħda ma' persuni LGBT, minkejja n-nuqqas ta' riċerka rilevanti, id-dibattiti pubbliċi spiss iħarsu lejn il-fehmiet dwar l-omosesswalitā bħala indikaturi tad-differenza li teżisti bejn il-gruppi ta' maġgoranza etnika u dawk ta' minoranza etnika,⁸⁵ u r-rapporti tal-vittmi xi drabi jidher kaw il-minoranzi etniċi bħala dawk li jwettqu r-reati ta' vjolenza kontra l-persuni LGBT. Ir-riċerka eżistenti ma tassocċajx fatturi oħrajn, bħall-klassi soċjali, l-edukazzjoni, l-istejtus tal-impieg jew it-twemmin religjuż mal-etiċċità.

L-Istudju **Germaniż** MANEO⁸⁶ dwar ir-reati ta' mibegħda kontra rġiel omosesswali u bisesswali f'Berlin irrapporta li l-aggressuri tqiesu bħala li kienu ġejjin minn sfond ta' minoranza etnika f'16 fil-mija tal-inċidenti.⁸⁷

minn forom oħrajn ta' reati ta' mibegħda mmotivati minn, pereżempju, ir-razziżmu jew l-anti-Semitiżmu.

⁸⁴ Laqghat prattiċi ma' SEKÜ (EE), RFSL (SE), Kampania (PO), Arcigay/Arcilesbica (IT).

⁸⁵ Pereżempju fid-Danmarka u l-Olanda, deskritta fi: M.T. Drud-Jensen & S.P. Knudsen (2005) Ondt i røven. Folk der har ondt i røven over bōsser - bōsser der har ondt i røven over folk.

Kopenhagen: Høst & Søn. u P. Mepschen (2008) Sex and the Other - Homosexuality and Islam in Dutch public discourse, teżi ghall-kors fil-grad ta' Masters

⁸⁶ Il-kampjun fih 23,949 persuna li wiegħbet fl-istħarrig. MANEO - Das schwule Anti-Gewalt-Projekt in Berlin (2007) [MANEO - il-Proġett Kontra l-Vjolenza fil-konfront tal-omosesswali f'Berlin], disponibbli fuq <http://www.maneo.de/highres/index.html> (14.07.2008).

⁸⁷ Der Beauftragte für Integration und Migration in Berlin (2005) L-Integrazzjoni u l-Immigrazzjoni f'Berlin, Zahlen - Daten - Fakten). Anki jekk l-isfond perċepit tal-minoranza etnika u l-isfond ufficjalji tal-immigranti mhumiex l-istess, iċ-ċifri jindikaw li l-persuni

F'rapport **Olandiz**⁸⁸ dwar Amsterdam, irgiel żgħażagh ta' oriġini Marokkina kienu rrappreżentati b'mod eċċessiv bhala suspettati ta' vjolenza kontra l-omosesswali. Ir-rapport jikkonkludi: ‘Dawk li jwettqu reati ta' vjolenza kontra l-omosesswali ma jiġux ispirati minn twemmin reliġjuż. Dawk l-aggressuri li huma Musulmani jkollhom biss għarfien superficjali tal-Koran u rari jmorru l-moske. Il-motivi tal-aggressuri Marokkini huma kważi l-istess bhal dawk tal-aggressuri Olandizi indiġeni: fehmiet u emozzjonijiet fir-rigward tas-sess u l-ġeneri. Madankollu, is-subien Marokkini jsemmu s-sess anali u l-viżibilità tal-omosesswalitā bhala dawk li jqisu li huma l-aktar aspetti tal-omosesswalitā ta' min imaqdarhom, u mhux l-imġiba femminili. Ir-rappreżentanza eċċessiva tagħhom f'dawn ir-reati hija dovuta ghall-kultura tat-triqat li tiddomina z-zoni fejn jgħixu ħafna mis-subien Marokkini.’

Ir-rapportar tar-reati ta' mibegħda

Fl-esperjenza tal-NGOs tal-LGBT u xi awtoritajiet pubblici li gew intervistati ġhal dan ir-rapport, ftit li xejn jiġu rapportati incidenti ta' reati ta' mibegħda lill-pulizija jew lil awtoritajiet pubblici oħraejn. L-istudji wkoll jikkonfermaw dan.⁸⁹

Fl-istudju **Pollakk** li ssir referenza għalih fuq,⁹⁰ 85.1 fil-mija tal-każijiet ma ġewx irrapportati lill-pulizija. Skont l-istudju tar-**Renju Unit**,⁹¹ kieni biss 23 fil-mija tal-vittmi li rrapportaw incidenti ta' mibegħda lill-pulizija, waqt li sorsi oħraejn, kif imsemmija fuq, jagħtu ċifri sahansitra aktar baxxi.

Hemm diversi fatturi li jistgħu jikkontribwixxu għal dan:

- Għal xi vittmi, l-istigma soċjali u l-preġudizzju kontra l-persuni LGBT iwasslu biex dawn jieħdu deċiżjoni li ma jidher idher idher idher. Għal dawk ir-raġunijiet, jew minhabba dak li jiġi indikat bhala ‘omofobija internalizzata’, xi vittmi lanqas biss jirrikonox Xu l-inċidenti ta' mibegħda bhala reati jew bhala diskriminazzjoni, iżda pjuttost bhala parti miċ-ċirkostanzi soċjali li jkunu
- Xi persuni LGBT jesperjenzaw incidenti ta' mibegħda tant spiss li lanqas biss iħabblu rashom biex jirrapportawhom. Għal dawk ir-raġunijiet, jew minhabba dak li jiġi indikat bhala ‘omofobija internalizzata’, xi vittmi lanqas biss jirrikonox Xu l-inċidenti ta' mibegħda bhala reati jew bhala diskriminazzjoni, iżda pjuttost bhala parti miċ-ċirkostanzi soċjali li jkunu

kategorizzati bhala 'minoranza etnika' jew 'immigrant' mhumiex irrappreżentati b'mod esägerat fl-istatistika tar-reati ta' mibegħda minn Berlin.

⁸⁸ L.Buijs, J.W.Duyvendak, G.Hekma (2008) Als ze maar van me afblijven. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, L-Iskola ta' Amsterdam għar-Ričerka fix-Xjenza Soċjali, p. 128

⁸⁹ Pereżempju l-istudji dwar ir-reati ta' mibegħda ċċitat fuq u l-laqħat prattiċi ma' Mozaika (il-Latvja, 12 ta' Marzu 2008), il-Ministeru tal-Affarijiet Soċjali (l-Estonja, 11 ta' Marzu 2008), BGO Gemini (il-Bulgarija, 30 ta' April 2008), Arcigay/Arcilesbica (l-Italja, 5 ta' Marzu 2008)

⁹⁰ M. Abramowicz (ed.) (2007) Situation of bisexual and homosexual persons in Poland, Kampania Przeciw Homofobii & Lambda Warsaw

⁹¹ S. Dick (2008) Homophobic hate crime - The Gay British Crime Survey 2008, Stonewall

gejjin mill-percezzjoni popolari tal-persuni LGBT, u għalhekk bhala 'parti mill-ħajja'.

- L-għarfien ta' kif u fejn tista' tirrapporta jista' ma jkunx komplet. Fil-maggħoranza tal-Istati Membri, nuqqas ta' kultura ta' 'servizz pubbliku' mill-pulizija jfisser li ffit li xejn isir sforz biex l-awtoritajiet jgħarrfu lill-pubbliku u, b'mod speċjali, lil gruppi vulnerabbi għar-reati ta' mibegħda dwar modi kif jistgħu jirrapportaw ir-reati ta' mibegħda. F'dan il-każ, jista' jkun li dawk li jesperjenzaw reat ta' mibegħda minhabba l-orientazzjoni sesswali jew l-identità sesswali tagħhom sempliċiment ma jkunux jafu kif u lil min għandhom jirrapportaw dan it-tali reat.
- Jista' jkun hemm oħrajn li jsibuha bi tqila jindirizzaw lill-pulizija, jew minħabba li jkunu digħi Esperjenzaw l-omofobija qabel jew inkella minħabba l-biza' li jkollhom minn reazzjonijiet omofobiċi mill-pulizija, kif ukoll minħabba n-nuqqas ta' rieda li juru dawn l-affarijiet biex iressqu lment jew minħabba li jsibuha bi tqila biex jemmnu fl-eżistenza ta' motiv omofobiku għar-reat.⁹²

Bixxie tieħdu eżempju, l-NGOs tal-LGBT **OLKE** fil-Greċċa u **ACCEPT** fir-Rumanija rrapportaw li uffiċjali tal-pulizija jintimidaw u jagħtu fastidju lil individwi f'postijiet pubblici magħrufin bhala li huma postijiet fejn jiltaqgħu l-ł-omosesswali rġiel.⁹³ Fi studju **Estonjan**, 25 fil-mija tal-persuni LGB li wiegbu rrapportaw li esperjenzaw reazzjonijiet ostili mill-pulizija meta marru biex jirrapportaw ir-reati ta' mibegħda.⁹⁴ Eżempju:

Li għas-sempli fatt li tbus u żżomm idejn il-maħbub tal-istess sess tiegħek fil-11:30 ta' fil-ġħażżejha fi ġnien pubbliku, tista' tisfa mżeblah bil-bzieq, imsawwat, immultat, mgħajjar "putfa, iffemminat u eċċentriku mingħajr moralità", u xi kliem iehor li tassew nisthi nsemmih, mill-pulizija? (Persuna maskili ta' 17-il sena mir-Rumanija)⁹⁵

L-istħarriġ elettroniku tal-partijiet interessati hallat ir-riżultati rigward l-isfori tal-awtoritajiet pubblici biex jikkonfrontaw ir-reati ta' mibegħda kontra l-persuni LGBT. Tlieta u ħamsin fil-mija qalu li l-awtoritajiet pubblici rilevanti jqisu r-reati ta' mibegħda bhala qasam ta' thassib 'rilevanti' jew 'rilevanti hafna', filwaqt li 30 fil-mija jirrapportaw li l-awtoritajiet pubblici jqisu dawn l-inċidenti bhala li għandhom ffit rilevanza jew sahansitra ebda rilevanza.

⁹² Ara eż. ENAR (2006) Shadow Report: Il-Bulgarija 2006, disponibbli fuq: http://cms.horus.be/files/99935/MediaArchive/national/Bulgaria_2006.pdf (14.07.2008)

⁹³ Laqghat prattiċi: Il-Greċċa, 14 ta' April 2008, u r-Rumanija, 12 ta' April 2008

⁹⁴ Kotter, L. (2002): "Sexual Orientation Discrimination in Estonia" in Sexual Orientation Discrimination in Lithuania, Latvia and Estonia. L-Istitut tas-Socjetà Miftuha u s-Socjetà ta' Kimeta.

⁹⁵ UK Gay News (2006) Diskriminazzjoni: Gays Fined for Cuddling in a Park While Straight Couple Ignored for Having Sex, disponibbli fuq <http://ukgaynews.org.uk/Archive/2006july/2901.html> (07.08.2008).

In-nuqqas ta' rapportar jikkontribwixxi għad-diffikultajiet fil-valutazzjoni tal-medda u l-karattru tal-attakki f'kull parti tal-UE, minħabba li l-istatistika uffiċċiali u l-każistika ħafna drabi lanqas biss ikunu ježistu.

Diversi awtoritajiet pubblici qalu, waqt intervisti li saru fuq il-post tar-riċerka, li l-ghodod amministrativi biex jiġu rrapportati r-reati ta' mibegħda għadhom mhumiex žviluppati bizzżejjed u diffiċċi biex jintużaw.⁹⁶ L-intervisti li saru ma' NGOs tal-LGBT, Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali u awtoritajiet pubblici fil-maġgoranza tal-Istati Membri jissuġġerixxu li l-pulizija mhumiex imħarrga tajjeb biex jittrattaw ir-reati ta' mibegħda u jgħidu wkoll li hemm nuqqas ta' ġħodod mehtieġa għar-rapportar.

Traduzzjoni mhux verifikata

---

⁹⁶ Laqghat prattiċi ma' Brottsförebygganderådet u Integrations- och Jämställdhetsdepartementet, Enheten för diskrimineringsfrågar (l-İż-żvejja, 6 ta' Marzu 2008), u l-Uffiċċċju tal-Istatistika Nazzjonali (ir-Renju Unit, l-1 ta' April 2008)

Prattika tajba: Ir-registrazzjoni ta' reati ta' mibegħda mill-pulizija: Fir-rebbiegha tal-2007 fl-Iżvezja, il-pulizija ta' Stokkolma bdiet topera b'taqsima tar-reati ta' mibegħda'. Diversi awtoritajiet tal-pulizija tejbu l-proċeduri tar-rapportar tagħhom billi fil-proċedura tar-registrazzjoni tal-inċidenti tagħhom inkorporaw 'pop-up-window' li tīgħi tidher fuq l-iskrin meta jiġu ttajjeb kelmiet ewlenin spċifici, bhal 'omosesswali' jew 'immigrant', f'rapport; l-uffiċċjal inkarigat mir-rapportar għandu mbagħad idħahhal informazzjoni ulterjuri sabiex jidtentika l-inċident, li jkun ifisser li l-vittma jew dak li jagħti l-informazzjoni għandu jkompli jiġi investigat bir-reqqa. Diversi awtoritajiet tal-pulizija assenjaw uffisċċiali b'responsabbiltà spċifica għal reati ta' mibegħda. Barra minn hekk, fl-Iżvezja hemm sa 20 prosektur li jispeċjalizzaw fl-indirizzar tar-reati ta' mibegħda, wieħed f'kull ġurisdizzjoni.⁹⁷

Prattika tajba: Ir-rapportar anonimu tar-reati ta' mibegħda: Riċerka li saret fuq il-post kixxet li fl-Olanda, inbeda progett pilota fejn ir-reati ta' mibegħda jistgħu jiġi rrapportati b'mod anonimu fuq l-Internet, biex b'hekk tkun tista' tingabar l-informazzjoni, anki jekk il-vittmi ma jkunux iridu jirrapportaw lill-pulizija direttament.⁹⁸ Bl-istess mod, fid-Danimarka, il-Municipalità ta' Kopenhagen waqqfet websajt għal rapportar anonimu ta' inċidenti ta' mibegħda.⁹⁹ Fis-Slovenja, l-NGO tal-LGBT *Legebitra* bdiet il-programm Povej naprej! (Attiva!) biex tiffacilita r-rapportar tar-reati ta' mibegħda u l-inċidenti ta' diskriminazzjoni kontra l-persuni LGBT billi tintervista lill-vittmi b'mod anonimu.¹⁰⁰

Prattika tajba: Tahriġ u materjal ta' informazzjoni: Fi Franzia, għiet żviluppata 'Gwida tal-Vittmi' għar-reati ta' mibegħda u d-diskriminazzjoni minn shubija ta' imprizi privati, unjins tal-pulizija u assoċċjazzjonijiet tal-persuni omosesswali u leżbjani. Skont l-intervisti li saru fuq il-post, in-National Gendarmerie fi Franzia ilha sa mill-2006 tinkludi moduli ta' tqajjim ta' għarfien dwar l-omosesswalità u l-omofobija fil-kurrikuli edukattivi tagħha.¹⁰¹ L-intervisti li saru fuq il-post tar-riċerka juru li l-Korp ta' Ugwaljanza Nazzjonali, *Iċ-Ċentru ghall-Opportunitajiet Indaq u l-Oppożizzjoni għar-Razziżmu, fil-Belġju*, adotta inizjattiva simili ta' taħbi għall-pulizija.¹⁰²

⁹⁷ L-Iżvezja, rapport tal-pajjiż

⁹⁸ Laqgħa prattika mal-Kummissjoni għat-Trattament Indaq (l-Olanda, l-1 ta' April)

⁹⁹ Ara http://www.registerdiskrimination.kk.dk/?sc_lang=en (17.10.2008)

¹⁰⁰ Ara http://www.drustvo-legebitra.si/index.php?option=com_content&task=view&id=148&Itemid=0 (17.10.2008)

¹⁰¹ Laqgħa prattika mal-Inter-LGBT u L'Autre Cercle, (Franza, 10 ta' Marzu 2008)

¹⁰² Laqgħa prattika maċ-Ċentru ghall-Opportunitajiet Indaq u l-Oppożizzjoni għar-Razziżmu (il-Belġju, 3 ta' April)

Fir-rigward tal-proċeduri fil-qorti, studju Žvediż¹⁰³ wera li 1-perċentwal tal-inċidenti ta' mibegħda li tressqu l-qorti jvarja b'mod sinjifikanti bejn il-gurisdizzjonijiet tal-pulizija, u li xi drabi, l-element ta' mibegħda jew omofobija ma kienx ikkunsidrat fil-proċess quddiem il-qorti u fl-ġħoti tas-sentenza, anki jekk it-tali element kien motiv għar-reat imwettaq.

Prattika tajba: Politika ghall-Prosekuzzjoni: Is-Servizz tal-Prosekuzzjoni tal-Kuruna fir-Renju Unit ħareġ politika ghall-Prosekuzzjoni tal-każijiet ta' Reati ta' Mibegħda Omofobika u Transfobika. Id-dokument jispjega l-mod li bih is-Servizz tal-Prosekuzzjoni tal-Kuruna (CPS) jittratta ma' każijiet li jinvolvu reati ta' mibegħda omofobika u transfobika u jgħid li s-CPS huwa determinat li jilghab il-parti tiegħu fit-tnaqqis tar-reati b'element omofobiku u transfobiku billi jressaq lid-delinkwenti quddiem il-qorti.¹⁰⁴

¹⁰³ E. Tiby (2006) En studie av homofoba hatbrott i Sverige, Stokkolma: Forum för levande historia

¹⁰⁴ Ara http://www.cps.gov.uk/publications/docs/htc_policy.pdf (06.10.2008).

Attakki fuq postijiet tal-LGBT

Hemm diversi rapporti ta' attakki fuq postijiet tal-LGBT f'għadd ta' Stati Membri – minn vandaliżmu fuq bini ta' NGOs tal-LGBT jew fuq siti tal-komunità għal fastidju jew attakki fuq persuni LGBT f'postijiet li jiffrekwentaw huma.

Il-vandaliżmu tal-bini ta' fergħa lokali tar-Riksförbundet För Seksuellt Likaberättigande [Il-Federazzjoni Žvediža għad-Drittijiet tal-Persuni Ležbjan, Omosesswali, Bisesswali u Transesswali], bit-tkissir tat-twiegħi tiegħu u bit-twaddib ta' bombi tal-ħruq, fl-Iżveżja huwa biss eżempju wieħed.¹⁰⁵ Permezz ta' informazzjoni miġbura f'intervisti fuq il-post tar-riċerka, huwa wkoll possibbli nsemmu l-ħruq ta' sit storiku fl-Italja (*Il-Hruġ*) tal-komunità LGBT f'Ruma fi Frar 2008, u riċentament, attakki neo-faxxisti oħrajn fuq diversi postijiet fejn jiľaqgħu l-persuni LGBT.¹⁰⁶ L-NGOs tal-LGB Taljani *Arcigay* u *Arcilesbica* jemmu li l-vjolenza kontra organizzazzjonijiet tal-LGBT u fuq siti tal-komunità qiegħda tiżied.¹⁰⁷

Diskors ta' mibegħda

It-terminu 'diskors ta' mibegħda', kif użat f'din is-sejjoni, jinkludi spettru usa' tal-atti verbali mwettqa jew l-espressjoni ta' omofobija u/jew transfobija f'diskors degradanti jew mingħajr rispett fil-pubbliku.

Fuq il-baži tad-dejta disponibbli, huwa possibbli li jiġu identifikati mill-inqas tliet tipi ta' diskors ta' mibegħda li għandhom importanza partikolari f'kuntest omofobiku: diskors ta' mibegħda minn figur pubbliċi, diskors ta' mibegħda minn figur reliġjużi pubbliċi u diskors ta' mibegħda ppubblikat, ħafna drabi b'mod anonimu, fuq l-Internet.

Diskors ta' mibegħda minn figur pubbliċi u reliġjużi

Xi NGOs tal-LGBT u riċerkaturi mmonitorjaw dikjarazzjonijiet fl-istampa jew fuq mezzi oħrajin. Fil-*Latvja* u l-*Litwanja*, l-NGOs tal-LGBT *Mozaika* (il-Latvja) u *L-Associazzjoni tal-Omosesswali fil-Litwanja* identifikaw mudelli ta' artikolazzjoni li ježaminaw dikjarazzjonijiet kontra l-LGBT u espressjonijiet omofobici oħrajn li strettament jistgħu mhux kollha jkunu jaqgħu taħt id-definizzjoni legali ta' diskors ta' mibegħda.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Riksförbundet För Seksuellt Likaberättigande (Nord) [Il-Federazzjoni Žvediža għad-Drittijiet tal-Persuni Ležbjan, Omosesswali, Bisesswali u Transgħeneri] Hatbrott! Vad gör jag? Information och råd för homosexuella, bisexuella och transpersoner (Pamflet mingħajr id-data tal-publikazzjoni fuq www.rfsl.se/nord).

¹⁰⁶ Laqgha prattika ma' Arcigay u Arcilesbica, 5 ta' Marzu 2008. Ara wkoll: <http://www.arcigay.it/incendio/incendio-al-coming-out-roma>, <http://www.repubblica.it/2006/05/gallerie/cronaca/incendio-coming/1.html>, <http://www.arcigay.it/dossier-omofobia-italia-2006-2008> (20.07.2008)

¹⁰⁷ Laqgha prattika ma' Arcigay u Arcilesbica, 5 ta' Marzu 2008

¹⁰⁸ Mozaika (2007) Homophobic Speech in Latvia: Monitoring the Politicians

Dawn il-progetti ta' monitoraġġ sabu li d-dikjarazzjonijiet kontra l-LGBT huma fil-biċċa l-kbira tagħhom artikolati minn politikanti konservattivi u figur pubbliċi reliġjuzi (Kattoliċi, Luterani jew Kristjani Evangeliċi). Primarjament, dawn id-dikjarazzjonijiet huma bbażati fuq it-tema li l-persuni LGBT u l-modi tal-ghajxien tagħhom jikkostitwixxu theddida għas-socjetà. Kif tirrimarka l-NGO *Mozaika*: 'jidher ċar li baqgħu jintużaw ġerti tipi ta' argumenti biex jikkundannaw bla tlaqliq lill-persuni ležbjani u omosesswali'.¹⁰⁹ Fost dawn hemm argumenti li:¹¹⁰

- huma mmirati biex jippriservaw l-integrità u l-omoġenità etnika tan-nazzjon u l-istat billi jeskludu jew jaġħtu inqas importanza lill-persuni omosesswali u ležbjani;
- huma bbażati fuq it-twemmin Kristjan biex jappoġġjaw l-esklużjoni tal-omosesswali u l-ležbjani mill-'komunità moral', li tintiehem bhala li tinkludi n-nazzjon kollu;
- jirreferu għal moralità mhux speċifikata, li spiss tinvoka l-valuri tal-familja biex jargumentaw favur l-esklużjoni ta', jew l-ghoti ta' inqas importanza lil, persuni omosesswali u ležbjani.

Barra minn hekk, f'xi stqarrijiet, il-persuni LGBT jidhru bhala 'theddida mill-punent' għas-'sopravivenza demografika' tan-nazzjon minn barra:

ngħidu "le" ċara lil dawk l-ghorrief kollha mill-Punent, li jridu jissuġġerixxu li n-nies tagħna qeqħdin jagħmlu suwiċidju volontarju għaliex, bħalma tafu, it-tfal ma jiġux minn persuni omosesswali [sic] (MP Latvjan, f'sessjoni plenarja tal-Parlament, 31.05.2006)¹¹¹

L-argumenti kontra l-permessibilità ta' avvenimenti tal-Pride staqsew ukoll jekk l-orientazzjoni sesswali hijiex kwistjoni ta' drittijiet tal-bniedem f'minoranza jew inkella jekk din hijiex biss 'inklinazzjoni immorali', li b'hekk tqabbel lill-persuni omosesswali mal-alkoholiċi u dawk bil-vizzju tad-droga.

A. Tereskinas (2007) "Not Private Enough?" Homophobic and Injurious Speech in the Lithuanian Media, Vilnius: Lithuanian Gay League

¹⁰⁹ Mozaika (2007) Homophobic Speech in Latvia: Monitoring the Politicians, p. 4

¹¹⁰ Mozaika (2007) Homophobic Speech in Latvia: Monitoring the Politicians, p. 5

¹¹¹ Mozaika (2007) Homophobic Speech in Latvia: Monitoring the Politicians, p. 31

razzjonijiet tal-Pride fil-Latvja għandhom jidhru bħala illegali u mgħandhomx jitħallew isiru, minħabba li l-ewwel u qabel kollox, huma mmirati kontra l-moralità u l-mudell ta' familia li ježisti fin-nazzjon tagħna u li huwa inkluż fil-ligi fundamentali tal-istat, il-Kostituzzjoni. It-tieni, l-omosesswalità tmur kontra l-ordni naturali u, għalhekk, kontra l-liġijiet t'Alla. It-tielet, l-omosessuali jaffermaw ukoll illegalment illi għandhom id-drittijiet ta' minoranza. Minoranza hija komposta minn dawk li huma differenti mill-maġgħoranza tan-nies minħabba n-nazzjonali, il-lingwa, ir-razza, il-kulur tal-ġilda u karatterizzazzjonijiet newtrali oħrajn, iżda mhux ta' evalwazzjoni morali. Dan ifisser li ma jista' jkun hemm ebda minoranza ta' alkoholici, omosessuali, persuni bil-vizzju tad-droga jew kwalunkwe persuni oħrajn, jekk il-minoranza tkun ibbażata fuq inklinazzjonijiet immorali.' (Ittra pubblika mibghuta lill-politikanti, iffirmsa minn Kardinal u diversi qassisin tal-Knisja Kattolika Rumana fil-Latvja)¹¹²

Huwa importanti li ninnotaw li eżempji ta' dikjarazzjonijiet pubblici insolenti fir-rigward tal-persuni LGBT, bħal dawk imsemmija fuq, b'ebda mod ma huma limitati għal-**Latvja**. L-informazzjoni migbura permezz tal-għbir tat-tagħrif fuq il-post identifikat eżempji ta' okkorrenzi ta' tali stqarrijiet f'**Malta, l-Italja, il-Litwanja, il-Polonja, Ċipru, il-Grecja u r-Rumanija**,¹¹³ hafna drabi minn politikanti konservattivi jew figuri reliġjuži mid-denominazzjonijiet Kattoliċi jew Kristjani Ortodossi. It-tipi ta' stqarrijiet u l-argumentazzjoni użata huma fil-biċċa l-kbira tagħhom simili għal dawk identifikati mill-progett ta' monitoraġġ *Mozaika*. Mhuwiex sorprendenti li l-intervisti mal-NGOs tal-LGBT u mal-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali f'dawn il-pajjiżi juru li fejn l-omosesswalità tkun kwistjoni kkontesta politikament b'mod b'saħħtu minħabba raġunijiet morali, id-diskors ta' mibegħda omofofiku huwa problema aktar urġenti u sinjifikanti, speċjalment meta dan jintuża biex jiżviluppa reżistenza għal avvenimenti tal-Pride, kif deskritt fis-sezzjoni dwar il-libertà tal-laqgħat.

Espressjoni ta' mibegħda lejn persuni LGBT ġertament mhijiex limitata għall-politikanti u l-mexxejja reliġjuži. Bħala eżempju:

- Fil-qasam tad-divertiment: Membru tal-kumitat tal-għażla ta' konkors tal-kant fuq stazzjon televiżiv privat **Germaniż** ('Deutschland Sucht Den Superstar' [Germany Seeks The Superstar]) holoq tqanqil sensazzjonali

¹¹² L-Aġenzija tal-Aħbari jiet LETA, 27 ta' Mejju, 2008

¹¹³ Laqgħat pratti mal-Moviment għad-Drittijiet tal-Omosessuali f'Malta (3 ta' Marzu 2008), Arcigay/Arcilesbica (l-Italja, 5 ta' Marzu 2008), l-Għaqda tal-Omosessuali fil-Litwanja (13 ta' Marzu 2008), il-Kampanja Kontra l-Omofobia (17 ta' Marzu 2008), is-Cypress Gay Liberation Movement (10 ta' April 2008), OLKE (il-Grecja, 14 ta' April 2008), ACCEPT (ir-Rumanija, 12 ta' April 2008)

minħabba li ghajjar lil partecipant fil-programm bħala 'pufta, li jkanta bħal hanżir!'¹¹⁴

- Fil-midja: 'L-omosesswali għandhom jiġu ġġustizzjati fil-qrat' kienet titlu b'ittri kbar fil-gazzetta **Rumena** Evenimentul Zilei nhar il-11 ta' Mejju 2004, f'artikolu dwar avvenimenti pubblici tal-LGBT.¹¹⁵
- Minn figuri pubblici: Fl-2005, opinjonista **Portugiż** magħruf ħafna tressaq il-qorti talli kien iddikjara pubblikament li l-omosesswali kienu morda u talli qabbilhom mal-pedofili u ma' dawk bil-vizzju tad-droga.¹¹⁶

Diskors ta' mibegħda fuq l-Internet

Kwistjoni ta' thassib partikolari hija l-proliferazzjoni tad-diskors ta' mibegħda omofobiku fuq l-Internet. Ftit li xejn saret ricerka fuq din il-kwistjoni, iżda r-riċerka li saret fuq il-post turi li din tqajmet bħala qasam ta' thassib serju minn xi NGOs tal-LGBT,¹¹⁷ Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali¹¹⁸ u studji. Studju li sar fl-2006¹¹⁹ innota: 'Tfittxija ta' malajr fuq kwalunkwe search engine tipprovdi ghadd numeruż ta' paġni fuq l-internet li jimmiraw il-propaganda tagħhom kontra l-immigranti, il-Lhud, il-Musulmani jew l-omosesswali billi jinċitaw mibegħda u jinkoraġġixxu l-vjolenza kontra dawn il-gruppi.'

L-istudju rrapporta wkoll li, pereżempju, fl-**Olanda**, l-Uffiċċju tal-Ilmenti Olandiż innota żieda kostanti f'tali materjal ippubblikat fl-ispazju fuq l-Internet Olandiż.

Diversi Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali u NGOs tal-LGBT innotaw ukoll li saru numru sinjifikanti ta' kumentarji mimlijin mibegħda kontra l-persuni LGBT u li ġew ippubblikati fuq l-Internet. Bħal f'kuntesti oħrajn, diversi netwerks kontra l-LGBT jużaw l-Internet ghall-komunikazzjoni, in-networking u l-mobilizzazzjoni. Eżempji ta' dawn jinkludu *1-Assocjazzjoni NoPride Latvjana* jew il-Partido Nacional Renovador **Portugiż** bit-thabbir ta' dimostrazzjoni kontra l-'grupp ta' omosesswali u pedofili' fuq blog nazzjonalisti fl-2005. Webpage estremista tal-lemin fl-**Iż-vezja** ġiet irrapportata fl-2006 talli incitat mibegħda kontra l-omosesswali.¹²⁰

¹¹⁴ Bil-Ġermaniż: 'Vollschwuchtel, singt wie ein Schwein' (imxandra fuq l-RTL, 2008), ikkwotata bil-Ġermaniż, rapport tal-pajjiż

¹¹⁵ Ir-Rumanija, rapport tal-pajjiż

¹¹⁶ J.E.F. Gouveia (2005) 'Qualquer dia a pedofilia vai acabar por ser legalizada', in O Independente, 18 ta' Frar 2005

¹¹⁷ Laqgħa prattika ma', pereżempju, is-SEKŪ (l-Estonja, 10 ta' Marzu 2008)

¹¹⁸ Laqgħa prattika ma', pereżempju, l-Ombudsman ghall-Opportunitajiet Indaq (il-Litwanja, 14 ta' Marzu 2008)

¹¹⁹ M. Zarrehparvar (2006) 'A Nondiscriminatory Information Society', fi R.F. Jørgensen, Human Rights in the Global Information Society, Londra: The MIT Press, p. 226

¹²⁰ Brotsförebyggande rådet (il-Kunsill Nazzjonali Žvediż għall-Prevenzjoni tal-Kriminalità), 2008 Hatbrott 2007 - En sammanställning av anmälningar med främlingsfientliga, islamofobiska, antisemitiska och homofobiska motiv

L-Ombudsman tal-Ufficċju ghall-Opportunitajiet Ugwali fil-Litwanja wettaq investigazzjonijiet ex-officio u beda proċeduri f'każijiet kontra diskors ta' mibegħda fuq siti elettroniċi. Madankollu, informazzjoni miġbura waqt intervisti turi li ħafna drabi jkun diffiċli li dawn il-kazijiet jitressqu l-qorti, minħabba li jirrikjedu rizorsi u determinazzjoni konsiderevoli sabiex jiġu identifikati l-atturi prorrji responsabbli għall-kummenti.¹²¹

Konklużjonijiet

Ir-reati ta' mibegħda kontra persuni LGBT huma fenomenu prevalenti li jħalli impatt fuq il-persuni omosesswali rgiel, leżbjani, bisesswali rgiel u nisa u transesswali b'diversi modi.

In-nuqqas ta' rapportar tal-inċidenti lill-pulizija jew lil awtoritajiet oħrajn – spjegat mir-riluttanza tal-vittmi LGBT infushom li jirrapportaw l-inċidenti, jew minn negligenza min-naha tal-awtoritajiet tal-pulizija – huwa fattur li jsahħħa il-problema.

L-ghodod li jintużaw għar-rapportar tal-inċidenti lill-awtoritajiet għadhom mhumiex żviluppati bizzżejjed, għalkemm in-nuqqas ta' rapportar tar-reati ta' mibegħda jista' jfixkel serjament l-abbiltà tal-awtoritajiet li jiġieldu kontra t-tali reati b'mod effettiv.

Ftit li xejn hemm għarfien jew riċerka dwar il-medda, il-karatru, id-delinkwenti jew il-vittmi tar-reati ta' mibegħda madwar l-UE.

L-attakki fuq postijiet tal-LGBT huma problema f'xi Stati Membri. Il-bini tal-NGOs tal-LGBT ġie vvandalizzat, u postijiet ohra fejn jiltaqgħu dawn il-persuni sfaw maħruqa jew inkella l-klijentela tagħhom gew iffastidjati jew attakkati serjament. F'dan l-istudju gew identifikati inċidenti fl-Italja u fl-Iżvezja.

Id-diskors ta' mibegħda minn figur pubblici huwa partikolarmen inkwetanti, minħabba li jaffettwa l-opinjoni pubblika b'mod negattiv, tant li jagħti lok akbar għall-intolleranza. F'dikjarazzjonijiet pubblici kontra l-LGBT, il-persuni LGBT spiss jiġu deskritti bhala li jmorru kontra n-natura, morda, anormali, assoċjati mal-kriminalità, immorali jew li joħolqu instabilità fis-soċjetà.

L-Internet huwa qasam ta' thassib partikolari. L-Internet jintużha biex jinċita l-mibegħda u d-delinkwenti ma jkunux jistgħu jinstabu jew jitressqu l-qorti faċilment.

¹²¹ Laqgħa prattika mal-Ombudsman ghall-Opportunitajiet Indaq (il-Litwanja, 14 ta' Marzu 2008)

Il-libertà tal-laqqhat

Din is-sezzjoni tindirizza s-sitwazzjoni li tikkonċerna d-dimostrazzjonijiet u l-avvenimenti pubblici tal-LGBT, l-aktar partikolari ċ-ċelebrazzjonijiet tal-Pride, u l-kwistjoni tal-aċċess għal, u d-disponibbiltà ta', bini bħala postijiet fejn jiġu organizzati attivitatiet relatati mal-LGBT.

Parati tal-Pride u dimostrazzjonijiet u avvenimenti pubblici oħrajn tal-LGBT

Il-Gay Pride hija tradizzjoni li tmur lura għal Ġunju 1969, meta persuni LGBT fi New York ipprotestaw fit-toroq għal diversi jiem kontra fastidju persistenti mill-pulizija fil-konfront ta' individwi u postijiet tal-LGBT. Is-sena ta' wara, ir-rewwixta ġiet ikkommemorata minn dimostrazzjonijiet f'diversi bliest Amerikani, u minn dakħinhar 'l hawn, id-dimostrazzjonijiet annwali kontra l-omofobija u favur id-drittijiet tal-persuni LGBT komplew jinfirxu madwar id-dinja. Barra minn hekk, dawn id-dimostrazzjonijiet tal-'Pride', li f'ħafna Stati Membri hadu l-karattru ta' okkażjoni festiva, għandhom ukoll funzjoni importanti ħafna tat-tisvir ta' komunità u ta' awtorizzazzjoni għall-persuni u l-gruppi LGBT. Permezz ta' intervisti li saru, huwa evidenti li l-avvenimenti jew dimostrazzjonijiet annwali jiġu organizzati minn NGOs tal-LGBT lokali kważi f'kull Stat Membru tal-UE, u l-maġġoranza tagħhom isiru mingħajr problemi f'dak li għandu x'jaqsam ma' permessi mill-pulizija jew mill-awtoritajiet lokali, waqt li f'xi kazijiet dawn sahansitra jiġu organizzati f'kooperazzjoni mal-awtoritajiet lokali.¹²²

Id-dimostrazzjonijiet jiġu organizzati taħt diversi ismijiet, bħal Mixja favur id-Diversità, Parata Qawsalla, Parata favur l-Ugwaljanza jew Christopher Street Day b'diversi slogans, miri u tipi ta' espressjoni. F'dan ir-rigward, il-partecipazzjoni tal-UE nnifisha f'dawn iċ-ċelebrazzjonijiet tittieħed bhala sinjal ta' appogg għad-diversità fl-orientazzjoni sesswali. Hekk kien il-każ fil-Parata tal-Kanal ta' Amsterdam fl-2005, fejn ipparteċipat dghajsa f'isem il-kampanja 'Għad-Diversità. Kontra d-Diskriminazzjoni' bħala parti mill-kampanja tal-Kummissjoni Ewropea fuq in-nuqqas ta' diskriminazzjoni.¹²³ Madankollu, matul dawn l-ahħar snin, xi avvenimenti attiraw attenzjoni negattiva konsiderevoli f'diversi Stati Membri tal-UE, u l-kontroversja fuq certi ċelebrazzjonijiet tal-Pride saret indikattiva taċ-ċentralitā tal-omosesswalità bħala kwistjoni politika.

Hemm diversi kwistjonijiet ta' thassib relatati mar-reazzjonijiet ta' xi Stati Membri għal avvenimenti tal-Pride li ġew organizzati matul dawn l-ahħar snin:

¹²² Informazzjoni miġbura matul ir-riċerka fuq il-post

¹²³ Ara <http://www.stop-diskriminazzjoni.info/31.0.html> (12.01.2009)

in-nuqqas ta' xi awtoritajiet milli jiggarrantixxu d-drift li l-persuni LGBT jiltaqghu flimkien, in-nuqqas milli tkun garantita protezzjoni lill-persuni LGBT minn dimostranti li jipprotestaw kontra dawn l-avvenimenti u l-užu attwali tad-dimostrazzjonijiet pubblici tal-LGBT minn figuri politici jew reliġjuzi biex jinkoraggħixxu attitudnijiet u azzjonijiet kontra l-LGBT.

Projbizzjonijiet

Matul dawn l-ahħar snin, kien hemm każijiet fejn awtoritajiet muniċipali ipprojbixxew, għallinqas fil-bidu, dimostrazzjonijiet u laqgħat paċifici minn gruppi li jiddefendu d-drifti tal-LGBT:

Il-Litwanja: Fl-2007, awtoritajiet muniċipali f'Vilnius ċaħdu l-awtorizzazzjoni ġħal avvenimenti pubblici tal-LGBT f'żewġ okkażjonijiet. L-organizzaturi ilmentaw fit-tieni każ, iżda l-qrat ma laqgħux l-ilment.¹²⁴

Il-Latvja: Skont l-informazzjoni miġbura waqt l-intervisti, fl-2005 u l-2006, l-awtoritajiet muniċipali pprojbixxew il-Parata tal-Pride f'Riga.¹²⁵

Il-Bulgarija: Fl-2005, is-sindku tal-belt ta' Varna pprojbixxa l-ftuh tal-kabina ta' informazzjoni *Pink Point* (Punt Roža). L-organizzaturi ressqu ilment quddiem il-Kummissjoni ghall-Protezzjoni Kontra d-Diskriminazzjoni, u l-Muniċipalità ta' Varna nstabet ħatja ta' diskriminazzjoni indiretta. Minħabba l-proċeduri tal-appelli, il-każ għadu pendent.¹²⁶

Ir-Rumanija: Fl-2005, l-awtoritajiet muniċipali pprojbixxew Mixja favur id-Diversità f'Bukarest.¹²⁷

Il-Polonja: Fl-2004 u l-2005, il-Mixjet tal-LGBT favur l-Ugwaljanza kienu pprojbiti mill-awtoritajiet muniċipali f'Varsavia. Fl-2005, mixja simili kienet ipprojbita fil-belt ta' Poznan.¹²⁸

Ir-raġunijiet mogħtija għall-projbizzjonijiet jinkludu s-sigurtà tal-partecipanti, il-ksur tal-morali pubblici u ż-żamma tal-ordni pubblika. Madankollu, ta' min

¹²⁴ E. Zobiene (2008) Legal Study on Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation, Rapport fuq il-Litwanja, Rapport Legali tal-FRALEX. Ara wkoll: Laqgħat prattici mal-Għaqda tal-Omosesswali fil-Litwanja (il-Litwanja, 13 ta' Marzu 2008) u mal-Ombudsman ghall-Opportunitajiet Indaq (il-Litwanja, 14 ta' Marzu 2008)

¹²⁵ Laqgħat prattici fil-Latvja: Tiesībsarga birojs [l-Uffiċċju tal-Ombudsman] (12 ta' Marzu 2008) u mal-NGO tal-LGBT Mozaika (12 ta' Marzu 2008)

¹²⁶ S. Kukova (2008) Legal Study on Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation, Rapport fuq il-Bulgarija, Rapport Legali tal-Pajjiż - Fralex. Ara wkoll: Laqgħa prattika mal-NGO BGO tal-LGBT - Gemini, 28 ta' April 2008, u mal-Kummissjoni ghall-Protezzjoni Kontra d-Diskriminazzjoni, 29 ta' April 2008

¹²⁷ Ir-Rumanija, rapport tal-pajjiż u laqgħa prattika mal-NGO tal-LGBT ACCEPT (7 ta' April 2008)

¹²⁸ M. Abramovicz (ed.) (2007) The Situation of Bisexual and Homosexual Persons in Poland; rapport tal-2005 u l-2006, Varsavia: Kampanja Kontra l-Omofobija u l-Assocjazzjoni Lambda ta' Varsavia

jinnota li wħud mill-projbizzjonijiet u proċeduri kkomplikati oħrajn ta' restrizzjoni (pereżempju f'Bukarest, Varsavja u Riga) inbidlu wara affermazzjoni minn NGOs tal-LGBT, pressjoni internazzjonali, deċiżjonijiet mill-qrati, opinjonijiet minn Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali jew interventi minn ministri.¹²⁹

Fil-kaž ta' Baczkowski u Oħrajn vs. il-Polonja, Applikazzjoni nru. 1543/06, Sentenza tat-3 ta' Mejju 2007, il-Qorti Ewropea għad-Drittijiet tal-Bniedem iddeċidiet li l-projbizzjonijiet tal-Mixxjet favur l-Ugwaljanza u l-assembly f'Varsavja fl-2005 ikkostitwixxew ksur tal-Artikoli 11, 13 u 14 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem.¹³⁰

Impedimenti amministrattivi

Intervisti li saru wrew li fl-2007 intużaw impedimenti amministrattivi fl-Estonja, bil-pulizija lokali jsibuha bi tqila biex jikkoperaw mal-organizzaturi tal-Pride u għalhekk dawn ikollhom iqabbdum kumpanija tas-sigurtà privata.¹³¹ L-organizzaturi ressqu ilment quddiem il-Kancillier tal-Ğustizzja. Il-Kancillier stabbilixxa li l-Pōhja Politseiprefektuur [Il-Prefettura tal-Pulizija tat-Tramuntana] ma segwitx l-istandardi ta' governanza tajba meta rrifjutat li tikkopera mal-organizzaturi tal-parata.¹³²

Il-Kancillier tal-Ğustizzja kompla jirrimarka li, ghalkemm l-awtoritajiet jidhru li huma konxji tal-obbligi negattivi tagħhom, jiġifieri li ma jiddisturbawx il-parata, ma kinux konxji tal-obbligu pozittiv tagħhom li jipprovdu ambjent fejn ikunu jistgħu jitgawdew il-libertà tal-laqgħat u d-drittijiet relatati (pereżempju, billi d-dimostranti jiġu mharsa minn dawk li jeħduha kontra l-persuni li jipprotestaw).¹³³

¹²⁹ Ir-Rumanija, rapport tal-pajjiż. M. Abramovicz (ed.) (2007) *The Situation of Bisexual and Homosexual Persons in Poland; rapport tal-2005 u l-2006, Kampanja Kontra l-Omofobija u l-Assocjazzjoni Lambda ta' Varsavja, Varsavja. Laqgħat pratti fil-Latvja, Tiesībsarga birojs [l-Uffiċċju tal-Ombudsman]* (12 ta' Marzu 2008) u l-NGO tal-LGBT Mozaika (12 ta' Marzu 2008)

¹³⁰ Ara http://www.icj.org/IMG/European_Compilation-web.pdf (26.11.2008)

¹³¹ Laqgħa pratti ka mas-SEKÜ u Diversity (l-Estonja, 10 ta' Marzu 2008)

¹³² Estonia/Öiguskantsleri kantselei (09.2007) 'Soovitus öiguspärasuse ja hea halduse tava järgimiseks' ['Rakkomandazzjoni biex tiġi osservata l-legalità u l-governanza tajba'], ittra lil politseiprefekt [Police Prefect] Raivo Kütt, p. 13

¹³³ Estonia/Öiguskantsleri kantselei (09.2007) 'Soovitus öiguspärasuse ja hea halduse tava järgimiseks' ['Rakkomandazzjoni biex tiġi osservata l-legalità u l-governanza tajba'], ittra lil politseiprefekt [Police Prefect] Raivo Kütt, p. 13

Skont il-persuni intervistati, kien hemm impedimenti simili fir-rigward ta' Mixja favur id-Diversità fir-Rumanija fl-2008, bil-pulizija lokali jitolbu lill-organizzaturi biex jiprovdu pjan ta' regolazzjoni tat-traffiku.¹³⁴

Kontro-reazzjonijiet

Ir-reazzjonijiet kontra dimostrazzjonijiet tal-LGBT, bhal avvenimenti tal-Pride, mhumieks limitati għall-awtoritajiet pubblici. Fis-sajf tal-2008, ġew irrapportati attakki vjolenti fuq mixjet tal-Pride fl-iblet kapitali tar-Repubblika Čeka, l-Ungaria u l-Bulgarija fil-midja tal-ahbarijiet internazzjonali. Matul dawn l-ahħar snin kien hemm ukoll attakki vjolenti f'dimostrazzjonijiet fl-Iżvezja, il-Polonia, il-Latvja, l-Estonja, ir-Repubblika Čeka, l-Ungaria, ir-Rumanija u l-Bulgarija.¹³⁵

'In-neo-Nazzisti li sawtuni waqt il-parata tal-Pride fl-2003 laqtu l-likk għallex jien "blatte" [terminu derogatorju għal Żvediż mhux ta' ġilda bajda, jew persuni b'ġilda ta' kulur, pereżempju ta' dixxindenza Għarbija jew Latina] u omosesswali. Illum il-ġurnata, inħoss li l-mixja fil-parata tal-Pride hija importanti ħafna aktar minn qatt qabel. Hemm ħafna persuni omosesswali, leżbjani u transesswali li mgħandhomx il-kuraġġ jipparteċipaw fil-parata. Oħorġu fit-triqat, uru lil kuħadd x'intom!¹³⁶ (Persuna maskili, l-żvezja)

Skont l-NGOs tal-LGBT u l-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali fil-pajjiżi msemmija fuq, il-kontro-dimostrazzjonijiet huma tipikament organizzati minn ghadd ta' gruppi, li xi drabi joperaw f'alleanzi strategici, u jistgħu jinkludu: Gruppi faxxisti u neo-Nazzisti, gruppi ultra-nazzjonalisti u/jew gruppi Ortodossi, Kattolici jew Kristiani Evangelisti konservattivi.

F'diversi kažijiet, il-mobilizzazzjoni tal-kontro-dimostrazzjonijiet tilhaq lil hinn mill-membri ta' dawn il-gruppi, u tirriżulta f'dimostrazzjonijiet pubblici kbar li jipprotestaw fuq, pereżempju, 'il-mewt tas-sodomiti'¹³⁷ u bi slogans bħal 'Gay Pride = Aids Pride', 'Waqqfu d-dekadenza tal-Punent' jew 'L-Omosesswali huma bħal-Lhud—għandhom imutu'.¹³⁸

Bħala eżempju tal-isfidi ffaċċjati mill-organizzaturi ta' avvenimenti pubblici tal-LGBT, stħarrig Pollakk tal-2005 sab li 78 fil-mija ta' dawk li wieġbu opponew id-dritt li organizzazzjonijiet tal-LGBT jieħdu sehem f'dimostrazzjonijiet fil-pubbliku.¹³⁹

¹³⁴ Laqgħa prattika ma' ACCEPT (ir-Rumanija, 7 ta' April 2008)

¹³⁵ Informazzjoni mir-rapporti tal-pajjiżi

¹³⁶ RFSL (2005) 'Belonging', disponibbli fuq http://www.rfsl.se/public/rfsl_belonging_2.pdf 06.02.2009)

¹³⁷ Ir-Rumanija, rapport tal-pajjiż

¹³⁸ S.P. Knudsen, "Gay Pride er vestlig decadence" in Dagbladet Information, 02.06.2008, disponibbli fuq: <http://www.information.dk/160136> (21.07.2008)

¹³⁹ Iċ-Ċentru ta' Riċerka tal-Opinjoni Pubblika (2005) Aċċettazzjoni tad-drittijiet għall-persuni omosesswali u leżbjani u d-distanza soċjali lejhom, disponibbli fuq: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2005/K_127-05.PDF (21.07.2008)

Skont ir-riżultati tar-riċerka li saret fuq il-post, ‘lil hinn mill-attakki fuq parati jew mixjet, diversi NGOs tal-LGBT jirrapportaw problemi ta’ sigurtà ghall-partecipanti qabel u speċjalment wara l-avvenimenti tal-Pride.¹⁴⁰ Gie rapportat li l-pulizija ma setgħux jew ma riedux jipproteġu lill-partecipanti mill-attakki.¹⁴¹

Hemm ghadd numeruż ta’ eżempji ta’ politikanti li jirrifjutaw li jappoġġjaw avvenimenti tal-Pride, iżda meta dawn il-politikanti jkunu responsabbi direttament għat-trattament ugwali, il-messaġġ politiku jkun wieħed partikolarmen b’saħħtu. F’Mejju 2008, il-Ministru tal-Opportunitajiet Indaq li kienet ġħadha kif inħatret fl-**Italja** irrifjutat li tappoġġja l-Gay Pride f’Ruma għar-raġuni li mghadhiex issir diskriminazzjoni mal-omosesswali fl-Italja. Hija ma qablitx mal-ghan percepit tal-organizzaturi tal-Gay Pride li jaġħtu lill-unjins li jirrappreżentaw lill-persuni omosesswali l-istess leġittimità bħalma għandu ż-żwieg bejn koppji eterosesswali.

Jekk nieħdu f’kunsiderazzjoni t-trattament mill-awtoritajiet, il-karattru tal-kontro-dimostrazzjonijiet u d-dibattitu pubbliku li jakkumpanja d-dimostrazzjonijiet tal-LGBT, jidher ċar li l-estremisti mhumiex l-uniċi atturi li jipperikolaw id-dritt għal-libertà tal-laqgħat għad-dimostrazzjonijiet tal-LGBT. Hemm ammont konsiderevoli ta’ sitwazzjonijiet bejn l-Istati Membri fejn l-awtoritajiet ikunu ċaħdu jew sabuha bi tqila li jaġħtu permess għad-dimostrazzjonijiet tal-LGBT u l-okkorrenza ta’ attakki vjolenti kontra d-dimostrazzjonijiet.

Projbizzjonijiet, impedimenti u attakki fuq dimostrazzjonijiet tal-LGBT

Matul dawn l-aħħar ħames snin, kien hemm projbizzjonijiet, impedimenti amministrativi u attakki organizzati fuq dimostrazzjonijiet pubblici tal-LGBT fil-**Bulgaria**, l-**Estonja**, il-**Latvja**, il-**Polonja** u r-**Rumanija**. Kien hemm ukoll attakki organizzati (iżda mingħajr projbizzjonijiet jew impedimenti) fir-**Repubblika Čeka**, l-**Ungerija**, l-**Italja** u l-**Iżvejza**.

F’dan ir-rigward ma għiet irrapportata ebda problema fil-Portugall, Spanja, Franzja, il-Belġju, il-Germanja, l-Awstrija, is-Slovakja, is-Slovenja, Malta, l-Irlanda, ir-Renju Unit, il-Lussemburgu, l-Olanda, il-Greċja, id-Danimarka jew il-Finlandja.

Ir-riċerka li saret fuq il-post tagħtina č-ċans li ninnotaw il-każ tal-**Litwanja**, fejn minkejja d-diversi tentattivi li saru biex jiġu organizzati avvenimenti pubblici tal-LGBT, fiż-żmien meta kien qiegħed jinkiteb dan ir-rapport kien

¹⁴⁰ Laqgħat prattiċi ma’, pereżempju, l-RFSL (l-Iżvejza, 5 ta’ Marzu 2008), Háttér Társaság a Melegekért [Is-Soċjetà ta’ Appoġġ Háttér] (l-Ungerija, 17 ta’ April 2008), Mozaika (il-Latvja, 12 ta’ Marzu 2008)

¹⁴¹ Laqgħat prattiċi ma’, pereżempju, ACCEPT (ir-Rumanija, 7 ta’ April 2008), Háttér Társaság a Melegekért [Is-Soċjetà ta’ Appoġġ Háttér] (l-Ungerija, 17 ta’ April 2008), Kampanja Kontra l-Omofobija (il-Polonja, 17 ta’ Marzu 2008)

ghadu ma ġie organizzat xejn, minħabba projbizzjonijiet mill-awtoritajiet lokali.¹⁴² F'ċipru, qatt ma ġew organizzati avvenimenti pubblici tal-LGBT.¹⁴³

Id-disponibbiltà tal-bini

Il-persuni LGBT u l-organizzazzjonijiet li jirrappreżentawhom jiffaċċaw huma wkoll problemi f'xi Stati Membri meta jiġu biex isibu bini fejn ikunu jistgħu jorganizzaw attivitajiet političi jew kulturali. Fl-Istati Membri kollha minbarra Ċipru, l-NGOs tal-LGBT joperaw mill-uffiċċi tagħhom stess jew minn uffiċċi li jaqsmu ma' NGOs oħrajn. Xi drabi, l-akkwist ta' tali bini biex jiġu organizzati attivitajiet političi, soċjali jew kulturali jkun problematiku. Skont ir-ričerka li saret fuq il-post, pereżempju, fil-**Litwanja**, NGO ghall-persuni b'diżabilità rrifutat li tikri l-uffiċċini tagħha lill-*Associazzjoni tal-Omosesswali fil-Litwanja (LGL)*, għar-raġuni li ma riditx persuni LGBT fil-bini tagħha.¹⁴⁴

Iċ-ċelebrazzjoni tal-10 anniversarju tal-moviment tal-LGBT fis-Slovenja suppost li kellha ssir fil-Kastell ta' Ljubljana. Il-kerrej tal-kastell ikkanċella l-avveniment meta sar jaf li dan kien relatat mal-LGBT.¹⁴⁵

Fl-**Italja**, fl-2005, organizzazzjonijiet li jirrappreżentaw lil-leżbjani f'Milan ipprotestaw kontra l-Provinċja ta' Milan talli čahdet l-aċċess għal post biex isir seminar internazzjonali fuq kwistjonijiet relatati mal-leżbjani ftit jiem qabel l-avveniment. L-organizzazzjonijiet tal-LGBT ma thallewx jieħdu sehem f'konferenza governattiva dwar il-familja, li għet organizzata mill-Ministeru tal-Familja f'Mejju 2007. Barra minn hekk, hafna teatri, swali taċ-ċinema u siti oħrajn li jintużaw għal dibattiti pubblici fl-Italja huma proprietà tal-Knisja Kattolika, u dawn is-siti ma thallewx jintużaw għal avvenimenti li jikkonċernaw id-drittijiet tal-persuni LGBT.¹⁴⁶

Konkluzjonijiet

Fil-maġġoranza tal-Istati Membri, il-persuni LGBT jistgħu jeżercitaw id-dritt tagħhom għal-libertà tal-laqgħat b'mod hieles. Madankollu, matul dawn l-ahħar snin, il-projbizzjonijiet jew l-impedimenti amministrattivi li ġew imposti imblakkaw l-organizzazzjoni ta' dimostrazzjonijiet pubblici u paċċifiċi tal-LGBT f'xi Stati Membri (l-Estonja, il-Latvja, il-Litwanja, il-Polonja, ir-Rumanja, u l-Bulgarija). Madankollu, bl-eċċezzjoni tal-**Litwanja**, l-NGOs tal-LGBT sussegwentement irnexxielhom jorganizzaw l-avvenimenti tagħhom f'dawk l-Istati Membri.

¹⁴² Laqghat prattiċi mal-Associazzjoni tal-Omosesswali fil-Litwanja (il-Litwanja, 13 ta' Marzu 2008) u mal-Ombudsman ghall-Opportunitajiet Indaq (il-Litwanja, 14 ta' Marzu 2008)

¹⁴³ Laqgha prattiċa mal-Moviment ghall-Helsinki tad-drittijiet tal-Omosesswali f'ċipru (ċipru, 10 ta' April 2008)

¹⁴⁴ Laqghat prattiċi mal-Associazzjoni tal-Omosesswali fil-Litwanja (il-Litwanja, 13 ta' Marzu 2008) u mal-Ombudsman ghall-Opportunitajiet Indaq (il-Litwanja, 14 ta' Marzu 2008)

¹⁴⁵ Is-Slovenja, rapport tal-pajjiż;

¹⁴⁶ L-Italja, rapport tal-pajjiż; u laqgha prattiċa ma' Arcigay u Arcilesbica, 5 ta' Marzu 2008

Barra minn hekk, f' xi Stati Membri, l-awtoritajiet pubblici ma setghux, jew ma riedux, jassiguraw is-sigurtà tal-partecipanti f'dimostrazzjonijiet pubblici tal-LGBT mill-attakki minn kontro-dimostrazzjonijiet tal-lemin estrem, nazzjonalisti, konservattivi u/jew religjuži. Matul dawn l-ahhar hames snin, attakki bhal dawn seħħew fl-Iżvezja, l-Estonja, il-Latvja, il-Polonja, ir-Repubblika Čeka, l-Ungaria, l-Italja, ir-Rumanja u l-Bulgarija.

Skont l-informazzjoni miġbura fl-intervisti, l-NGOs tal-LGBT irrapportaw ukoll li biex issib bini għal attivitajiet tal-LGBT tista' tkun problema f'xi Stati Membri.¹⁴⁷

Traduzzjoni mhux verifikata

---

¹⁴⁷ Informazzjoni minn intervisti prattiċi li saru fuq il-post fl-Italja, il-Litwanja u s-Slovenja

Is-suq tax-xogħol

Din is-sezzjoni teżamina firxa ta' kwistjonijiet rigward id-diskriminazzjoni fuq il-baži tal-orjentazzjoni sesswali fl-impjieg, jiġifieri l-invižibilità tal-persuni LGBT fil-pubbliku, kif il-persuni LGBT jiksbu aċċess għad-drittijiet tagħhom fis-suq tax-xogħol, l-evidenza tal-livell ta' diskriminazzjoni esperjenzata u l-omofobija fuq il-post tax-xogħol, il-prevalenza tad-diskriminazzjoni fis-suq tax-xogħol, u l-attitudnijiet u r-responsabbiltajiet ta' dawk li jħaddmu lejn il-persuni LGBT.

L-ġhamil fil-miftuh versus l-invižibilità tal-persuni LGBT

Fl-Istati Membri kollha, l-NGOs tal-LGBT li ġew intervistati fuq il-post issuġġerew li hafna persuni LGB mhumiex viżibbli fis-suq tax-xogħol. Din is-sejba kienet appoġġjata f'intervisti li saru ma' Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali u awtoritajiet pubblici fis-27 Stat Membru kollha.¹⁴⁸ Kif innotat il-Kummissjoni, ‘il-grupp soġġett għal diskriminazzjoni qajla jiġi identifikat fl-istatistika pubblika u mhux dejjem ikun jixtieq li jiġi identifikat... Intqal lilna li d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orjentazzjoni sesswali sseħħ meta tīgi impiegata persuna u ladarba tinkixef l-informazzjoni dwar is-sesswalità tal-persuna, kemm jekk din tkun trid u anki jekk le...¹⁴⁹

Skont rapport ta' *ILGA-Ewropa*¹⁵⁰ 42 fil-mija tal-persuni LGB li wieġbu fl-istħarriġ ma tkellmux dwar is-sesswalità tagħhom fuq il-post tax-xogħol. Sitta u sittin fil-mija jsemmu l-biża' mir-ritalazzjonijiet bħala fattur fl-għażla tagħhom li jibqgħu mohbja.

Stharrig Żvediż¹⁵¹ imwettaq mill-*Arbetslivsinstitutet* [L-Istitut Nazzjonali ghall-Hajja tax-Xogħol], wera li 50 fil-mija tal-persuni LGB li wieġbu ma kinux lesti jitkellru dwar is-sesswalità tagħhom fuq ix-xogħol. Erbgħin fil-mija ta' dawn evitaw li jissoċjalizzaw minħabba l-biża' li ‘jinkixfu’.

Stharrig Germaniz¹⁵² li sar fost 2,230 impiegat omosesswali u leżbjani, wera mudell simili: 52 fil-mija tal-persuni omosesswali u leżbjani jew naqsu milli

¹⁴⁸ Laqghat prattiċi ma' NGOs tal-LGBT, Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali u awtoritajiet pubblici fl-Istati Membri kollha tal-UE, Marzu-Mejju 2008

¹⁴⁹ Il-Kummissjoni Ewropea, ‘Il-Ġliedha kontra d-Diskriminazzjoni u l-Promozzjoni tal-Ugwaljanza. Kif tista’ tkejjel il-Progress li Sar’, p. 62 disponibbli fuq http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/pubst/stud/measprog08_en.pdf (16.12.2008)

¹⁵⁰ S. Quinn and E. Paradis (2007) Going Beyond the Law: promoting equality in employment, ILGA-Europe

¹⁵¹ Arbetslivsinstitutet (2003) Arbetsvillkor och utsatthet. Stokkolma

¹⁵² D. Frohn (2007) “Out im Office?!” Sexuelle Identität, (Anti-)Diskriminierung und Diversity am Arbeitsplatz. Köln: Schwules Netzwerk NRW e.V. (ed.) iffinanzjat mill-Ministeru ghall-Affarijiet Intergenerazzjoni, il-Familja, in-Nisa u l-Integrazzjoni tar-Rhine-Westphalia tat-Tramuntana

jikxfu l-orientazzjoni sesswali tagħhom jew inkella kixfuha biss ma' ftit persuni. Il-kxif tal-orientazzjoni sesswali tagħhom mas-sorveljaturi jew mal-uffiċjali eżekutti kien ferm aktar baxx (65.1 fil-mija naqsu milli jikxfu l-orientazzjoni sesswali tagħhom jew kixfuha biss ma' ftit sorveljaturi jew ufficjali eżekutti). F'setturi tax-xogħol specifici, pereżempju s-servizz militari u l-knisja, il-kxif ikun ferm aktar baxx mill-medja.

Studju **Finlandiż**¹⁵³ indika li l-impiegati LGB għandhom požizzjoni specjal, ikkomparati ma' minoranzi oħrajn, fil-mod ta' kif l-onestà tinfluwenza l-hajja tax-xogħol tagħhom. L-inċerzezza dwar ix-xogħol kienet iċċitata bhala waħda mill-fatturi li żammithom jibqgħu sigreti dwar l-orientazzjoni sesswali tagħhom fuq il-post tax-xogħol. Skont studju Finlandiż ieħor¹⁵⁴, jidher li huwa komuni ghall-persuni LGBT li jfasslu strategi li permezz tagħhom jevitaw li jikxfu l-istejtus tagħhom bhala LGB, pereżempju billi jbiddlu s-suġġett jew jitilqu minn konverżazzjoni li tkun qieghda ssir fuq il-post tax-xogħol.

'Spiss īsibt li aktar tard, jekk ikollna bniet żgħar bhala pazjenzi, probabbilment ma jħallunix nieħu ħsiebhom darb'oħra, jigifieri, probabbilment ma jħalluni qatt insir ners responsabbi jew xi ħaġa hekk. Jaħsbu li kont xi pedofola jew xi ħaġa hekk. Hekk inħossni, bhal, Alla ħares isiru jafu.¹⁵⁵ (Mara ta' 31 sena mill-Finlandja)

Kif irrimarka rappreżentant mill-Federazzjoni **Żvediża** għad-Drittijiet tal-Persuni Leżbjan, Omosesswali, Bisesswali u Transesswali (RFSL): 'Jista' jkun li thoss li ma għandkex tkun preċiż fit-tweġġibiet tiegħek, u eventwalment issir din il-persuna griža meta mqabel mal-oħrajn. B'dan il-mod, definittivament qatt ma tista' ssir membru tat-tim, għalhekk l-aspett soċjali tax-xogħol tiegħek ikun fjask shiħ. U wara kollo, ahna nqattgħu terz ta' hajnej fuq ix-xogħol, għalhekk li nkunu nagħmlu parti mit-tim huwa importanti ħafna.'¹⁵⁶

Ir-riċerka tissuġġerixxi li tali navigazzjoni kostanti fil-hajja ta' dak li jkun fuq il-post tax-xogħol għandha l-konsegwenzi. Studju **Żvediż**¹⁵⁷ wera li hemm riskji tas-sahħha assocjati ma' li wieħed iżomm l-orientazzjoni sesswali tiegħu

¹⁵³ J. Lehtonen u K. Mustola eds. (2004) 'Straight people don't tell, do they...? Negotiating the boundaries of sexuality and gender at work', Rapporti ta' Riċerka 2b/04, il-Ministeru tax-Xogħol

¹⁵⁴ M. Kaskissari (2004) 'Young Lesbian and Bisexual Women and their coping at work', f'J. Lehtonen, K. Mustola eds. (2004) 'Straight people don't tell, do they...? Negotiating the boundaries of sexuality and gender at work', Rapporti ta' Riċerka 2b/04, il-Ministeru tax-Xogħol

¹⁵⁵ J. Lehtonen u K. Mustola eds. (2004) 'Straight people don't tell, do they...? Negotiating the boundaries of sexuality and gender at work', Rapporti ta' Riċerka 2b/04. Il-Ministeru tax-Xogħol

¹⁵⁶ RFSL (2007) Open Up Your Workplace: challenging homophobia and hetero-normativity, p. 19. Stokkolma

¹⁵⁷ Arbetslivsinstitutet (2003) 'Arbetsvillkor och utsatthet', disponibbli fuq http://www.rfsl.se/public/hobi_almedalen2003.pdf (6.2.2009)

moħbija fuq ix-xogħol, filwaqt li studju li sar fir-**Renju Unit**¹⁵⁸ wera li 1-persuni LGB jemmnu li huma jkunu aktar proddutivi fuq ix-xogħol jekk ikunu onesti dwar is-sesswalità tagħhom.

L-aċċess għad-drittijiet fis-suq tax-xogħol

Id-Direttiva dwar l-Ugwaljanza fl-Impjieggi¹⁵⁹ tipprojbixxi d-diskriminazzjoni diretta u indiretta, kif ukoll il-fastidju, fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali f-issetturi privati u anki pubblici fix-xogħol u l-impjieggi. Din il-projbizzjoni tapplika fir-rigward tal-kondizzjonijiet ghall-aċċess ghall-impjieggi, ghall-impjieggi indipendenti jew għal professjoni, aċċess għal gwida vokazzjonali jew għal taħriġ vokazzjonali, il-kondizzjonijiet tal-impjieggi u x-xogħol, u s-shubja ta', u l-involviment f'organizzazzjonijiet tal-haddiema jew ta' dawk li jhaddmu. Id-direttiva kellha tīgħi implementata mill-Istati Membri tal-UE sat-2 ta' Dicembru 2003. Madankollu, l-implementazzjoni varjat bejn l-Istati Membri.¹⁶⁰

Fl-intervisti li saru ma' Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali u NGOs tal-LGBT, il-mistoqsija ta' kif il-persuni LGBT jiksbu aċċess għad-drittijiet tagħhom u jfittxu riparazzjoni għal trattament diskriminatorju wriet li kienet kwistjoni importanti fis-27 Stat Membru kollha.

Jekk persuna LGBT tkun soġġetta għad-diskriminazzjoni, huwa imperattiv li din ikollha aċċess għal mekkaniżmi biex tressaq l-ilmenti. F'dan ir-rigward, il-preżenza ta' Korp ta' Ugwaljanza Nazzjonali li jittratta ilmenti ta' diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali hija fundamentali ghall-possibbiltajiet tal-persuni LGBT ta' aċċess għad-dritt għan-nuqqas ta' diskriminazzjoni. Madankollu, f'hafna Stati Membri, entità bhal din sempliċiement lanqas biss teżiżi.

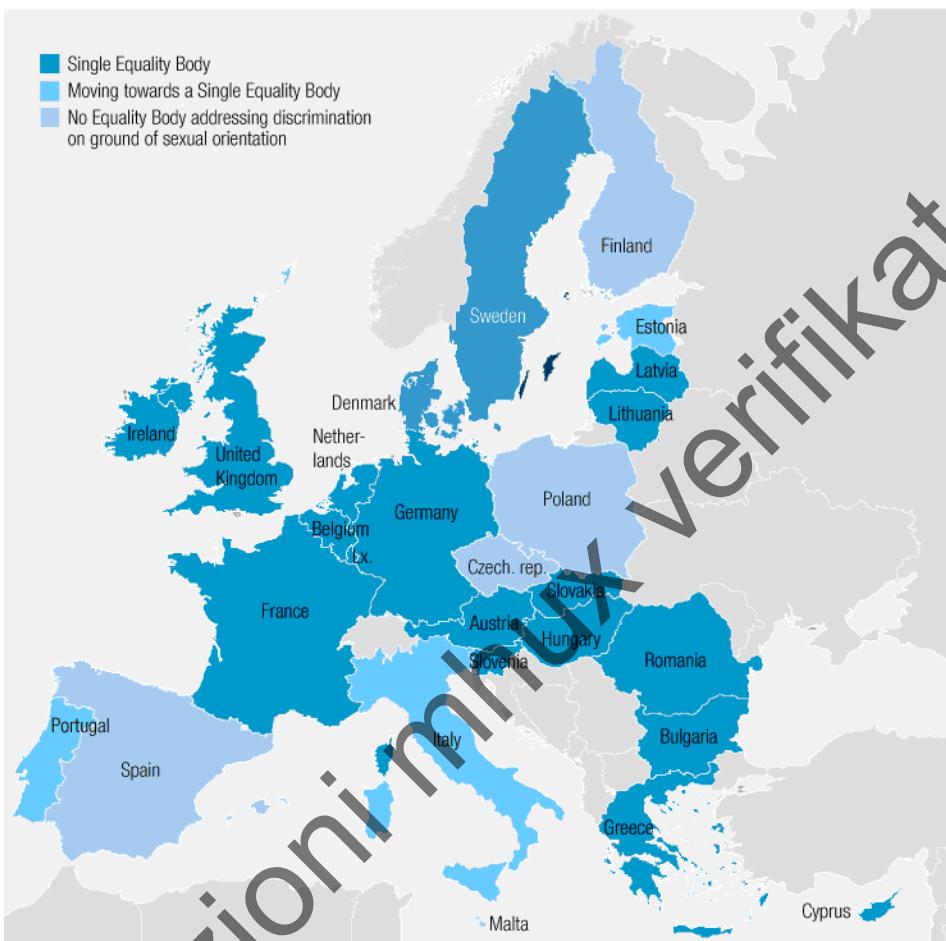
Il-mappa turi fejn il-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali jkopru d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali fis-27 Stat Membru:

Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali

¹⁵⁸ Stonewall (2008) Serves You Right. Lesbian and gay people's expectations of diskriminazzjoni

¹⁵⁹ Direttiva tal-Kunsill 2000/78/ (27.11.2000)

¹⁶⁰ L-Агентија гħad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea (2008) L-Omofobia u d-Diskriminazzjoni fuq il-Baži tal-Orjentazzjoni Sesswali fl-Istati Membri tal-UE: L-Ewwel Parti – Analizi Legali, pp. 36-52.

	Insert translation Riżultati tal-Pajjiż		Insert translation
Country Results			
The Netherlands	L-Olanda	Lithuania	Il-Litwanja
Sweden	L-Ízvejja	Italy	L-Italja
Denmark	Id-Danimarka	Finland	Il-Finlandja
Austria	L-Awstrija	Portugal	Il-Portugall
Belgium	Il-Belgiu	Slovenia	Is-Slovenja
Spain	Spanja	Estonia	L-Estonja
Germany	Il-Germanja	Hungaria	L-Ungerija
Luxembourg	Il-Lussemburgu	Slovakia	Is-Slovakja
France	Franza	Bulgaria	Il-Bulgarija
United Kingdom	Ir-Renju Unit	Greece	Il-Greċċa
European Union (27)	L-Unjoni Ewropea (27)	Cyprus	Čipru
Ireland	L-Irlanda	Latvia	Il-Latvja
Czech Republic	Ir-Repubblika Čeka	Romania	Ir-Rumanija
Single Equality Body		Malta	Malta
Moving towards a Single Equality Body		Korp ta' Ugwaljanza Wahdieni	
No Equality Body addressing diskriminazzjoni on ground of sexual orientation		Lejn Korp ta' Ugwaljanza Wahdieni	
		Ma hemm ebda Korp ta' Ugwaljanza li qiegħed jindirizza d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali	

Hemm konverġenza ġenerali lejn il-mudell ta' Korp ta' Ugwaljanza waħdieni kompetenti biex jittratta r-raġunijiet kollha wara d-diskriminazzjoni. Dan il-

mudell huwa digà fis-sehh fi 18-il Stat Membru (**il-Belgju, il-Bulgarija, id-Danimarka, il-Germanja, il-Grecja, Franza, l-Irlanda, Ćipru, il-Latvja, il-Litwanja, il-Lussemburgu, l-Ungerija, l-Olanda, l-Awstrija, ir-Rumanija, is-Slovenja, is-Slovakja u r-Renju Unit**). Barra minn hekk, filwaqt li disa' Stati Membri, fíz-żmien meta nkiteb dan ir-rapport, ma kellhomx Korpi ta' Ugwaljanza kompetenti biex jindirizzaw id-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orjentazzjoni sesswali, tliet Stati jinsabu mexjin f'din id-direzzjoni (**l-Estonja, l-Italja u l-Portugall**).

Hija biss **l-Iżvezja** li kellha korp inkarigat spécifikament biex jindirizza d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orjentazzjoni sesswali, jiġifieri l-HomO, wiced minn erba' Ombudsman ghall-Ugwaljanza. Iżda sa mill-1 ta' Jannar 2009, l-Ombudsman kontra d-Diskriminazzjoni bbażata fuq l-Orjentazzjoni Sesswali u l-Ombudsman 1-ohrajn kontra d-diskriminazzjoni nghaqdu flimkien fl-Ombudsman tal-Ugwaljanza Żvediż. L-Ombudsman il-ġdid sejjer jibbaża l-attivitajiet tieghu fuq l-Att il-ġdid dwar id-Diskriminazzjoni li għandu jissostitwixxi s-seba' biċċiet ta' leġiżlazzjoni dwar id-diskriminazzjoni.¹⁶¹ B'kollo, matul is-sena jew is-sentejn li ġejjin, probabbilment sejjer ikun hemm 22 Stat Membru b'Korp ta' Ugwaljanza waħdieni li jkun kompetenti biex jindirizza r-raġunijiet kollha wara d-diskriminazzjoni.

Disa' Stati Membri mgħandhomx Korp ta' Ugwaljanza kompetenti biex jindirizza d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orjentazzjoni sesswali (**ir-Repubblika Čeka, id-Danimarka, l-Estonja, Spanja, l-Italja, Malta, il-Polonja, il-Portugall u l-Finlandja**). F'hamsa minn dawn il-pajjiżi, istituzzjoni ta' Ombudsman tista' tkun kompetenti biex tirċievi ilmenti dwar id-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orjentazzjoni sesswali (**ir-Repubblika Čeka, l-Estonja, Spanja, il-Polonja u l-Finlandja**). Madankollu, dawn it-tipi ta' istituzzjonijiet ta' Ombudsman ma jagħmlux użu mill-firxa ta' setgħat previsti mid-Direttiva dwar l-Ugwaljanza Razzjali ghall-Korpi tal-Ugwaljanza.

Dejta dwar id-diskriminazzjoni

Ftit li xejn hemm dejta statistika uffiċjali dwar l-ilmenti li saru fuq id-diskriminazzjoni. 10 Stati Membri (**l-Awstrija, ir-Repubblika Čeka, Ćipru, l-Estonja, l-Ungerija, il-Latvja, il-Litwanja, l-Olanda, ir-Rumanija u l-Iżvezja**) jikkompilaw dejta statistika dwar l-ilmenti. It-tabella li ġejja turi n-numru ta' ilmenti li saru f'kull pajjiż, flimkien man-numru totali ta' sejbiet ta' diskriminazzjoni¹⁶²:

¹⁶¹ L-Ombudsman ghall-Ugwaljanza għandu jiġura li d-diskriminazzjoni minħabba s-sess, l-identità jew espressjoni transġenera, l-etiċċità, ir-religjjon jew twemmin iehor, diżabilità, l-orjentazzjoni sesswali jew l-età ma titfaċċa f'ebda qasam tas-soċjetà. L-Ombudsman għandu jkompli jippromwovi d-drittijiet u l-opportunitajiet indaqs, jissorvelja l-konformità mal-Att dwar id-Diskriminazzjoni, jindirizza l-ilmenti individuali u jippromwovi l-ugwaljanza permezz tal-ġhoti ta' pariri u edukazzjoni. <http://www.homo.se/o.o.i.s/1210> (23.10.2008)

¹⁶² Informazzjoni mir-rapporti legali tal-pajjiżi - FRALEX; informazzjoni ghall-Iżvezja minn HomO

Pajjiż	<u>Numru ta' ilmenti</u> totali ta' diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali – korp ta' ugwaljanza, tribunali, qrati eċċ.(2007) ¹⁶³	<u>Numru ta' sejbiet</u> totali ta' diskriminazzjoni kkonfermata fl-2007 minn korp ta' ugwaljanza, tribunali, qrati eċċ. (2007) ¹⁶⁴
L-Awstrijja	45	0
Ir-Repubblika Čeka	1	1
Čipru	1	Id-deċiżjoni għadha pendent
L-Estonja	1	0
L-Ungjerija	2	0
II-Latvja	12	1
II-Litwanja	18	1
L-Olanda	6	3
Ir-Rumanija	7	1
L-Iżveżja	62	6 ¹⁶⁵

L-intervisti li saru mal-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali u l-NGOs tal-LGBT fis-27 Stat Membru kollha enfasizzaw il-fatt li minkejja l-implementazzjoni tal-legiżlazzjoni tal-UE u t-traspozizzjoni ta' din il-ligi f'legiżlazzjoni nazzjonali madwar l-UE, l-ammont ta' kažijiet ta' diskriminazzjoni ssostanzjata fuq l-orientazzjoni sesswali huwa wieħed eccezzjonalment baxx.

Bħala rappreżentant tal-NGO tal-LGBT Mozaika, f'intervista li saritli sostnejt li: 'Generalment in-nies ma jkunux onesti dwar l-orientazzjoni sesswali tagħhom fuq il-post tax-xogħol u ma jadux id-drittijiet tagħhom, filwaqt li jkunu jridu jevitaw il-pubblicità. Hemm ukoll il-kwistjoni tal-omofobija internalizzata; is-soċjetà Latjvana tant hija omofobika li l-persuni LGBT jispicċaw jadottaw opinjonijiet negattivi dwarhom

¹⁶³ L-ilmenti jkopru l-oqsma soċjali kollha tad-diskriminazzjoni (ix-xogħol, l-edukazzjoni, l-akkomodazzjoni, prodotti u servizzi, eċċ.).

¹⁶⁴ In-numru ta' ilmenti fl-2007 mhux bilfors jikkorrespondi mas-sejbiet li saru mill-2007, billi xi deċiżjonijiet ma jittieħdu fl-istess sena li jkun sar l-ilment.

¹⁶⁵ Huwa importanti li wieħed jinnota li s-6 kažijiet jirriflettu biss dawk il-kažijiet fejn instab li kien hemm bizzżejjed evidenza ta' diskriminazzjoni u fejn tkun ittieħdet deċiżjoni li tikkonferma l-evidenza. Fis-56 każ illi jifdal, ma nstab ebda ksur. Dan mhux bilfors jimplika li f'dawn il-kažijiet ma kien hemm ebda diskriminazzjoni, iżda sempliċiment li, pereżempju, l-evidenza li tappoġġia l-affermazzjoni ta' diskriminazzjoni kienet dghajfa wisq.

infushom.¹⁶⁶

Fil-Latvja, l-Uffiċċju tal-Ombudsman u l-NGO tal-LGBT *Mozaika* jissuġġerixxu li n-numru baxx ta' kažijiet ta' diskriminazzjoni jista' jiġi attribwit għal ghadd ta' ragunijiet, bħar-riluttanza tal-persuni LGBT li jittrattaw il-pubbliċità ta' każ tal-qorti u n-nuqqas ta' rikonoxximent tal-problemi li jiffaċċjaw bħala diskriminazzjoni.¹⁶⁷

F'intervista li saret, il-Kampanja Kontra l-Omofobia tal-NGO tal-LGBT fil-Polonia innotat li ghall-persuni LGBT, it-tressiq ta' ilment igib mieghu riskju ta' telf tal-impjieg.¹⁶⁸ Bir-rata relativament għolja tal-qħad fil-Polonia, il-persuni LGBT iħossuhom beżgħana li jiġu vittimizzati, u t-tressiq ta' ilment kontra persuna li thaddem in-nies magħha jitqies bħala li jbaxxi ċ-ċansijiet li wieħed isib impjieg ġdid.¹⁶⁹ Rappreżentant mill-Awtorità tal-Ugħwaljanza fl-Irlanda għarrarf lil dawk li jagħmlu l-intervisti li minħabba l-biża' tal-pubbliċità, anki l-persuni LGBT li jafu sewwa x'inhuma d-drittijiet tagħhom isibuha bi tqila biex jersqu 'l quddiem u jagħmlu l-klejms tagħhom.¹⁷⁰

Fil-Greċċja, xi riċerka limitata li tittestja d-diskriminazzjoni¹⁷¹ wriet li wieħed minn kull erba' persuni li jhaddmu sabuha bi tqila li jsejh kandidati li jafu jew jissoponu li huma omosesswali ('b'tikketta ta' omosesswali') għal intervisti għax-xogħol. Dan il-perċentwal huwa oħla għal impjegaturi maskili (1 minn kull 3).

Fi Franzia, l-NGOs tal-LGBT *Inter LGBT* u *L'Autre Cercle* qalu lil dawk li jagħmlu l-intervisti li kien hemm 'nuqqas ta' konnessjoni bejn il-kelma 'diskriminazzjoni' u l-orientazzjoni sesswali: 'Meta ssemmi l-kelma 'diskriminazzjoni' in-nies awtomatikament jaħsbu f'sessi u f'rizza/etniċità—filwaqt li r-raġunijiet l-oħrajn, inkluż l-orientazzjoni sesswali, jithallew fil-ġenb u jiġu injorati.'¹⁷²

¹⁶⁶ Laqgħa prattika ma' *Mozaika* (il-Latvja, 12 ta' Marzu 2008)

¹⁶⁷ Laqgħa prattika mal-Uffiċċju tal-Ombudsman u l-Mozaika (il-Latvja, 12 ta' Marzu 2008)

¹⁶⁸ Laqgħa prattika ma' *Kampania*, (il-Polonia, 17 ta' Marzu 2008)

¹⁶⁹ Laqgħa prattika ma' *Kampania*, (il-Polonia, 17 ta' Marzu 2008)

¹⁷⁰ Laqgħa prattika mal-Awtorità tal-Ugħwaljanza fl-Irlanda, (l-Irlanda, 4 ta' April)

¹⁷¹ Drydakis Nick (2007), *Dual Life for Equal Labour? Sexual Orientation Discrimination in the Greek Labour Market*, id-Dipartiment tal-Ekonomija, l-Università ta' Kreta, B.E.N.E.Tec, disponibbli fuq

http://www.soc.uoc.gr/econ/wpa/docs/Sexual_Orientation_Diskriminazzjoni_in_Greece_Dryda_kis.pdf (11.09.2009)

¹⁷² Laqgħa prattika ma' *Inter LGBT* u *L'Autre Cercle*, (Franza, 10 ta' Marzu 2008)

Prattika tajba: Fi **Franza, HALDE** [L-Awtorità Għolja għall-Ğlieda Kontra d-Diskriminazzjoni u Favur l-Ugwaljanza] żviluppat u qassmet il-Karta dwar id-Diversità [*la charte de la diversité*] lil mijiet ta' kumpaniji Francēzi biex tqajjem kuxjenza u timmobilizza lill-partijiet interessati ewlenin biex jirrevedu l-prattiċi tagħhom f'dan il-qasam.¹⁷³

Fl-Awstrija, sewwieq tat-trammijiet fi Vjenna, li għal ħafna snin kien vittma tal-bullying mill-kolleġi tiegħi, finalment spicċa mkeċċi mill-kumpanija tat-trasport pubbliku. L-impiegat fittex lill-kumpanija bil-qorti u rebah il-każ tiegħi fil-qorti tal-prim istanza f'qorti industrijali fi Vjenna. Minħabba li l-kumpanija tat-trasport appellat din id-deċiżjoni, il-każ għadu pendent i fil-qorti tal-appelli.¹⁷⁴

L-informazzjoni pprovduta mill-NGOs tal-LGBT hija appoġġjata mis-sejbiet tar-riċerka. Studju¹⁷⁵ li jkopri kemm lill-Irlanda ta' Fuq fir-Renju Unit u l-Irlanda u li kien ibbażat fuq intervisti ma' individwi LGB, NGOs u persunal tal-Korpi ta' Ugwaljanza, ikkonkluda li “ir-rikorrenti kollha potenzjali jiffacċċaw certi barrieri matul l-identifikazzjoni u s-segwiment tal-ilmenti; madankollu, hafna minn dawn il-barrieri jkomplu jiżdiedu għall-persuni LGB.” Uħud mill-barrieri identifikati kienu l-biża’ mill-vittimizzazzjoni, ir-riskju ta’ tkeċċċija u r-riskju li jkunu soġġetti għal azzjonijiet omofobiċi jew diskriminatorej.

L-istħarriġ tal-Ewrobarometru indika wkoll nuqqas serju ta’ għarfien dwar il-leġiżlazzjoni rilevanti kontra d-diskriminazzjoni. Kważi nofs (45 fil-mija) iċ-ċittadini tal-UE jemmnu li mhemmx ligħej li jipprobixxu d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali fl-impiegħar ta’ haddiem ġdid.¹⁷⁶

L-omofobia u d-diskriminazzjoni esperenzata fuq il-post tax-xogħol

L-istħarriġ elettroniku li sar mal-partijiet interessati kien jinkludi mistoqsijiet dwar l-opportunitajiet li jkollha persuna LGBT li ma taħbix l-orientazzjoni sesswali tagħha biex issib impjieg, meta mqabbla ma’ persuna eterosesswali. Tlieta u erbghin fil-mija ta’ dawk li wieġbu fl-istħarriġ qalu li huma kien jaħsbu li l-persuni LGB li jitkellmu fil-berah dwar is-sesswalitā tagħhom ikollhom opportunitajiet 'inugwali' jew 'kemmxejn inugwali' meta mqabbla ma’ persuni eterosesswali. Wieħed u ħamsin fil-mija ħasbu li jkollhom ‘opportunitajiet ugħwali b’mod moderat’ jew ‘opportunitajiet ugħwali mhux hażin’, izda kienu biss sitta fil-mija li qalu li persuna LGB li ma taħbix is-sesswalitā tagħha jkollha opportunitajiet ugħwali. Madankollu, fir-rigward tal-

¹⁷³ Ara <http://www.charte-diversite.com> (7.2.2009)

¹⁷⁴ Ara: <http://wien.orf.at/stories/270683> (10.01.2009)

¹⁷⁵ J. Walsh, C. Conlon, B. Fitzpatrick and U. Hansson (2007) *Enabling Gay, Lesbian and Bisexual Individuals to Access their Rights under Equality Law*. Dublin; Belfast: L-Awtorità tal-Ugwaljanza u l-Kummissjoni tal-Ugwaljanza għall-Irlanda ta’ Fuq p. 4

¹⁷⁶ Ewrobarometru 263 (2007), disponibbli fuq http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb2/eb2_en.pdf (12.01.2009)

opportunitajiet li jkollha persuna li tistqarr li hija transesswali biex issib impjieg, 71 fil-mija ta' dawk li wiegbu fl-istharrig iqisu li din ikollha opportunitajiet 'inugwali' jew 'kemmxejn inugwali' biex tikseb impjieg.

Ricerka dwar l-esperjenzi fuq il-post tax-xogħol

Ir-riżultati miksuba mill-istharrig elettroniku u mill-intervisti li saru fuq il-post jikkorrelataw mas-sejbiet tar-riċerka f'diversi Stati Membri, pereżempju il-**Belġju**,¹⁷⁷ il-**Germanja**,¹⁷⁸ l-**Izvezja**,¹⁷⁹ is-**Slovakja**,¹⁸⁰ l-**Irlanda**,¹⁸¹ id-**Danimarka**,¹⁸² l-**Ungerija**,¹⁸³ il-**Finlandja**.¹⁸⁴ Fil-qosor, dawn l-istudji ta' riċerka juru li l-persuni LGBT jesperenzaw id-diskriminazzjoni u l-omofobija fuq il-post tax-xogħol permezz ta' diskriminazzjoni diretta u indiretta (acċess ghall-impjieg, il-liċenzjament u n-nuqqas ta' promozzjoni); trattament inugwali fl-oqsma tal-apprezzament, il-pressjoni tal-prestazzjoni, l-avvanz, it-tahrig, il-qligh, u/jew il-btajjal; fastidju fil-forma ta' dikjarazzjonijet insolenti jew li jbaxxu lil dak li jkun, tgħajjur jew insulti, l-užu ta' lingwaġġ abbużiv mill-kolleġi, żebli, ridikulaġni, seksik jew xniegħat; rimarki sesswalment espliċiti; u iżolament soċjali.

¹⁷⁷ Il-Kunsill Soċjali u Ekonomiku tal-Fjandra (SERV), 'Holebi's en de arbeidsmarkt', SERV 2005; John Vincke, Alexis Dewaele, Wim Van den Berghe and Nele Cox, 'Zzzip – een statistisch onderzoek met het oog op het verzamelen van basismateriaal over de doelgroep holebi's', Gent 2006.

¹⁷⁸ D. Frohn (2007) „Out im Office?!” Sexuelle Identität, (Anti-)Diskriminierung und Diversity am Arbeitsplatz, Köln: Schwules Netzwerk NRW e.V. (ed.) iffinanzjat mill-Ministeru ghall-Affarijiet Interġenerazzjonali, il-Familja, in-Nisa u l-Integrazzjoni tar-Rhine-Westphalia tat-Tramuntana.

¹⁷⁹ Arbetsvillkor och utsatthet, Arbetslivsinstitutet 2003

¹⁸⁰ P.Jójárt, M. Šipošová and A. Daučíková (2002) 'Report on Discrimination of Lesbians, Gay men and Bisexuals in Slovakia', Arkivju, Bratislava

¹⁸¹ L-Awtorità tal-Ugħwaljanza (2002) L-Implimentazzjoni tal-Ugħwaljanza ghall-Persuni Leżbjan, Omosesswali u Bisesswali, Dublin

¹⁸² L-istharrig sar minn CATINÉT Research f'isem l-Ugebrevet A4. Is-sejbiet ġew ippubblikati f'Ugebrevet A4, 8 ta' Awwissu 2005 (A.F. Thøgersen, S. Kudahl).

¹⁸³ J. Takács, L. Mocsónaki, and T. P. Tóth, 'A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) emberek társadalmi kirekesztettsége Magyarországon' (L-Esklużjoni Soċjali tal-Persuni LGBT fl-Ungerija), Budapest: MTA SZKI 2007. Stharrig riċenti fl-Ungerija (Takács, Mocsónaki u Tóth 2008) juri li aktar minn terz tal-persuni LGBT li wiegbu fl-istharrig qalù li huma jesperenzaw id-diskriminazzjoni u l-preġudizzju fuq il-post tax-xogħol tagħhom

¹⁸⁴ J. Lehtonen and K. Mustola eds. (2004) "Straight people don't tell, do they...?" Negotiating the boundaries of sexuality and gender at work. Rapporti ta' Ricerka 2b/04. Il-Ministeru tax-Xogħol

Filwaqt li n-nuqqas ta' għamil bil-miftuh jiġi jista' jrendi l-problema tad-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali f'waħda inviżibbli, il-persuni LGBT li jżommu l-orientazzjoni sesswali tagħhom mohbja wkoll jesperenzaw id-diskriminazzjoni. Riċerka li saret fir-Repubblika Slovaka¹⁸⁵ wriet li għalkemm ħafna persuni LGB jaħbu l-orientazzjoni sesswali tagħhom fuq il-post tax-xogħol, aktar minn 25 fil-mija jesperenzaw fastidju. Fl-**Iżvejja**, raġel impiegat minn sptar fi Skåne rrapporta lil min kien iħaddmu lill-Korp tal-Ugwaljanza *HomO* għal diskriminazzjoni li saret fil-konfront tiegħi waqt il-ħajja tax-xogħol minħabba l-orientazzjoni sesswali tiegħi, għaliex wara li stqarr mal-kolleġi tax-xogħol tiegħi li kien omosesswali, għal bosta snin huwa kien soġġett għal insinwazzjonijiet, kumenti ta' tmaqdir u żufjett sfacċat mill-kolleġi tiegħi. Minkejja d-diversi appelli li saru lis-superviżur tiegħi, baqgħet ma ttieħdet ebda azzjoni. *HomO* kkuntattja lill-*Unjin tal-Haddiema Municipali fl-**Iżvejja**, li t-raġel kien imsieħeb fiha, u l-unjin irrapprezentatu f-neozzjati ma' min kien iħaddmu, li min-naħha tiegħi ammetta li kien naqas milli jissodisa l-obbligi tiegħi li jieħu azzjoni. Il-kwerelant ingħata kumpens ta' aktar minn SEK 30,000 (madwar 3,000 EUR).¹⁸⁶*

Prattika tajba: TRACE – Il-Kooperazzjoni Transnazzjonali għall-Ugwaljanza (*Transnational Cooperation for Equality*)¹⁸⁷ hija r-risultat ta' kollaborazzjoni bejn erba' progetti ta' EQUAL fi **Franza** (*Deledios*), il-**Litwanja** (*Onesti u Sikuri fuq il-Post tax-Xogħol*), is-**Slovenja** (*Shubija għall-Ugwaljanza*) u l-**Iżvejja** (*Taħt il-Wiċċċ*) u hija mmirata biex tikumbatti d-diskriminazzjoni u l-inugwaljanza tal-persuni LGB fix-xogħol. *Open Up Your Workplace: Challenging Homophobia and Hetero-normativity* huwa ktieb li jikkonsisti minn esperjenzi u pariri prattiċi miġbura minn TRACE, li jeżamina kif jaħdnu n-normi u l-preġudizzji fuq il-post tax-xogħol u kif tista' tbiddilhom.¹⁸⁸

Il-prevalenza tad-diskriminazzjoni

Saru ghadd ta' studji bil-ghan li jistħarrġu l-medda tad-diskriminazzjoni kontra l-persuni LGBT fis-suq tax-xogħol. Din is-sejjoni tixhet dawl fuq servejs li saru fi **Franza**, **I-**Iżvejja****, id-**Danimarka**, **I-Ungernja** u **r-Renju Unit** li jindikaw il-prevalenza tad-diskriminazzjoni u d-diskriminazzjoni prevista.

Fi **Franza**, l-istħarrig nazzjonali tal-opinjoni pubblika mwettaq mill-osservatorju ta' *L'Autre Cercle* wera li 42 fil-mija tal-persuni omosesswali mhumiex viżibbli fi ħdan il-kumpanija tagħhom, filwaqt li 16 fil-mija tal-każijiet ta' omofobija li ġew irrapportati fir-rapport annwali tal-SOS

¹⁸⁵ Paula Jójárt, Marianna Šipošová u Anna Daučíková, ‘Rapport dwar id-Diskriminazzjoni tal-Persuni Ležbani, Omosesswali rgħi u Bisesswali fis-Slovakja’, Arkiyyu, Bratislava 2002.

¹⁸⁶ Ara www.homo.se (19.08.2008) (Deciżjoni tas-6 ta' Novembru 2000, Inkartament Nru. 103/99)

¹⁸⁷ Ara http://www.atviri.lt/index.php/about_trace_transnational_cooperation/about_trace/1277 (22.10.2008)

¹⁸⁸ Ara http://www.atviri.lt/index.php/about_trace_transnational_cooperation/publications/1822 (22.10.2008).

Homophobie (2007) huma relatati max-xogħol. Fl-**Iżveja**, stħarrig¹⁸⁹ li sar mill-*Arbetslivsinstitutet* [L-Istitut Nazzjonali għall-Ħajja tax-Xogħol] wera li 30 fil-mija tan-nisa omosesswali u bisesswali qalu li d-dikjarazzjonijiet li jbaxxu lill-persuni LGB kienu komuni fuq il-post tax-xogħol.¹⁹⁰ Stħarrig li sar fid-**Danimarka** rigward id-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali mal-ležbjanu u l-irġiel omosesswali wera li 39 fil-mija ta' dawk mistħarriga kienu esperjenzaw diskriminazzjoni fuq ix-xogħol minħabba l-orientazzjoni sesswali tagħhom.¹⁹¹ Analizi riċenti ta' 150 rapport personali ta' diskriminazzjoni u stħarrig imwettaq mill-Istitut tas-Socjologija fl-**Ungjerija** wrew li aktar minn terz tal-persuni LGBT li wieġbu esperjenzaw diskriminazzjoni u preġudizzju fuq ix-xogħol.¹⁹² Fi stħarrig¹⁹³ li sar mit-trejdunjin (*UNISON*) fir-**Renju Unit**, 52 fil-mija tal-membri LGBT qalu li kienet saret diskriminazzjoni magħhom minħabba l-orientazzjoni sesswali tagħhom.

Studju iehor li sar fir-**Renju Unit**¹⁹⁴ minn Stonewall, li stħarreġ 1,658 persuna LGB madwar il-Gran Brittanja, wera li 20 fil-mija ta' dawk li wieġbu kienu esperjenzaw bullying mill-kolleġi tagħhom minħabba l-orientazzjoni sesswali tagħhom. Barra minn hekk, is-sejbiet urew li ġerti kategoriji ta' impjegati ležbjanu u omosesswali – bhal haddiema tas-sengħa, haddiema li għadhom qeqħid jitharrgu (semiskilled) jew haddiema manwali mingħajr sengħa – għandhom probabbiltà ta' 50 fil-mija aktar li jesperjenzaw il-bullying minn dawk l-impjegati fi grad oħla, bhal haddiema maniġerjali, amministrattivi jew klerikali.

Jidher ċar li l-proporzjon ta' dawk li jesperjenzaw diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali f'dawn is-servejs huwa pjuttost għoli b'mod inaċċettabbli. Minbarra dan, huwa raġjonevoli li wieħed jassumi li minħabba n-nuqqas ta' viżibilità u l-kxif tal-identità tal-persuni LGBT, ir-riżultati jaħbu parżjalment id-daqs reali tal-problema.

L-attitudnijiet u r-responsabbiltajiet ta' dawk li jħaddmu lejn il-persunal LGBT

Il-liġi tal-UE kontra d-diskriminazzjoni tpoġġi obbligi fuq dawk li jħaddmu biex jipproteġu lill-impjegati mid-diskriminazzjoni, u biex jassiguraw it-trattament ugwali fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali. Madankollu, ir-responsabbiltà ta' min ihaddem rari tissemma' matul l-intervisti li jsiru fuq il-

¹⁸⁹ Arbetsvillkor och utsatthet, Arbetslivsinstitutet 2003. Stokkolma.

¹⁹⁰ Arbetsvillkor och utsatthet, Arbetslivsinstitutet 2003. Stokkolma.

¹⁹¹ L-istħarrig sar minn CATINÉT Research f'isem l-Ugebrevet A4. Is-sejbiet gew ippubblikati fl-Ugebrevet A4 fit-8 ta' Awwissu 2005 (A.F. Thøgersen, S. Kudahl).

¹⁹² J. Takács, L. Mocsonaki, and T. P. Tóth, 'A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) emberek társadalmi kirekesztettsége Magyarországon' (L-Esklużjoni Soċjali tal-Persuni LGBT fl-Ungjerija), Budapest: MTA SZKI 2007.

¹⁹³ Stħarrig tal-membri ta' UNISON LGBT li ma ġiex ippubblikat

¹⁹⁴ R. Hunt and S. Dick (2008) 'Serves You Right. Lesbian and gay people's expectations of diskriminazzjoni', Stonewall

post tar-ričerka mill-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali, l-awtoritajiet pubblici u l-NGOs tal-LGBT li ġew intervistati għal dan ir-rapport.

Studju li sar fir-**Renju Unit** u li jindirizza l-impatt tal-leġiżlazzjoni dwar l-ugwaljanza fl-impieggi¹⁹⁵ sab li 34 fil-mija tal-persuni LGB li wieġbu qalu li l-leġiżlazzjoni dwar l-ugwaljanza fl-impieggi kellha impatt pozittiv u li 65 fil-mija qalu li huwa aktar probabbli li huma jressqu ilment jekk titfaċċa problema wara l-introduzzjoni tar-regolamenti.

Prattika tajba: 'L-ugwaljanza għall-persuni ležbjani u omosesswali hija integrali għall-linji politici korporattivi tagħna dwar l-ugwaljanza. Aħna rridu nkunu post fejn il-persuni ležbjani u omosesswali jkunu jistgħu jaħdmu b'mod sikur. Bħala l-akbar organizzazzjoni li thaddem in-nies magħha fil-kontea, aħna naraw ukoll l-irwol tagħna li nkunu ta' eżempju tajeb għal impiegaturi oħrajn fiż-żona.¹⁹⁶ (Ufficijal Anzjan tal-Edukazzjoni, il-Kunsill tal-Kontea ta' Denbighshire, ir-Renju Unit)

Dawn is-sejbiet jagħmlu enfasi fuq l-irwol tal-amministrazzjoni. Studju **Germaniż** wera li l-attivitàajiet tal-ġestjoni tad-diversità u kultura miftuhin għal ideat ġodda (li toffri beneficij li-s-shab, pereżempju) iħallu influwenza fuq l-onestà u l-benesseri tal-impiegati LGB.¹⁹⁷ Dawk li ġew intervistati rrimarkaw li s-sempliċi preżenza tal-linji politici dwar il-ġestjoni tad-diversità mhux bilfors tipprevjeni d-diskriminazzjoni.¹⁹⁸ Madankollu, din tista' tkun pass inizjali importanti f'organizzazzjoni.

Skont rapport tal-*ILGA-Europa*, l-azzjoni minn dawk li jħaddmu li jirrispondu għall-pressjoni għal konformità legali qieghda twassal għal argument dejjem akbar dwar il-‘każ kummerċjali’ għad-diversità.¹⁹⁹ Fil-**Germanja**, pereżempju, ġhadd ta' kumpaniji multinazzjonali (Ford, Schering u Deutsche Bank, biex insemmu ftit) jappoġġjaw il-ħolqien ta' netwerks tal-LGB fi ħdan il-kumpaniji

¹⁹⁵ Colgan, F., Creegan, C., McKerney, A. and Wright, T. (mhux datat) Lesbian, Gay and Bisexual Workers: equality, Diversity and Inclusion in the Workplace: A Qualitative Research Study. COERC/l-Università Metropolitana ta' Londra.

¹⁹⁶ Stonewall (2007) Sexual Orientation Employer Handbook, it-Tielet Edizzjoni, p. 8.

¹⁹⁷ D. Frohn (2007) „Out im Office?!” Sexuelle Identität, (Anti-)Diskriminierung und Diversity am Arbeitsplatz. Köln: Schwules Netzwerk NRW e.V. (ed.) iffinanzjat mill-Ministeru ghall-Affarijiet Interġenerazzjonali, il-Familja, in-Nisa u l-Integrazzjoni tar-Rhine-Westphalia tat-Tramuntana.

¹⁹⁸ Laqgħa prattika ma' Cigale (il-Lussemburgo 7 ta' April 2008), Laqgħa prattika ma' Arcigay u Arcilesbica (l-Italja 5 ta' Marzu 2008).

¹⁹⁹ S. Quinn, B. Hardt and E. Paradis (2007) Going Beyond the Law: promoting equality in employment. Rapport ta' ILGA-Europe

tagħhom u jinkludu l-benefiċċi tal-imsieħba kemm għall-haddiema LGB kif ukoll għal dawk eterosesswali.²⁰⁰

Prattika tajba: Programmi ta' Diversità. Il-programm *Diversity Champions* ta' Stonewall twaqqaf fir-Renju Unit fl-2001 biex ilaqqa' flimkien organizzazzjonijiet li riedu jindirizzaw id-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali, jaqsmu prattiċi tajbin, iqabblu u jiżviluppaw l-ideat u jippromwovu d-diversità fil-post tax-xogħol. Il-kumpaniji involuti ħadu ghadd ta' passi deskritti fil-programm *Diversity Champions* ta' Stonewall: Pereżempju, huma žviluppaw u ppromwovew politika bil-miktub dwar l-ugwaljanza u d-diversità li tiprojebxi d-diskriminazzjoni u tidentifika b'mod speċifiku l-orientazzjoni sesswali bħala dimensjoni tad-diskriminazzjoni; huma žviluppaw tim tad-diversità/grupp ta' hidma li jinkludi kwistjonijiet relatati mal-LGB; stabbilixxew persuna ewlenja għal kwistjonijiet tal-LGB fuq il-livell ta' bord/kap eżekuttiv; stabbilixxew grupp ta' netwerk tal-LGBT għal appoġġ, konsultazzjoni u struzzjoni tal-politika fuq il-post tax-xogħol.²⁰¹

Prattika tajba: Il-proġett tas-**shubija Žvediža All Clear** laqqa' flimkien numru ta' organizzazzjonijiet bl-objettiv komuni li joħolqu ambjent tax-xogħol ta' rispett universali, irrispettivament mill-orientazzjoni sesswali. Organizzazzjonijiet ta' dawk li jħaddmu, unjins, organizzazzjonijiet tal-LGBT u municipalitāt ħadmu flimkien, billi offrew seminars, sessionijiet ta' taħriġ u varjetà ta' pubblikazzjonijiet. Fuq medda ta' tliet snin, ġew mghallma madwar 8,000 rappreżentant tal-unjins, nies li jħaddmu u persuni oħrajn permezz tal-proġett. Il-proġett intemm fil-ħarifa tal-2007.²⁰²

Prattika tajba: Fl-2007, l-organizzazzjoni tal-leżbjani ŠKUC LL, Slovenia, hejjiet ir-reklam għat-televizjoni 'Inwaqqfu l-omofobia: Post tax-xogħol sikur għal kulhadd'. Ir-reklam kien juri diversi persuni LGBT **Sloveni** famuži fuq il-post tax-xogħol. Dan ir-reklam intwera fuq it-televizjoni nazzjonali u fuq stazzjonijiet tat-televizjoni lokali u kummerċjali oħrajn.²⁰³

Konklużjonijiet

Il-persuni LGBT huma soġgetti għall-omofobia u d-diskriminazzjoni fis-suq tax-xogħol b'għadd ta' modi: diskriminazzjoni diretta, fastidju, bullying, ridikulaġni u billi jiġu iżolati mis-soċjetà. Minhabba l-inviżibilità tal-persuni LGBT u l-livell relativament baxx tal-ilmenti rregistrati lill-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali, muwiex possibbli li tiġi ddeterminata l-firxa attwali tal-omofobia, it-transfobija u d-diskriminazzjoni. Nuqqas ġenerali ta' għarfien

²⁰⁰ S. Quinn, B. Hardt and E. Paradis (2007) Going Beyond the Law: promoting equality in employment. Rapport ta' ILGA-Europe

²⁰¹ Ara <http://www.stonewall.org.uk/workplace/1447.asp> (18.02.2009)

²⁰² Ara <http://www.frittfram.se/default.asp?lid=1> (22.10.2008).

²⁰³ Ara <http://www.ljudmila.org/lesbo/english.htm> (22.10.2008).

dwar id-drittijiet, flimkien mar-riluttanza tal-persuni LGBT li juru l-orientazzjoni sesswali jew l-identità sesswali tagħhom fil-pubbliku permezz ta' tribunal jew każ fil-qorti jiispiegaw parzjalment dan il-fenomenu.

Hafna postijiet tax-xogħol bħalissa ma jitqisux bħala 'postijiet kennija u sikuri' ghall-personal LGBT. Ghalkemm id-dejta tvarja skont il-kuntest nazzjonali, l-istudji u l-intervisti mal-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali u l-NGOs tal-LGBT juru li l-maġgoranza tal-persuni LGBT ġeneralment isibuha bi tqila, jew kemmxejn diffiċli, biex johorġu s-sesswalità tagħhom fil-berah fil-post tax-xogħol tagħhom.

L-esperjenzi tal-passat jew il-biża' mill-omofobija u d-diskriminazzjoni, ir-risku ta' tkeċċija mix-xogħol u l-ambjent tal-post tax-xogħol ilkoll jilagħbu l-irwol tagħhom u huma importanti biex jiġu ddeterminati d-deċiżjonijiet tal-persuni LGBT dwar l-onestà tagħhom fuq il-post tax-xogħol. Madankollu, l-orientazzjonijiet sesswali li jibqgħu moħbijsa jaffettwaw is-sahha u l-benesseri tal-personal LGBT u jistgħu jwasslu għal riżultati tax-xogħol inqas sodisfacenti.

L-irwol tal-maniġment, kif ukoll il-preżenza jew in-nuqqas tal-linji politici dwar id-diversità u t-trattament ugħali, għandhom implikazzjonijiet ghall-perċezzjoni tal-persuni LGBT ta' ambjent tax-xogħol sikur u inklużiv. Hawnhekk, il-preżenza ta' leġiżlazzjoni dwar l-ugwaljanza fl-impjieg, u l-inkluzjoni tagħha tal-persuni LGBT, tinfluwenza l-inċentivi li jressqu l-każijiet ta' diskriminazzjoni 'l-quddiem.

L-Edukazzjoni

Din is-sezzjoni teżamina l-bullying u l-fastidju taż-żgħażaq LGBT fl-iskejjel u l-impatt tagħhom, kif ukoll l-inviżibilità tal-kwistjonijiet ta' orjentazzjoni sesswali fil-kultura u l-kurrikuli tal-iskola.

Kif innotat il-Kummissjoni Ewropea, ‘hemm xhieda konsiderevoli ta’ diskriminazzjoni bbażata fuq l-orjentazzjoni sesswali fl-iskejjel, li primarjament tinvolvi l-bullying omofobiku’,²⁰⁴ Studju mwettaq mill-Awtoritāt tal-Ugwaljanza fl-Irlanda juri li ħafna persuni LGB saru jafu bl-orjentazzjoni omosesswali tagħhom qabel għalqu ħmistax-il sena, li jfisser li ħafna drabi, bosta persuni LGBT ikunu konxji tal-identità sesswali tagħhom matul l-adoloxxa u meta jkunu għadhom imorru l-iskola, xi haġa li thallihom potenzjalment vulnerabbli.²⁰⁵ Barra minn hekk, skont studju tal-ILGA-Ewropa,²⁰⁶ l-adoloxxa hija żmien kritiku fis-soċjalizzazzjoni ta’ persuna, meta “l-bniet jitgħallmu jkunu bniet u s-subien jitgħallmu jkunu subien”, jigifieri meta l-limiti tal-imġiba u l-espressjoni sesswali jkunu influenzati mill-oħrajn, inkluži membri tal-grupp ta’ nies li jagħmluha magħħom, ġbieb, ghalliema u membri familjari.

Madwar l-UE, il-maġgoranza tal-Korpi ta’ Ugwaljanza Nazzjonali, l-NGOs tal-LGBT u l-awtoritajiet pubblici li ġew intervistati, identifikaw u għamlu enfasi fuq il-bullying u l-fastidju, kif ukoll in-nuqqas ta’ rappreżentazzjoni tal-kwistjonijiet u l-identitajiet tal-LGBT, bħala tkassib ewljeni fil-qasam tal-edukazzjoni.

Il-bullying u l-fastidju taż-żgħażaq LGBT fl-iskejjel

Servejs u studji komprensivi li saru dwar l-omofobia, it-transfobia u d-diskriminazzjoni tal-persuni LGBT fl-edukazzjoni jipprovdxi xi evidenza f’numru ta’ Stati Membri. Intervisti li saru ma’ Korpi ta’ Ugwaljanza Nazzjonali, awtoritajiet pubblici u NGOs tal-LGBT fis-27 Stat Membru kollha wrew li l-manifestazzjonijiet tal-omofobia huma problema maġġuri fl-ambjenti edukattivi madwar l-UE.

²⁰⁴ Ara d-Dokument ta’ Hidma tal-Persunal tal-Kummissjoni li jakkumpanja Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar l-implimentazzjoni tal-principju tat-trattament indaqi bejn il-persuni, irrispettivament mir-religion jew twemmin, diżabilità, l-età jew l-orjentazzjoni sesswali.

SEC(2008) 2180, 2.7.2008, p 18

²⁰⁵ L-Awtoritāt tal-Ugwaljanza (2002) L-Implimentazzjoni tal-Ugwaljanza ghall-Persuni Leżbjani, Omosesswali u Bisesswali, Dublin

²⁰⁶ J. Takács (2006) Social Exclusion of young lesbian, gay, bisexual and transgender (LGBT) people in Europe, Brussels: ILGA-Europe u IGLYO

hti min-nies ma kienux idejquni għaliex in-nies hekk magħmulin u hekk jafu jagħmlu. Fis-sens, dan mgħandux ikun, iżda maż-żmien dawn il-kummenti ma jibqgħux idejquk għaliex wara li tkun smajħom miljun darba tispicċa tidrahom u sempliċiment, ma thosssx li għandek tagħtihom wisq importanza. Iżda kien hemm ġertu individwu li dejjaqni għaliex jien ma għandi bżonn lil hadd li naħseb li jkun ħabib u li fil-fatt ikun jikkumenta dwar is-sesswalitiegħi ma' ħafna nies oħrajn minn wara dahri. Għalhekk, li rrid infisser huwa li dan dejjaqni ħafna u affettwani fl-istudji tiegħi għaliex kont pjuttost irrabbat għal dak l-individwu. Spiċċajt għamilt ammont ta' żmien mhux hażin ma nersaqx lejn l-iskola għaliex kont irrabbat ħafna għal dak l-individwu. (Raġel omosesswali ta' 17-il sena minn Londra)²⁰⁷

F'intervista li saret, l-NGO tal-LGBT **Belġjana Arc en Ciel**, kienet tal-opinjoni li l-omofobija u l-bullying fl-iskejjel huma kwistjonijiet ta' thassib kbir.²⁰⁸ Bl-istess mod, l-NGO tal-LGBT **FELGT**, fi **Spanja**, qalet lil dawk li għamlu l-intervisti li l-kxif tas-sesswalitā fl-iskola sekondarja jgħib miegħu riskju ta' sigurtà u l-inċidenti ta' omofobija jkomplu jseħħu fl-iskejjel sekondarji.²⁰⁹ L-NGO tal-LGBT **Hàttèr** innotat, waqt intervista, livelli għolja ta' fastidju u bullying fil-konfront tal-persuni LGBT fl-iskejjel **Ungerizi**.²¹⁰

Hafna NGOs tal-LGBT u Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali ġibdu l-attenzjoni għall-użu tal-kelma 'omosesswali' bħala terminu insolenti li jintuża b'mod komuni fl-iskejjel. Huma qalu wkoll li l-ghalliema spiss isibuha bi tqila biex jieħdu t-tgħajjir u tipi oħrajn ta' fastidju fil-konfront tal-persuni LGBT bis-serjetà.

Il-problema tal-bullying u l-fastidju tal-istudenti LGBT ġiet studjata fir-**Renju Unit, Malta, l-Irlanda** u minn **ILGA-Ewropa**.

Fir-**Renju Unit**, l-esperjenzi tal-persuni LGB fl-edukazzjoni gew eżaminati fi stħarrig li sar fl-2006 ma' 1,100 żgħażugħ u żgħażugħha LGB.²¹¹ L-istħarrig sab li kważi 65 fil-mija tal-persuni LGB żgħażagh qalu li kienu esperjenzaw il-bullying fl-iskejjel Brittanici minhabba l-orientazzjoni sesswali tagħhom. Il-forom tal-fastidju kienu jinkludu l-abbuż verbali (92 fil-mija), l-abbuż fiziku (41 fil-mija), il-bullying ċibernetiku (41 fil-mija), theddid ta' mewt (17 fil-mija) u attakki sesswali (12 fil-mija). Praktikament, iż-żgħażaq LGB kollha qalu li

²⁰⁷ Fiona Colgan, Chris Creegan, Aidan McKearney and Tessa Wright, Lesbian, Gay and Bisexual Workers: Equality, Diversity and Inclusion in the Workplace. Studju ta' Riċerka Kwalitatīva, Iċ-Ċentru ta' Riċerka Komparattiva dwar l-Organizzazzjoni u l-Ugħwaljanza (COERC) l-Università Metropolitana ta' Londra, disponibbli fuq <http://www.unison.org.uk/file/A2742.pdf> (14.02.2009)

²⁰⁸ Laqgħa prattika ma' Arc en Ciel (il-Belġju, 3 ta' April 2008)

²⁰⁹ Laqgħa prattika ma' FELGT (Spanja, 13 ta' Marzu 2008)

²¹⁰ Laqgħa prattika ma' Hattèr (l-Ungjerija, 17 ta' April 2008)

²¹¹ R. Hunt, J. Jensen (2007) The Experiences of Young Gay People in Britain's Schools. The School Report. Stonewall

jisimghu fražijiet bħal ‘kemm hu omosesswali’ użati b’disprezz u li jisimghu rimarki insolenti bħal ‘pufta’, ‘leżbjana’ u ‘rug-muncher’.

F’**Malta**, il-Moviment għad-Drittijiet tal-Omosesswali li jistudja l-bullying, il-fastidju u l-vjolenza omofobiċi mill-istudenti u l-ghalliema sab li l-istudenti transġeneri ħarġu mill-iskola jew qabżu l-klassijiet minħabba l-bullying, il-fastidju jew in-nuqqas ta’ fehim mill-ghalliema u l-istudenti.²¹²

Fl-**Irlanda**, saret riċerka dwar il-bullying omofobiku fi 365 skola.²¹³ Skont is-sejbiet tar-riċerka, 79 fil-mija tal-ghalliema mistarrġa kien konxji tal-każijiet ta’ bullying omofobiku verbali u 16 fil-mija tal-ghalliema kien Itaqgħu ma’ każijiet ta’ bullying omofobiku fiziku. Sejba oħra tar-riċerka kienet li l-bullying omofobiku kien aktar probabbli li jseħħ fl-iskejjel tas-subien biss u fi skejjel ko-edukattivi milli fl-iskejjel fejn jattendu bniet biss.

Riċerka²¹⁴ mwettqa minn **ILGA-Ewropa** u **IGLYO** kienet tinkiudi 754 reazzjoni minn persuni LGBT żgħażagh minn 37 pajjiż Ewropew. Ir-riċerka sabet li 61 fil-mija rreferew għal esperjenzi personali negattivi fl-iskola relatati mal-istejtus tal-LGBT, filwaqt li 53 fil-mija rrapportaw li xi darba jew oħra kien vittmi tal-bullying. Ir-riċerka wriet ukoll li z-żgħażagħ LGBT u eterosesswali li ma jikkonformawx mal-imġiba u l-espressjonijiet sesswali sterjotipiċi huma f’riskju fl-ambjent tal-iskola. Il-bullying kien interpretat ta’ spiss minn dawk li wieġbu fl-istħarrig bhala li kien relatat ma’, jew bhala li kien il-konsegwenza ta’, *imgiba, karattru u dehra li ma taqbilx mas-sess* – jew dak li kien meqjus bhala tali minn oħrajn.

²¹² Il-Moviment għad-Drittijiet tal-Omosesswali f’Malta (2003) Sexual Orientation Discrimination in Malta: A Report on Discrimination, Harassment, and Violence against Malta’s Gay, Lesbian and Bisexual Community, Malta: Union Press. J. Takács (2006) Social exclusion of young lesbian, gay, bisexual and transgender (LGBT) people in Europe, Brussell: ILGA-Europe u IGLYO

²¹³ N. James, M. Galvin and G. McNamara (2006) Straight talk: Researching gay and lesbian issues in the school curriculum. Dublin: Ic-Ċentru ghall-Evalwazzjoni tal-Edukazzjoni, l-Università tal-Belt ta’ Dublin

²¹⁴ J. Takács (2006) Social Exclusion of young lesbian, gay, bisexual and transgender (LGBT) people in Europe, ILGA-Europe u IGLYO

, student maskili ilmenta li matul l-ahħar tliet snin tad-disa' snin ta' skola obbligatorja huwa kien soġġett għall-fastidju fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali minn studenti oħrajin u mill-persunal tal-iskola. Skont il-kwerelant, l-iskola kienet konxja tal-fatt li huwa kien qiegħed ikun soġġett għall-fastidju, iżda naqset li tassigura mizuri suffiċċenti biex tipprevjeni li jkompli jkun hemm trattament degradanti. F'kuntatti li saru mal-Ombudsman, il-muniċipalità responsabbi għall-iskola qalet li l-iskola għamlet sforzi kbar biex ittejeb is-sitwazzjoni tal-istudent u li hija kienet laħqed it-talbiet li sarulha. Sussegwentement intlaħaq ftehim bejn l-Ombudsman u l-muniċipalità. Il-ftehim kien jinkludi l-ħlas ta' 30,000 SEK (madwar €3,200) mill-muniċipalità lill-istudent.²¹⁵

L-NGOs tal-LGBT u l-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali li ġew intervistati matul il-ġiti istruttivi enfasizzaw b'mod partikolari li l-ghalliema ma jirrispondux għall-użu tal-lingwaġġ omofobiku fl-iskola jew jonqsu milli jieħdu mizuri li jipprevjenu l-użu ta' tali lingwaġġ. Studju li sar fir-Renju Unit sab li l-bullying u l-fastidju omofobiċi xi drabi jibqghu jippersisti minkejja l-gharfien tal-persunal tal-iskola: minn fost it-300 skola li ġew osservati, 82 fil-mija kienu konxji tal-omofobia verbali u 26 fil-mija rrapportaw li kienu jafu b'inċidenti ta' bullying omofobiku fiziku. Iżda ghalkemm l-iskejjel kollha mistħarrga kellhom linji politici generali kontra l-bullying, kienu biss 6 fil-mija minn dawn li rrikonoxxew il-bullying omofobiku b'mod spċificu.²¹⁶

F'dan il-kuntest, riċerka li saret fl-Irlanda sabet li l-maġgoranza tal-iskejjel Irlandiżi tal-livell sekondarju għandhom linji politici kontra l-bullying u favur it-trattament ugħali, iżda huma fiti dawk li jirreferu b'mod spċificu għall-ugħwaljanza tal-omosesswali u l-leżbjani: ħafna mill-ghalliema kienu jafu bil-bullying omofobiku li kien qiegħed isehħi fl-iskejjel tagħhom, iżda 41 fil-mija qalu li huwa aktar diffiċċi li jirrispondu għal dan it-tip ta' bullying milli għal forom oħrajin tiegħu. Xi ghalliema kienu tal-fehma li din it-tip ta' mgħiba ma kienet xejn ghajr ‘ċajt goff’ jew ‘imġiba bla sens’.²¹⁷ Madankollu, dan l-approċċ jista’ jiġi interpretat ukoll mill-istudenti bhala li jisku ża imġiba bħal din.

Fl-Iż-żejja, ir-riċerka tissuġġerixxi li l-ghalliema għandhom nuqqas ta’ ghodod li permezz tagħhom jindirizzaw il-kwistjonijiet tal-LGBT. Stħarriġ imwettaq mill-progett *Taħt il-Wiċċ* juri, fost l-oħrajin, li huma biss 8 fil-mija tal-ghalliema

²¹⁵ Deċiżjoni, 3 ta’ Awwissu 2007, Inkartament nru. 620-2006, disponibbli fuq www.homo.se/o.o.i.s/4034_11/072008 (12.10.2008)

²¹⁶ S. Averill (2004) How can young people be empowered to achieve justice when they experience homophobic crime? disponibbli fuq <http://www.schools-out.org.uk/research/docs/Partners%20An%20update%20to%20tackling%20homophobia.pdf> (11.11.2008)

²¹⁷ J. Norman, M. Galvin and G. McNamara (2006) Straight talk: Researching gay and lesbian issues in the school curriculum. Dublin: Ic-Ċentru ghall-Evalwazzjoni tal-Edukazzjoni, l-Università tal-Belt ta’ Dublin, ikkwot fl-Irlanda, rapport tal-pajjiż.

li wiegbu li jaħsbu li ġew imħarrġa bizzejjed biex jindirizzaw dawn il-kwistjonijiet kif suppost.²¹⁸

Prattika tajba: Kampanja kontra l-bullying omofobiku fl-iskejjel: Fl-**Irlanda**, l-inizjattiva *Naghmlu l-Iskola Tiegħek Mingħajr Periklu* mwettqa mill-Awtorità tal-Ugwaljanza u BeLonG To kienet indirizzata ghall-kapipiet tal-iskejjel, l-ghalliema u l-istudenti. Hija kienet tinkludi firxa varjata ta' attivitajiet, bhal powsters ghall-iskejjel li jgorru l-messaġġ: Il-bullying omofobiku mhuwiex accċettabbli fl-iskola tagħna', fuljetti, volantini, ecc. Il-proġetti għamel kampanja favur it-teħid ta' azzjoni ulterjuri mill-iskejjel, pereżempju, permezz tal-iżviluppar ta' linji politici kontra l-bullying u kontra l-fastidju, u kodici ta' imgħiba; inklużi kwistjonijiet tal-LGBT f'linji politici ghall-ugwaljanza fl-iskola; taħriġ u għoti ta' setghat lill-persunal biex ikunu jistgħu jindirizzaw il-fastidju u l-bullying omofobiċi fl-iskola b'mod aktar effettiv; li jiġi żgurat li dawk li jagħtu pariri ta' gwida jkunu mharrġa kif suppost fi kwistjonijiet relatati mal-identità sesswali.²¹⁹

Prattika tajba: Azzjoni multipla mmirata ghall-ghalliema u l-politikanti: Fl-**Iż-vezja**, twettaq proġetti maġġuri tal-EQUAL²²⁰ bl-isem ta' *Under Ytan* [Taħt il-Wiċċ] bejn 1-2004 u 1-2007 li kien jinvvoli diversi msieħba, bhal NGOs tal-LGBT, Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali, awtoritajiet pubblici, universitajiet u trejdunjins. Il-proġetti organizza firxa varjata ta' attivitajiet, inkluż, pereżempju, l-iżvilupp ta' riżorsi edukattivi u metodi li jqajmu kuxjenza fl-iskejjel, materjal ta' ispirazzjoni biex jintuża fl-iskejjel, taħriġ biex tigi sfidata l-eteronormatività, appogġi ghall-ghalliema li jaħdnu fuq kwistjonijiet relatati mal-orientazzjoni sesswali u l-omofobia, appogġi ghall-iskejjel u l-awtoritajiet lokali li jimplimentaw leġiżlazzjoni kontra d-diskriminazzjoni fl-ambjent tal-iskola.²²¹

L-impatt tal-fastidju u l-bullying fuq il-persuni LGBT

Studji li saru fir-**Renju Unit** u proġetti transnazzjonali taž-żgħażaq tal-NGOs li jkopri l-**Italja, Spanja, il-Polonja u l-Awstrija – The School Mates Project 2007** – jixtu dawl fuq il-konseguenzi negattivi tal-fastidju u l-bullying omofobiċi fuq il-prestazzjoni tal-istudenti fl-iskola u fuq il-benesseri ġenerali tal-istudenti LGBT.

Studji li saru fir-**Renju Unit** juru li ambjent omofobiku tal-iskola jista' jwassal liż-żgħażaq LGBT għal livelli oħla ta' assenteiżmu u skartar mil-lezzjonijiet

²¹⁸ Ara <http://www.ytan.se/?p=1892> (18.08.2008)

²¹⁹ Ara <http://www.equality.ie/index.asp?docID=593> (17.10.2008)

²²⁰ Għal aktar informazzjoni dwar l-inizjattiva EQUAL tal-Kummissjoni Ewropea ara http://ec.europa.eu/employment_social/equal/index_en.cfm (10.12.2009)

²²¹ Ara <http://www.ytan.se/?p=1892> (18.08.2008)

fl-iskola sekondarja, biex b'hekk jitnaqqsu č-ċansijiet tagħhom li jidħlu għal korsijiet fuq livell ta' edukazzjoni oghla jew ulterjuri.²²²

Studji oħrajn li saru fir-Renju Unit jindikaw li l-bullying fil-konfront tal-persuni LGBT jista' jkollu effetti serji ta' vulnerableità li tikkawża iż-żolament soċjali u stress psikoloġiku, speċjalment għal dawk iż-żgħażaq li jiskopru l-omosesswalitā tagħhom kmieni meta jkunu għadhom fl-ewwel gradi tal-iskola. L-omofobia u l-bullying omofobiku fl-iskejjel ukoll ihallu impatt negattiv fuq il-fiduċja u x-xogħol tal-iskola tal-istudenti LGBT, u fuq il-mod ta' kif dawn jaħsbuha fuqhom infushom.²²³

'Meta kont għadni l-iskola, kont infibri l-bullying ghall-fatt li kont omosesswali, iż-żda dan kien iseħħi biss għaliex l-istudenti li kienu fl-istess klassi miegħi kienu jissoponu li kont omosesswali ... dan kien qabel ma jien stess bdejt ngħid lin-nies li fil-fatt kont omosesswali. Sofrejtu bullying verbali u fiziku u ma kellix ħbieb għall-ewwel tliet smin tal-iskola fil-livell ta' edukazzjoni għolja. Dan ġiegħlhi nħossni insikur bhala persuna u sibħa diffiċċi biex nagħmel il-ħbieb wara din l-esperjenza, minħabba li kienet għamlitni tassew paranoju u vulnerabbli.' (Raġel ta' 21 sena mir-Renju Unit)²²⁴

L-effetti tal-bullying ġew eżaminati wkoll fil-kuntest tal-iSchoolmates Project²²⁵ (2006-2008), inizjattiva transnazzjonali ta' Arcigay (l-assoċċazzjoni Taljana għal-leżbjani u l-omosesswali) fi shubija ma' COLEGA Madrid, KPH Varsavja u l-Belt ta' Vjenna. Hija sabet li tali bullying jista' jwassal liż-żgħażaq li LGBT biex jaħsbu fuq il-hsara li jistgħu jgħid u jidher ruħhom b'tali mod li jkunu f'riskju għoli. It-tfittxija ta' appoġġ familjari jew komunitarju għall-adoloxxenti leżbjani, omosesswali, bisesswali jew transesswali tista' tkun ukoll partikolarment diffiċċi.

L-orientazzjoni sesswali fil-kultura u l-kurrikuli tal-iskola

Kwistjoni ohra li saref enfasi fuqha matul il-ġbir tat-tagħrif fuq il-post mill-NGOs tal-LGBT hija l-inviżibilità ġeneralu tal-kwistjonijiet relatati mal-orientazzjoni sesswali fl-iskejjel, li jista' jkollhom konsegwenzi negattivi għall-istimma li jkollhom iż-żgħażaq li LGBT tagħhom infushom. Studju li sar fir-Renju Unit sab li bosta miż-żgħażaq li ġew eżaminati ssuġġerew li

²²² M. Jenett (2004) Stand up for us: Challenging homophobia in schools, Yorkshire: Crown Copyright; H. Wallace (2005) Time to Think, Londra: Metro Centre, disponibbli fuq <http://calm-seas.co.uk/timetothink/intro.htm> (27.07.2008)

²²³ S. Averill, How can young people be empowered to achieve justice when they experience homophobic crime?, disponibbli fuq <http://www.schools-out.org.uk/research/docs/Partners%20An%20update%20to%20tackling%20homophobia.pdf> (20.12.2008); Colgan, F., Creegan, C., McKerney, A. and Wright, T. (mhux datat) Lesbian, Gay and Bisexual Workers: equality, Diversity and Inclusion in the Workplace: A Qualitative Research Study. COERC/I-Università Metropolitana ta' Londra

²²⁴ J. Takács (2006) Social Exclusion of young lesbian, gay, bisexual and transgender (LGBT) people in Europe, Brussel: ILGA-Europe u IGLYO. P. 51

²²⁵ Ara <http://www.arcigay.it/schoolmates> (12.08.2008)

dan wassal biex il-persuna kkonċernata ma tkunx tista' thosha dak li verament hi.²²⁶

L-invižibilità generali tal-kwistjonijiet relatati mal-orientazzjoni sessuali u nuqqas ta' kwalunkwe rappreżentazzjoni pozittiva tal-persuni LGBT fil-qasam tal-edukazzjoni gew innotati wkoll mill-NGOs tal-LGBT li ġew intervistati fl-Istati Membri kollha tal-UE.²²⁷

L-istħarriġ elettroniku li sar mal-partijiet interessati wera li 65 fil-mija jemmnu li l-kurrikuli tal-iskejjel 'ma tawx kas' jew 'ftit li xejn taw kas' tal-kwistjonijiet li jikkonċernaw lill-persuni LGBT (pereżempju, arrāġamenti tal-familja mhux tradizzjonali, relazzjonijiet, l-irwol tas-sessi jew il-preferenzi sessuali).

Skont 1-iSchool Mates Project, imsemmi qabel, is-silenzju u l-fehmiet ippreġudikati mill-ghalliema u l-ħbieb fuq kwistjonijiet relatati mal-LGBT irawmu attitudnijiet negattivi lejn l-omosessuali, li jżidu s-sens ta' iżolament u vulnerabbiltà li jħossu l-adoloxxenti omosessuali.

Studji li saru fil-Belġju jagħmlu wkoll enfasi fuq il-livell inadegwat ta' informazzjoni rilevanti għal-LGBT u taħriġ għall-istudenti u l-ghalliema.²²⁸

Studju komprensiv ta' sentejn²²⁹ imwettaq fi 12-il-skola **Irlandiża** u bbażat fuq l-osservazzjoni fil-klassi, intervisti mal-istudenti u l-persunal, gruppi ta' fokus u stħarrig, sab li l-orientazzjoni sessuali kienet suġġett tabu. L-invižibilità istituzzjonali kienet irrinforzata minn nuqqas ta' vokabularju biex tissemma u tiġi diskussa d-differenza sessuali. Għaldaqstant, id-diskussionijiet dwar l-orientazzjoni sessuali fil-klassi jew fil-gruppi ta' fokus irriżultaw f'silenzju, skumdità, biża' u ostilità. Filwaqt li l-persuni b'diżabilità, kif ukoll il-minoranzi reliġjużi u razzjali kienu wkoll is-suġġetti ta' sterjotipar negattiv, dawn ma qanqlux l-istess livell ta' ostilità jew nuqqas ta' rispett bħall-omosessuali u l-leżbjani. Hamsa u ħamsin fil-mija tal-istudenti mistħarrġa lesti jwaqqfu hbiberija hesrem jekk isibu li l-persuna tkun omosessuali jew leżbjana.

L-istħarriġ elettroniku li sar mal-partijiet interessati wera li aktar minn nofs dawk mistħarrġa vvalutaw il-livell tal-acċettazzjoni tal-LGBT fost il-persunal tal-iscola bhala 'kemmnejn baxx' għal 'non-ezistenti'. Matul ir-riċerka li saret fuq il-post, 1-NGOs tal-LGBT rrapportaw li l-awtoritajiet tal-iskejjel mhux dejjem ippermettew li jkun hemm acċess ghall-iskejjel biex ikunu jistgħu jitwettqu inizjattivi ta' tqajjim ta' kuxjenza. Ir-rapporti tal-pajjiżi ta' **Malta, Franzia, il-Lussemburgo, il-Polonja u l-Bulgarija** jagħmlu referenza għal

²²⁶ F. Colgan, C. Creegan and A., McKerney T. Wright (mhux datat) Lesbian, Gay and Bisexual Workers: equality, Diversity and Inclusion in the Workplace: A Qualitative Research Study. COERC/I-Università Metropolitana ta' Londra

²²⁷ Laqghat praktici fl-UE, April-Meju 2008

²²⁸ K. Pelleriaux and J. Van Ouytsel (2003), 'De houding van Vlaamse scholieren tegenover homoseksualiteit', Antwerp; Universiteit Antwerpen

²²⁹ K. Lynch and A. Lodge (2002) Equality and Power in Schools. Redistribution, recognition and representation. Routledge. Londra. P. 181-182

eżempji ta' NGOs tal-LGBT li jiġu ostakolati jew injorati mill-awtoritajiet tal-iskejjejel meta jipprovaw iqajmu kuxjenza u jikkumbattu l-omofobia fl-iskejjejel.²³⁰

Fil-**Bulgarija**, pereżempju, meta l-progett *Deafening Silence: The Case in My School* iffinanzjat mill-Programm MATRA tal-ambaxxata Olandiża pprova jinvestiga l-gharfien dwar il-kwistjonijiet relatati mal-LGBT fl-iskejjejel ta' edukazzjoni għolja fil-Bulgarija, minn fost il-144 skola fuq livell ta' edukazzjoni għolja li ġew mistiedna biex jipparteċipaw f'laqgha inizjali ghall-progett fis-sajf tal-2007, kienu biss 15 li rrispondew u kien hemm sebgha biss li pparteċipaw.

Prattika tajba: Materjal edukattiv ghall-iskejjejel: Fil-**Belġju**, fl-2006, il-Ministr tal-Edukazzjoni tal-Komunità Franciżha hareġ manwal edukattiv dwar l-omofobia fl-iskola, li ntbagħat lil kull skola primarja u ta' edukazzjoni għolja fir-regjun fejn jiġi mitkellem il-Franciż. ²³¹ Fil-Belġju wkoll, il-gvern Fjandriż ipprovda sussidju għal progett pijunier tar-Reġjun ta' Flemish-Brabant fl-2007, li jiżviluppa kaxxa tal-ghodda edukattiva fuq 'id-diversità sesswali u t-transgħeri' għal studenti ta' bejn l-14 u t-18-il sena. ²³²

Prattika tajba: Kotba tat-tfal: ILGA Portugall kienet involuta fil-produzzjoni ta' żewġ kotba tat-tfal bil-ghan li tilhaq lill-ġenituri u t-tfal, billi fihom tispjega s-suġġett tad-diversità sesswali u l-isterjotipi dikostruktivi u l-pregudizzju kontra l-persuni LGBT u l-familji tagħhom. ²³³

Għajnuna għat-tagħlim dwar l-identità sesswali: Fis-**Slovenja**, fl-2003, L-Istitut tal-Paċċi hareg is-CD-ROM 'Id-Diversità Tagħmilna Aktar Għanja, Mhux Ifqar: Il-Hajja ta' Kuljum tal-Persuni Omosesswali u Leżbjani' li tinkludi tliet films qosra dwar esperjenzi ta' diskriminazzjoni minn persuni omosesswali u leżbjani fil-hajja ta' kuljum, flimkien ma' sitt settijiet ta' intervisti ma' leżbjani u omosesswali, li fihom jiddiskutu kwistjonijiet relatati mal-kxif tas-sesswalitā tagħhom fil-berah, il-familja, il-vjolenza, il-post tax-xogħol, il-hbieb, eċċ. Hija mahsuba biex tassisti lill-ghalliema fid-diskussionijiet li jsiru fil-klassi dwar l-omosesswalitā. ²³⁴

²³⁰ Laqghat prattiċi fl-Istati Membri tal-UE (Marzu-April 2008)

²³¹ Il-Belġju, rapport tal-pajjiż

²³² Laqgħa prattika mal-Ministeru tal-Edukazzjoni tal-Fjandra (il-Belġju, 4 ta' April 2008) u r-rapport tal-pajjiż tal-Belġju

²³³ W. Pena (2007) Por quem me apaixonarei? Associação ILGA Portugal/eraseunavez.com u J.T. Delgado (2007) De onde venho? Associação ILGA Portugal/eraseunavez.com, ara <http://www.ilga-portugal.pt/noticias/20071208.htm> (22.01.2008)

²³⁴ Ara <http://www2.mirovni-institut.si/razlicnost/eng/index.html> (17.10.2008)

Konklużjonijiet

Fl-ambjenti edukattivi madwar l-UE jiġu rrapporġati inċidenti ta' bullying u fastidju tal-persuni LGBT, li jaffettaw il-prestazzjoni fl-iskola u l-benesseri tal-istudenti LGBT, filwaqt li jwasslu ghall-marginalizzazzjoni, għal saħha dghajfa jew għat-tluq mill-iskola. L-awtoritajiet tal-iskejjel madwar l-UE ftit li xejn jagħtu attenzjoni għal dawn il-fenomeni inkwetanti u l-ghalliema spiss ikollhom nuqqas ta' għarfien, tħriġ u ghodod biex jirrikonox Xu u jindirizzaw dawn il-problemi b'mod effettiv.

L-NGOs tal-LGBT madwar l-UE jqajmu thassib fir-rigward tan-nuqqas tal-kwistjonijiet relatati mal-orientazzjoni sesswali, kif ukoll ir-rappreżentazzjoni pożittiva tal-persuni LGBT u l-familji tagħhom fil-kurrikuli edukattivi, minhabba li din tikkontribwixxi ghall-iżolament soċjali tal-istudenti leżbjani, omosesswali, bisesswali u transgeneri żgħażaq fl-iskola. Huma irrimarkaw ukoll li l-ghalliema spiss jevitaw kwistjonijiet ta' identità u orientazzjoni sesswali.

Is-Saħħha

Din is-sezzjoni teżamina l-kwistjonijiet tal-omofobija u d-diskriminazzjoni fl-aċċess għas-servizzi tas-saħħha, ir-rikonoxximent tal-ihab tal-istess sess bhala 'l-eqreb fir-relazzjoni', is-saħħha tal-persuni LGBT, u l-istigmatizzazzjoni li jgorru magħhom l-istejtus tal-HIV u l-irġiel omosesswali u bisesswali.

L-omofobija u d-diskriminazzjoni fl-aċċess għas-servizzi tas-saħħha

Fil-proposta tagħha għal Direttiva 'orizzontali' kontra d-diskriminazzjoni²³⁵ il-Kummissjoni Ewropea innat li 'fil-qasam tal-kura tas-saħħha, hafna persuni LGB jibżgħu mill-istigma u l-preġudizzju minn dawk li jipprovdu l-kura tas-saħħha'. Matul l-intervisti li saru fuq il-post tar-riċerka, l-NGOs tal-LGBT u l-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali għamlu enfasi fuq diversi eżempji ta' incidenti li jinvolvu imġiba omofobika u diskriminazzjoni. Matul ir-riċerka li saret fil-qasam, pereżempju, fil-**Latvja** l-NGO tal-LGBT *Mozaika* rreferiet għal incident li fih tabib esprima attitudni omofobika lejn pazjenta leżbjana żgħażugħha u sussegwentement lejn ommha għall-fatt li kellha tifla leżbjana.²³⁶

Studji li saru fir-**Renju Unit**, is-**Slovenja** u **l-Portugall** jindikaw ukoll li l-persuni LGBT jesperjenzaw diskriminazzjoni u l-omofobija fl-aċċess għas-servizzi tas-saħħha. Fl-akbar stħarrig ta' dan it-tip li sar fir-**Renju Unit**²³⁷ li kien jinvolvi 6,178 mara leżbjana u bisesswali, nofs dawk li wieġbu qalu li kienu esperjenzaw l-omofobija u d-diskriminazzjoni fl-aċċess għall-kura tas-saħħha. Fis-**Slovenja**, ir-riċerka dwar id-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali wriet li 7 fil-mija tal-persuni LGB mistħarrġa kienu nghataw il-parir li jieħdu trattament psikjatriku minhabba l-omosesswalitā tagħhom u 7.6 fil-mija ta' dawk li wieġbu kienu esperjenzaw diskriminazzjoni meta gew biex jieħdu servizzi ta' kura tas-saħħha.²³⁸ Riċerka **Portugija** tqajjem il-kwistjoni tal-eteronormatività fost il-persunal mediku. Eżempji ta' dan jinkludu l-ginekologi li jassumu b'mod espliċitu li l-pazjenti jkunu f'relazzjoni jiet eterosesswali, u l-irġiel omosesswali jiġu assoċjati awtomatikament mal-HIV/AIDS.²³⁹ Fi stħarrig nazzjonali, minn fost it-350 persuna li wieġbu, 13.3 fil-mija hassew li kienet saret diskriminazzjoni magħhom għall-inqas darba, direttament jew indirettament, minn professjonisti tas-saħħha fuq il-baži tal-orientazzjoni

²³⁵ Dokument ta' Hidma tal-Persunal tal-Kummissjoni li jakkumpanja Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar l-implementazzjoni tal-principju tat-trattament indaq bejn il-persuni, irrisspettivament mir-religion jew twemmin, diżabilità, l-età jew l-orientazzjoni sesswali. SEC(2008) 2180, 2.7.2008, p 18

²³⁶ Laqgha prattika ma' Mozaika (il-Latvja 12 ta' Marzu 2008)

²³⁷ Ruth Hunt and Dr Julie Fish, Prescription for Change: Lesbian and Bisexual women's health check 2008, Stonewall Equality, disponibbli fuq http://www.stonewall.org.uk/documents/prescription_for_change_1.pdf (05.02.2009)

²³⁸ T. Greif, N. Velikonja (2001) "Anketa o diskriminaciji na osnovi spolne usmerjenosti", Lesbo 11/12, http://www.ljudmila.org/lesbo/raziskave_porocilo1.htm (Marzu 29, 2008)

²³⁹ Il-Portugall, rapport tal-pajjiż

sesswali.²⁴⁰ Barra minn hekk, hafna psikoterapisti Portugiži jaraw l-omosesswalitâ bħala ‘problema’.²⁴¹

Prattika tajba: It-tahriġ tal-professjonisti fil-qasam tal-kura tas-sahha fil-kompetenza tal-LGBT: Fl-Iżvezja, l-NGO tal-LGBT *RFSL* teduka lill-professjonisti fil-qasam tal-kura tas-sahha fil-kompetenza tal-LGBT. Matul issena li ghaddiet, kien hemm madwar 15-il sptar u gruppi ta’ studenti fis-settur tal-kura tas-sahha li dahlu ghall-kors. Matul l-2007, *RFSL Stockholm* u *RFSL National* bdew jaħdmu fuq id-definizzjoni tal-kriterji li għandhom jikkwalifikaw sptar bħala ‘kompetenti għal-LGBT’.²⁴²

Studju li ġie kkummissjonat mill-Awtorità *tal-Ugwaljanza fl-Irlanda* għamel 43 intervista fil-fond ma’ persuni LGB li wieġbu, b’fokus fuq il-kxif tal-orientazzjoni sesswali mat-tabib ġenerali (GP) tagħhom.²⁴³ Fil-maġgoranza tal-każijiet (26 minn 33) fejn il-persuni intervistati gharrfu lit-tobba dwar l-identità ta’ LGB tagħhom, huma rrapportaw reazzjoni rilassata mill-GPs tagħhom, b’riassurazzjonijiet ta’ aċċettazzjoni u kunfidenzjalitâ, l-ghoti ta’ informazzjoni rilevanti, u r-riassurazzjoni li l-omosesswalitâ ma kinitx meqjusa f’termini patologiċi. Dawk li rrapportaw reazzjoni negattivi mill-GP tagħhom innotaw sinjal ta’ skumdità, bhal nuqqas ta’ hars fiss fl-ghajnejn, jgħagglu l-bqija tal-konsultazzjoni, nuqqas ta’ rieda ta’ hbiberija, eċċ. L-istudju jagħmel enfasi fuq l-importanza ta’ ambjent li juri simpatija u li tiġi żgurata l-kunfidenzjalitâ bejn il-GP u l-pazjent LGBT.

Fl-Iżvezja, mara leżbjana ilmentat minn fastidju minn tabib f’taqSIMA tal-kura psikjatrika ta’ sptar wara li allegat li dan kien għamel paraguni bejn l-orientazzjoni omosesswali tagħha, u l-pedofilija u l-persuni li jikkommiettu atti sesswali mal-annimali, biex b’hekk taha l-impressjoni li huwa qies l-orientazzjoni sesswali tagħha bħala disturb mentali. L-awtoritajiet tal-kura tas-sahha esprimew id-displaċir sinċier tagħhom dwar l-inċiēnt u affermaw li dan ma kienx sinjal ta’ problema sistematika fis-servizzi tal-kura tas-sahha.²⁴⁴

²⁴⁰ T.L. Monteiro, V. Policarpo, F.V. da Silva (2006) Inquérito Nacional sobre Experiências da Homossexualidade em Portugal (Relatório de Pesquisa/2006), Lisboa, Centro de Investigação

²⁴¹ G. Moita (2001) Discursos sobre a homossexualidade no contexto clínico: a homossexualidade de dois lados do espelho, Tese de Doutoramento em Ciências Biomédicas, Universidade do Porto

²⁴² L-Iżvezja, rapport tal-pajjiż

²⁴³ M. Gibbons, M. Manandhar, C. Gleeson and J. Mullan (2008) Recognising LGB Sexual Identities in Health Services. Dublin: L-Awtorità tal-Ugwaljanza u l-Eżekuttiv tas-Servizz tas-Sahha, p. 46

²⁴⁴ Deċiżjoni tal-20 ta’ Diċembru 2006, inkartament nru. 399-2006 www.homo.se (22.08.2008)

Matul ir-riċerka fuq il-post, NGOs tal-LGBT fir-**Rumanija** u l-Ungerija, fost oħrajn, qalu li l-kxif tal-identità tal-LGBT jinfluwenza l-livell safejn tista' tigi osservata l-medda tad-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sessuali: *'In-nies ma jafdawx lill-persunal fil-qasam tas-sahha u ma jgħidux lit-tabib tagħhom li huma omosesswali; sahansitra jibdew jibzgħu li t-tabib jinduna jew isir jaf li huma omosesswali.'*²⁴⁵ u fl-Ungerija kien hemm persuna li wieġbet fl-istħarriġ li qalet: *'In-nies ma jgħidux li huma LGBT, għalhekk fiti li xejn insiru nafu bi problemi'*.²⁴⁶

Ir-riluttanza tal-persuni LGBT milli jikxfu l-orientazzjoni sessuali tagħhom hija kkonfermata mis-sejbiet tas-servejs li jsiru f'għadd ta' Stati Membri. Fi sħtarriġ li sar²⁴⁷ f'Malta, 32.5 fil-mija ta' dawk li wieġbu qalu li huma ībew l-orientazzjoni sessuali tagħhom meta gew biex jiksbu aċċess għas-servizzi tal-kura tas-sahha. Fil-Ġermanja, studji li saru²⁴⁸ wrew li l-persuni LGBT jibqgħu moħbija matul il-kuntatt mal-istituzzjonijiet tas-sahha minħabba l-biża' tagħhom li jsorfu diskriminazzjoni. Fi studju Slovakk,²⁴⁹ 50 fil-mija ta' dawk li wieġbu qalu li huma dejjem jaħbu l-orientazzjoni sessuali tagħhom mill-persunal mediku u 22 fil-mija jikxfuha biss xi kultant, fenomenu li jista' minnu nnifsu jwassal għal riskji tas-sahha.

Nuqqas ta' rikonoxximent ta' shab tal-istess sess fis-settur tas-sahha

Il-ksib tal-aċċess ghall-informazzjoni dwar is-sahha ta' sieħeb/sieħba minħabba t-tiċċid tal-istejtus 'l-eqreb fil-nisel' huwa enfasizzat bħala problema fir-rapporti tal-pajjiżi għall-Bulgarija, l-Ungerija, l-Italja u l-Estonja. Madankollu, it-tiċċid tal-istejtus 'l-eqreb fir-relazzjoni' jinstab ukoll fl-Istati Membri li jirrikonox Xu s-shubiji bejn koppji tal-istess sess, kif muri fil-kwota ta' hawn taht.

²⁴⁵ Laqgha prattika ma' ACCEPT (ir-Rumanija, 7 ta' April 2008)

²⁴⁶ Laqgha prattika ma' Hättèr (l-Ungerija, 17 ta' April 2008)

²⁴⁷ Malta, rapport tal-pajjiż

²⁴⁸ G. Dennert (2004) Die gesundheitliche Situation lesbischer Frauen in Deutschland: Ergebnisse einer Befragung [Dissertazzjoni], Nürnberg: Med. Diss. FAU Erlangen-Nürnberg

²⁴⁹ Ir-Repubblika Slovaka, rapport tal-pajjiż

'Is-sieħba tiegħi kellha incident f'Wales u l-persunal ma riedx jirrikoxxini bħala l-eqreb fir-relazzjoni qabel ma għamilna xenata shiħa. L-infermiera nisa ma riedux imissu fizikament is-sieħba tiegħi matul is-sitt ijiem li għamlet rikoverata fl-isptar. Hija kellha taħsel lilha mnifisha jew tistenna sakemm jasal l-infermier raġel'.²⁵⁰ (Mara ta' 59 sena mir-Renju Unit)

Matul il-laqgħat li saru fil-qasam, rappreżentanti tal-NGO tal-LGBT, **SEKÜ fl-Estonja**, għamlet enfasi fuq eżempju wieħed rigward koppja leżbjana fejn is-sieħba tal-omm ma thallietx tkun preżenti waqt it-tweli. ²⁵¹ B'mod simili, rappreżentanti tal-NGOs tal-LGBT *Arcigay* u *Arcilesbica* fl-**Italja** jagħmlu enfasi wkoll fuq it-tiċħid tal-istejtus 'l-eqreb fir-relazzjoni', li jħalli t-trattament tal-pazjenti LGBT u s-shab tagħhom jiddependu fuq l-attitudnijiet tal-membri tal-persunal individwali.²⁵²

F'kuntrast għal dan, intervisti li saru ma' rappreżentanti tal-*LBL* [L-Organizzazzjoni Nazzjonali għall-Omosesswali u l-Leżbani] fid-**Danimarka** u ta' *CIGALE* fil-**Lussemburgu** kixfu esperjenzi aktar pozittivi f'dak li għandu x'jaqsam mal-kura tas-sahħha għall-persuni LGB.²⁵³ Ir-rappreżentanti tagħhom qalu li ma deherx li kien hemm xi problemi kbar biex persuna żżur is-sieħeb/sieħba tagħha fit-taqsimha tal-kura intensiva, fl-isptarijiet jew biex persuna tkun preżenti meta s-sieħba tagħha tkun qiegħda twelied. Madankollu, iż-żewġ NGOs innotaw li l-lingwaġġ użat fil-formoli amministrattivi tal-isptar jista' jkun ta' problema għall-persuni LGBT, kif urew żewġ studji Germaniżi.²⁵⁴

'Jiena kont pazjenta ta' barra fl-isptar u fis-sistema tal-kompjuter tagħhom ma kellhomx sezzjoni fejn setghu jirregistraw li jiena kont fi sħubja ċivili. Għaldaqstant, qaluli li fuq il-kompjuter niżżlu li jiena ma kontx f'relazzjoni'.²⁵⁵ (Mara ta' 34 sena mir-Renju Unit)

Ir-rapport Irlandiż, imsemmi aktar kmieni, iqis ukoll in-nuqqas ta' rikonoxximent tal-istejtus 'l-eqreb fir-relazzjoni' bħala kwistjoni ta' thassib

²⁵⁰ Stonewall (2008) Prescription for Change. Lesbian and Women's Health Check 2008 p. 14

²⁵¹ Laqgħa prattika ma' Diversity u s-SEKÜ (l-Estonja, 10 ta' Marzu 2008)

²⁵² Laqgħa prattika ma' ARCIGAY u ARCILESBICA (AL) (l-Italja, 5 ta' Marzu 2008)

²⁵³ Laqgħa prattika ma' Cigale (il-Lussemburgu, 7 ta' April 2008) u LBL (id-Danimarka, 26 ta' April 2008)

²⁵⁴ Ara, pereżempju: H. Seyler (2004) Lesben, die unsichtbaren Patientinnen. Düsseldorf: Prezentazzjoni ta' Dokument lill-Kummissjoni fuq "Frauengerechte Gesundheitsversorgung in NRW." [10 ta' Frar 2004], flimkien ma' G. Wolf (2006) "Diskriminierung und Gewalt gegen Lesben, Schwule und Bisexuelle im medizinischen und psychotherapeutischen Setting", in Verhaltenstherapie und psychosoziale Praxis, 38 (3)

²⁵⁵ Stonewall (2008). Prescription for Change. Lesbian and Women's Health Check 20008 p. 16

serju, specjalment jekk waħda mis-shab tkun qiegħda tingħata kura fl-isptar, minħabba li dan jista' jaffettwa l-aċċess għall-informazzjoni, il-viżitazzjoni u l-involviment fit-tehid tad-deċiżjonijiet.

L-istigmatizzazzjoni tal-irġiel omosesswali u bisesswali bl-HIV

L-istejtus tal-HIV, id-donazzjoni tad-demm u l-pregudizzju marbut mal-isterjotipi dwar l-irġiel omosesswali u bisesswali u l-HIV/AIDS hija kwistjoni ohra ta' thassib imqajma minn NGOs tal-LGBT fil-**Belgju**,²⁵⁶ l-**Awstrija**,²⁵⁷ il-**Portugall**²⁵⁸ u s-**Slovenja**,²⁵⁹ li taffettwa b'mod partikolari d-donazzjoni tad-demm. Kif sab studju **Pollakk**, xi centri għad-donaturi tad-demm jistaqsu biss dwar l-orientazzjoni sesswali tad-donaturi minnflok dwar il-prattiċi sesswali attwali tagħhom jew fuq l-imġibet ta' riskju.²⁶⁰

Disgha u għoxrin fil-mija ta' dawk li wieġbu fl-istħarriġ elettroniku tal-partijiet interessati qiesu li l-personal tas-sahħha għandhom attitudni “kemmxejn negattiva” jew “negattiva” lejn l-irġiel omosesswali bl-HIV/AIDS.

Studji ohrajn jippontaw fl-istess direzzjoni. Studju li sar fis-**Slovenja** rrapporta l-każ ta' raġel omosesswali ta' 24 sena li tkeċċa mix-xogħol minħabba l-istejtus ta' HIV tiegħu u każ iehor ta' raġel li ma thallie ix-jidhol fl-appartament tiegħu meta l-ġirien tiegħu saru jafu li huwa kien insatb pożittiv ghall-HIV.²⁶¹

F'**Malta**, intervisti li saru ma' rappreżentanti mill-*Moviment għad-Drittijiet tal-Omosesswali f'Malta* wrew li l-problemi ta' kunfidenzjalità li jeżistu fis-sistema tas-sahħha, specjalment fir-rigward tal-persuni infettati bl-HIV/AIDS, wasslu biex xi wħud minnhom kellhom ifittxu trattament f'pajjiż iehor.²⁶²

Is-sahħha tal-persuni LGBT

Hemm dejta limitata ħafna disponibbli dwar is-sahħha tal-persuni LGBT. Intervisti li saru ma' NGOs tal-LGBT urew, b'mod partikolari, li għadha ma saritx bizzżejjed ricerka fuq il-htiġijiet tas-sahħha tan-nisa leżbjani u bisesswali.²⁶³ F'intervista li saret, *Stonewall, fir-Renju Unit*, għie suggerit li l-leżbjani jsibhu bi tqila biex jirrispondu għal messaqġi ta' kura tas-sahħha preventiva jew biex ifittxu appoġġ mediku.²⁶⁴

²⁵⁶ Laqgħa prattika ma' Holebfederatie u Arc-en-ciel (il-Belgju, 3 ta' April 2008)

²⁵⁷ Laqgħa prattika ma' HOSI-WIEN (l-Awstrija, 1-1 ta' Mejju 2008)

²⁵⁸ Laqgħa prattika ma' ILGA-Portugall (17 ta' Marzu 2008)

²⁵⁹ Laqgħa prattika ma' Legebitra (28 ta' April 2008)

²⁶⁰ R. Biedron (2007) 2005 and 2006 report Health Services. Can homosexual persons become blood donors? in: Situation of bisexual and homosexual persons in Poland. M. Abramowicz (ed) Kampanja Kontra l-Omofobija. L-Assocjazzjoni Lambda ta' Varsavja

²⁶¹ Is-Slovenja, rapport tal-pajjiż

²⁶² Laqgħa prattika mal-Moviment għad-Drittijiet tal-Omosesswali f'Malta (Malta, 3 ta' Marzu 2008)

²⁶³ Laqgħa prattika ma' ARCHIGAY (AG) u ARCHILESBICA (AL) (l-Italja, 5 ta' Marzu 2008)

²⁶⁴ Laqgħa prattika ma' Stonewall (Ir-Renju Unit, 31 ta' Marzu 2008) Ir-Renju Unit

Hemm xi evidenza li tindika li l-esperjenzi ta' omofobia, diskriminazzjoni, fastidju u marginalizzazzjoni, b'mod partikolari fl-edukazzjoni u fis-suq tax-xogħol, jista' jkollhom impatt negattiv fuq is-sahha tal-persuni LGBT.²⁶⁵

'L-affarijiet ma kienux sejrin tajjeb u hassejtni mohli u li kelli naqbad u nwaqqaf kollox, li kieku stajt. Dik kienet verament il-kwistjoni kbira ewlenija – li jien omosesswali u l-familja tiegħi ma riditx taċċettaha. Kulma kont inhoss kien li, jekk tassew kont daqstant barra minn triqithom allura ma kellhomx għaliex jinkwetaw fuqi.' (Raġel mir-**Renju Unit**)²⁶⁶

Fl-Italja, student ta' 16-il sena fi skola teknika f'Turin wettaq suwiċidju. Il-vittma kien ghadda minn turment shiħ minn shabu tal-iskola fuq perjodu ta' snin minhabba li kien "iffemminat wisq".²⁶⁷

B'mod ġenerali, intervisti li saru ma' NGOs tal-LGBT jissuġgerixxu li l-persuni LGBT huma f'riskju ogħla li jkunu inqas f'sahħithom mill-ħbieb eterosesswali tagħhom. L-NGO tal-LGBT *Holebifederatie fil-Belġju* enfasizzat li s-sahha mentali tal-persuni LGBT hija kwistjoni ta' thassib kostanti u li proporzjon għoli ta' persuni LGBT ibatu minn dipressjoni.²⁶⁸ Sejjjer jiġi kkummissjonat studju iehor biex jeżamina kwistjonijiet ta' saħha u suwiċidji fost in-nisa ležbjani żgħażaq.²⁶⁹ Il-valutazzjoni ta' *Holebifederatie* hija kkonfermata minn diversi rapporti li jirreferu ghall-persuni LGBT bhala grupp vulnerabbi fuq ghadd ta' indikaturi tas-sahha. Pereżempju, skont studju **Belġjan**, il-persuni LGB għandhom id-doppju taċ-ċans li jsorfu minn marda kronika.²⁷⁰

Riċerka li saret fir-**Renju Unit** uriet li 20 fil-mija tan-nisa ležbjani u bisesswali mistarriga kienu għamlu hsara lilhom infuħom apposta, meta mqabbla maž-0.4 fil-mija tal-popolazzjoni ġenerali, filwaqt li 16 fil-mija tal-persuni taħt l-20 sena li wieġbu fl-istħarrig kienu pprovaw jagħmlu suwiċidju, meta mqabbla maž-0.12 fil-mija tal-popolazzjoni ġenerali taħt it-18-il sena (skont stima li saret minn ChildLine); f'dak li għandu x'jaqsam mal-iskrinjar għall-kancer, 15 fil-mija tan-nisa ležbjani u bisesswali li għandhom 'il fuq minn 25 sena qatt ma

²⁶⁵ Pereżempju: L-Istitut Nazzjonali għall-Hajja tax-Xogħol. Arbetsvillkor och utsatthet, Arbetslivsinstitutet 2003. L-Iżvejza; M. Jenett (2004) Stand up for us_ Challenging homophobia in schools, Yorkshire: Id-Drittijiet tal-Awtur ta' Crown

²⁶⁶ L-Awtorità tal-Ugwäljanza u l-Eżekutiv tas-Servizz tas-Sahha (2007) Ir-rikonoxximent tal-Identitajiet Sesswali tal-persuni LGB fis-Servizzi tas-Sahha, l- Esperjenzi tal-Persuni Ležbjani, Omosesswali u Bisesswali bis-Servizzi tas-Sahha fil-Majjistral tal-Irlanda, p. 66

²⁶⁷ OSCE/ODIHR (2008) Hate Crimes in the OSCE Region - Incidents and Responses. Rapport Annwali għall-2007, p. 110. Imsemmi fir-riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew tas-26 ta' April 2007 dwar l-omofobia fl-Ewropa, disponibbli fuq <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2007-0167+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN> (06.10.2008)

²⁶⁸ Laqgha prattika ma' Holebifederatie u Arc-en-ciel (il-Belġju, 3 ta' April 2008)

²⁶⁹ Laqgha prattika mal-Ministeru tal-Edukazzjoni (il-Belġju, 4 ta' April 2008)

²⁷⁰ K. Heeringen and J. Vincke, 'Suicidal acts and ideation in homosexual and bisexual young people: a study of prevalence and risk factors', Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology 35(11): 494-499

kienu għamlu smear test ġervikali, meta mqabbla mas-7 fil-mija tan-nisa b'mod ġenerali; kien hemm inqas minn 50 fil-mija tan-nisa ležbjani u bisesswali li ġew mistharrġa li sarulhom testijiet għal infezzjonijiet li jiġu trasmessi mis-sess.²⁷¹

Prattika tajba: Intervisti li saru wrew li fi **Franza**, in-numru dejjem jikber ta' ležbjani li jżuru c-ċentru Paris-IDF tal-LGBT biex jistaqsu għal riferiment għal ginekologi mhux ippreġudikati wassal biex iċ-ċentru johloq **Gwida tas-Sahha għal-Ležbjani** b'indirrizzi ta' ginekologi li jilqgħu lin-nisa ležbjani b'mod amikevoli. Il-gwida tindirizza kwistjonijiet tas-sahha ġenerali, b'mod partikolari r-riskji tal-kanċer tas-sider u tal-utru.²⁷²

Stharriġ dwar is-Sahha Mentali tal-LGBT: L-NGO tal-LGBT Irlandiża **GLEN**, b'kollaborazzjoni mal-Progett taż-Żgħażaq bl-isem ta' *BeLonG To*, ikkummissjonat riċerkaturi minn Trinity College Dublin u mill-Kullegġ tal-Università ta' Dublin biex jagħmlu l-ewwel studju magħġuri dwar is-sahha mentali u l-benesseri tal-persuni LGBT fl-**Irlanda**, li kellu jiġi ffinanzjat mill-*Uffiċċċu Nazzjonali ghall-Prevenzjoni tas-Suwiċiċċi*. L-istudju għandu l-ghan li jidher id-differenzi 1-fatturi ta' riskju u ta' rkupru malajr għas-sahha mentali u s-suwiċiċċi tal-LGBT u li jiżviluppa mudell tal-aqwa prattika ghall-promozzjoni tas-sahha mentali u l-prevenzjoni tas-suwiċiċċi tal-persuni LGBT.²⁷³

Sejbiet minn stħarriġ tal-*Istitut Nazzjonali Žvediż għas-Sahha Pubblika*²⁷⁴ juru li 1-maġġoranza kbira tal-persuni LGBT (ležbjani, omosesswali, bisesswali u transesswali) huma f'sahħħithom. Madankollu, proporzjon ferm akbar ta' persuni LGBT kieni inqas f'sahħħithom mill-bqija tal-popolazzjoni. Partikolarment is-sahha mentali, kienet aghħar b'mod sinjifikanti. Id-differenzi fil-qasam tas-sahha kieni wkoll konsiderevoli fost il-persuni LGBT. Kważi mingħajr eċċeżżjoni, il-persuni transesswali kieni l-inqas f'sahħħithom, segwiti mill-persuni bisesswali u ležbjani/omosesswali. Barra minn hekk, 1-istħarrig wera li hsibijiet ta' suwiċiċċu huma ferm aktar komuni fost il-persuni LGBT. Ir-Rapport Irlandiż *GLEN* dwar is-Sahha Mentali wera riżultati simili.²⁷⁵

Konkluzjonijiet

²⁷¹ R. Hunt and J. Fish (2008) ‘Prescription for Change. Lesbian and bisexual women’s health check’ Stonewall

²⁷² Laqgħa prattika mal-Inter-LGBT u L'Autre Cercle (Franza, 10 ta' Marzu 2008)

²⁷³ L-Irlanda, rapport tal-pajjiż

²⁷⁴ L-Istitut Nazzjonali Žvediż għas-Sahha Pubblika (2006) Is-Sahha fuq Termini Ugwali, disponibbli fuq http://www.fni.se/upload/ar2006/Rapporter/r200608_HBT_web.pdf (12.01.2009)

²⁷⁵ Ir-Rapport GLEN dwar is-Sahha Mentali, 2003 (ippubblikat f'kollaborazzjoni ma' dak li kien il-Bord tas-Sahha taż-Żona tat-Tramuntana)

Id-diskriminazzjoni u l-omofobija/transfobija ježistu fis-sistemi tal-kura tas-sahħha. Madankollu, huwa diffiċli li tīgi ddeterminata l-prevalenza tagħhom, minhabba li n-nuqqas ta' viżibilità tal-orientazzjoni sesswali tal-persuni LGBT spiss tagħmel il-problema waħda inviżibbli. Studji u intervisti li saru ma' NGOs tal-LGBT u Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali juru taħlita ta' reazzjonijiet pozittivi u negattivi mill-persunal tas-sahħha fuq il-kxif tal-orientazzjoni sesswali. Ir-reazzjonijiet negattivi jinkludu l-ghoti ta' pariri lill-pazjenti LGB biex ifittxu ghajjnuna psikjatrika. L-aktar reazzjonijiet pozittivi jipprovd u informazzjoni rilevanti għal-LGB u jassiguraw il-kunfidenzjalità u l-acċettazzjoni tal-istejtus LGB tal-pazjenti.

Minħabba l-biża' ta' diskriminazzjoni, fost fatturi oħrajn, il-pazjenti LGBT jistgħu jevitaw li jfittxu l-kura, imġiba li minnha nnifha tista' twassal għal riskji tas-sahħha. Ir-riċerka eżistenti tikkorrelata l-esperjenza tal-omofobija, it-transfobija, il-fastidju jew il-marginalizzazzjoni mas-sahħha mentali u fizika ġenerali aktar dghajfa tal-persuni LGBT. L-NGOs tal-LGBT u l-awtoritajiet pubblici li ġew intervistati jirrapportaw rati oħla ta' saħħha mentali dghajfa, suwiċidju u abbuż minn sustanzi fost il-persuni LGBT. Hemm bżonn ta' aktar riċerka dwar is-sahħha tal-persuni LGBT.

L-istituzzjonijiet reliġjużi

F'intervisti li saru ma' NGOs tal-LGBT ġie rrapporġat li f'diversi Stati Membri, inkluż **Ċipru**,²⁷⁶ il-Greċċja,²⁷⁷ il-Latvja,²⁷⁸ il-Litwanja,²⁷⁹ l-Italja,²⁸⁰ il-Polonja²⁸¹ u r-Rumanija,²⁸² rappreżentanti tal-knisja, b'mod partikolari minn denominazzjonijiet Ortodossi u Kattoliċi, jinvolvu ruħhom f'dibattitu politiku li jikkonċerna d-drittijiet tal-LGBT, fejn ta' spiss jimmobilizzaw u jimmanuvraw kontra l-adozzjoni ta' dawn id-drittijiet. Min-naħha l-ohra, figur u istituzzjonijiet Lhud u Musulmani ma nstabux li għandhom rwol sinjifikanti fil-mobilizzazzjoni kontra l-LGBT jew f'dibattiti politici rigward id-drittijiet tal-LGBT fil-kwalunkwe Stat Membru.

²⁷⁶ Laqgħa prattika mal-Moviment ghall-Helsien tad-drittijiet tal-Omosesswali f'Ċipru (10 ta' April 2008)

²⁷⁷ Laqgħa prattika mal-NGO tal-LGBT OLKE, (14 ta' April 2008)

²⁷⁸ Laqgħat prattiċi mal-NGO tal-LGBT Mozaika u ma' Tiesħbsarga birojs [l-Uffiċċċu tal-Ombudsman] (il-Latvja, 12 ta' Marzu 2008)

²⁷⁹ Laqgħa prattika mal-Assocjazzjoni tal-Omosesswali fil-Litwanja (13 ta' April 2008)

²⁸⁰ Laqgħa prattika ma' Acrigay/Arcilesbica (l-Italja, 5 ta' Marzu 2008)

²⁸¹ Laqgħa prattika ma' rappreżentanti tal-Kampanja Kontra l-Omofobija (il-Polonja, 17 ta' Marzu 2008)

²⁸² Laqgħa prattika mal-NGO tal-LGBT ACCEPT (ir-Rumanija, 7 ta' April 2008)

Pereżempju, fil-**Litwanja**, il-knisja ġadet pozizzjoni kontra d-drittijiet tal-LGBT. Il-Ministru tal-Affarijiet Soċjali u x-Xogħol qal²⁸³ fil-Parlament li 1-inklużjoni tal-emendi għal-Liġi dwar it-Trattament Ugwali (li timplimenta d-Direttiva ta' Qafas dwar l-Impjegi 2000/78/KE) kienet diskussa u approvata mill-Konferenza tal-Isqof tal-Litwanja, filwaqt li 1-Membri Parlamentari fissru li kienu kontra l-leġiżlazzjoni kontra d-diskriminazzjoni, billi rreferew għat-‘tradizzjonijiet Kristjani tal-Litwanja'. Il-Knisja Ortodossa fir-**Rumania** għamlet lobbying favur bidla fil-Kostituzzjoni sabiex tiċħad il-possibbiltà taż-żwieg bejn koppji tal-istess sess.²⁸⁴ Waqt intervista li saritilhom, NGOs tal-LGBT fl-**Italja**²⁸⁵ u fil-**Polonja**²⁸⁶ qalu li huma jikkunsidraw il-Knisja Kattolika bhala wahda mill-atturi političi ewlenin kontra l-leġiżlazzjoni t-ġidha dwar id-drittijiet tal-persuni LGBT.

Id-diversità u d-diskriminazzjoni fl-organizzazzjonijiet reliġjuzi

Fil-**Finlandja**, studju²⁸⁷ bbażat fuq intervisti ma' għaxar impiegati tal-Knisja Luterana Evangelika li identifikaw ruħhom bhala omosesswali, ležbjani jew bisesswali, sab li għalkemm il-bidla generali lejn klima soċjali aktar miftuha u d-dibattitu kontinwu madwar l-istejtus tal-minoranzi sesswali fi ħdan il-Knisja kienu qegħdin iwasslu lill-impiegati tal-knisja biex jikkunsidraw il-possibbiltà li jsegwu ħajja bi stil miftuħ, fl-istess ħin, id-dibattitu pubbliku ħoloq pressjoni u wassal biex in-nies jibzgħu jieħdu pozizzjoni: “Ir-riskju ta’ stigmatizzazzjoni jew diskriminazzjoni hija preżenti f’ħafna mis-sitwazzjonijiet ta’ kuljum, li jinvolvu diskussjoni dwar l-istejtus tal-persuni ležbjani, omosesswali u bisesswali fi ħdan il-Knisja.”²⁸⁸ Min-naha l-oħra, dawk li gew intervistati raw id-dimensjoni tal-vokazzjoni bhala li tqoġħod eżatt f’sitwazzjoni ta’ xogħol.

Fl-**Iżvejza**, l-Assocjazzjoni tal-Parroċċi u l-Pastorati tal-Knisja tal-Iżvejza, flimkien mal-EKHO (l-Assocjazzjoni Ekumenika Żvediża tal-Persuni Leżbjani, Omosesswali, Bisesswali u Transesswali Kristjani) ipparteċipaw fil-proġett ta’ EQUAL bl-isem ta’ “Normgiving Diversity” li ffoka fuq tliet professjonijiet b’funzjoni normattiva ta’ ffissar tal-istandardi fis-soċjetà: il-pulizija, il-knisja u

²⁸³ Seduta tal-parlament, 18 ta’ Settembru 2007, stenograph disponibbli fuq http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=304466 (14.02.2008)

²⁸⁴ Ir-Rumania, rapport tal-pajjiż

²⁸⁵ Laqgħa prattika ma’ Arcilesbica u Arcigay (l-Italja, 5 ta’ Marzu 2008)

²⁸⁶ Laqgħa prattika ma’ rappreżentanti tal-Kampanja Kontra l-Omofobija (il-Polonja, 17 ta’ Marzu 2008)

²⁸⁷ K. Valve (2004) 'Vocation and the Everyday - Lesbian, Gay and Bisexual Employees' Experiences in Different Work Communities Within the Church, f'J. Lehtonen, K. Mustola (ed.) 'Straight people don't tell, do they...? Negotiating the boundaries of sexuality and gender at work', Helsinki: il-Ministeru tax-Xogħol, disponibbli fuq http://www.esr.fi/esr/fi_yleiset/researchreport2b04.pdf (04.02.2009)

²⁸⁸ K. Valve (2004) 'Vocation and the Everyday - Lesbian, Gay and Bisexual Employees' Experiences in Different Work Communities Within the Church, f'J. Lehtonen, K. Mustola (ed.) 'Straight people don't tell, do they...? Negotiating the boundaries of sexuality and gender at work', Helsinki: il-Ministeru tax-Xogħol, disponibbli fuq http://www.esr.fi/esr/fi_yleiset/researchreport2b04.pdf (04.02.2009)

l-armata f'tentattiv li jippromwovu l-gharfien tad-diversità sesswali u tal-istejtus tal-impjegati fuq perjodu twil ta' zmien.²⁸⁹

F'xi Stati Membri, l-eżenzjoni għal dawk li jhaddmu biex jiddiskriminaw kontra l-impjegati li 'ma jaġixxu bi skop tajeb u b'lealtà lejn l-etus tal-organizzazzjoni' tīgħi interpretata mill-organizzazzjonijiet reliġjuži b'modi li jinkludu l-orjentazzjoni sesswali. Kif innotat il-Kummissjoni, 'hafna mid-diffikultajiet iffaċċċati fl-implimentazzjoni tad-dispożizzjonijiet tad-Direttiva dwar l-Ugwaljanza fl-Impjegi fuq l-orjentazzjoni sesswali huma relatati mad-daqi ta' kwalunkwe eċċeżżjoni li tapplika għal dawk li jhaddmu b'etos reliġjuž... Dawn l-eċċeżżjonijiet huma sensittivi ghaliex xi wħud minn dawk li jhaddmu jistgħu jkunu ostili għall-omosesswalità minħabba twemmin reliġjuž.'²⁹⁰

Fil-**Germanja**, *Kolpingwerk*, organizzazzjoni soċjali Kattolika b'fokus fuq l-edukazzjoni (fid-djar tat-tfal u fiċ-ċentri taż-żgħażagh, fost l-oħrajn), li bhala organizzazzjoni denominazzjonali hija eżentata mil-ligi kontra d-diskriminazzjoni, keċċiet impjegat omosesswali ta' 53 sena wara li giet skoperta l-orjentazzjoni sesswali tiegħu.²⁹¹ Fl-**Olanda**, il-Liġi Olandiż dwar it-Trattament Ugwali tinkludi eżenzjonijiet simili għal impjegi għal assoċjazzjonijiet fuq il-baži tar-reliġjon jew it-twemmin. Dawn l-assocjazzjonijiet jistgħu jipponu rekwiżiti fuq l-occupazzjoni ta' post taxxogħol li, fid-dawl tal-iskop tal-organizzazzjoni, jitqiesu bhala neċċesarji biex din tkun tista' timxi fuq il-principji bażżei tagħha. Il-Liġi dwar it-Trattament Ugwali tistipula li tali rekwiżiti jistgħu ma jwasslux għal distinzjoni għar-raġunijiet biss tal-affinità politika, ir-razza, is-sess, in-nazzjonaliità, l-orjentazzjoni eterosesswali jew omosesswali, jew l-istat civili, iżda r-rekwiżiti jistgħu jkunu bbażati fuq 'ċirkostanzi addizzjonal' li ma jiġux spifikati aktar. L-UE kkritikat dawn ir-räġunijiet ta' ġustifikazzjoni, u b'reazzjoni għal dan il-*Commissie Gelijke Behandeling* [il-Kummissjoni għat-Trattament Ugwali] ipproponiet li dawn id-dispożizzjoni għandhom jerġgħu jitfissru b'mod ċar.²⁹² Riċerka li saret fuq il-post fil-**Latvja** kixfet li l-Knisja Luterana, f'żewġ okkażjonijiet, skomunikat ministri minħabba l-fehmiet kuntrarji tagħhom dwar l-omosesswalità u d-drittijiet tal-LGBT. Ministru minnhom kixef li huwa omosesswali u esprima l-fehma tiegħu fil-pubbliku li l-omosesswalità mhijiex

²⁸⁹ Ara http://ec.europa.eu/employment_social/equal/news/20051026-sweden_en.cfm (6.02.2009). Fl-2005, dan il-proġett inbidel f'kooperazzjoni gdida ffinanzjata minn EQUAL b'aktar organizzazzjonijiet intitolati *All Clear* bl-objettiv li joholqu ambjent tax-xogħol fejn kulhadd ikun rispettati, irrisspettivament mill-orjentazzjoni sesswali tiegħu.

²⁹⁰ Il-Kummissjoni Ewropea, 'L-Iżvilupp ta' Liġi Kontra d-Diskriminazzjoni fl-Ewropa: Il-25 Stat Membru tal-UE Imqabbla' pp. 24, 54, disponibbli fuq http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/legnet/06compan_en.pdf.

²⁹¹ Welt Online (2006) Fristlose Kündigung wegen Homosexualität. 24 ta' Novembru 2006. Disponibbli fuq: http://www.welt.de/vermischtes/article96880/Fristlose_Kuendigung_wegen_Homosexualitaet.html (28.07.2008)

²⁹² Opinjoni ta' konsulenza dwar l-ittra ta' avviż formali lill-Olanda mill-Kummissjoni Ewropea b'konnessjoni mat-trasportazzjoni inkorretta tad-Direttiva 2000/78/KE; Opinjoni ta' Konsulenza tas-CGB/2008/02, Marzu 2008

dnuu u ma tikkontradixx il-Kristjanità. Huwa ġie skumnikat ghall-promozzjoni ta' imgħiba midinba. Ministru ieħor, fiż-żmien meta kien il-kap tal-fakultà tat-teoloġija fl-Università tal-Latvja, ġie skumnikat wara li kkritika l-azzjoni tal-Knisja fil-każ imsemmi fuq. Issa huwa qiegħed iservi bħala pastor Anglikan f'kongregazzjoni Anglicana żgħira f'Riga – l-unika denominazzjoni reliġjuża stabbilita fil-Latvja li tappoġġja d-drittijiet tal-persuni LGBT.²⁹³ Fl-**Irlanda**, korpi reliġuži jippossjedu u jmexxu l-maġgoranza kbira tal-iskejjel primarji u ghadd sinjifikanti ta' skejjel sekondarji. Dan jista' jikkontribwixxi għall-invizibilità tal-omosesswali u l-bisesswali fl-iskejjel. Korpi reliġuži jippossjedu u jmexxu wkoll għadd sinjifikanti ta' sptarijet u servizzi tas-sahha. Sezzjoni 37 tal-Att dwar l-Ugwaljanza fl-Impjieg teżenza lis-servizzi u l-korpi reliġuži f'każiċċiet fejn ikun jidher li d-diskriminazzjoni hija meħtieġa biex jiġi ppriservat l-etus tal-entità reliġjuża, iżda din l-eżenzjoni qatt ma ġiet ittestjata fil-qorti. Fl-**Ungjerija**, il-fakultà teoloġika tal-Università Calvinista Karoli Gaspar għandha politika li żżomm lill-istudenti li jsegwu 'stil ta' hajja omosesswali' milli jiġu mgħallma bħala pastors jew bħala għalliema tar-reliġjon. Il-Qorti Suprema tal-Ungjerija qatgħet is-sentenza favur il-fakultà u ddeċidiet li kien permessibbli li teskludi lil-leżbjani u lill-irġiel omosesswali milli jidħlu għall-kors.²⁹⁴

Il-promozzjoni tad-diversità fir-rigward tal-orientazzjoni sesswali spiss tkun diffiċċi f'ambjenti kkontrollati minn organizzazzjonijiet reliġuži li jkunu ostili għal kwistjonijiet relatati mal-LGBT. Pereżempju, fl-**Malta**, fejn il-Knisja Kattolika tamministra madwar terz tal-iskejjel, skont il-Kurrikulu Minimu Nazzjonali, 'l-ghalliema għandhom izommu f'mohħhom il-kuntest tal-valuri morali u reliġuži tal-istudenti u tal-ġenituri tagħhom'. F'dan il-kuntest, kien irrapportat li l-Moviment għad-Drittijiet tal-Ömosesswali f'Malta (MGRM) inżamm milli jqassam fuljetti jew materjal edukattiv li jippreżenta l-kwistjonijiet tal-LGBT.

Madankollu, hemm ukoll eżempji ta' istituzzjonijiet reliġuži madwar l-Unjoni Ewropea li għandhom approċċ differenti għall-persuni LGBT u l-kwistjonijiet relatati magħhom. Pereżempju, fl-**Olanda**, fl-1995 is-sinodu tal-*Knisja Riformata tal-Olanda* kien digħi harel dikjarazzjoni li kienet tħid li l-membri tal-knisja għandhom drittijiet indaqs, irrispettivament mill-orientazzjoni sesswali tagħhom jew mill-istil ta' hajja li jgħixu.²⁹⁵ Fl-1990, is-sinodu ta' Emmen tal-*Knejjes Riformati fl-Olanda* "talab lill-kongregazzjonijiet kollha biex jaċċettaw lill-membri omosesswali, anki f'ċerti karigi". Fl-1995, is-sinodu Luteran tal-*Knisja Protestanta fl-Olanda* ddeċieda li jbierek dawk ir-relazzjonijiet omosesswali fil-knisja, kif ukoll iddikjara li ma hemm ebda argument teoloġiku 'kontra t-tberik ta' żewġ persuni fil-wegħda tagħhom ta' hbiberija, imħabba kbira u fedeltà dejjiema'. Ĝie rrapporat, li fil-**Finlandja**, sa mill-1999, il-parroċċa *Kallio* (Kallion seurakunta) f'Helsinki haddnet it-

²⁹³ Laqgha prattika mal-Ufficiċju tal-Ombudsman (12 ta' Marzu 2008)

²⁹⁴ S. Quinn, E. Paradis (2007) Going Beyond the Law: promoting equality in employment, Brussels: ILGA-Europe

²⁹⁵ Ara <http://www.protestantchurch.nl/default.asp?inc=info&rIntId=1649> (06.02.2009)

terminu “rainbow people” u bdew jiġu organizzati r-“Rainbow Masses” b’konnessjoni mal-avvenimenti tal-Gay Pride f’Vaasa, Helsinki u Tampere.²⁹⁶ Grupp ekumeniku msejjah Yhteys (alleanza) qieghed jaħdem biex jippromwovi attitudnijiet aktar liberali lejn il-minoranzi sesswali u tas-sessi fi ħdan il-Knisja. Fl-**Iżvezja**, kif issemma aktar kmieni, il-Knisja ppartecipat fl-avveniment Pride tal-2008.

Konklużjonijiet

F’xi Stati Membri, istituzzjonijiet u organizzazzjonijiet reliġjuži ta’ spiss jinvolvu ruħhom f’dibattiti političi li jkunu jikkonċernaw id-drittijiet tal-LGBT, fejn jagħmlu lobbying kontra l-adozzjoni ta’ dawn id-drittijiet u għalhekk ikunu qegħdien ifixklu l-adozzjoni ta’ legiżlazzjoni ġidida f’dan il-qasam. Xi gruppi u figur reliġjuži f’xi Stati Membri huma attivi wkoll fil-mobilizzazzjoni ta’ dimostrazzjonijiet kontra l-avvenimenti tal-LGBT.

F’xi Stati Membri, il-knisja tipposjedi u tmexxi ghadd sinjifikanti ta’ skejje, servizzi soċjali u ċentri komunitarji li jintużaw għal dibattiti jew avvenimenti pubblici. L-NGOs tal-LGBT gew imċaħħda milli jkollhom aċċess għal dan il-bini u ma thallewx iqassmu informazzjoni dwar kwistjonijiet relatati mal-LGBT jew jipparteċipaw f’dibattiti političi.

L-eżenzjonijiet fil-legiżlazzjoni kontra d-diskriminazzjoni, li jippermettu lil dawk li jhaddmu jiddiskriminaw kontra l-impiegati li ‘ma jaġixx b’rieda tajba u b’lealtà lejn l-etus tal-organizzazzjoni’, jiġu interpretati b’modi li jirriżultaw f’diskriminazzjoni mal-persuni LGBT f’xi Stati Membri.

Hemm ukoll xi eżempji pozittivi ta’ organizzazzjonijiet reliġjuži li jinvolvu ruħhom ma’ persuni LGBT.

²⁹⁶ Ara <http://kallio.kirkkokohelsinki.net/?deptID=2590&searchword=Yhteys> (07.02.2009)

L-isports

Din is-sezzjoni tindirizza d-diffikultajiet li ssib persuna LGBT li titkellem fil-beraħ dwar is-sesswalitā tagħha, meta tigi biex tipprattika l-isports u l-užu ta' kalunnja u lingwaġġ omofobiku f'ambjenti sportivi professjonali u mhux professjonali.

L-omofobia fl-isports

Il-maġgoranza tar-rapporti tal-pajjizi jinnotaw in-nuqqas ta' ricerka kwantitattiva jew kwalitattiva dwar l-omofobia fl-isports. Minkejja dan, l-informazzjoni limitata disponibbli tissuġġerixxi li l-omofobia hija prezenti f'għadd ta' kuntesti sportivi u li hemm sfidi sinjifikanti relatati mal-fatt li persuna li tipparteċipa fl-isports tgħid b'mod mistuħ li hija LGBT. Ir-riċerka u d-dejta eżistenti jiffokaw l-aktar fuq il-futbol professjonali.

L-islogans omofobiċi li jiġu kantati mill-partitarji waqt logħbiet tal-futbol bil-ġhan li jirridikolaw lir-referee jew lit-tim oppost jseħħu kważi f'kull avveniment tal-futbol tal-massa.²⁹⁷ Fir-Renju Unit, leżempju ta' plejer tal-futbol li waqt logħba uža abbuż formal i-omofobiku kontra r-referee mhuwiex atipiku.²⁹⁸

Fl-Italja, l-NGOs Arcigay u Arcilesbica innotaw waqt intervisti li għamlu li ddidjarazzjonijiet kontra l-LGBT huma preżenti b'rutina fil-kultura tal-partitarji tal-futbol, bi gruppi neo-faxxisti rrappreżentati f'diversi klabbs tal-partitarji u gruppi ta' hooligans.²⁹⁹

Ir-rapport tal-pajjiż għar-Renju Unit ma kien fih ebda informazzjoni dwar plejers tal-futbol professjonali li jgħidu b'mod mistuħ li huma omosesswali u li qeqħdin jilagħbu bħalissa fil-Gran Brittanja, iżda huwa rrapporat li l-plejers tal-futbol li huma omosesswali ġew irrakkommandati jżommu dehra eterosesswali.

'Naħseb li huwa aktar faċċi u aktar accettata li toħroġ tgħid fil-beraħ li inti omosesswali fil-partit politiku li jien attiv fih milli fl-isports. Fl-isports, il-maskulinità għadha l-ideali. Meta iżgħar fl-età kont nilghab il-futbol, kien importanti li tiddistingwi ruħek mill-'ifemminati' u l-omosesswali'. (Persuna Maskili, ex-kowċ tat-tennis, I-żvezja)³⁰⁰

²⁹⁷ T. Walther (2006). Kick It Out: Homophobia in Football. European Gay and Lesbian Sport Federation (ed). Berlin, Amsterdam

²⁹⁸ Ara <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2006/sep/28/paulscholesandantigayabuse> (08.08.2008)

²⁹⁹ Laqgħa prattika ma' Arcigay u Arcilesbica (l-Italja, 5 ta' Marzu 2008)

³⁰⁰ RFSL (2007) All Clear 2.0, Gay, Lesbian, Bi & Hetero at Work, p. 55

Skont *Il-Federazzjoni Ewropea ghall-Omosesswali u l-Leżbani fl-Isports* (EGLSF), imwaqqfa fl-1989 bil-għan li tiġi miġġielda d-diskriminazzjoni fl-isports u li tappoġġja lill-atleti li jgħidu fil-berah li huma omosesswali u ležbjani, mhuwiex faċli li dawn jagħmlu dan fi grupp sportiv mhux professionali fl-Ewropa. Għalkemm l-esperjenzi tal-persuni LGBT ivarjaw fl-Istati Membri differenti, hemm għadd numeruż ta' każijiet ta' persuni LGBT li jħossuhom iffastidjati u rrifutati mill-membri shabhom fil-klabb.³⁰¹

Prattika tajba: Intervisti li saru wrew li fil-**Finlandja, il-Federazzjoni Sportiva** ppubblikat gwida bl-isem ta' *Involuti u Viżibbli: Minoranzi Sessuali u tas-Sessi f'Attivitajiet Sportivi u Fiziċi* bi tliet lingwi, li huma l-Finlandiż, l-Iżvediż u l-Ingliż.³⁰²

Prattika tajba: Fil-**Germanja**, id-*Deutscher Fußball Bund* [il-Konfederazzjoni Germaniża tal-Futbol] nediet kampanja intitolata '*Il-Futbol u l-Omofobia*' u fl-2007 iffirmat dikjarazzjoni kontra d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sessuali.³⁰³

Il-viżibilità tal-persuni LGBT fl-isports

Kif ġie rrapporat minn *Outsports.com*, waqt 1-ahħar Olimpjadi ta' Beijing 2008, kienu biss 10 mill-10,708 atleti li hadu sehem illi kixfu fil-berah li huma omosesswali jew ležbjani.³⁰⁴ Fl-istħarrig elettroniku li sar mal-partijiet interessati, 41 fil-mija qalu li ma kien hemm ‘ebda opportunità’ jew inkella kien hemm ‘livell baxx ta’ opportunità’ li tkun tista’ tgħid li inti LGBT anki fl-isport mhux professionali.

‘Dawk li ma jilagħbxu flivell għoli normalment jiċħdu s-sesswalitā tagħhom sabiex jiksbu għotjiet ta’ flus/boroż ta’ studju eċċ. Naħseb li fl-Irlanda, il-fatt li tkun magħrufa li inti ležbjana fl-isport jillimita kull tip ta’ appoġġ ... kemm finanzjarju kif ukoll dak soċjali.’ (Mara mill-Irlanda)³⁰⁵

Skont *L-Awtorità Irlandiżha ghall-Ugwaljanza*, l-atleti LGBT huma fil-biċċa l-kbira tagħhom inviżibbli, sitwazzjoni li fil-fatt toħloq assenza tal-mudelli tal-

³⁰¹ Ara <http://www.eglsf.info/eglsf-about.php> (10.08.2008)

³⁰² Laqgħa prattika mal-Ministeru tax-Xogħol u l-Ekonomija, il-Ministeru tal-Edukazzjoni u l-Ministeru tal-Intern (il-Finlandja, 4 ta' Marzu 2008)

³⁰³ Il-Ġermanja, rapport tal-pajjiż

³⁰⁴ Ara <http://www.outsports.com/os/index.php/Olympics/2008/In-Beijing-Olympics-only-5-openly-gay-athletes.html> (25.01.2009)

³⁰⁵ L. Greene (2007) Lesbian Athletes and Their Experiences of Gender and Sexuality in Competitive Sports in Ireland (1980-2007), Il-Kullegġ tal-Universită ta' Dublin: Il-Kullegġ tax-Xjenzi Umani.

irwol tal-LGBT fl-isport professjoni. ³⁰⁶ Waqt intervista li saret, 1-NGOs *Arcigay u Arcilesbica* nnotaw ukoll il-viżibilità baxxa ħafna tal-persuni LGBT fl-isports fl-**Italja**.³⁰⁷

Il-ġlieda kontra l-omofobija fl-isports

Sħarrig tal-opinjoni pubblika li sar fl-**Iżvezja** indika li hemm fokus limitat fuq l-identifikazzjoni u l-indirizzar tal-omofobija fl-isports.³⁰⁸ Progett li gie ffinanzjat mill-*Ministeru tal-Industrija* fl-Iżvezja staqsa ghall-opinjonijiet ta' 40 assoċjazzjoni sportiva fl-Iżvezja u sab li l-maġgoranza tagħhom qatt ma kienu ddiskutew il-kwistjoni tal-omofobija jew is-sitwazzjoni ghall-persuni LGBT fl-assoċjazzjoni tagħhom. Il-maġgoranza wieġbu wkoll li fl-assoċjazzjoni tagħhom ma kellhom ebda persuna li kienet tħid fil-berah li hija LGBT u li ma kellhom ebda politika jew pjan ta' azzjoni fuq dan is-suggett.

Fir-Renju Unit, 1-NGO tal-LGBT *Stonewall* issuġġeriet li l-isforzi li saru biex tiġi miġġielda l-omofobija fl-ambjenti sportivi fit-tnejn ingħataw attenzjoni u li l-ġlieda kontra r-razziżmu fil-futbol ingħatat prioritā meta l-ugwaljanza u d-diskriminazzjoni tpoġġew fil-mira fil-futbol professjoni.³⁰⁹

Fl-2003, 1-Assemblea Parlamentari tal-Kunsill tal-Ewropa indirizzat il-kwistjoni tal-omofobija fl-isports: 'L-Assemblea temmen li l-omofobija fl-isport, kemm fost il-partecipanti kif ukoll fir-relazzjonijiet tagħhom mal-ispettaturi, għandha tiġi miġġielda fuq l-istess bażijiet bħar-razziżmu u forom oħrajn ta' diskriminazzjoni.'³¹⁰

Ċerti inizjattivi appoġġjati mill-programm PROGRESS tal-Kummissjoni Ewropea jistgħu jikkontribwixxu b'mod sinjifikanti fit-tibdil tal-attitudnijiet fl-isports. Eżempji ta' dan jinkludu l-kampanja 'Girja għad-Diversità', li thalli lill-atleti li jiġru f'maraton partikolari jilbsu lbies sportiv li juri messaġġi kontra d-diskriminazzjoni fl-UE sabiex jippromwovu l-għarfien dwar, u jesprimu s-sentimenti tagħhom kontra d-diskriminazzjoni.³¹¹

Prattika tajba: Shubiji li jiżviluppaw programmi ta' edukazzjoni: Sa mill-2007, *Il-Federazzjoni Żvediża għad-Drittijiet tal-Persuni Leżbjan, Omosesswali, Bisesswali u Transesswali* (RFSL) u 1-HomO [l-Ombudsman kontra d-Diskriminazzjoni bbażata fuq l-Orjentazzjoni Sesswali] hadmu fuq progett mar-Riksidrottsförbundet [Il-Federazzjoni Nazzjonali tal-Isports] u s-

³⁰⁶ Laqgha prattika mal-Awtorită tal-Ugwaljanza (l-Irlanda, 4 ta' April 2008)

³⁰⁷ Laqgha prattika ma' Arcigay u Arcilesbica (5 ta' Marzu 2008)

³⁰⁸ Ara <http://www.homo.se/o.o.i.s/3950> (14.08.2008)

³⁰⁹ Laqgha prattika ma' Stonewall (Ir-Renju Unit, 31 ta' Marzu 2008)

³¹⁰ Rakkomandazzjoni 1635 (2003), Il-persuni leżbjani u omosesswali fl-isports, Test adottat mill-Kumitat Permanenti, li jaġixxi f'isem l-Assemblea, nhar il-25 ta' Novembru 2003

³¹¹ Ara <http://www.stop-diskriminazzjoni.info/56.0.html> (12.01.2008)

SISU, organizzazzjoni edukattiva fil-qasam tal-isport. Il-progett huwa mmirat biex jeduka lill-kowċis fuq kwistjonijiet relatati mal-LGBT. L-RFSL u s-SISU qegħdin jippjanaw li jiżviluppaw programmi edukattivi u joffruhom lill-klabbs sportivi. Sadanittant, *Riksidrottsförbundet* qiegħda tfassal u tagħmel studji dwar kwistjonijiet tal-LGBT fl-isports.³¹²

Prattika tajba: Kooperazzjoni bejn il-klabbs sportivi u l-organizzazzjonijiet li jahdmu favur id-drittijiet tal-bniedem: Permezz ta' intervisti li saru fi **Franza**, sar magħruf li l-klabb tal-futbol *Paris Saint Germain* qiegħed jikkoopera mal-klabb tal-futbol għal persuni omosesswali *Paris Foot Gay* u l-Ligue Internationale Contre le Racisme et l'Antisémitisme [Il-Lig Internazzjonali kontra r-Razziżmu u l-Anti-Semiticu] sabiex flimkien jiżviluppaw politika dwar il-prevenzjoni u l-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni, b'fokus fuq l-omofobija.³¹³

Fil-Ġermanja, l-atmosfera ostili fil-futbol wasslet lill-leżbjani u lill-omosesswali biex joħolqu klabbs għalihom fuq bażi mhux professjonal. ³¹⁴ Il-persuni LGBT waqqfu l-assocjazzjonijiet sportivi tagħhom anki fi Stati Membri oħrajn. Il-Kampjonati Sportivi Ewropej annwali għall-Persuni Omosesswali u Leżbjani (Eurogames) kif ukoll l-Outgames huma eżempji oħrajn ta' avvenimenti sportivi għall-atleti LGBT.³¹⁵

Konklużjonijiet

Id-dejta dwar l-omofobija fl-isports tiffoka l-aktar fuq il-futbol professjonal. Fil-kuntest tal-futbol, l-omofobija tīgħi espressa fil-kultura tal-partitarji u fost il-plejers tal-futbol, bl-użu ta' lingwaġġ omofobiku li jintuża b'mod komuni f'avvenimenti tal-futbol biex jirridikola lill-avversarji jew lir-referees. Sejba prominenti fil-qasam tal-isport hija n-nuqqas ta' vižibilità tal-persuni LGBT. Il-persuni LGBT jitqiesu li għandhom livelli baxxi ta' opportunità li jkunu miftuha dwar is-sesswalità tagħhom fl-isport minhabba r-riskju ta' fastidju, omofobija jew twarrib mill-membri shabhom fil-klabb.

Il-maġgoranza tal-assocjazzjonijiet sportivi jagħtu prioritā baxxa lill-omofobija fuq l-aġenda kontra d-diskriminazzjoni, b'mod partikolari meta mqabbla mal-isforzi li jsiru biex jitnaqqas ir-razziżmu.

³¹² L-Iżvejja, rapport tal-pajjiż

³¹³ Laqgħa prattika mal-Inter LGBT u L'Autre Cercle (Franza, 10 ta' Marzu 2008)

³¹⁴ Il-Ġermanja, rapport tal-pajjiż; ara wkoll <http://www.queerfootballfanclubs.com> (20.03.2008)

³¹⁵ <http://www.eurogames.info/eurogames-welcome.html> u www.copenhagen2009.org

(08.08.2008)

Il-midja

Din is-sezzjoni teżamina kif inhuma rrappreżentati u murija l-persuni LGBT u l-hajjet tagħhom fuq il-mezzi tal-midja madwar l-UE. F'dan il-kuntest, il-midja tkopri l-midja pubblika u privata,³¹⁶ kif ukoll il-midja viżiva u miktuba, pereżempju l-Internet, il-gazzetti u t-televiżjoni.

Diskors omofobiku fil-midja

Inċidenti ta' diskors omofobiku li dehru fil-midja kienu identifikati f'intervisti li saru ma' NGOs tal-LGBT fl-**Italja** u fl-**Polonja** u mal-Korp tal-Ugwaljanza Nazzjonali fil-**Latvja**, fost l-oħrajn.³¹⁷ Stħarrig riċenti tar-rappreżentazzjoni tal-persuni ležbani, omosesswali, bisesswali u transesswali fl-Istampu **Skoċċiża** sab li jidher li l-gazzetti huma lesti jistampaw ittri li jkun fihom livell ta' abbuż omofobiku li ma jiġux aċċettati li kieku kienu razzisti.³¹⁸ Studju li sar fil-**Litwanja**, sab li xi ġurnalisti jużaw lingwaġġ omofobiku.³¹⁹

Prattika tajba: Flimkien mal-*Unjoni Ewropea tax-Xandir, l-Assoċjazzjoni tal-Omosesswali fil-Litwanja* žviluppat *Gwida għal rapportar ahjar fil-midja dwar il-kwistjonijiet relatati mal-LGBT*. Il-Gwida tipprovd lill-ġurnalisti u l-attivisti b'ghodod li jistgħu jiġu applikati faċiilment sabiex jittejjeb ir-rapportar pozittiv dwar il-kwistjonijiet relatati mal-LGBT. B'rizzultat ta' dan, inkisbet kooperazzjoni aktar mill-qrib mal-mezzi tal-midja, li rriżultat f'artikli u informazzjoni aktar bilancjati dwar il-persuni LGBT fil-midja.³²⁰

Rappreżentanzi tal-persuni LGBT fil-midja

Fl-istħarriġ elettroniku li sar mal-partijiet interessati, dawk li wieġbu gew mitluba jivalutaw ir-rappreżentanza tal-persuni LGBT fil-midja u jekk il-fatt li l-persuni LGBT jintwerew bhala grupp divers kienx meqjus bhala dispreġġattiv, kif oppost għal sterjotipiku. Kienu biss erbatax fil-mija ta' dawk li wieġbu fl-istħarriġ li kienu tal-fehma li l-midja tippreżenta deskrizzjoni 'sottili' jew kemmxejn sottili' tal-persuni LGBT.

³¹⁶ Waqt l-investigazzjoni tal-omofobia fid-diskors li jintuża fil-mezzi tal-midja ma kienx possibbli li ssin distinżjoni bejn midja pubblika u privata.

³¹⁷ Laqgħa prattika ma' ARCIGAY u ARCILESBICA (AL) (l-Italja, 5 ta' Marzu 2008), Kampanja kontra l-Omofobia (il-Polonja, 17 ta' Marzu 2008) u ma' Mozaika (il-Latvja, 12 ta' Marzu 2008, l-Uffiċċċu tal-Ombudsman (il-Latvja, 12 ta' Marzu 2008)

³¹⁸ Stonewall (2007) WRITTEN OUT. The Scottish Press' portrayal of lesbian, gay, bisexual and transgender people, l-Iskozja, disponibbli fuq http://www.stonewallscotland.org.uk/documents/stonewall_written_out.pdf (05.02.2009)

³¹⁹ A.A. Tereskinas (2007) "Not Private Enough": Homophobic and injurious speech in the Lithuanian Media, disponibbli fuq <http://www.lgl.lt/projektaie.php?pid=35> (05.02.2009)

³²⁰ Ara http://www.ilga-europe.org/europe/funding_capacity_building/working_with_media (17.10.2008)

Il-maġgoranza tal-NGOs tal-LGBT li gew intervistati matul il-ġbir tat-tagħrif fuq il-post irrapportaw li l-kwistjonijiet tal-LGBT ma jiġux ippreżentati spiss fil-midja, sitwazzjoni li, f'livelli varji, għandha t-tendenza li tissimplifika, tissensazzjonalizza u tisterjotipa l-persuni LGBT u l-kwistjonijiet relatati magħhom. Meta gew intervistati, rappreżentanti mill-NGO tal-LGBT *CIGALE* fil-**Lussemburgu** indikaw li l-midja għandha t-tendenza li tevita l-kwistjonijiet intelletwali u politici tal-LGBT u minflok tiffoka fuq kwistjonijiet superfċjali, pereżempju fuq kif jilbsu l-persuni LGBT f'avvenimenti tal-Pride.³²¹ Intervisti li saru mal-NGO tal-LGBT *Kampanja Kontra l-Omofobia* jirrapportaw li fil-**Polonja**, xi gazzetti u stazzjonijiet tat-televiżjoni u tar-radju Kattoliċi huma omofobiċi b'mod miftuh, iżda jinnotaw li jezistu wkoll il-mezzi tal-midja li jagħtu stampa newtrali tal-persuni LGBT u l-kwistjonijiet relatati magħhom.³²² *L-Uffiċċju tal-Ombudsman* fil-**Latvja** indika li l-kanali tal-midja jvarjaw minn pożittivi għal negattivi. Gazzetta li titqassam b'xejn fl-istazzjonijiet tal-karozzi tal-linja, pereżempju, kien fiha dikjarazzjonijiet omofobiċi.³²³ Dan wassal biex l-NGO tal-LGBT *Mozaika* tressaq ilment rigward id-diskors ta' mibegħda. F'intervista li saret ma' rappreżentanti mil-*Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske* [L-Assocjazzjoni **Daniża** ghall-Omosesswali u l-Leżbjani], intqal li d-diskors fil-midja dwar il-kwistjonijiet tal-LGBT huwa ddominat minn stampi u illustrazzjonijiet sterjotipici. Anki artikli serji rigward id-drittijiet tal-persuni omosesswali juru stampi ta' rġiel nofshom imneżzgħin mill-Parata tal-Pride li saret f'Kopenhagen.³²⁴

Dawn l-osservazzjonijiet huma appoġġjati minn xi sejbiet tar-riċerka li juru li l-omosesswalità għadha, f'livelli varji, kkunsidrata bhala tabù u konsegwentement ftit li xejn tattira attenzjoni mill-midja. Fi studju **Germaniż** dwar ir-rappreżantanzi tal-LGBT fuq it-televiżjoni, 63 fil-mija tal-persuni LGBT li wieġbu hasbu li kwalunkwe deskrizzjoni ta' non-eterosesswalità għadha meqjusa bhala tabù.³²⁵ Studju **Belġjan** sab li virtwalment ma kien hemm ebda kopertura mill-midja tal-kwistjonijiet transgeneri, għajr għal referenzi għal kwistjonijiet jew problemi medici.³²⁶ Din tidher li hija tema komuni madwar l-UE. Madankollu, studju **Portugiż** jissuġġerixxi li, matul l-aħħar ghaxar snin, din il-viżibilità zdiedet fuq il-mezzi tal-midja tal-pajjiż, billi nnota li l-leżbjani u l-bisesswali huma prattikament inviżibbli u mhux

³²¹ Laqgħa prattika ma' CIGALE (il-Lussemburgo, 7 ta' April 2008)

³²² Laqgħa prattika ma' rappreżentanti tal-Kampanja Kontra l-Omofobia (il-Polonja, 17 ta' Marzu 2008)

³²³ Laqgħa prattika mal-Uffiċċju tal-Ombudsman (il-Latvja, 12 ta' Marzu 2008)

³²⁴ Laqgħa prattika ma' LBL (id-Danimarka, 26 ta' April 2008)

³²⁵ V. Jung, (2003). Darstellung von Homosexualität in TV-Unterhaltungssendungen. [Tezi]. Bamberg: L-Università ta' Bamberg.

³²⁶ A. Dewaele and D. Paternotte. (2008) The situation concerning homophobia and discrimination on grounds of sexual orientation in Belgium. Anvers/Brussel: Steunpunt Gelijkekansenbeleid (Consortium Universiteit Antwerpen & Universiteit Hasselt)/Université libre de Bruxelles

irrappreżentati biżżejjed, meta mqabbla mar-rappreżentanzi ta' rgħiel omosesswali.³²⁷

Xi studji jirreferu wkoll għal rappreżentazzjonijiet mghawġa tal-persuni LGBT. Analizi komprensiva tal-midja fis-Slovenja eżaminat il-midja stampata tul il-perjodu 1970-2000 u identifikat il-fenomeni tal-isterjotipar – li jibbażaw fuq skemi riġidi tas-sessi li jippreżentaw lill-irġiel omosesswali bhala ffemminati u lil-leżbjani bhala maskili; *il-medikalizzazzjoni* – li tikkonsexa l-omosesswalità ghall-isferi medici u psikjatriċi, u tfitex ghall-kawżi; *is-sesswalizzazzjoni* – li tnaqqas l-omosesswalità ghall-prattiċi sesswali; *is-segretezza* – li tagħmel l-omosesswalità tidher bhala mohbija u relatata mal-misthija u d-dispjaċi; u *normalizzazzjoni* – li tagħmel lill-omosesswali jidhru bhala eterosesswali sabiex l-omosesswalità ssir inqas politiċizzata u ta' theddida.³²⁸

L-istħarrig Skoċċiż li sar minn *Stonewall Scotland* u li ssemma qabel f'din is-sezzjoni, innota li l-kopertura mill-istampa spiss tirrinforza l-fehma li l-orientazzjoni sesswali hija kollha kemm hi u biss dwar is-sess, waqt li fir-rapporti tar-reati tigi enfazzata l-orientazzjoni sesswali tad-delinkwent, anki jekk din ma jkollha ebda rilevanza għar-reat kommess.

Prattika tajba: Fir-Renju Unit, il-Kummissjoni indipendenti tal-Ilmenti tal-Istampa, entità indipendenti li tittrattra ilmenti dwar il-kontenut editorjali tal-gazzetti u l-magazins, f'Mejju tal-2005 espandiet il-Klawżola 12 (Diskriminazzjoni) tal-Kodici tagħha biex tkopri r-rapportar diskriminatorju tal-istampa dwar il-persuni transgeneri. Skont il-Klawżola l-għida, l-istampa għandha tevita li tagħmel referenza preġudizzjali jew dispreġġattiva għar-razza, il-kultur tal-ġilda, ir-religion, is-sess, l-orientazzjoni sesswali jew għal kwalunkwe marda jew diżabilità fizika jew mentali ta' individwu.³²⁹

Riċerka dwar ir-rappreżentanza tal-LGBT fil-midja **Portugiża** u **Germaniża** sabet ukoll li r-rappreżentanzi tal-LGBT għandhom it-tendenza li jkunu ssimplifikati u mhux rappreżentativi, u għalkemm il-midja tal-istampa Germaniża u s-siti elettronici jagħtu stampa aktar dispreġġattiva, it-televiżjoni tal-massa xorta għadha tuża clichés u sterjotipi.³³⁰

Tendenzi pozittivi fir-rappreżentanzi tal-persuni LGBT fil-midja

³²⁷ Caldeira (2006) *A Representação das Minorias Sexuais na Informação Televisiva Portuguesa*, Lisboa: Livros Horizonte

³²⁸ R. Kuhar (2003) Media Representations of Homosexuality: An Analysis of Print Media in Slovenia, 1970-2000, Mediawatch: Ljubljana. Disponibbli fuq: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/eng/mw13.htm> (05.02.2009)

³²⁹ Informazzjoni pprovadata minn Transgender Europe f'diskussjoni ta' konsultazzjoni dwar il-ġlieda kontra l-omofobija u t-transfobija fl-UE, Ĝunju 2008, Kopenhagen.

³³⁰ T.L. Monteiro, V. Policarpo, F.V. da Silva (2008) The situation concerning homophobia and discrimination on grounds of sexual orientation in Portugal, Rapport tal-Pajjiż; Walters, S. D. (2001). Take my Domestic Partner, Please: Gays and Marriage in the Era of the Visible. F.M. Bernstein & R. Reimann (eds.), Queer families, Queer Politics: Challenging Culture and the State (p. 338-357), New York: Columbia UP

L-istudji li saru identifikaw ukoll žviluppi pozittivi f'dak li għandu x'jaqsam ma' żieda fil-preżenza u l-preżentazzjoni aktar dispreggattiva tal-persuni u l-kwistjonijiet LGBT fil-midja. Studju³³¹ li sar fir-Repubblika Čeka sab li filwaqt li fl-ewwel nofs tas-snin disghin, l-isterjotipar negattiv, is-sesswalizzazzjoni u l-kuntesti komici jew kriminali kienu l-fatturi dominanti fir-rappreżentanza tal-LGBT, matul l-ahħar deċennju, il-persuni LGBT saru jidhru dejjem aktar f'dokumentarji u sensiliet tat-televiżjoni fil-kuntest tal-ħajja soċjali ta' kuljum.

Ir-rapport tal-pajjiż għal **Spanja** nnota li l-maġgoranza tal-mezzi tal-midja llum il-ġurnata qeqħdin joffru kopertura dispreggattiva fuq avvenimenti politici u soċjali sinjifikanti tal-LGBT, bhaċ-ċelebrazzjonijiet tal-Gay Pride, deċiżjonijiet ġudizzjali memorabbi jew ligħiġiet sinjifikanti mghoddija mill-Parlament, u li r-rappreżentanzi omofobiċi huma rari. Ir-rapport tal-pajjiż ghall-**Iżvezja** innota wkoll li l-mezzi tal-midja qeqħdin jaġħtu stampa aktar preċiża tad-diversità fi ħdan il-komunità tal-LGBT, filwaqt li fil-**Litwanja**, matul dawn l-ahħar snin żdiedet il-kopertura ta' suġġetti serji relatati mal-LGBT.³³²

Prattika tajba: Fid-**Danimarka**, il-Kuntratt tas-Servizz Pubbliku bejn il-Ministru tal-Kultura u d-Danmarks Radio (*Il-Korporazzjoni tax-Xandir Daniža*) jistabbilixxi mira espliċita biex jirrifletti d-diversità u jinkludi klawżola kontra d-diskriminazzjoni b'referenza għar-rappreżentanza tal-LGBT u l-kwistjonijiet relatati magħhom; DR għandha toffri kopertura soċjali wiesgħa tad-Danimarka u b'hekk tkun tirrifletti d-diversità tal-kultura, harsa lejn il-ħajja u l-kondizzjonijiet tal-ġħajxien li huma misjuba f'partijiet differenti tal-pajjiż [...] Il-programmi ma għandhom b'ebda mod jincitaw mibegħda fuq il-baži tar-razza, is-sess, ir-religjon, in-nazzjonalità jew l-orientazzjoni sesswali.³³³

Jidher b'mod čar li l-preżenza ta' mudelli pozittivi u viżibbli tal-LGBT fil-midja hija importanti hafna. Dawn il-mudelli qeqħdin isiru dejjem aktar prevalent f'xi Stati Membri, kemm mill-isfera politika kif ukoll minn dik kulturali. Eżempju illustrativ huwa pereżempju l-każ tas-Sindku ta' Berlin, Klaus Wowereit, li serva wkoll bħala President tal-Parlament Ģermaniż fl-2001/02. Huwa jibqa' mfakkar, fost l-oħrajn, għad-dikjarazzjoni pubblika li kien għamel: 'Jien omosesswali — u nhossni tajjeb!' ('Ich bin Schwul – und das ist gut so!).

³³¹ Grupp ta' Hidma ghall-Kwistjonijiet tal-Minoranzi Sesswali tal-Ministru għad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Minoranzi Nazzjonali (2007) Analizi tas-Sitwazzjoni tal-Minoranza tal-Persuni Leżbjan, Omosesswali, Bisesswali u Transgeneri fir-Repubblika Čeka. Il-Gvern tar-Repubblika Čeka

³³² A. Tereskinas (2007) "Not Private Enough": Homophobic and injurious speech in the Lithuanian Media

³³³ Il-Kuntratt tas-Servizz Pubbliku bejn il-Korporazzjoni tax-Xandir Daniža (DR) u l-Ministru tal-Kultura 2007-2010: 2

Fil-Greċċa, gruppi tal-LGBT iprotestaw b'mod qawwi kontra deċiżjoni tal-Kunsill Nazzjonali tar-Radju u t-Televiżjoni, l-awtorità pubblika indipendent tal-pajjiż, li permezz tagħha impona multa ta' 100,000 Euro fuq il-Mega Channel, stazzjon tat-televiżjoni maġġuri talli wera żewġ karattri maskili jbusu lil xulxin f'sensiela popolari fuq it-televiżjoni. F'Dicembru 2006, il-qorti amministrativa suprema tal-pajjiż annullat din id-deċiżjoni billi qatgħetha li l-multa kienet tmur kontra l-kostituzzjoni, ladarba x-xena kienet sempliċiment tirrifletti r-'realtà soċċali ta' grupp soċċali wieħed, fost il-hafna li jsawru soċjetà mistuha u demokratika, li l-preferenzi sesswali tagħhom mgħandhomx jiġu kkundannati'.

Fuq il-livell tal-UE, inizjattivi bhall-kollaborazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea mal-istazzjon tal-mužika MTV, inkluż hin għal reklami, Kompetizzjoni Kreattiva, immirata għal udjenzi iżgħar fl-età fir-rigward tad-diskriminazzjoni minħabba r-razza, kif ukoll il-premju annwali tal-ġurnalisti, li jippremja lil dawk il-ġurnalisti li jikkontribwixxu għal fehim ahjar tad-diversità u l-problemi tad-diskriminazzjoni u li jirrapprezentaw miżuri siewja kemm fl-użu tal-midja biex jinbidlu l-attitudnijiet pubbliċi u anki li jinkora għixxu lil dawk li jahdmu fil-qasam tal-midja biex jeżaminaw mill-ġdid id-deskrizzjoni tagħhom ta' dawk li jappartjenu għal gruppi soċċali u minoranzi partikolari.³³⁴

Konklużjonijiet

Madwar l-UE għadna nistgħu nsibu bosta incidenti ta' diskors omofobiku fil-midja u l-omosesswalità għadha meqjusa, f'livelli varji, bħala tabù. Il-persuni LGBT b'mod ġenerali għandhom nuqqas ta' viżibilità fil-midja, għalkemm l-irġiel omosesswali huma aktar viżibbli mil-ležbjani jew mill-persuni transġeneri.

Il-persuni LGBT huma soggetti wkoll għal diversi forom ta' sterjotipar tal-midja. L-użu ta' stampi semi-erotici fuq artikli li jkopru suġġetti ta' thassib kbir għall-persuni LGBT jikkontribwixxi għall-preġudizzju u jsaħħħah l-idea li l-orjentazzjoni sesswali tikkonċerna biss l-attività u l-preferenzi sesswali. Ĝurnalisti minn madwar l-UE għandhom jibbenifikaw minn fehim ahjar tal-kwistjonijiet tal-LGBT sabiex jirrapportaw b'mod rappreżentativ u bilanċjat.

Madankollu, hemm ukoll evidenza li turi li l-affarrijiet qegħdin jinbidlu bilmod wisq u digħi hemm xi studji li nnotaw żieda fid-deskrizzjoni tal-midja madwar l-UE li jinkludu perspektiva kemmxjejn differenti fit-tifsir u aktar informata dwar il-persuni LGBT u l-kwistjonijiet relatati magħhom.

³³⁴ Ara <http://www.stop-diskriminazzjoni.info/99.0.html> (11.12.2008)

L-ażil

L-informazzjoni u d-dejta f'dan il-qasam huma skarsi, iżda r-riċerka eżistenti u l-informazzjoni miġbura fuq il-post jagħmlu enfasi fuq żewġ oqsma ta' thassib, li huma t-trattament tal-orientazzjoni sesswali u l-identità sesswali fil-proċedura tal-ażil u l-kondizzjonijiet ghall-persuni LGBT li jfittxu ażil f'ċentri tal-ażil.

Il-qafas generali fir-rigward tal-ażil

Analizi aktar dettaljata tal-qafas legiżlattiv generali rigward l-orientazzjoni sesswali u l-identità sesswali fil-kuntest tal-ażil u l-protezzjoni sussidjarja tista' tinstab fl-Analizi Legali tal-FRA,³³⁵ li tinnota li skont il-Konvenzjoni tal-1951 dwar l-Istejtus ta' Refuġjati (Art.1A(2)), u d-Direttiva tal-Kunsill 2004/83/KE, il-persuni LGBT li jkunu qegħdin ifittxu ażil minħabba persekuzzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali fl-Istati Membri tal-UE jistgħu jiġu rikonoxxuti bħala refuġjati minħabba li jappartjenu għal 'grupp soċjali partikolari'.³³⁶

Il-qafas legali fl-Istati Membri tal-UE għalhekk jipprovi l-possibilità li l-persuni LGBT ppersegwitati minħabba l-orientazzjoni sesswali jew l-identità sesswali jiġu rikonoxxuti bħala refuġjati u jingħataw ażil. Sussegwentement, kien hemm diversi persuni LGBT li nghataw ażil għal dawn ir-raġunijiet fl-Istati Membri tal-UE.

Id-dejta disponibbli turi li l-ażil ingħata lil persuni LGBT fl-Awstrija, il-Belġju, id-Danimarka, Franzja, il-Germanja, il-Greċċja, l-Ungjerija, l-Italja, il-Lussemburgu, l-Olanda, il-Polonja, il-Portugall, Spanja, l-Iżvezja, ir-Repubblika Čeka u r-Renju Unit. Madankollu, din il-lista mhux bilfors hija eżawrjenti, ladarba ma hemm ebda Stat Membru li jipprovi ħarsa generali statistika tan-numru ta' każijiet fejn l-ażil jingħata fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali jew l-identità sesswali. F'xi Stati Membri (pereżempju Ċipru, Franzja, il-Ġermanja u s-Slovakja) ma jeżistu ebda cifri uffiċċiali, u l-awtoritajiet tal-immigrazzjoni fl-Estonja u fil-Latvja³³⁷ jghidu li ma kien hemm ebda talba għal ażil fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali jew l-identità sesswali.

³³⁵ L-Агентија тал-Unioni Европея гħad-Drittijiet Fundamentali (2008) L-Omofobia u d-Discriminationfuq il-Baži tal-Ortentazzjoni Sesswali fl-Istati Membri tal-UE: L-Ewwel Parti – Analizi Legali, pp. 83-98

³³⁶ Bid-Danimarka bħala l-eċċezzjoni, minħabba li d-Danimarka ma tirrikonoxx il-persuni omosessuali jew transgħeneri bħala 'gruppi soċjali partikolari', sakemm l-awtoritajiet tal-immigrazzjoni ma joperawx bil-kategorija ta' 'grupp soċjali partikolari' fil-prattika legali. Madankollu, huwa possibbli li jingħata permess ta' residenza bl-'istatus ta' protezzjoni' jekk l-awtoritajiet tal-immigrazzjoni jiddeterminaw li hemm 'riskju ta' eżekuzzjoni jew trattament inuman jew degradanti fil-pajjiż tal-origini', cf L-Агентија гħad-Drittijiet Fundamentali tal-Unioni Европея (2008) L-Omofobia u d-Discriminationfuq il-Baži tal-Ortentazzjoni Sesswali fl-Istati Membri tal-UE: L-Ewwel Parti - Analizi Legali

³³⁷ Fl-Estonja: Il-Bord taċ-Ċittadinanza u tal-Immigrazzjoni. Fil-Latvja: L-Uffisċċu taċ-Ċittadinanza u tal-Immigrazzjoni

Fi Stati Membri oħrajin, id-dejta tindika l-eżistenza ta' ghadd ta' kažijiet. Fil-**Belġu** ġew ittrattati mill-inqas 116-il kaž fl-2006 (u kien hemm 33 persuna li nghataw stat ta' refugjat) u mill-inqas 188 kaž fl-2007 (u kien hemm 60 persuna li nghataw stat ta' refugjat).³³⁸ Fl-**Izvezja, il-Migrationsvärket** [Il-Bord tal-Immigrazzjoni fl-Izvezja] fl-2002 ikkalkula li n-numru ta' applikanti ghall-ażil fuq il-baži tal-orjentazzjoni sesswali jew l-identità sesswali huwa ta' madwar 300 fis-sena. Fl-2005, il-Parlament Žvediż iddeċieda li n-nies f'riskju ta' persekuzzjoni fuq il-baži tas-sess jew tal-preferenza sesswali tagħhom jistgħu jingħataw stat ta' refugjat (Abbozz ta' Ligi tal-Gvern 2005/06:06).³³⁹

L-orjentazzjoni sesswali u l-identità sesswali fil-proċedura tal-applikazzjoni

Studji³⁴⁰ li saru jindikaw li l-informazzjoni dwar l-orjentazzjoni sesswali, l-identità sesswali u l-kondizzjonijiet ghall-persuni LGBT fil-pajjiż tal-origini tagħhom li hija inkluża fir-rapporti tal-pajjiż tal-origini użati fil-proċeduri għad-determinazzjoni tal-istat ta' refugjat spiss tkun limitata ħafna. Dawn l-istudji jenfasizzaw ukoll li kwistjoni principali fil-proċeduri tal-applikazzjoni tal-ażil tikkonċerha l-kredibilità tal-persuna li tkun qieghda tfitteż l-ażil. F'kažijiet li jirrigwardjaw persekuzzjoni fuq il-baži tal-orjentazzjoni sesswali, fiha nnifisha din il-kwistjoni qiegħda ssir wahda ta' investigazzjoni kritika, u diversi kažijiet jirraportaw li “dawk li jagħmlu talbiet għal-ażil ta’ spiss ma jemmnu li l-persuna li tkun qieghda tfitteż l-ażil hija verament LGBT”. Hemm mill-inqas żewġ raġunijiet għal dan. L-ewwelnett, ċerti identitajiet, espressjonijiet u prattiċi jitqiesu bhala li huma aktar kredibbi minn oħrajn. Kif juri eżempju meħud mid-**Danimarka**, it-tibdil tal-preferenzi sesswali jew il-bisesswalità jistgħu jqanqlu suspecti:

‘Hemm ukoll xi kažijiet fejn persuni jkunu omosesswali u mbagħad b’xi mod ma jkunux. Din tista’ tkun sitwazzjoni diffiċċi biex tivvalutaha. Kellna wieħed [applikant] li qal li huwa kien omosesswali, iżda issa mgħadux minħabba li ma baqax isibha bħala haġa pjaċevoli. Aħna niltaqgħu wkoll ma’ kažijiet bħal dawn, u nistgħu nsibuha bi tqila biex neħduhom bis-serjetà.’³⁴¹ (impiegat, *Is-Servizz tal-Immigrazzjoni, id-Danimarka*)

B’mod simili, dawk li jieħdu d-deċiżjonijiet dwar l-ażil jistgħu jinterpretaw il-fatt li applikant huwa jew kien miżżewweg, jew involut b’mod ieħor

³³⁸ Informazzjoni pprovdata mill-Commissariat Général aux Réfugiés et aux Apatrides (CGRA)

³³⁹ L-Izvezja, rapport tal-pajjiż

³⁴⁰ S. Jivraj, A. de Jong, T. Tauqir (2003) Initial Findings: Identifying the Difficulties experienced by Muslim lesbian, bisexual and transgender women in accessing social and legal services, Londra: Il-Proġett Safra, u M.T. Drud-Jensen, S.P. Knudsen (2007) Migrationsvæsenets skab - betingelser for ikke-heteroseksuelle i forbindelse med asyl og familiesammenføring i en nutidig dansk kontekst. L-Universitāt ta' Kopenhagen: Id-Dipartiment tas-Socjoloġija

³⁴¹ Ikkwotata f'M.T. Drud-Jensen, S.P. Knudsen (2007) Migrationsvæsenets skab - betingelser for ikke-heteroseksuelle i forbindelse med asyl og familiesammenføring i en nutidig dansk kontekst. L-Universitāt ta' Kopenhagen: Id-Dipartiment tas-Socjoloġija, p.132

f'relazzjoni eterosesswali, jew il-fatt li għandu t-tfal, bħala indikazzjoni ta' eterosesswalitā.

It-tieni, xi drabi, persuna li tkun qiegħda tfittex ażil tista' ma tikxifx l-orjentazzjoni sesswali tagħha qabel jaslu l-istadji aktar tard tal-process tal-applikazzjoni minħabba n-natura sensittiva jew ta' tabu tagħha jew minħabba l-inċerzezza dwar ir-reazzjonijiet mill-awtoritajiet u l-persunal (inkluzi interpreti).³⁴² Dan jista' jkun dovut ukoll għan-nuqqas ta' informazzjoni dwar l-orjentazzjoni sesswali fil-process tal-applikazzjoni jew għall-fatt li l-persuna li titlob dan id-dritt tkun għadha ma tkellmitx fil-berah dwar is-sesswalitā tagħha.³⁴³

Madankollu, jekk il-kwistjoni tal-orjentazzjoni sesswali titqajjem aktar tard fil-process, l-awtoritajiet jistgħu jqisu lill-persuna li tkun qiegħda tfittex ażil bħala waħda li ma tistax tafdaha, u jaffermaw li din il-persuna tkun qiegħda tivvinta dan kollu sempliċiement biex 'issahħħah' il-każ.³⁴⁴

Dawn il-kwistjonijiet mhux bilfors huma dovuti għall-omofobija jew għad-diskriminazzjoni, iżda huma pjuttost indikattivi tan-nuqqas ta' għarfien u għodod li jezistu biex tigħi indirizzata l-orjentazzjoni sesswali. Membru tal-bord tar-Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande (RFSL) [Il-Federazzjoni Żvediżha għad-Drittijiet tal-Persuni Leżbjan, Omosesswali, Bisesswali u Transesswali] li taħdem mal-kwistjoni tal-ażiż jiddeskrivi dan il-fenomenu bħala wieħed ta' etero-normatività:

³⁴² S. Jivraj, A. de Jong, T. Tauqir (2003) Initial Findings: Identifying the Difficulties experienced by Muslim lesbian, bisexual and transgender women in accessing social and legal services, Londra: Il-Proġett Safra. M.T. Drud-Jensen, S.P. Knudsen (2007) Migrationsvæsenets skab - betingelser for ikke-heteroseksuelle i forbindelse med asyl og familiesammenføring i en nutidig dansk kontekst. L-Universitā ta' København: Id-Dipartiment tas-Soċjologija

³⁴³ Ikkwotata f'A. Webster (2008), disponibbli fuq <http://www.divamag.co.uk/diva/features.asp?AID=3139> (25.07.2008)

³⁴⁴ M.T. Drud-Jensen, S.P. Knudsen (2007) Migrationsvæsenets skab - betingelser for ikke-heteroseksuelle i forbindelse med asyl og familiesammenføring i en nutidig dansk kontekst. L-Universitā ta' København: Id-Dipartiment tas-Soċjologija

'Aħna nitkellmu ħafna dwar l-etero-normatività u li mhux dejjem tista' tassumi li l-persuna li tkun bilqiegħda quddiemek hija eterosesswali [...] Eżempju reali huwa meta min j'intervista jistaqsi l-mistoqsi "għandek għarusa?" U meta tkun qiegħed tistaqsi b'dan il-mod tkun qiegħed teskludi l-possibbiltà li raġel li jkun qiegħed ifitdex l-ażil jista' jkollu sieħeb maskili. [...] Jeżistu wkoll eżempji oħrajn, eż. li min jagħmel l-intervista jghid li hija haġa stramba li persuna tmur fi ġnien pubbliku biex ikollha kuntatt ma' persuni omosesswali oħrajn [...] Dan juri li min jagħmel l-intervista ma jkollu ebda idea dwar kif l-omosesswali jiġiċċalizzaw u jagħmlu kuntatti'. (Membru tal-Bord tar-Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande (RFSL) [Il-Federazzjoni Żvediża għad-Drittijiet tal-Persuni Leżbjani, Omosesswali, Bisesswali u Transesswali].³⁴⁵

Madankollu, id-diskriminazzjoni tista' sseħħi ukoll fil-proċeduri għall-ghoti tal-ażil. Fl-Ungjerija, bejn 1-2004 u 1-2007, l-Ufficċju tal-Immigrazzjoni talab opinjoni ta' espert psikjatriku dwar l-orientazzjoni sesswali tal-persuni li kienu qiegħdin ifittxu l-ażil. F'kazijiet oħrajn relatati mal-azil, pereżempju dawk ibbażati fuq persekuzzjoni reliġjuża jew politika, ma nta bet ebda opinjoni esperta bhal din.³⁴⁶ Fis-Slovenja, bħalissa hemm kaž ta' appell rigward koppja omosesswali mill-Kosovo li għadu pendi. F'intervista li saret mal-magażin tal-LGBT bl-isem ta' Narobe, il-koppja spiegat li filwaqt li l-interazzjoni inizjali mal-pulizija offritilhom appogg u sens ta' fehim, hassew li waqt iss-smiġħ fiċ-ċentru tal-ażil fi Ljubljana huma ġew ittrattati bħallikieku kienu kriminali.³⁴⁷ Huma ġew interrogati separatament u kellhom jispiegaw fid-dettall kif wieħed minnhom kien ġie stuprat diversi drabi. Huma beżgħu li l-applikazzjoni tagħhom kienet giet irrifjutata, minħabba li huma ma setgħux iwieġbu b'mod preċiż mistoqsi dwar meta ntemmet il-gwerra fil-Kosovo u dwar x'kienet it-temperatura dakħar tal-istupru. Barra minn hekk, wieħed mill-membri tal-persunal fiċ-ċentru tal-ażil allegatament qalilhom li l-omosesswalitā tista' tigħi kkurata b'terapija. Il-każ ta' vjolenza possibbli relatata mal-mibegħda mill-pulizija fil-konfront tal-koppja mill-Kosovo għadu qiegħed jinstema' mill-Ombudsman għad-Drittijiet tal-Bniedem.

Prattika tajba: Il-Migrationsvärket [Il-Bord tal-Immigrazzjoni fl-Iżvezja] eżamina l-htigjiet tal-gruppi vulnerabbi u l-obbligi li jimponu fuq l-awtoritajiet u l-istituzzjonijiet involuti fil-proċess tal-applikazzjoni. Il-persunal li jittratta ma' dawk il-persuni li jkunu qiegħdin ifittxu l-ażil u li huwa involut fil-proċeduri tad-determinazzjoni tal-istejtus ilu sa mill-2004 jirċievi taħriġ fil-perspettiva tas-sessi u fl-orientazzjoni sesswali bhala parti mill-programm tal-'assigurazzjoni tal-kwalità' tal-Bord. Ir-Riksförbundet För Sexuellt

³⁴⁵ Ikkwotata f'M.T. Drud-Jensen, S.P. Knudsen (2007) Migrationsvæsenets skab - betingelser for ikke-heteroseksuelle i forbindelse med asyl og familiesammenføring i en nutidig dansk kontekst. L-Università ta' Kopenhagen: Id-Dipartiment tas-Socijoloġija

³⁴⁶ Lilla Farkas, 'Thematic Legal Study on Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation, Hungary', April 2008, disponibbli fuq <http://www.fra.europa.eu>

³⁴⁷ R. Kuhar (2007) "Svojega življenja ne bi spremenil za deset vaših normalnih življenj", Narobe 2, <http://www.narobe.si/stevilka-2/intervju-s-kadrijem-in-demirjem.html> (10.03.2008)

Likaberättigande (RFSL) [Il-Federazzjoni Żvediż għad-Drittijiet tal-Persuni Ležbjani, Omosesswali, Bisesswali u Transesswali] ikkontribwixxiet għall-iżvilupp tat-tahriġ.³⁴⁸

Prattika tajba: Fil-Belġju, fil-Commissariat Général aux Réfugiés et aux Apatrides [Kummissarju Ġenerali għar-Refugjati u l-Persuni Mingħajr Stat] membru tal-persunal jittratta esklussivament l-applikazzjonijiet tal-ażil fuq il-baži tas-sess jew tal-orjentazzjoni sesswali, filwaqt li, flimkien mal-gruppi tal-LGBT, tfasslu linji gwida li jikkonċernaw l-applikazzjonijiet għall-ażil minħabba l-orjentazzjoni sesswali.³⁴⁹

Il-kondizzjonijiet fiċ-ċentri tal-ażil

Il-kondizzjonijiet għall-persuni LGBT li jkunu qeqħdin ifittxu ażil fiċ-ċentri tal-ażil huma qasam ieħor ta' thassib. Kif tindika l-kwotazzjoni li ġejja mill-persunal tas-soċjetà tas-Salib I-Aħmar fid-Danimarka, il-hajja fiċ-ċentri tal-ażil tista' tkun diffiċli b'mod speċjali għall-persuni LGBT.

'[Il-persuni LGBT li jkunu qeqħdin ifittxu ażil] huma dawk li jsibuha l-aktar diffiċli biex jgħix hawnhekk, li qeqħdin iżomm xi haġa importanti ħafna bħala sigriet.' (Membru tal-persunal tas-saħħha tas-soċjetà tas-Salib I-Aħmar, ċentru tal-ażil f'Sandholm, id-Danimarka)³⁵⁰

Hemm evidenza li turi li l-persuni LGBT li jkunu qeqħdin ifittxu ażil jiffaċċjaw iż-żolament soċjali u nuqqas ta' informazzjoni fiċ-ċentri.³⁵¹ Barra minn hekk, l-abbuż verbali, fiziku u sesswali huwa komuni ħafna f'dawn il-postijiet, minħabba li l-kmamar u l-facilitajiet li wieħed ikollu jaqsam mal-oħrajn ma jagħtu ebda lok għall-privatezza, li n-nuqqas tagħha tikkontribwixxi għal marginalizzazzjoni u fastidju minn applikanti oħrajin. Il-persuni LGBT li jkunu qeqħdin ifittxu ażil jistgħu jiġu wkoll emarginati mis-soċjetà, minħabba li ta' spiss ma jkollhomx familja jew netwerk soċjali li jkun jista' joffrifhom appoġġ. Minbarra dan, il-persuni LGBT li jkunu qeqħdin ifittxu ażil jonqsu milli, jew ma jkunux iridu, jintegraw ma' nies mill-istess pajjiż jew reġjun ta' origini

³⁴⁸ Migrationsvärtet (2005) En samlad analys av asylprocessen under åren 2001-2004

³⁴⁹ A. Dewaele, D. Paternotte (2008) 'Thematic Legal Study on Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation, Belgium', April 2008, disponibbli fuq <http://www.fra.europa.eu>

³⁵⁰ Ikkwotata f'M.T. Drud-Jensen, S.P. Knudsen (2007) Migrationsvæsenets skab - betingelser for ikke-heteroseksuelle i forbindelse med asyl og familiesammenføring i en nutidig dansk kontekst. L-Università ta' Kopenhagen: Id-Dipartiment tas-Soċjoloġija, p. 5

³⁵¹ K. Dolk, A. Schwanter (2007) Homosexualität und (Abschiebungs) Schutz in Deutschland. Cologne: Dokument tal-Konferenza minn Amnesty International waqt il-laqgħa tal-Assoċjazzjoni LSVD fl-2007

tagħhom biex jevitaw li jikxfu l-orjentazzjoni sesswali tagħhom. Barra minn hekk, hemm xi evidenza li turi li s-segregazzjoni tas-sessi fiċ-ċentri tista' tkun partikolarment problematika fir-rigward tal-persuni transġeneri.³⁵²

Bħala eżempju, waqt intervista li saret, *L-Assocjazzjoni tal-Omosesswali fil-Litwanja* (LGL) irrapportat dwar ċittadin Ukrain li applika għall-ażil fil-**Litwanja** minħabba li kien ġie ppersegwitati bħala raġel omosesswali. Fiċ-ċentru tal-ażil huwa ġie msawwat u mhedded mill-persuni l-ohrajn li kien qiegħdin ifittxu ażil. Huwa mar għand il-LGL għall-ġħajnejnu u sussegwentement telaq mil-Litwanja minħabba li kien qiegħed jibża' dwar is-sigurtà tiegħu.³⁵³

Prattika tajba: Fl-**Iżvezja**, il-preženza tar-Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande (RFSL) [Il-Federazzjoni għad-Drittijiet tal-Persuni Lezbjani, Omosesswali, Bisesswali u Transesswali] tinħass sew fiċ-ċentri tal-ażil, fejn tqassam pamflets f'diversi lingwi, li jiddeskrivu l-possibbiltajiet ta' konsulenza għall-persuni LGBT, il-proċedura tal-applikazzjoni għall-ażil, l-orjentazzjoni sesswali u l-identità sesswali fir-rigward tal-ażil u d-drittijiet tal-persuni LGBT. L-RFSL tipprovdi wkoll servizzi ta' konsulenza.³⁵⁴

Prattika tajba: Fl-**Iżvezja**, dawk li jkunu qiegħdin ifittxu ażil mhumiex sfurzati jgħixu fiċ-ċentri tal-ażil. Il-Migrationsvärket [Il-Bord tal-Immigrazzjoni fl-**Iżvezja**] jista' jipprovd akkomodazzjoni alternattiva. Minbarra dan, dawk li jkunu qiegħdin ifittxu ażil jithallew isibu l-akkomodazzjoni tagħhom, li madankollu jkunu jridu jħallsu huma stess minn pagament limitat ħafna ta' kull xahar.³⁵⁵

Konklużjonijiet

Fil-prinċipju, l-Istati Membri kollha jirrikonox Xu l-persekuzzjoni fuq il-baži tal-orjentazzjoni sesswali u l-identità sesswali bħala raġuni valida għall-ażil. Madankollu, f'hafna Stati Membri, il-proċeduri tal-applikazzjoni għall-ażil jibqghu oskuri fir-rigward tal-persuni LGBT.

Il-persuni LGBT jiffaċċejaw diffikultajiet partikolari fil-proċess tat-tfittxija tal-ażil, minħabba li wieħed jiġi jsibha bi tqila jippreżenta b'mod miftuh informazzjoni intima, sesswali jew li titqies bħala tabu lill-awtoritatijiet pubbliċi.

³⁵² M.T. Drud-Jensen, S.P. Knudsen (2007) Migrationsvæsenets skab - betingelser for ikke-heteroseksuelle i forbindelse med asyl og familiesammenføring i en nutidig dansk kontekst. L-Universitāt ta' Kopenhagen: Id-Dipartiment tas-Soċjoloġija.

³⁵³ Laqgħa prattika mal-Assocjazzjoni tal-Omosesswali fil-Litwanja, 13 ta' Marzu 2008

³⁵⁴ Ara <http://www.rfsl.se/?p=629> (24.10.2008)

³⁵⁵ Ara

<http://www.migrationsverket.se/index.jsp?news/getArticleList.do?name=faq&ldid=17&nolist=true> (24.10.2008)

Minbarra dan, il-persunal u t-tekniki li jintużaw fl-intervistar ta' spiss jonqsu milli jirrikonoxxu din id-diffikultà. L-gharfien tal-awtoritajiet, li jintuża biex jiġi ddeterminat l-istat ta' refuġjat, dwar il-kondizzjonijiet għall-persuni LGBT fil-pajjiżi tal-origini, spiss ikun superficjali.

Diversi persuni LGBT li jkunu qegħdin ifittxu ażil ġew irrifjutati jew minħabba li l-affermazzjoni tagħhom għal orjentazzjoni omosesswali tqieset bħala waħda li ma tistax tiġi fdata jew inkella minħabba li huma kienu mistennija li setgħu jgħixu fil-pajjiżi tal-origini tagħhom 'privatament' bħala omosesswali (jiġifieri jżommu l-orjentazzjoni u l-identità sesswali tagħhom moħbija).

Il-persuni LGBT li jkunu qegħdin ifittxu ażil fiċ-ċentri tad-detenzjoni jkollhom nuqqas ta' informazzjoni u jistgħu jesperjenzaw iż-żolament soċjali u abbuż minħabba l-orjentazzjoni sesswali jew l-identità sesswali tagħhom.

Id-Diskriminazzjoni Multipla

Li tkun tappartjeni għal minoranza fi ħdan minoranza oħra ġgib magħha sfidi partikolari f'soċjetà diversa, u meta l-individwi jkollhom aktar minn attribut wieħed ta' minoranza, dawn jistgħu jiġu esposti għal riskju oħla li jiġu soġġetti għad-diskriminazzjoni. Raġel omosesswali ta' ġilda sewda, pereżempju, jista' jesperjenza diskriminazzjoni kemm minħabba r'-razza' kif ukoll minħabba l-orientazzjoni sesswali tiegħu.

Din is-sezzjoni tiddeskrivi kwistjonijiet li jaffettaw lill-persuni LGBT b'diżabilitajiet, dawk li jkunu ġejjin minn sfond ta' minoranza etnika u jew l-anzjani. Il-bażijiet tad-diżabilità, l-età, l-origini etnika u r-razza ntgħażlu minħabba li kienu l-aktar fatturi identifikati b'mod komuni fir-riċerka eżistenti u fl-intervisti li saru mal-NGOs tal-LGBT u mal-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali.

Il-kuntestwalizzazzjoni tad-diskriminazzjoni multipla

Id-diskriminazzjoni multipla hija fenomenu relativament ġdid fid-dibattiti Ewropej dwar it-trattament ugħali u kontra d-diskriminazzjoni u għalhekk anki fil-qasam tal-LGBT. Kif innota rapport riċenti tal-Kummissjoni Ewropea,³⁵⁶ ‘teżisti injoranza mifruxa b'mod wiesa’ dwar kulturi, karakteristici personali u stili ta’ hajja differenti, kif ukoll nuqqas ta’ rikonoxximent ta’ identitajiet multipli.’ L-intervisti li saru mal-NGOs tal-LGBT fl-Istati Membri kollha wrew li l-gharfien u l-attività fil-qasam huma relativamente limitati. Madankollu, hemm għarfien dejjem akbar fost l-NGOs tal-LGBT li l-membri tagħhom jistgħu jesperenzaw diskriminazzjoni għal żewġ raġunijiet jew aktar. Madankollu, ir-rata ta’ azzjoni li qiegħda tittieħed fid-direzzjoni tal-ġlieda kontra din ix-xorta ta’ diskriminazzjoni hija wahda relativamente baxxa.

Intervisti li saru ma’ Korpi ta’ Ugwaljanza Nazzjonali fl-Istati Membri kollha juru li primarjament dawn qeqħdin jittrattaw il-każijiet b'approċċ ta’ ‘bażi waħda’.³⁵⁷ Dan huwa parżjalment spjegat min-nuqqasijiet li jeżistu fil-legiżlazzjoni nazzjonali, li tfixkel l-użu ta’ approċċ fuq diversi bażijiet, u minħabba li tattikament, l-approċċ ta’ ‘bażi waħda’ huwa meqjus bhala li jwassal għal litigazzjoni li tirnexxi. Barra minn hekk, jista’ jkun diffiċli li tiddetermina liema għamlu ta’ diskriminazzjoni sseħħ:

³⁵⁶ Il-Kummissjoni Ewropea (2007), ‘L-Indirizzar tad-Diskriminazzjoni Multipla. Prattiċi, Linji Politici u Ligħiġiet’, p 39

³⁵⁷ Laqghat prattiċi ma’ Korpi ta’ Ugwaljanza Nazzjonali fl-UE, Marzu-Mejju 2008

ż-żej fejn raġel kien qiegħed jiġi ffastidjat fuq il-post tax-xogħol tiegħu. Il-kolleġi tiegħu ġasbu li kien omosesswali minħabba li kien meqjus bħala li kien femminili ħafna. Kien diffiċċi tiddetermina min għandu jieħu l-każ fidejh ghaliex dan kien jikkonċerna kemm is-sess, kif ukoll l-orientazzjoni sesswali tal-persuna' (HomO, l-Ombudsman għad-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali, **I-żvezja**)³⁵⁸

Fuq il-baži tal-intervisti ma' diversi Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali, huwa possibbli li tiċċita dawn li ġejjin bhala eżempji li jagħtu prioritāt lid-diskriminazzjoni multipla matul il-ħidma tagħhom: *Il-Kummissjoni għat-Trattament Ugwali (l-Olanda)*, *L-Awtorità tal-Ugwaljanza (l-Irlanda)*, *Il-Kunsill Nazzjonali għall-Ġlieda Kontra d-Diskriminazzjoni (ir-Rumanija)* u *L-Istitut Daniż għad-Drittijiet tal-Bniedem*.³⁵⁹ Fil-leġiżlazzjoni Rumena titqies bhala ċirkostanza aggravanti jekk issir diskriminazzjoni ma' persuna fuq aktar minn baži waħda.³⁶⁰ **Fl-Irlanda**, hija disponibbli statistika dettaljata tal-każijiet li jinvolvu diskriminazzjoni fuq aktar minn baži waħda, inkluż l-intersezzjoni tal-orientazzjoni sesswali u bažiżiet oħrajn.³⁶¹

Teżisti dejta pjuttost limitata dwar l-esperjenzi tal-persuni LGBT ta' diskriminazzjoni multipla fl-UE. Skont *L-Awtorità Nazzjonali għad-Diżabilità* (2005) fl-**Irlanda**, ‘li tkun membru aċċettat ta’ subkultura hija vitali għall-proċess tal-valutazzjoni tal-identità u l-irwol soċjali ta’ persuna.’³⁶² L-esperjenza li ma tkunx membru aċċettat ta’ subkultura jew komunità ta’ minoranza tista’ tpoġġi lill-membri ta’ gruppi ta’ identità multipla f’pozizzjoni vulnerabbli u twassalhom biex jistabbilixxu l-komunitajiet tagħhom stess. Barra minn hekk, kif jissuġġerixxi rapport tal-Kummissjoni Ewropea,³⁶³ l-approċċ ta’ baži waħda jista’ jonqos milli jirrapreżenta r-realtà tad-diskriminazzjoni kif inhi esperenzata minn individwi b’identitajiet multipli.

Prattika tajba: F'intervista li saret, l-NGO tal-LGBT *Cultuur en Ontspannings-Centrum [COC l-Olanda]* enfasizzat li hija waqqfet gruppi specjalisti għal persuni LGBT b'diżabilità u tikkoopera ma’ organizzazzjonijiet

³⁵⁸ Il-Kummissjoni Ewropea (2007), ‘L-Indirizzar tad-Diskriminazzjoni Multipla. Prattiċi, Linji Politici u Liġiċċi’, p. 44

³⁵⁹ Laqgħa prattika mal-Kummissjoni għat-Trattament Indaq (L-Olanda, 31 ta’ Marzu 2008); L-Awtorità tal-Ugwaljanza (L-Irlanda, 3 ta’ April 2008); l-Istitut Daniż Ghad-Drittijiet tal-Bniedem (Id-Danmarka, 23 ta’ April 2008); il-Kunsill Nazzjonali għall-Ġlieda Kontra d-Diskriminazzjoni (Ir-Rumanija, 7 ta’ April 2008)

³⁶⁰ Laqgħa prattika mal-Kunsill Nazzjonali għall-Ġlieda kontra d-Diskriminazzjoni (Ir-Rumanija, 7 ta’ April 2008)

³⁶¹ Laqgħa prattika mal-Awtorità tal-Ugwaljanza (L-Irlanda, 3 ta’ April 2008)

³⁶² L-Awtorità Nazzjonali għall-Persuni b'Diżabilità (2005) Id-Diżabilità u l-Ortentazzjoni Sesswali: Dokument ta’ Diskussjoni. Dublin: NDA. P. 14

³⁶³ Il-Kummissjoni Ewropea (2007) L-Indirizzar tad-Diskriminazzjoni Multipla. Prattiċi, linji politici u ligijiet

għall-anzjani. Dawn fethu kafetterija f'Nijmegen għal persuni omosesswali u ležbjani b'dizabilità mentali.³⁶⁴ Proġett Olandiż ieħor li jikkonċerna lill-persuni LGBT anzjani nbeda minn diversi organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili b'finanzjament mill-gvern. Il-proġett jidentifika l-htiġijiet tal-persuni LGBT anzjani, b'mod partikolari fir-rigward tal-kura soċjali u medika.³⁶⁵

Bhalissa qegħdin isiru proġetti pilota għaż-żgħażaqgħ LGBT bi sfond etniku mhux Olandiż f'Amsterdam, Rotterdam, l-Aja u Tilburg, li jiffokaw fuq it-tkissir tal-iżolament u l-provvediment ta' konsulenza, appoġġ u xelter ta' kenn.³⁶⁶

Li tkun persuna LGBT u tagħmel parti minn minoranza etnika

L-istejtus ta' minoranza doppja tal-persuni LGBT jesprimi lilu nnifsu b'modi differenti u jiġgenera sfidi kumplessi. Il-process tal-kxif tal-identità personali jista' jkun partikolarmen diffiċċi għal persuna LGBT minn minoranza etnika fi hdan il-komunità tagħha kif gie kkonfermat waqt intervista minn rappreżentant ta' NGO fir-Rumanija, li qal li '*Persuna ssibha estremamente diffiċċi biex tikxef l-identità sesswali tagħha fil-komunità Roma.*'³⁶⁷

Problema oħra li titfaċċa mill-istejtus ta' minoranza doppja hija ż-żieda fir-riskju tar-reati ta' mibegħda mmotivati kemm mir-razziżmu u kif ukoll mill-orientazzjoni sesswali tal-vittma.

di mil-liema parti ta' Berlin inżur, f'parti minnhom naqlagħha għaliex jiena barrani u fl-oħra għaliex jiena 'regina' [kelma dispreggjattiva għal persuna transgenera effemminata jew persuna maskili omosesswali]. (Persuna transesswali, il-Ġermanja)³⁶⁸

Fi studju kwalitattiv mid-Danimarka, il-persuni LGB li wieġbu għamlu enfasi fuq l-isfida tar-rikonċiljazzjoni ta' sfond ta' minoranza etnika jew reliġjuża bi stejtus ta' LGBT.³⁶⁹ Fl-2005, *L-Organizzazzjoni Nazzjonali għall-Persuni*

³⁶⁴ Laqgħa prattika mas-COC (L-Olanda, 31 ta' Marzu 2008)

³⁶⁵ Laqgħa prattika mas-COC (L-Olanda, 31 ta' Marzu 2008)

³⁶⁶ Laqgħa prattika mas-COC (L-Olanda, 31 ta' Marzu 2008)

³⁶⁷ Laqgħa prattika ma' Accept (Ir-Rumanija, 7 ta' April 2008)

³⁶⁸ GURNAL TA' BERLIN, 'Gay Muslims Pack a Dance Floor of Their Own'. Ippubblikat: 1-1 ta' Jannar 2008, disponibbli fuq <http://www.nytimes.com/2008/01/01/world/europe/01berlin.html?n=Top/Reference/Times%20Topics/Subjects/R/Religion%20and%20Belief> (31.07.2008)

³⁶⁹ C. Osander (2005) København - en interviewundersøgelse med homoseksuelle med minoritetsetnisk baggrund. København: Organizzazzjoni Nazzjonali għall-Persuni Omosesswali u Ležbjani

Omosesswali u Ležbani fid-Danimarka waqqfet *Salon Oriental*, grupp ghall-persuni LGBT bi sfond ta' minoranza etnika sp̄ecifikament biex jindirizza din l-isfida. NGO oħra, *Sabaah*, identifikat l-identità, "it-turija tal-orientazzjoni sesswali", ir-religjon, l-iżolament, il-kunflitti familjari, ir-reazzjonijiet mal-genituri, ir-relazzjonijiet u x-xena tal-omosesswali' bhala oqsma ta' thassib ghall-persuni LGBT bi sfondi ta' minoranza etnika.³⁷⁰ Minbarra dan, ġie ppubblifikat ktieb b'intervisti ma' persuni omosesswali u ležbani bi sfondi ta' minoranza etnika.³⁷¹

Xi persuni LGBT bi sfondi ta' minoranza etnika jesperjenzaw razziżmu u sesswalizzazzjoni fil-komunità usa' tal-LGBT fuq il-baži tal-etniċità p̄ċepita tagħhom, kif ukoll l-omofobija f'komunitajiet ta' minoranza etnika.

Skont il-Proġett *Safra tar-Renju Unit*³⁷² - immexxi minn u għal nisa LBT Musulmani - hafna minn dawn in-nisa jkunu soċjalment izolati għaliex ġħalkemm huma jidtentifikaw ruħhom bhala ležbani, bisesswali jew transesswali, huma ma jipparteċipawx fix-xena tal-omosesswali għall-massa, minħabba li din hija fil-biċċa l-kbira tagħha ddominata minn nies ta' ġilda bajda u l-aktivitajiet soċjali tagħha ta' spiss ikunu relatati mal-alkohol. Barra minn hekk, ir-razziżmu, l-Iżlamofobija u l-insensittivit kulturali fi ħdan ix-xena tal-omosesswali nnifisha jistgħu jkunu fatturi ta' aljenazzjoni. Sussegwentement, hafna nisa LBT Musulmani jħossu li huma la jappartjenu għall-komunitajiet tal-LGBT u lanqas għal dawk Musulmani.

Prattici tajbin: NGOs fuq baži multipli: *Sabaah* hija organizzazzjoni tas-socjetà civili li tiffoka fuq persuni LGBT ta' minoranza etnika fid-Danimarka. Hija twaqqfet biex toħloq netwerk soċjali li tagħti setgħat lill-persuni LGBT ta' minoranza etnika biex jindirizzaw il-problemi li jiffaċċejaw meta jiġi biex jikkombinaw l-identità sesswali tagħhom mal-isfond ta' minoranza etnika.

Prattika tajba: Dokumentarju dwar persuni LGBT minn komunitajiet ta' minoranza etnika: 'Ohti Zahra' huwa dokumentarju magħmul minn Saddie Choua fil-Belġju. Huwa juri l-istorja ta' Zahra, persuna ležbjana li kibret f'familja Musulmana. Id-dokumentarju jigi mmonitorjat fl-iskejjel ta' edukazzjoni għolja u segwit minn diskussionijiet strutturati fuq il-baži ta' metodologija žviluppata mill-organizzazzjoni umbrella Fjandriżha tal-LGBT bl-isem ta' 'Holebfederatie'. L-inizjattiva hija appoġġjata mill-gvern Fjandriż.³⁷³

³⁷⁰ Aktar informazzjoni hija disponibbli fuq http://sabaah.dk/web/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=47 (20.08.2008)

³⁷¹ M. Fenger-Grøndahl, M.N. Larsen (2007) Den forbandede kærlighed, Copenhagen: CDR-Forlag

³⁷² Aktar informazzjoni hija disponibbli fuq <http://www.safaproject.org> (01.08.2008)

³⁷³ Il-Belġju, rapport tal-pajjiż

Li tkun persuna LGBT b'dizabilità

Li tkun omosesswali u jkollok dizabilità hija intersezzjoni oħra li tirrikjedi attenzjoni partikolari. In-nuqqas ta' aċċessibilità jista' jkun ostakolu serju għall-hajji u l-htigjiet tal-persuni LGBT, li spiss jaffettwa l-abbiltà tagħhom li jagħmlu l-ħbieb jew jiġi qiegħi minnha ma' persuni li eventwalment jistgħu jsiru sħab tagħhom. Skont studju Ĝermaniż, is-sesswalità tal-persuni b'dizabilità mhux biss hafna drabi tiġi injorata (jew jiġi assumit li dawn lanqas biss għandhom sesswalità), iżda l-kwistjonijiet ta' mobilità u d-diskriminazzjoni fi ħdan il-komunità tal-LGBT innifisha jkomplu jagħmluha diffiċċi li jsir kuntatt mal-imsieħba potenzjali.³⁷⁴

jkun diffiċċi ħafna li tkun omosesswali u jkollok dizabilità, speċjalment fejn tidħol l-aċċessibilità. Ĝeneralment ikun estremament diffiċċi li ddur fil-belt u ssir problema reali biex tiltaqqa' man-nies minħabba li mhemmx post wieħed li huwa aċċessibbli u ddedikat għall-persuni omosesswali, jew inkella sempliċiment li jkollu ambjent li jilqa' lill-persuni omosesswali. Ovvjament huwa pjuttost diffiċċi li ssir parti minn komunità li ma jistax ikollok aċċess għaliha.' (Maya, tfajla ta' 22 sena mid-Danimarka)³⁷⁵

F'żewġ studji Irlandiżi³⁷⁶ li saru rigward il-persuni b'dizabilità u persuni LGB żgħażaq, dawk li wieġbu rreferew għal esperjenzi ta' omofobija f'organizzazzjonijiet u komunitajiet ta' nies b'dizabilità, kif ukoll għal attitudnijiet u mgibiet ippreġudikati lejn persuni b'dizabilità fil-komunità tal-LGB.³⁷⁷ Ir-rapport tal-pajjiż Brittaniku jinnota nuqqas ġenerali ta' rikonoxximent tal-interessi, il-htigjiet u l-kwistjonijiet relatati mas-sesswalità fir-rigward tal-persuni b'dizabilità fir-Renju Unit, b'mod partikolari fost

³⁷⁴ T. Rattay (2007). Volle Fahrt voraus – Lesben und Schwule mit Behinderung. Berlin: QuerVerlag

³⁷⁵ Il-Kummissjoni Ewropea (2007) L-Indirizzar tad-Diskriminazzjoni Multipla. Prattiċi, linji politici u ligħiġiet, p. 40

³⁷⁶ K. Zappone (ed) (2003) 'Re-thinking Identity The Challenge of diversity' Ikkummissjonat mill-Forum Kongunt ghall-Ugwaljanza u d-Drittijiet tal-Bniedem. Dwar l-intersezzjoni tad-dizabilità u l-orientazzjoni sesswali ara wkoll Zappone: Brothers, Michael (2003) It's not just about Ramps and Braille: Disability and Sexual Orientation pp. 49-69. Dwar l-intersezzjoni tal-età u l-orientazzjoni sesswali ara Loudes, Christine (2003) 'Learning to grow up. Young Lesbians, Gay and Bisexual People in Northern Ireland'

³⁷⁷ K. Zappone (ed) (2003) 'Re-thinking Identity The Challenge of diversity' Ikkummissjonat mill-Forum Kongunt ghall-Ugwaljanza u d-Drittijiet tal-Bniedem p.147 u l-Awtorità Nazzjonali għad-Dizabilità (2005) Id-Dizabilità u l-Orientazzjoni Sessuali: Dokument ta' Diskussjoni. Dublin: NDA

persuni b'indebolimenti aktar severi. Il-persuni LGBT b'dizabilità huma partikolarment fi probabbiltà akbar li jiġu emarginati.³⁷⁸

Li tkun persuna LGBT u anzjana

Il-kombinazzjoni tal-età u l-orjentazzjoni sessuali tista' żżid il-vulnerabbiltà tal-persuni LGBT:

niċħadx [li jien omosesswali] jekk xi ħadd jistaqsini direttament, u Panbladet [magazin għall-omosesswali] qiegħed dejjem jigdeb dwar ir-realtajet li jeżistu. Iżda altrimenti mhuwiex post fejn tista' titkellem b'mod miftuħ dwar is-sesswalitā tiegħek. Ix-xnigħat malajr jinfirxu. Ovvjament, inkunu f'ambjent aktar sikur u li jilqana' aktar li kieku kellna ngħixu flimkien ma' persuni omosesswali oħrajin.³⁷⁹ (Raġel ta' 73 sena mid-Danimarka)

Skont 1-NGO tal-LGBT *GLEN*, fl-Irlanda, ir-relazzjonijiet bejn koppji tal-istess sess spiss ma jiġux rikonoxxuti fid-djar tal-anzjani, u l-persuni LGBT ananjani ġafna drabi jibqgħu siekta u ghalihom weħidhom minħabba l-biża' tad-diskriminazzjoni u l-iżolament soċċiali.³⁸⁰ Biex nieħdu eżempju, persuna residenti li tkun imnikkta għall-mewt tas-sieħeb/sieħba tagħha, jista' ma jkollha ebda netwerk istituzzjonal jew ta' appoġġ biex isserraħ fuqu.³⁸¹ Studju Ĝermaniż³⁸² wera li l-persuni LGBT fid-djar tal-kura jiġu kkonfrontati bi sterjotipi negattivi espressi mill-persunal u minn residenti oħrajin.

Prattika tajba: Fl-2008 twettaq progett ta' riċerka marbut mal-iżviluppar ta' strategija għat-titjib tad-diversità fil-qasam tal-kura tas-sahha tal-anzjani mid-Dipartiment tal-Ġerontoloġija tal-Università ta' Kopenhagen li jiffoka fuq il-persuni omosesswali u bisesswali ananjani.³⁸³

Konklużjonijiet

³⁷⁸ Ara, pereżempju, Neal, C. and Davies, D. (2000) (eds) Issues in Therapy with lesbian, gay, bisexual and transgender clients. Pink Therapy series 3

³⁷⁹ Ikkwotata f'L.E. Frank "Leif i Lyngby", in Panbladet, Novembru 2004, p. 10

³⁸⁰ Laqgħa prattika ma' GLEN (L-Irlanda, 3 ta' April 2008)

³⁸¹ Laqgħa prattika ma' GLEN (L-Irlanda, 3 ta' April 2008)

³⁸² Ministerium für Gesundheit, Soziales, Frauen und Familie des Landes Nordrhein-Westfalen [MGSFF] (2003) Grundlagenforschung zu Ursachen und Auswirkungen. Einsamkeit und soziale Isolation schwuler Männer. Düsseldorf: Awtur

³⁸³ Id-Danimarka, rapport tal-pajjiż

Persuni b'identitajiet multipli jistgħu jsotru minn iżolament soċjali, li jista' jiġġenera sfidi addizzjonali, iżda li eventwalment jista' jagħti wkoll lok għall-holqien ta' komunitajiet u NGOs ibbażati fuq diversi bażijiet.

Id-diskriminazzjoni u l-eskluzjoni jiġu esperjenzati b'modi differenti mill-persuni LGBT b'dizabilità, anzjani u li jkunu jappartjenu għal minoranza etnika/reliġjuża. Il-minoranzi etniċi jirriskjaw li jsotru diskriminazzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali jew l-identità sesswali fi ħdan il-komunità etnika tagħhom u diskriminazzjoni fuq il-baži tal-isfond etniku jew razzjali fil-komunità tal-LGBT. Il-persuni LGBT b'dizabilità jesperjenzaw 'asesswalizzazzjoni' minn, fost l-oħrajn, dawk li jieħdu hsieb il-kura u membri tal-komunità LGBT stess. Barra minn hekk, il-bini, il-ħwienet tax-xorb u l-postijiet fejn jiltaqgħu l-persuni LGBT li mhumiex aċċessibbli jagħmluha diffiċċi għall-persuni LGBT b'dizabilità biex jipparteċipaw fil-hajja tal-komunità LGBT.

Xi persuni LGBT fil-facilitajiet tal-kura jispiċċaw jiffaċċejaw iżolament soċjali u sterjotipar mill-persunal u minn residenti oħrajn.

IT-TIENI PARTI: II-persuni transgħeneri: kwistjonijiet spċifici

Din is-sezzjoni tinkludi ħarsa ġenerali lejn is-sitwazzjoni tal-persuni transgħeneri fl-UE fir-rigward tat-transfobija u d-diskriminazzjoni.

X'Inhi transfobija?

Transfobija, kelma li ma tintużax ta' spiss, ta' spiss tkun relatata ma' diskussionijiet usa' dwar l-omofobia.³⁸⁴ Bhalissa, transfobija tista' tīgi deskritta bħala biża' irazzjonali min-nuqqas ta' konformità tas-sess jew trasgressjoni tas-sess, bħal biża' minn, jew stmerrija għal, nisa b'tendenzi maskili, irġiel b'tendenzi femminili, persuni li jilbsu ħwejjieg tas-sess oppost, transgħeneristi, transesswali u oħrajin li ma jsibux posthom fl-isterjotipi sesswali eżistenti dwar is-sess li twieldi bih. L-użu tal-kelma 'fobija' f'dan il-kuntest mhijiex maħsuba biex timplika li l-persuna transfobika u/jew il-vittma tat-transfobija qieghda ssorfri minn disturb.³⁸⁵

It-transfobija tista' tiehu forom differenti: *transfobija personali*, li tirreferi għal persuna jew grupp definit ta' persuni-bit-transfobija. Din tista' tīgi esperenzata fil-forma ta' vjolenza u/jew diskriminazzjoni espliċita ('ma tieħux l-impieg ġħaliex inti transesswali'), esklużjoni espliċita ('persuni transesswali mhumiex permessi'). *It-transfobija istituzzjonalizzata* hija forma aktar indiretta ta' esklużjoni ('ahna mghandna xejn kontra l-persuni transgħeneri, iżda l-bniet kollha jridu jilbsu lbiesi/ma tistax tbiddel iċ-ċertifikat tat-tweliid tiegħek/ahna sejrin insejħulek Sur (Mr.) ġħaliex il-karta tal-identità tiegħek tgħid li inti raġel'). Fl-ahħarnett, hemm *it-transfobija internalizzata*, li hija t-twemmin tal-konxju jew tas-subkonxju tal-persuni transgħeneri li huma f'xi sens inferjuri għal haddieħor.³⁸⁶

Protezzjoni legali³⁸⁷

³⁸⁴ Nhar is-16 ta' Jannar 2006, il-Parlament Ewropew adotta riżoluzzjoni dwar l-omofobia fl-Ewropa, fejn id-diskriminazzjoni bbażata fuq l-identità tas-sessi kienet inkluża fit-terminu 'omofobia'. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do;jsessionid=4DB2429ABF36AA0D33AF2F8C09062763.node2?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2006-0018> (12.12.2008)

³⁸⁵ Hill, D and Willoughby, B. (2005) The Development and Validation of the Genderism and Transphobia Scale, in Sex Roles, Vol. 53, Nru. 7-8, Ottubru 2005, L-Olanda: Springer

³⁸⁶ Justus Eisfeld, (2008), The situation concerning transphobia and Discriminationon grounds of gender identity and/or gender expression in the EU Member States', DIHR

³⁸⁷ Din is-sezzjoni hija bbażata fuq ir-rapport 'L-Omofobia u d-diskriminazzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali fl-Istati Membri tal-UE, l-Ewwel Parti - Analizi Legali, FRA, 2008, pp. 123-137, 153-154

Fir-rapport ippubblikat mill-FRA bl-isem ta' "L-Omofobia u d-Diskriminazzjoni fuq il-Bazi tal-Orjentazzjoni Sesswali fl-Istati Membri tal-UE: L-Ewwel Parti – Analizi Legali" wiehed jista' jsib analizi dettaljata tal-protezzjoni legali mogħtija lill-persuni transgħeneri fil-ligi nazzjonali u tal-UE. Hawnhekk tingħata ħarsa generali fil-qosor sabiex jiġi pprovdut sfond ghall-bqja tal-kwistjonijiet li jiġu diskussi f'din is-sezzjoni. Fost l-Istati Membri tal-UE wieħed jista' jsib tliet mezzi ta' protezzjoni principali kontra d-diskriminazzjoni bbażata fuq it-transgħerizmu:

L-ewwelnett, id-diskriminazzjoni bbażata fuq it-transgħerizmu tista' tigħi interpretata bhala li taqa' fi ħdan id-diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess fi ħdan strumenti li jipprobixxu d-diskriminazzjoni bejn l-irġiel u n-nisa. Hemm tlettax-il Stat Membru tal-UE li jaqgħu taħt din il-kategorija (**il-Belġju, id-Danimarka, Franzja, l-Irlanda, l-Italja, il-Latvja,³⁸⁸ l-Olanda,³⁸⁹ l-Awstrija,³⁹⁰ il-Polonja, is-Slovakja,³⁹¹ il-Finlandja, l-Izvezja u r-Renju Unit³⁹²).**

It-tieni, tista' tigħi interpretata bhala li taqa' fi ħdan id-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali. Hemm żewġ Stati Membri li jaqgħu taħt din il-kategorija (**il-Germanja,³⁹³ Spanja**).

It-tielet, tista' tigħi interpretata bhala li taqa' fi ħdan projbizzjoni generali fuq id-diskriminazzjoni, mingħajr ebda artikolazzjoni espliċita tas-sess jew tal-orientazzjoni sesswali bhala l-bażijiet ipprobbiti. Dan jirizulta f'sitwazzjoni ta' incertezza legali fir-rigward tal-protezzjoni preciżha tal-persuni transgħeneri mid-diskriminazzjoni. Hemm ħdax-il Stat Membru li jaqgħu taħt din il-kategorija

³⁸⁸ Il-Latvja/Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments/A42229505 SKA – 5/2008 (14.01.2008).

³⁸⁹ Il-Qorti tal-Appelli ta' Leeuwarden, 13.01.1995, NJ 1995 nru. 243 u, pereżempju, l-Opinjonijiet tal-ETC 1998-12 u 2000-73

³⁹⁰ L-Awstrija / Erläuterungen [Noti ta' Spiegazzjoni] / RV 415dB XXIII. GP, disponibbli fuq: http://www.parlament.gv.at/PG/DE/XXIII/I/I_00415/fname_096505.pdf (08.01.2008) (spiegazzjoni jiet mizjudha mal-kont tal-gvern ghall-implimentazzjoni tad-Direttiva tal-Kunsill 2004/113/KE li tipprobixxi d-diskriminazzjoni bejn l-irġiel u n-nisa fl-aċċess għal u l-provvista ta' merkanzija u servizzi).

³⁹¹ Art. 6 (3)a. Slovakia/ Antidiskriminačný Zákon 365/2004 (20.05.2004)

³⁹² Fil-Gran Brittanja, id-dispożizzjoni jiet rilevanti huma inkluži fl-Att tal-1975 dwar id-Diskriminazzjoni Sesswali (SDA), kif emendat mir-Regolamenti tal-1999 dwar id-Diskriminazzjoni Sesswali (Assenazzjoni mill-ġdid tas-Sessi). Fl-Irlanda ta' Fuq, il-protezzjoni hija konferita mill-Ordni tal-1976 dwar id-Diskriminazzjoni Sesswali (NI) (SDO), kif emendata mir-Regolamenti (NI) tal-1999 dwar id-Diskriminazzjoni Sesswali. Fir-Renju Unit ukoll, fejn persuna tista' tikseb *Certifikat ta' Rikonoxximent tas-Sess* skont l-Att tal-2004 dwar ir-Rikonoxximent tas-Sess (GRA) ma jkunx legali li tiddiskrimina fuq bażijiet oħra jn li japplikaw legalment għal persuna ohra tas-sess miksub minnu jew minnha. (Hemm biss eċċeżżjoni wahda: huwa possibbli għal reliġjon organizzat li jiddiskrimina fejn ikun hemm raġunijiet reliġjużi ġenwini li jirrifjuta li jimpjega persuna transsesswali, anki jekk il-persuna jkollha *Certifikat ta' Rikonoxximent tas-Sess*).

³⁹³ Ara l-Memorandum ta' Spiegazzjoni għal-Liġi Ġenerali dwar it-Trattament Ugwali: Bundestag, pubblikazzjoni nru. 16/1780, p. 31

(il-Bulgarija, ir-Repubblika Čeka, l-Estonja, il-Grečja, Čipru, il-Litwanja, il-Lussemburgu, Malta, il-Portugall, ir-Rumanija, u s-Slovenja).

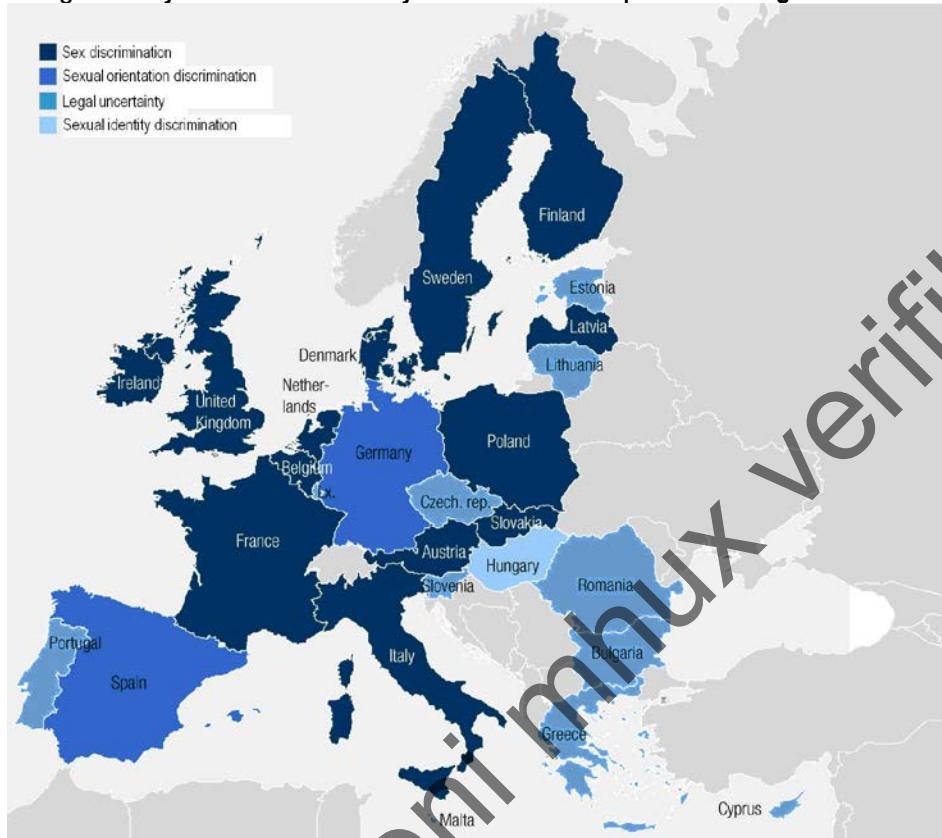
Fl-ahħarnett, l-Ungerija tindirizza d-diskriminazzjoni bbażata fuq it-transgeneriżmu fuq il-baži tal-identità sesswali skont l-Att dwar it-Trattament Ugwali.³⁹⁴

Traduzzjoni mhux verifikata

---

³⁹⁴ Persuna transgenera tista' tigi protetta mid-diskriminazzjoni bhala tali, meta din tigi ttrattata b'mod differenti minn persuni oħrajn tal-istess sess bhas-sess miksub. Fl-Ungerija, l-Att dwar it-Trattament Ugwali (L-Ungerija/2003 évi CXXV Törvény/28.12.2003) jinkludi l-identità sesswali bhala wahda mir-raġunijiet tad-diskriminazzjoni (Artikolu 8-n), l-Ungerija/2003 évi CXXV Törvény/28.12.2003)

Kategorizzazzjoni tad-diskriminazzjoni fil-konfront tal-persuni transġeneri

Attitudnijiet lejn il-persuni transġeneri

	Insert translation		Insert translation
Country Results	Riżultati tal-Pajjiż	Lithuania	Il-Litwanja
The Netherlands	L-Olanda	Italy	L-Italja
Sweden	L-İzvejza	Finland	Il-Finlandja
Denmark	Id-Danimarka	Portugal	Il-Portugall
Austria	L-Awstrija	Slovenia	Is-Slovenja
Belgium	Il-Belġju	Estonia	L-Estonja
Spain	Spanja	Hungaria	L-Ungerija
Germany	Il-Ğermanja	Slovakia	Is-Slovakja
Luxembourg	Il-Lussemburgu	Bulgaria	Il-Bulgarija
France	Franza	Greece	Il-Greċċa
United Kingdom	Ir-Renju Unit	Cyprus	Ċipru
European Union (27)	L-Unjoni Ewropea (27)	Latvia	Il-Latvja
Ireland	L-Irlanda	Romania	Ir-Rumanija
Czech Republic	Ir-Repubblika Čeka	Malta	Malta
Sex diskriminazzjoni	Diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess		
Sexual orientation diskriminazzjoni	Diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali		
Legal uncertainly	Inċertezza legali		
Sexual identity diskriminazzjoni	Diskriminazzjoni bbażata fuq l-identità sesswali		

Hemm nuqqas ta' dejta xjentifika mifruxa madwar l-Ewropa dwar l-attitudnijiet tas-soċjetà lejn il-persuni transġeneri. Madankollu, hija disponibbli xi riċerka mifruxa madwar l-Ewropa li tiffoka fuq l-esperjenza tal-persuni transġeneri li kienu soġġetti għal attitudnijiet transfobiċi relatati mas-setturi tal-kura tas-sahha (ara s-sezzjoni dwar il-kura tas-sahha). Ricerki simili għal setturi oħra jn huma disponibbli f'xi Stati Membri, li ġew iċċitatit wkoll fis-sezzjonijiet rispettivi tagħhom.³⁹⁵

Xi riċerka eżistenti dwar l-attitudnijiet negattivi lejn il-persuni transġeneri, pereżempju studju wieħed³⁹⁶ li jinvolvi 151 student tal-psikologija u l-inginerija fil-Gran Brittanja u studju ieħor li jinvolvi 407 studenti gradwati u dawk li għadhom qeqħdin jistudjaw fl-università, turi li t-transfobija tidher li hija marbuta mill-qrib ma', fost affarrijiet oħra jn huma, attitudnijiet reliġuži, awtoritarji u eterosessisti, twemmin fil-baži bijologika tal-identità sesswali u fit-it kuntatt precedenti ma' minoranzi sesswali.

Hafna mir-riċerka dwar il-persuni transġeneri kienet limitata għall-aspetti medici tal-identità sesswali u t-tranzizzjoni sesswali. Madankollu, twettqet riċerka spċificament fuq it-transfobija f'diversi pajjiżi Ewropej, bl-aktar partikolari jkun l-istudju 'Engendered Penalties'³⁹⁷ li sar fost 872 persuna li identifikaw ruħhom bhala transġeneri b'rīzultati simili hafna. Is-sejbiet wiesgħa ta' din ir-riċerka wrew li s-sitwazzjoni għall-persuni transġeneri hija hażina f'dawn il-pajjiżi kollha. Fl-2007 sar studju mifrux madwar l-Ewropa³⁹⁸ li pproduċa ammont sostanzjali ta' dejta dwar 2,700 persuna transġenera fl-Ewropa, iżda sa issa, iffinanzjar suffiċċenti kien disponibbli biss għal analizi limitata ta' din id-dejta dwar is-sitwazzjoni legali u s-sitwazzjoni fil-qasam tal-kura tas-sahha. Revizjoni ta' riċerka tagħmel enfasi fuq tendenza lejn ir-rieda li titwettaq riċerka ta' kwalita għolja u ffinanzjata tajjeb fl-Istati Membri b'moviment transsesswali qawwi, bħar-Renju Unit u l-Finlandja. Għal partijiet kbar tal-Ewropa, spċċjalment fil-partijiet tan-Nofsinhar u l-Lvant tal-UE, ma teżisti ebda riċerka xjentifika ppubblikata dwar it-transfobija.

Fuq il-livell tal-Istati Membri, l-aktar riċerka komprensiva dwar l-attitudnijiet fis-soċjetà gejja mill-Iskozja, fejn ġew inkluži mistoqsijiet dwar it-transsesswali fi stħarrig xjentifiku fuq skala kbira li kien ibbażat fuq kampjun ta' 1,594 persuna adulta.³⁹⁹ Dan l-istħarrig ikkonkluda li: 'l-attitudnijiet diskriminatorji

³⁹⁵ Justus Eisfeld, (2008) The situation concerning transphobia and discrimination on grounds of gender identity and/or gender expression in the EU Member States', DIHR, p. 12

³⁹⁶ Tee, N, Hegarty, P (2006) *Predicting Opposition to the Civil Rights of Trans Persons in the United Kingdom* fil-Ġurnal tal-Komunità u l-Psikologija Soċjali Applikata, 16: 70-80, Wiley InterScience

³⁹⁷ Whittle, S, Turner, L, Al-Alami M (2007) *Engendered Penalties: Transgender and Transsexual People's Experiences of Inequality and Diskriminazzjoni*, Wetherby: The Equalities Review

³⁹⁸ Whittle, S, Turner, L, Combs, R, Rhodes, S (2008) *Transgender EuroStudy: Legal Survey and Focus on the Transgender Experience of Health Care*, Brussell: ILGA-Europe

³⁹⁹ Bromley, C, Curtice, J, Given, L (2007) Attitudes to discrimination in Scotland: 2006, Scottish Social Attitudes Survey, Edinburgh: Riċerka Soċjali tal-Gvern Skoċċiż

huma aktar mifruxa fir-rigward ta' xi gruppi minn oħrajn. Dawn huma partikolarmen komuni fir-rigward taż-Żingari/Vjaġġaturi u fost dawk il-persuni li għamlu operazzjoni biex ibiddlu s-sess tagħhom (deskriżżjoni ddisinjata biex tirreferi għal persuna transgenera).⁴⁰⁰ Dan huwa muri b'mod specjal mill-fatt li 50 fil-mija ta' dawk il-persuni li gew mistħarrga qalu li 'huma ma jkunux kuntenti jekk xi ħadd li jiġi minnhom jiforma relazzjoni fit-tul ma' persuna transsesswali'. Analizi ulterjuri turi li l-attitudnijiet negattivi lejn il-persuni transgeneri huma komuni ghall-popolazzjoni kollha u huma f'rata ogħla għal dawk l-irġiel reliġjuzi mingħajr edukazzjoni li għandhom 'il fuq minn 65 sena. Madankollu, 44 fil-mija ta' dawk li wieġbu fl-istħarrig illi qablu li l-Iskozja għandha teħles minn kull xorta ta' preġudizzju ma kinux kuntenti li kieku kellhom transsesswali jiġi minnhom.⁴⁰¹

Fl-istudju Brittaniku, imsemmi aktar kmieni, li kien jinvolti 151 student u studenta tal-psikoloġija u l-ingġerija fil-Gran Brittanja, u li ntuża biex jistabbilixxi tbassir ta' oppożizzjoni għad-drittijiet tal-persuni transgeneri, kien evidenti livell għoli ta' transfobija fis-suġġetti kollha tal-istudju.⁴⁰²

Bħala parti mill-istħarrig elettroniku li sar fost NGOs tal-LGBT, Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali u awtoritajiet pubbliċi, dawn il-partijiet interessati kienu mitluba jghidu x'jidhrilhom dwar l-aċċettazzjoni tal-persuni transgeneri f'pajjiżhom. L-istħarrig juri li 73 fil-mija ta' dawk li wieġbu jemmnu li ma hemm 'ebda' aċċettazzjoni jew hemm biss aċċettazzjoni 'limitata' tal-persuni transgeneri.

Prattika tajba: Fl-Italja, is-servizz tal-LGBT tal-municipju ta' Turin, l-assocjazzjoni lokali tal-LGBT "Groupa Luna" u tliet skejjel tal-arti tellgħu flimkien kompetizzjoni, bejn kull waħda mit-tliet skejjel, għal sett ta' powsters li juru messaggi kontra d-diskriminazzjoni bbażata fuq l-omosesswalità u t-transesswalità. Il-powsters tqoġġew ghall-wiri fit-toroq tal-belt u fuq il-meżzi tat-trasport pubbliku lokali. Il-powster rebbieħ, li kien juri merħla nagħaq suwed u bojod b'nagħha waħda ta' lewn roža f'nofshom, li tirrappreżenta l- "minoranza fi ħdan il-minoranzi" (jiġifieri, it-transesswaliżmu) tqassam lil hafna nies u f'hafna postijiet. Inizjattivi simili nbdew fi bliest u rħula oħrajin fl-Italja.⁴⁰³ Il-powster rebbieħ u l-ohrajin kollha li pparteċipaw jistgħu jinstabu fuq: www.comune.torino.it/politichedigenere/man/index.htm

Prattika tajba: Fir-Renju Unit, l-Eżekuttiv Skoċċiż sejjer jiprovd €75.000 fis-sena għal erba' snin (2007-2011) biex jiffinanzja progett nazzjonali fuq bażi

⁴⁰⁰ Bromley, C, Curtice, J, Given, L (2007) Attitudes to discrimination in Scotland: 2006, Scottish Social Attitudes Survey, Edinburgh: Riċerka Soċċjali tal-Gvern Skoċċiż, p. ix

⁴⁰¹ Bromley, C, Curtice, J, Given, L (2007) Attitudes to discrimination in Scotland: 2006, Scottish Social Attitudes Survey, Edinburgh: Riċerka Soċċjali tal-Gvern Skoċċiż

⁴⁰² Skambju ta' e-mails ma' P. Hegarty, 12 ta' Ĝunju, 2008

⁴⁰³ L-Italja, rapport tal-pajjiż

full-time tal-Alleanza Skoċċiża tal-Persuni Transġeneri bil-ghan li tīgi pprovduta assistenza fl-iżvilupp tal-politika u gwida ta' prattika tajba lisservizzi pubblici, dawk li jhaddmu u korpi governattivi Skoċċiži, u sabiex tīgi żviluppata kapacità ta' attivisti fi ħdan il-komunità tal-persuni transġeneri; u tielet, sabiex tīgi promossa l-inklużjoni tal-persuni transġeneri fis-socjetà Skoċċiża.⁴⁰⁴

It-trattament tal-persuni transġeneri mill-familji tagħhom

Virtwalment, il-persuni transġeneri kollha jqisaha bhala problema kbira li jikxfu l-identità sesswali tagħhom mal-familji tagħhom. Waqt li fil-biċċa l-kbira, id-dejta dwar il-kobor tal-problema mhijiex disponibbli, l-istudju 'Engendered Penalties' sab li 45 fil-mija ta' dawk li wieġbu kienu esperjenzaw falliment fir-relazzjoni tagħhom mal-familji tagħhom, 37 fil-mija rrapportaw li kienu jhossuhom eskluzi mill-avvenimenti familjari u 36 fil-mija għandhom membri familjari li ma jkellmuhom minhabba l-identitajiet transesswali tagħhom.⁴⁰⁵

Fl-istħarriġ **Skoċċiż** dwar l-esperjenzi tal-persuni transġeneri, 46 fil-mija ta' dawk li wieġbu rrapportaw abbuż transfobiku f'relazzjonijiet domestiċi – l-aktar fil-forma ta' abbuż verbali. Madankollu, l-imġiba ta' theddida (17 fil-mija), l-abbuż fiziku (11 fil-mija) u l-abbuż sesswali (4 fil-mija) kienu komuni wkoll.⁴⁰⁶ Fi stħarriġ **Żvediż**, 32 fil-mija tal-persuni transġeneri li wieġbu qalu li kellhom nuqqas ta' appoġġ emozzjonal f'hajjithom, meta mqabbla mad-19 fil-mija tal-persuni omosesswali u madwar 10 fil-mija tal-persuni eterosesswali li wieġbu. Kienu ħmistax fil-mija li hassew in-nuqqas ta' appoġġ prattiku, kontra l-4 fil-mija tal-popolazzjoni eterosesswali u 9 fil-mija tal-popolazzjoni omosesswali. Finalment, 37 fil-mija tal-persuni transġeneri li wieġbu rrapportaw li kellhom nuqqas ta' kunfidenza f'hafna min-nies l-oħrajn.⁴⁰⁷ Fl-**Ungerija**, 'it-tidhi minn membri tal-familja kien l-aktar reazzjoni msemija ta' spiss ... Wara bosta snin ta' taħbi, xi whud irnexxielhom jesperjenzaw sinjalji praktici ta' aċċettazzjoni'.⁴⁰⁸ Fl-**Iżveja**, huma ftit dawk il-persuni transġeneri li jitkellmu fil-berah dwar l-identità sesswali tagħhom fil-familji ta'

⁴⁰⁴ L-Alleanza Skoċċiża tal-Persuni Transġeneri (2008) Esperjenzi Transġeneri fl-Iskozja – Sommarju ta' Ricerka, Edinburgh: Netwerk ta' Ugwaljanza, p. 3

⁴⁰⁵ Whittle, S, Turner, L, Al-Alami M (2007) Engendered Penalties: Transgender and Transsexual People's Experiences of Inequality and Diskriminazzjoni, Wetherby: The Equalities Review, p. 68

⁴⁰⁶ L-Alleanza Skoċċiża tal-Persuni Transġeneri (2008) Esperjenzi Transġeneri fl-Iskozja – Sommarju ta' Ricerka, Edinburgh: Netwerk ta' Ugwaljanza, p. 11

⁴⁰⁷ Statens Folkshälsoinstitut (2005) Homosexuallas, bisexuallas och transpersoners hälsosituation, Återrapportering av regeringsuppdrag att undersöka och analysera hälsosituationen bland hbt-personer, Östersund: FHI, p. 33f

⁴⁰⁸ Solymár, B, Takács, J (2007) Wrong Bodies and Real Selves: Transsexual People in the Hungarian Social and Health Care System, f'Kuhar, R, Takács, J (eds.) (2007) Beyond the Pink Curtain; Everyday Life of LGBT People in Eastern Europe, Ljubljana: Mirovni Institut, p. 153

origini tagħhom – madwar 80 fil-mija fost dawk imwielda fis-snin sittin jew aktar tard, u bejn 54 u 60 fil-mija fost dawk li twieldu qabel is-sittinijiet.⁴⁰⁹

Reati ta' Mibegħda

Ftit huwa magħruf dwar il-firxa tar-reati ta' mibegħda kontra l-persuni transġeneri fl-UE. Ma hemm ebda Stat Membru tal-UE li għandu dejta ta' riċerka fuq dan is-suġġett. Madankollu, hemm indikazzjonijiet li l-persuni transġeneri spiss hafna jkunu vittmi tar-reati ta' mibegħda f'xi żmien jew iehor f'ħajjithom, li jvarjaw minn fastidju, bullying u abbuż verballi sa' vjolenza fizika, attakki sesswali u sahansitra qtil. Kif ġie nnotat aktar ‘il fuq, il-Parlament Ewropew ‘immonitorja proliferazzjoni tar-reati ta' mibegħda mmirati lejn il-komunità ta' persuni ležbjani, omosesswali, bisesswali u transesswali (LGBT) f'għadd ta' pajjiżi Ewropej’.⁴¹⁰ L-OSCE qal dan li gej fir-rapport intitolat ‘Reati ta' Mibegħda fir-Regjun tal-OSCE: Incidenti u Reazzjonijiet’: ‘L-inċidenti u r-reati ta' mibegħda omofobiċi spiss juru livell ġholi ta' krudeltà u brutalità. Dawn ta' spiss jinvolvu swat sever, torturi, mutilazzjoni, kastrazzjoni u sahansitra attakki sesswali. Dawn x'aktarx li jirriżultaw ukoll fil-mewt. Il-persuni transġeneri jidhru li huma sahansitra aktar vulnerabbli fi ħdan din il-kategorija.’⁴¹¹

Matul l-ahħar snin waslu għand il-mezzi tal-midja nazzjonali u internazzjonali numru ta' każijiet ta' persuni transġeneri li ġew maqtula. L-aktar każ li rċieva attenzjoni kien dak ta' persuna transesswali fil-belt ta' Porto, **il-Portugall**, li għiet ittorturata, stuprata u mitfugħha f'bir abbandunat bix tmut tmixx grupp ta' ġuvintur żgħar.⁴¹² Każijiet simili oħrajn ta' qtil, fl-Aja, **l-Olanda** fl-2007⁴¹³ u ġħal darb oħra fil-**Portugall**, fl-2008⁴¹⁴ ingħataw ukoll prominenza fl-aħbarijiet internazzjonali. Iżda fil-verita, mħuwiex magħruf x'inhwa n-numru reali ta' każijiet ta' qtil ta' persuni transesswali li twettqu minħabba l-identità sesswali tagħhom.

⁴⁰⁹ Statens Folkshälsoinstitut (2005) Homosexuellas, bisexualas och transpersoners hälsosituation, Återrapportering av regeringsuppdrag att undersöka och analysera hälsosituationen bland hbt-personer, Östersund: FHI, p. 37

⁴¹⁰ Rizoluzzjoni tal-Parlament Ewropew, ‘L-Omofobija fl-Ewropa’ adottata fis-26 ta’ April 2007, P6_TA(2007)0167

⁴¹¹ OSCE/ODIHR (2007) Reati ta' Mibegħda fir-Regjun tal-OSCE: Incidenti u Reazzjonijiet; Rapport annwali ghall-2006; Varsavja: OSCE/ODIHR, p. 53f

⁴¹² OSCE/ODIHR (2007) Reati ta' Mibegħda fir-Regjun tal-OSCE: Incidenti u Reazzjonijiet; Rapport annwali ghall-2006; Varsavja: OSCE/ODIHR, p.54

⁴¹³ AD Den Haag (2007) Travestiet overleden na mishandeling, Den Haag: Algemeen Dagblad 19 April 2007, disponibbli fuq <http://www.ad.nl/denhaag/stad/article1295771.ece>; vreerBlog (2007) RIP Henriëtte Wiersinga, disponibbli fuq <http://www.vreer.net/wordpress/archives/78> (12.06.2008)

⁴¹⁴ Diário de Notícias (2008) Transsexual assassinada um ano depois de Gisberta, Lisboa: Diário de Notícias 1.3.2008, disponibbli fuq http://dn.sapo.pt/2008/03/01/cidades/transexual_assassinada_ano_depois_gi.html (12.06.2008)

Prattika tajba: Wara l-qtıl terribli li seħħ fl-2006 fil-**Portugall**, “*Panteras Rosas*” ġibdet l-attenzjoni tal-pubbliku fuq dan l-inċident tal-wahx u ġgieldet biex teħodha kontra l-istampa ppreġudikata tal-kriminalità fil-midja, ippreżentata mill-mexxejja tal-knisja u mill-pubbliku. F’kooperazzjoni ma’ *TransGender Europe*, u organizzazzjonijiet oħrajn li jilqgħu lill-persuni transesswali, huma organizzaw kampanja multilingwali li titlob għal aktar għarfien dwar il-problema u prova. Dawn l-isforzi komuni żviluppaw dibattit u komuni dwar “ir-reati ta’ mibegħda” li jiffokaw fuq l-aggressuri minflok fuq il-vittmi.⁴¹⁵

Wieħed mill-ftit eżempji fejn forza tal-pulizija tirregjistra spċificament il-vjolenza transfobika huwa fir-**Renju Unit**, fl-Irlanda ta’ Fuq, fejn il-pulizija tirregjistra reati ta’ mibegħda transfobiċi.⁴¹⁶ L-inċidenti rrapportati ta’ vjolenza transfobika fl-Irlanda ta’ Fuq kienu pjuttost baxxi bi 32 inċident transfobiku li ġew irrapportati fl-2006/2007 u 7 inċidenti fl-2007/2008.

F’kuntrast għal dan, il-prevalenza rrapportata ta’ fastidju u vjolenza transfobiċi minn persuni transesswali tidher li hija għolja. Fl-istudju ‘Engendered Penalties’, 73 fil-mija tal-persuni transesswali li wiegbu rrapportaw kumenti negattivi, abbuż verbali, fiziku jew sesswali jew imġiba ta’ theddida.⁴¹⁷ Fl-**Iżvejja**, 41 fil-mija tat-374 persuna transesswali li wiegbu fl-istudju fuq skala kbira dwar is-sahħha tal-persuni LGBT, irrapportaw li kienu vittmi ta’ trattament/imġiba offensiva fl-ahhar tliet xħur, meta mqabbla mat-30 fil-mija tal-persuni omosesswali. Kienu tnejx fil-mija tal-persuni transesswali, meta mqabbla mas-6 fil-mija tal-persuni omosesswali li wiegbu, illi rrapportaw li sofrew abbuż ripetut. Terz tal-persuni transesswali li wiegbu fl-istħarrig irrapportaw li kienu l-vittma ta’ fastidju f’xi mument f’ħajnej, filwaqt li terz ta’ dan il-grupp irrapportaw li ghaddew minn esperjenzi bħal dawn fl-ahħar sena.⁴¹⁸ Fi stħarrig iehor li sar fl-**Iżvejja**, 59 fil-mija tal-persuni transesswali li wiegbu fi stħarrig iehor irrapportaw li huma kienu mbeżżeġħin mill-fastidju u l-vjolenza fuq il-bażi tal-identità sesswali tagħhom, filwaqt li l-irġiel u n-nisa omosesswali (45 fil-mija) u l-persuni bisesswali (39 fil-mija) irrapportaw numri aktar baxxi.

Ma teżisti ebda dejta ta’ riċerka misfruxa madwar l-Ewropa li tagħti dettalji ta’ esperienza kriminali lill-pulizija u lill-vittmi transesswali li jkunu qiegħdin jieħdu kura medika meta dawn jirrapportaw reat kriminali lill-awtoritajiet. Madankollu, 18.5 fil-mija tal-persuni transesswali li wiegbu fl-istudju

⁴¹⁵ Informazzjoni pprovdata minn Transgender Europe f’diskussjoni ta’ konsultazzjoni dwar il-ġlieda kontra l-omofobija u t-transfobija fl-UE, Ĝunju 2008, Kopenhagen.

⁴¹⁶ Statistika tal-PSNI (2008) Rapport Statistiku Annwali, Rapport Statistiku Nru. 3; Inċidenti u Reati ta’ Mibegħda; l-1 ta’ April 2007 – 31 ta’ Marzu 2008; Belfast: PSNI; 2008

⁴¹⁷ Whittle, S, Turner, L, Al-Alami M (2007) Engendered Penalties: Transgender and Transsexual People’s Experiences of Inequality and Diskriminazzjoni, Wetherby: The Equalities Review, p. 53

⁴¹⁸ Statens Folkshälsoinstitut (2005) Homosexuellas, bisexualas och transpersoners hälsosituation, Återrapportering av regeringsuppdrag att undersöka och analysera hälsosituationen bland hbt-personer, Östersund: FHI

‘Engendered Penalties’ irrapportaw li fil-kooperazzjoni mal-pulizija fir-**Renju Unit** huma hassewhom li ma kienux qegħdin jiġu ttrattati kif suppost. B’kollox, 33.5 fil-mija tal-persuni transesswali fir-**Renju Unit** li wieġbu f’dan l-istudju, irrapportaw li huma ma jhossuhomx kunfidenti li sejrin jiġu ttrattati kif inhu xieraq mill-membri tal-pulizija f’każi li jkollhom bżonn l-assistenza tagħhom.⁴¹⁹ Jidher b’mod evidenti li tali nuqqas ta’ kunfidenza fil-pulizija jaffettwa rapportar tar-reati mill-vittmi transesswali.

Prattika tajba: Fir-Renju Unit, il-pulizija tal-Irlanda ta’ Fuq jirrapportaw b’mod regolari dwar reati ta’ mibegħda transfobika. L-avviż tal-istampa statistika tagħhom taqra hekk: “F’termini tal-inċidenti mmotivati mill-mibegħda li ġew irregjistrati matul l-2007/08, l-inċidenti settarji kienu l-aktar komuni (1,584) segwiti mill-inċidenti razzisti (976), omofobiċi (160), dawk relatati ma’ twemmin/religjon (68), diżabilità (49) u transfobiċi (7).⁴²⁰

Il-libertà tal-Laqqhat

Is-shubija tal-uniku netwerk mifruk madwar l-Ewropa ta’ gruppi u individwi transgħeneri – TransGender Europe – jikkonsisti primarjament minn gruppi lokali. Ma teżisti ebda riċerka fuq gruppi jew netwerks transgħeneri fl-Ewropa.

L-NGOs transgħeneri huma aktar b’saħħithom f’pajjiżi li għandhom tradizzjoni itwal ta’ emancipazzjoni tal-persuni transgħeneri u movimenti soċjali oħrajn, bhar-**Renju Unit** u l-Olanda. F’kuntrast għal dan, bilkemm hemm NGOs b’fokus spċificu fuq il-persuni transgħeneri fin-Nofsinhar u l-Lvant tal-Ewropa. Skont l-evidenza aneddotali, l-istabilità tal-gruppi transgħeneri tista’ tkun problema, minħabba li l-membri tal-gruppi spiss jiġu influwenzati b’mod negattiv mill-esperjenzi personali tagħhom tad-diskriminazzjoni, kif ukoll minħabba li jkollhom nuqqas ta’ appoġġ. Dan iwassal biex spiss ikun hemm imġiba ta’ ghed intern jew firda fil-grupp, li ddgħajjef l-effiċċenza ta’ dawn il-movimenti ta’ emancipazzjoni.

Dan huwa kkonfermat minn deskrizzjoni jiet ta’ strutturi transgħeneri nazzjonali fil-**Belġju**⁴²¹ u fl-**Olanda**.⁴²² Kien biss f’xi ftit pajjiżi, bħall-**Finlandja**⁴²³ u l-

⁴¹⁹ Whittle, S, Turner, L, Al-Alami M (2007) Engendered Penalties: Transgender and Transsexual People’s Experiences of Inequality and Diskriminazzjoni, Wetherby: The Equalities Review, p. 16

⁴²⁰ Statistika tal-PSNI (2008) Rapport Statistiku Annwali, Rapport Statistiku Nru. 3; Inċidenti u Reati ta’ Mibegħda; l-1 ta’ April 2007 – 31 ta’ Marzu 2008; Belfast: PSNI; 2008

⁴²¹ Motmans, J (2006) De Transgenderbeweging in Vlaanderen en Brussel in kaart gebracht: Organisatiekenmerken, Netwerken en Strijdpunten, Antwerpen, Hasselt: Steunpunt

Olanda,⁴²⁴ li l-gruppi tal-persuni transgeneri setghu jsibu fondi li jagħtuhom iċ-ċans jimpjegaw ħaddiema soċjali/komunitarji biex jassistu lill-persuni transgeneri fuq livell personali. Madankollu, ftit li xejn kien hemm gruppi ta' persuni transgeneri li rnexxielhom jiġbru bizzżejjed fondi biex jimpjegaw professjonisti fil-politika jew fl-iżvilupp tal-komunità.

Ma kien hemm ebda evidenza ta' projbizzjonijiet kontra dimostrazzjonijiet pubblici jew avvenimenti organizzati minn u għal persuni transgeneri. Dan x'aktarx li huwa dovut ghall-fatt li l-gruppi transgeneri rari ħafna jorganizzaw avvenimenti bħal dawn minħabba n-nuqqas ta' riżorsi umani u finanzjarji u anki minħabba l-biża' li l-membri tagħhom jiġu rikonoxxuti fil-pubbliku. Il-ftit avvenimenti pubblici li jiġu cċelebrati, li l-maġgoranza tagħhom isehhu madwar il-Jum ta' Tifkira tal-Persuni Transesswali meta jiġu kkommemorati l-vittmi ta' assassinji transfobiċi, ftit li xejn jirċievu attenzjoni mill-midja.

Prattika tajba: Il-Kunsill Ewropew ghall-Persuni Transgeneri jlaqqa' flimkien darbejn fis-sena attivisti transgeneri minn madwar l-Ewropa kollha. L-avveniment jiġi organizzat minn gruppi lokali ta' attivisti transgeneri. Hija opportunità unika mifruxa madwar l-Ewropa għal gruppi ta' persuni transgeneri biex iżidu l-isforzi tagħhom, isahħu n-netwerks, jikkoordinaw kampanji, jiskambjaw l-aqwa prattika u jiformulaw domandi u strategiji politici. Dan l-avveniment jitqies bhala appoggia tremend mill-parteċipanti u għall-gruppi, il-komunitajiet u l-pajjiżi li jirrappreżentaw. Fil-Kunsill, il-fokus ewljeni huwa fuq id-drittijiet tal-persuni transgeneri u kif dawn jistgħu jinkisbu politikament fuq il-livell nazzjonali u tal-UE. Fl-2005 (Vjenna, **I-Awstrija**) u fl-2008 (Berlin, **il-Ġermanja**) l-avveniment ġie organizzat taħt il-patroċinju tas-sindki tal-kunsilli tal-belt u tad-distretti tal-belt.⁴²⁵

Is-Suq tax-Xogħol

Ma hemm ebda evidenza li turi li l-ilmenti uffiċjali tal-persuni transgeneri fis-suq tax-xogħol sa issa kienu qeqħdin jingabru mill-awtoritajiet. Madankollu, hemm xi riċerka f'diversi pajjiżi tal-UE li tagħti stampa mċajpra tas-sitwazzjoni tal-persuni transgeneri fis-suq tax-xogħol.

Fi **Spanja**, riċerka⁴²⁶ fuq 100 persuna mill-Ewwel Unità ta' Disturbi relatati mal-Identità Sessuali wriet li 54 fil-mija kienu mingħajr xogħol u li kienu biss

Gelijkekansenbeleid; Remmerie, L (2008) Naar een Vlaams transgenderoverleg? Visie van transgenderbeweging en zijn potentiële partners, Gent: Arteveldehogeschool
⁴²² Meulmeester, G, Bos, G, Spaas, J-P, Eisfeld, J (2005) Doe T Zelf - Transgenderorganisaties in Nederland, Amsterdam: Stichting T-Image
⁴²³ Ara <http://www.transtukipiste.fi/en/index.html> (12.06.2008)
⁴²⁴ Ara <http://www.transvisie.nu> (15.06.2008)
⁴²⁵ Ara <http://tgeu.net/> (17.10.2008)
⁴²⁶ Esteva, I et al. (2001) Social Inequalities: Demographic Characteristics of Patients Treated at the First Gender Identity Disorder Unit in Spain, paper at the XVII Harry Benjamin International Gender Dysphoria Association Symposium, Galveston, Texas: HGIGDA disponibbli fuq http://www.symposion.com/ijt/hbigda/2001/71_eteva.htm (25.05.2008)

35 fil-mija li setgħu jżommu impjieg fuq baži ta' full-time, li terz minnhom kienu ilhom b'dan l-impieg għal inqas minn sena. Aktar minn 55 fil-mija kienu esperenzaw diskriminazzjoni fuq il-post tax-xogħol jew meta kienu qegħdin ifittxu x-xogħol, filwaqt li 17.2 fil-mija kellhom jidħlu f'attivitajiet perikoluzi jew illegali biex setgħu jibqgħu jghixu.

Fl-Iskozja, ir-**Renju Unit**, ir-riċerka⁴²⁷ wriet li 40 fil-mija tal-persuni transġeneri li wieġbu kklassifikaw is-servizzi tad-Dipartimenti tal-Persunal/HR tagħhom bhala 'estremament hxiex', filwaqt li 53 fil-mija qalu li kienu esperenzaw fastidju jew diskriminazzjoni transfobika fuq il-post tax-xogħol. Hmistax fil-mija hassew li min ihaddimhom naqas milli jipprotegi l-privatezza tagħhom u 21 fil-mija kellhom ibiddlu jew iwaqqfu l-impieg tagħhom minhabba t-transfobija. Tletin fil-mija ta' dawk li wieġbu fl-istħarrig kienu qegħdin jingħataw assistenza pubblika, filwaqt li 20 fil-mija kienu jaħdmu għal rashom.

Fir-Renju Unit, l-istudju 'Engendered Penalties' sab li 23 fil-mija tal-persuni li wieġbu hassew il-ħtiega li jbiddlu x-xogħol tagħhom minħabba l-identità transesswali tagħhom. Tnejn u għoxrin fil-mija kienu mitluba jagħmlu użu minn tojilis għal dawk incerti mis-sess tagħhom fuq ix-xogħol u kienu biss madwar terz ta' dawk li wieġbu li rrapporaw li setgħu jagħmlu użu mit-tojlit mingħajr rimarki jew fastidju fil-konfront tagħhom. Kien biss madwar 30 fil-mija li qalu li kienu 'ittrattati b'dinjita' mill-haddiema kollegi tagħhom. Ghaxra fil-mija esperenzaw abbuż verballi (bhal tgħajjir) u 6 fil-mija kienu attakkati fizikament. L-effett ta' dawn l-esperjenza jidher li kien wieħed qawwi: 42 fil-mija tal-persuni li ma kienux qegħdin jghixu fl-irwol tas-sess preferut tagħhom kienu qegħdin jagħmlu dan għaliex kellhom il-biża' li jitilfu l-impieg tagħhom.⁴²⁸

Riċerka li saret fil-**Finlandja** b'108 partecipanti kellha sejbiet simili. Terz tal-persuni trasvestiti li wieġbu fl-istħarrig stqarrew li kienu jixtiequ jesprimu l-femminilità tagħhom fuq il-post tax-xogħol, izda hassew li din kienet xi haġa imposibbli.⁴²⁹ Sittax fil-mija tal-persuni trans kollha li wieġbu kienu jaħdmu għal rashom (imqabbla mat-3 fil-mija fost dawk LGB li wieġbu fl-istħarrig) u 8 fil-mija kienu bla xogħol (imqabbla mat-3 fil-mija fost il-persuni LGB li wieġbu). Erbgha u tletin fil-mija ħbew l-identità transesswali jew l-espressjoni sesswali tagħhom mill-kolleġi tax-xogħol tagħhom kollha (imqabbla mas-17 fil-mija fost il-persuni LGB li wieġbu). Hamsa u erbghin fil-mija tal-impiegati transesswali ħbew l-identità jew l-espressjoni sesswali tagħhom minn dawk li kienu jħaddmuhom, u 51 fil-mija ta' dawk li wieġbu sabu li din kienet sitwazzjoni stressanti. Tmienja u sebghin fil-mija ta' dawk li wieġbu

⁴²⁷ L-Alleanza Skoċċiża tal-Persuni Transġeneri (2008) Esperjenzi Transġeneri fl-Iskozja – Sommarju ta' Riċerka, Edinburgh: Netwerk ta' Ugwaljanza, p. 14

⁴²⁸ Whittle, S, Turner, L, Al-Alami M (2007) Engendered Penalties: Transgender and Transsexual People's Experiences of Inequality and Diskriminazzjoni, Wetherby: The Equalities Review

⁴²⁹ Lehtonen, J, Mustola, K (2004) „Straight People don't tell, do they...?“ Negotiating the boundaries of sexuality and gender at work, Helsinki: Il-Ministeru tax-Xogħol

rrapportaw li kienu xhieda ta' čajt mhux xieraq fuq il-post tax-xogħol. Tlettax fil-mija tal-persuni transesswali li wieġbu sostnew li huma kien esperenzaw diskriminazzjoni fir-reklutaġġ, 12 fil-mija fil-qasam tal-ħlas, 13 fil-mija fir-riġward ta' opportunitajiet għal avvanz fil-karriera, 12 fil-mija fl-aċċess għall-informazzjoni u 16 fil-mija fl-attitudnijiet tal-ħaddiema kollegi tagħhom u ta' dawk inkarigati mis-superviżjoni.

Għalkemm in-nies li jesperenzaw diskriminazzjoni li tīgħi mill-assenjazzjoni mill-ġdid tas-sess għandhom ikunu koperti mil-liġi kontra d-diskriminazzjoni, l-Istati Membri ta' spiss jonqsu milli jaapplikaw din il-leġiżlazzjoni għall-persuni transġeneri.⁴³⁰ Evidenza aneddotali tissuġġerixxi li l-imħallfin, l-avukati, l-uffiċċali tal-pulizija u uffiċċali rilevanti oħra jnafu verament fiti dwar il-protezzjoni legali għall-persuni transesswali, u anki fi ħdan il-komunità transesswali jidher li hemm nuqqas ta' għarfien dwar id-drittijiet.

Prattika tajba fil-leġiżlazzjoni: Fir-Renju Unit, id-Dmir tal-Ugħwaljanza bejn is-Sessi tas-settur pubbliku titlob lill-awtoritajiet pubblici kollha (inkluži dawk li jagħmlu kuntatt magħhom) biex jeliminaw il-fastidju u d-diskriminazzjoni illegali fuq il-baži tas-sess u biex jippromwovu l-ugħwaljanza tal-opportunitajiet bejn in-nisa u l-irġiel, inkluži t-transesswali taż-żewġ sessi. Id-Dmir tal-Ugħwaljanza bejn is-Sessi tejbet l-gharfien dwar il-htigijiet tal-persuni transġeneri fuq il-post tax-xogħol u wasslet għal-żeda fin-numru tal-persunal li joffru tħalliġ minn iħaddem dwar il-kwistjonijiet transġeneri.⁴³¹

L-Edukazzjoni

Fir-Renju Unit, l-istudju ‘Engendered Penalties’⁴³², sab li ‘64 fil-mija tan-nisa b’identità maskili rrapportaw li kienu esperenzaw xi tip ta’ fastidju jew bullying fl-iskola u 44 fil-mija tal-persuni rġiel mit-twelid iżda b’identità femminili qalu li kienu esperenzaw fastidju jew bullying fl-iskola’. Dawn huma perċentwali oħla b’mod sinjifikanti minn dawk tar-rapporti li saru minn irġiel omosesswali, lezbjani jew persuni eterosesswali ta’ kwalunkwe sess fi studji simili. Fil-facilitajiet edukattivi mhumiekk biss il-ħbieb li jinstigaw il-fastidju (71.6 fil-mija tal-persuni mwielda nisa, u 55 fil-mija tal-persuni mwielda rġiel kienu vittmi). Jidher li l-ghall-ġiema nfushom jagħmlu bullying ma’ dawk it-tfal li ma jikkonformawx mas-sess tagħhom, kif muri mit-28.7 fil-mija tal-persuni mwielda nisa u 1-21 fil-mija tal-persuni mwielda rġiel li rrapportaw li kienu esperenzaw din il-forma ta’ abbuż.

⁴³⁰ Whittle, S, Turner, L, Combs, R, Rhodes, S (2008) Transgender EuroStudy: Legal Survey and Focus on the Transgender Experience of Health Care, Brussell: ILGA-Europe

⁴³¹ Il-Kummissjoni ghall-Ugħwaljanza u d-Drittijiet tal-Bniedem (2008) Harsa ġenerali tad-dmir tal-ugħwaljanza bejn is-sessi, Gwida għall-korpi pubblici li jahdmu fl-Ingilterra, Wales u l-Iskozja

⁴³² Whittle, S, Turner, L, Al-Alami M (2007) Engendered Penalties: Transgender and Transsexual People’s Experiences of Inequality and Diskriminazzjoni, Wetherby: The Equalities Review, pp. 63-65

Prattika tajba: Il-proġett “*Studenti għall-Inkluzjoni tal-Persuni Transġeneri*” immexxi mill-Assoċjazzjoni tal-Organizzazzjonijiet Nordiċi tal-Istudenti LGBTQ – ANSO (Diċembru 2007 – Jannar 2009) huwa mmirat biex jipprovdi lill-organizzazzjonijiet tal-istudenti LGBTQ b’għarfien dwar il-kwistjonijiet transġeneri billi jagħti lezzjonijiet u johloq, jiġbor u jqassam materjal edukattiv. Għall-konferenza tal-istudenti għall-Inkluzjoni tal-Persuni Transġeneri li saret f’Århus, id-Danimarka, bejn il-15 u 1-21 ta’ Mejju 2008, attendew attivisti studenti LGBTQ mir-regjuni kollha Nordiċi u tal-Baħar Baltiku. Wieħed mill-eżi tal-konferenza huwa s-sit elettroniku www.transweb.wordpress.com.⁴³³

Is-Sahħha

Il-kura tas-sahħha hija qasam tal-akbar importanza għal hafna persuni transġeneri, filwaqt li fl-istess hin tirrappreżenta waħda mill-akbar problemi f'ħajjithom.

Kura tas-sahħha spċificika għall-persuni transġeneri

Il-kura tas-sahħha spċificika għall-persuni transġeneri (jigifieri l-kura tas-sahħha relatata direttament mal-identità sesswali ta’ persuna) hija neċessità medika u għandha tiġi koperta minn pjani jiet ta’ kura tas-sahħha bl-istess mod bħal proċeduri oħra jn li huma neċessarji b’mod mediku. Dan il-prinċipju kien il-baži ta’ diversi deciżjonijiet meħuda mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, bħalma kien fil-każijiet ta’ van Kück vs il-Ġermanja.⁴³⁴ u L vs. il-Litwanja.⁴³⁵

Madankollu, it-Transgender EuroStudy miflurx madwar l-Ewropa kollha juri li aktar minn 80 fil-mija ta’ dawk li wieġbu fl-istħarrig ġew imċahħda mill-finanzjament tal-istat għal trattamenti ta’ trasformazzjoni tal-ormoni tas-sess (li spiss tkun neċessità tul il-hajja kollha), filwaqt li 86 fil-mija ġew imċahħda mill-finanzjament tal-istat għall-kirurgija. Aktar minn nofs il-persuni transġeneri li wieġbu fl-istħarrig irrapportaw li kellhom jiffinanzjaw il-kura tagħhom huma stess.⁴³⁶

⁴³³ Ara <http://www.anso.dk/> (17.10.2008)

⁴³⁴ Il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem: van Kück v. il-Ġermanja, Applikazzjoni nru. 35968/97, sentenza tat-12 ta’ Ĝunju 2003, fi: Il-Kummissjoni Internazzjonali tal-Ġuristi (2007) L-Orjentazzjoni Sesswali u l-Identità tas-Sessi fil-Ligi dwar id-Drittijiet tal-Bniedem; Referenzi Ĝurisprudenzjali, Leġiżlattivi u Dottrinali mill-Kunsill tal-Ewropa u mill-Unjoni Ewropea; Ĝinevra: Il-Kummissjoni Internazzjonali tal-Ġuristi, p. 36

⁴³⁵ Il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem: L. v. il-Litwanja, Applikazzjoni nru. 27527/03, sentenza tal-11 ta’ Settembru 2007, fi: Il-Kummissjoni Internazzjonali tal-Ġuristi (2007) L-Orjentazzjoni Sesswali u l-Identità tas-Sessi fil-Ligi dwar id-Drittijiet tal-Bniedem; Referenzi Ĝurisprudenzjali, Leġiżlattivi u Dottrinali mill-Kunsill tal-Ewropa u mill-Unjoni Ewropea; Ĝinevra: Il-Kummissjoni Internazzjonali tal-Ġuristi, p. 10

⁴³⁶ Whittle, S, Turner, L, Combs, R, Rhodes, S (2008) Transgender EuroStudy: Legal Survey and Focus on the Transgender Experience of Health Care, Brussell: ILGA-Europe, p. 53ff

Ostakolu ieħor jinvolvi t-tfittxija ta' professjonist tal-kura tas-sahha li jkun infurmat u sensittiv għal dawn il-kwistjonijiet relatati mal-persuni transgeneri. Madwar terz tal-persuni li wiegbu qalu li ġew imċahħda l-kura ghaliex ma sabux professjonist tal-kura tas-sahha li japprova l-assenjazzjoni mill-ġdid tas-sess tagħhom. Kwart tal-persuni li wiegbu qalu li ġew irrifjutati mill-ewwel meta avviċinaw tabib jew psikjatra dwar tranzizzjoni.⁴³⁷ Fl-istudju ‘Engendered Penalties’ li sar fir-Renju Unit⁴³⁸, instab li 6.3 fil-mija tat-Tobba Ġenerali tal-persuni transgeneri li wiegbu fl-istħarriġ irrifjutaw it-talbiet tagħhom li jagħtuhom ghajjnuna biex isibu kura għal kwistjonijiet relatati mal-identità sesswali tagħhom, filwaqt li 13.4 fil-mija oħra ma dehrux li riedu jgħinu. Filwaqt li 80 fil-mija riedu jagħtu l-ghajjnuna tagħhom, kien biss 20 fil-mija li fil-veritā setgħu jgħinu minħabba li kellhom l-gharfien rilevanti. Sittin fil-mija riedu jgħinu iżda ma kellhomx bizzżejjed informazzjoni.

Huwa rari li l-professjonisti tal-kura tas-sahha jkollhom għarfien suffiċjenti dwar il-kwistjonijiet transgeneri sabiex tassew ikunu effettivi fl-ghajjnuna tagħhom. Pereżempju, biex issib fornitur tal-kura tas-sahha fl-Ungaria li jkun lest (u kapaċi) jgħin huwa tant diffiċli li jkunu biss dawk l-individwi l-aktar persistenti li jkunu jistgħu jidħlu fis-sistema. Ĝew irrapportati diversi każijiet ta’ korruzzjoni f’dak li għandu x’jaqsam mal-assistenza medika li tingħata firrigward tal-kwistjonijiet relatati mal-persuni transgeneri.⁴³⁹ F’sitwazzjonijiet fejn hemm biss ffit profesjonisti medici li jkunu disposti, u inqas li huma fil-veritā kapaċi, jassistu fit-twettiq tal-proċeduri medici meħtieġa għat-tibdil tas-sess, ikun hemm probabbiltà kbira li l-metodi tal-operazzjoni jkunu perikoluzi għall-pazjent.

Fil-Polonja, digriet mill-Ministru tas-Sahha (2003) ddefinixxa l-operazzjoni kirurgika tal-assenjazzjoni mill-ġdid tas-sess bhala ‘servizz tas-sahha mhux standard’ u għalhekk eskludiha mill-Fond Nazzjonali tas-Sahha.⁴⁴⁰

Ritratti li tpoġġew fuq l-internet, kif ukoll evidenza aneddotali jissuġġerixxu li r-riżultati tal-kirurgija jkunu generalment hžiena, bi ffit kirurgi mharrġa sewwa li jkollhom il-livell ta’ esperjenza meħtieġa biex iwettqu l-kirurgija f’dan il-livell b’mod adegwat. Fl-Ungaria, ir-riċerkaturi jaslu jgħidu li ‘it-transfobija u

⁴³⁷ Whittle, S, Turner, L, Combs, R, Rhodes, S (2008) Transgender EuroStudy: Legal Survey and Focus on the Transgender Experience of Health Care, Brussel: ILGA-Europe, p. 55f

⁴³⁸ Whittle, S, Turner, L, Al-Alami M (2007) Engendered Penalties: Transgender and Transsexual People’s Experiences of Inequality and Diskriminazzjoni, Wetherby: The Equalities Review, p. 44

⁴³⁹ Solymár, Bence (2005) The Situation of Transgender People in the Hungarian Social and Health Care System, f': Takács J. (ed.): A lélek műtétei [Surgery of the Soul], Budapest: Új Mandátum Kiadó; Solymár, B., Takács, J (2007) Wrong Bodies and Real Selves: Transsexual People in the Hungarian Social and Health Care System, f': Kuhar, R., Takács, J (eds.) (2007) Beyond the Pink Curtain; Everyday Life of LGBT People in Eastern Europe, Ljubljana: Mirovni Institut

⁴⁴⁰ Whittle, S, Turner, L, Combs, R, Rhodes, S (2008) Transgender EuroStudy: Legal Survey and Focus on the Transgender Experience of Health Care, Brussel: ILGA-Europe, p. 34

n-nuqqas ta' esperjenza jagħmluha diffiċli li tingħata kura sikura.⁴⁴¹ Iż-żmien ta' stennija għal servizzi ta' kura tas-sahħha spċċiċi għal persuni transġeneri jista' jkun twil hafna: fir-Renju Unit, il-medja hija ta' sentejn.⁴⁴²

Fir-Renju Unit, l-Istharrig tal-Programm ta' Valutazzjoni tal-ħtigijiet fl-Iskozja fost professjonisti tas-sahħha, speċjalment psikjatri, ta' spiss jidher li jkun ippreġudikat, u jitwettaq mingħajr bizzżejjed għarfien fil-qasam.⁴⁴³ Riċerka li saret fl-Ungjerija sabet li l-attitudnijiet (etero)sessisti lejn l-identità sesswali huma komuni fost il-professjonisti tas-sahħha mentali.⁴⁴⁴ Dawn l-attitudnijiet jinkludu l-esklużjoni mill-kura ta' dawk il-persuni transsesswali li: i) ma jkunux konformi bizzżejjed mal-isterjotipi tas-sess; ii) ma jidentifikawx ruħhom bhala persuni li jgħidu fil-berah li huma omosesswali jew leżbjani; jew, iii) jiqtarru li mghandhom xi tip ta' sess identifikabbli. **Fir-Renju Unit**, riċerka li saret fost persuni transġeneri dwar l-esperjenzi tagħihom fl-Iskozja turi li 'nuqqas ta' fehim u għarfien minn psikjatri ġenerali spiss iwassal biex il-persuni transġeneri jingħataw kura mhux xierqa, li tonqos milli tassistihom fil-ħtigijiet tagħhom u tikkawża xħur jew saħansitra snin shah ta' dewmien biex jiksbu aċċess għal valutazzjoni minn speċjalista b'esperjenza fi kwistjonijiet relatati mas-sessi.⁴⁴⁵

Skont iċ-ċentru **Olandiż** għal kwistjonijiet relatati mas-sess, in-nuqqas ta' għarfien, mhux biss mill-professjonisti, izda wkoll mill-pubbliku ġenerali, huwa problematiku b'mod partikolari, tant li jelenka l-‘problemi tal-identità sesswali’ fost l-aktar 10 mistoqsijiet li jsiru spiss mill-partijiet interessati.⁴⁴⁶

Kura tas-sahħha ġenerali

L-aċċess tal-persuni transġeneri għal kura tas-sahħha ġenerali u mhux relatata mal-orjentazzjoni transsesswali ta' spiss ikun imxekkel mill-preġudizzji tal-professjonisti tal-kura tas-sahħha. Kwart tal-persuni li wieġbu fl-EuroStudy⁴⁴⁷ irrapportaw li kienu nghataw kura avversa mill-professjonisti tal-kura tas-sahħha minħabba li kienu transġeneri. Wieħed minn kull ħamsa ta' dawk li wieġbu

⁴⁴¹ Solymári, Bence (2005) The Situation of Transgender People in the Hungarian Social and Health Care System, f': Takács J. (ed.): A lélek műtétei [Surgery of the Soul], Budapest: Új Mandátum Kiadó

⁴⁴² Whittle, S, Turner, L, Al-Alami M (2007) Engendered Penalties: Transgender and Transsexual People's Experiences of Inequality and Diskriminazzjoni, Wetherby: The Equalities Review, p. 47

⁴⁴³ Programm ta' Valutazzjoni tal-ħtigijiet fl-Iskozja (2001) It-Transsesswaliżmu u d-Disforja tas-Sessi fl-Iskozja, l-Eżekuttiv Skoċċiż

⁴⁴⁴ Solymár, B, Takács, J (2007) Wrong Bodies and Real Selves: Transsexual People in the Hungarian Social and Health Care System, f': Kuhar, R, Takács, J (eds.) (2007) Beyond the Pink Curtain; Everyday Life of LGBT People in Eastern Europe, Ljubljana: Mirovni Institut

⁴⁴⁵ L-Alleanza Skoċċiżha tal-Persuni Transġeneri (2008) Esperjenzi Transġeneri fl-Iskozja – Sommarju ta' Riċerka, Edinburgh: Netwerk ta' Ugwaljanza, p. 18

⁴⁴⁶ Rutgers-Nisso Groep (2008) Trends in Seksualiteit in Nederland – Wat weten we anno 2008?, Utrecht: Rutgers-Nisso Groep

⁴⁴⁷ Whittle, S, Turner, L, Combs, R, Rhodes, S (2008) Transgender EuroStudy: Legal Survey and Focus on the Transgender Experience of Health Care, Brussel: ILGA-Europe, p.59ff

rrapportaw li l-fatt li huma persuni transgħeneri kien jaffettwa l-mod ta' kif jiksbu aċċess ghall-kura tas-sahħha. Dan wassal biex ħafna persuni transgħeneri rrapportaw li kellhom jevitaw kemm jista' jkun li jmorrū għand it-tobba minħabba l-biża' ta' mgiba mhux xierqa.

L-istudju ‘Engendered Penalties’ li sar fir-**Renju Unit**⁴⁴⁸, sab li 22 fil-mija ta’ dawk li wieġbu fl-istħarriġ hassew li l-fatt li tkun persuna transgħera kien jaffettwa l-mod ta' kif jiskbu aċċess għal kura li tingħata b'rutina, li mhixiex relatata mal-fatt li tkun persuna transgħera. Disgħa u għoxrin fil-mija ta' dawk li wieġbu hassew li l-fatt li kienu transgħeri kien jaffettwa l-mod ta' kif jiġu trattati mill-professionisti tal-kura tas-sahħha.

Ir-riżultati jistgħu jidhru fl-istatistika tas-sahħha: Tnax fil-mija tal-persuni transgħeri li wieġbu fl-istudju **Żvediż** irrapportaw nuqqas ta' saħħa (kontra s-6 fil-mija tal-popolazzjoni ġenerali). Il-persuni transgħeri rrapportaw ukoll saħħa mentali aktar hażina mill-persuni omosesswali (7 fil-mija) jew leżbjani (20 fil-mija) li wieġbu fl-istħarriġ. Il-persuni transgħeri kienu wkoll fi probabbiltà akbar li jkollhom problemi fl-irrqad.⁴⁴⁹

Erbatax fil-mija tal-persuni li wieġbu fl-istudju **Skoċċiż** dwar l-esperjenzi tal-persuni transgħeri kklassifikaw lill-prattikanti medici ġenerali NHS bhala ‘ħżiena ħafna’ jew ‘estremament ħżiena’. Sitta u erbghin fil-mija kklassifikaw is-servizz bhala li kien ‘tajjeb ħafna’ jew ‘estremament tajjeb’. In-nuqqas ta’ għarfien min-naħha tat-tobba u l-problemi tekniċi li spiss ma jkunux jistgħu jintgħelbu biex isir it-tibdil tal-indikaturi tas-sess fuq ir-rekords (li jirriżultaw f’nuqqas ta’ privatezza) kienu l-akbar kwistjonijiet ta’ thassib.⁴⁵⁰

Il-kumpaniji tal-assigurazzjoni jirrifjutaw applikazzjonijiet minn persuni transgħeri fuq bażi regolari. Teżisti evidenza aneddotali ta’ persuna transgħera fil-**Belgiu** li kienet eżentata minn assigurazzjoni tas-sahħha privata biex tkun tista’ tkopri l-ispejjeż tal-kura fl-isptar u ta’ każijiet fl-**Olanda** fejn kien hemm kumpaniji tal-assigurazzjoni li rrifjutaw li jipprovdu assigurazzjoni tal-ħajja lil applikanti transgħeri, li rriżulta f’diffikultajiet għall-iffinanzjar ta’ ipoteka.

Suwiċċidju

⁴⁴⁸ Whittle, S, Turner, L, Al-Alami M (2007) Engendered Penalties: Transgender and Transsexual People’s Experiences of Inequality and Diskriminazzjoni, Wetherby: The Equalities Review, p. 46

⁴⁴⁹ Statens Folkshälsoinstitut (2005) Homosexuellas, bisexuellas och transpersoners hälsosituation, Återrapportering av regeringsuppdrag att undersöka och analysera hälsosituationen bland hbt-personer, Östersund: FHI

⁴⁵⁰ L-Alleanza Skoċċiżha tal-Persuni Transgħeri (2008) Esperjenzi Transgħeri fl-Iskozja – Sommarju ta’ Riċerka, Edinburgh: Netwerk ta’ Ugwaljanza, p. 15

Tletin fil-mija tal-persuni transgèneri li wieħbu fl-EuroStudy⁴⁵¹ irrapportaw li bhala adulti kienu għamlu mill-inqas tentattiv wieħed ta' suwiċidju. Nofs il-partecipanti transgèneri fi studju Żvediż differenti rrapportaw li mill-inqas darba f'ħajjithom kienu kkunsidraw li jagħmlu suwiċidju u 21 fil-mija agixxew fuq dan il-ħsieb.⁴⁵² B'mod simili, fl-istudju 'Engendered Penalties' li sar fir-Renju Unit, 34.4 fil-mija ta' dawk li wieħbu rrapportaw li bhala adulti kienu għamlu mill-inqas tentattiv wieħed ta' suwiċidju.⁴⁵³

Prattiċi tajbin: Laqgha ta' diskussjoni li saret kixfet li fil-Belġju, l-Università Gent holqot centrū mediku ffokat ghall-persuni transgèneri mmexxi minn kirurgi u terapisti, iżda mhux psikjatri. It-tim ta' tobbu jaħdem billi jitlaq mill-premessa li t-transesswalitā hija semplicejment reallà għal xi nies. Huma jipprovd servizzi psikjatriċi lill-persuni transgèneri li jipprezentaw problemi ta' saħħa mentali minhabba stigma, ansjetà u kwistjonijiet oħrajn ta' thassib relatati ma' dan.⁴⁵⁴

Prattika tajba: Fir-Renju Unit, id-Dipartiment tas-Saħħa hadem flimkien mal-komunità transesswali biex joħloq serje ta' fuljetti u gwidi disponibbli bhala kopji stampati u fuq l-internet għall-aspetti kollha tal-kura tas-saħħa għall-persuni transgèneri. Il-gwidi varji jinkludu wahda għall-GPs, gwida għat-terapiji tal-ormoni, il-kura tal-adoloxxenti u gwida ġenerali għall-persuni transgèneri bhala haddiema u pazjenti fis-servizz tas-saħħa.⁴⁵⁵

Prattika tajba: Fil-Ġermanja, *Transray.com*, is-sistema informattiva għall-persuni transesswali, tipprovd informazzjoni aġġornata minn fost il-komunità transesswali. Hija ġabru komprensiva ta' persuni transgèneri (4,000), gazzetti (750), abbrevjazzjonijiet (200), kumpaniji tal-pubblikkazzjoni, pubblikkazzjonijiet u artikoli (>8,000), kotba (800), antologiji (300), xandiriet fuq ir-radju (40), films (250) u konferenzi (30).⁴⁵⁶

⁴⁵¹ Whittle, S, Turner, L, Combs, R, Rhodes, S (2008) Transgender EuroStudy: Legal Survey and Focus on the Transgender Experience of Health Care, Brussell: ILGA-Europe, p. 49

⁴⁵² Statens Folkshälsoinstitut (2005) Homosexuallas, bisexualtas och transpersoners hälsosituation, Återrapportering av regeringsuppdrag att undersöka och analysera hälsosituationen bland hbt-personer, Östersund: FHI, p. 21f

⁴⁵³ Whittle, S, Turner, L, Al-Alami M (2007) Engendered Penalties: Transgender and Transsexual People's Experiences of Inequality and Diskriminazzjoni, Wetherby: The Equalities Review, p. 78

⁴⁵⁴ Informazzjoni pprovdu minn Transgender Europe f'diskussjoni ta' konsultazzjoni dwar il-ġlieda kontra l-omofobija u t-transfobija fl-UE, Ĝunju 2008, Kopenhagen.

⁴⁵⁵ Informazzjoni pprovdu minn Transgender Europe f'diskussjoni ta' konsultazzjoni dwar il-ġlieda kontra l-omofobija u t-transfobija fl-UE, Ĝunju 2008, Kopenhagen.

⁴⁵⁶ Informazzjoni pprovdu minn Transgender Europe f'diskussjoni ta' konsultazzjoni dwar il-ġlieda kontra l-omofobija u t-transfobija fl-UE, Ĝunju 2008, Kopenhagen.

L-isports

Bħala rizultat tar-regoli l-ġodda ghall-atleti transesswali fl-Olimpjadi, li jiġu segwiti minn ħafna korpi governattivi sportivi oħrajn, l-atleti transesswali ilhom għal diversi snin jiġu pprojbiti milli jipparteċipaw fl-isports kompetitiv matul il-kors ta' proċess ta' tranżizzjoni.⁴⁵⁷

Din id-deċiżjoni x'aktar li tkun tikkomprendi sejbiet ġenerali li fis-soċjetà, il-persuni transesswali għandhom inqas ċans mill-persuni li mhumiex transesswali li jinvolvu ruħhom f'aktivitajiet sportivi. Fl-istudju Žvediż, kien biss 29 fil-mija tal-persuni transesswali li wieġbu li qalu li kien involuti fl-isports b'mod regolari, ferm inqas mill-persuni omosesswali (45 fil-mija) jew bisesswali (43 fil-mija) li wieġbu fl-istħarrig, u sahansitra inqas mill-bqija tas-soċjetà.⁴⁵⁸ Fl-inkesta Skoċċiża li saret rigward l-esperjenzi tal-persuni transesswali, 46 fil-mija tal-persuni li wieġbu sostnew li huma qatt ma kien ġħamlu użu minn servizzi sportivi jew ta' logħob fl-Iskozja.⁴⁵⁹

Il-midja

Il-midja ta' spiss turi nuqqas ta' għarfien fir-rigward tal-ħajjet tal-persuni transesswali, tant li tispicċa tirredikolahom bil-mod ta' kif tippreżentahom lis-soċjetà.⁴⁶⁰ Fil-films, il-persuni transesswali jiġu pprezentati jew bhala martri, inkella bhala vittmi vulnerabbli tal-vjolenza. Dawn ir-rappreżentazzjonijiet negattivi jissuġġerixxu idea mhux realistika u stramba hafna tal-komunità transesswali, filwaqt li jagħmlu wkoll enfasi żejda fuq xi aspetti tal-ħajjet tal-persuni transesswali minflok jiffokaw fuq dik li hija wkoll komunità vibranti u diversa.⁴⁶¹

Kwistjonijiet ta' ażil

Xi persuni transesswali rnexxielhom jiksbu ażil f'diversi pajjiżi membri tal-UE, ghalkemm ma hemm ebda evidenza ta' politika komuni. Mhuwiex magħruf jekk il-pajjiżi li jkunu qegħdin jospitaw lill-persuni li jkunu involuti fi proċeduri tal-ażil jkunux jistgħu jissodisfaw il-ħtigjiet tal-kura tas-sahha tagħhom, bħall-acċess ghall-ormoni u/jew kirurgija. Lanqas ma huwa magħruf jekk it-trogħiġiġa tagħhom ma' persuni potenzjalment transfobici mill-istess pajjiż iġġibx magħha theddida ghall-persuni transesswali li jkunu qegħdin

⁴⁵⁷ Cavanagh, S., Sykes, H (2006) Transsexual Bodies at the Olympics: The International Olympic Committee's Policy on Transsexual Athletes at the 2004 Athens Summer Games in: Body & Society, Vol. 12(3): 75-102, p. 78

⁴⁵⁸ Statens Folkshälsoinstitut (2005) Homosexuelles, bisexuelles och transpersoners hälsosituation, Återrapportering av regeringsuppdrag att undersöka och analysera hälsosituationen bland hbt-personer, Östersund: FHI, p. 28

⁴⁵⁹ L-Alleanza Skoċċiża tal-Persuni Transgħeneri (2008) Esperjenzi Transgħeneri fl-Iskozja – Sommarju ta' Riċerka, Edinburgh: Netwerk ta' Ugwaljanza, p. 19

⁴⁶⁰ Ibbażati fuq eżempji miġbura minn Justus Eisfeld

⁴⁶¹ Konverżazzjoni bl-e-mails mad-direttur tal-Festival tal-Films Olandiż dwar il-Persuni Transgħeneri nhar l-14 ta' Ĝunju 2008

ifittxu ażil, jew jekk il-persuni transesswali li jkunu qegħdin ifittxu ażil għandhomx acċess għall-komunità transesswali lokal u għall-istrutturi ta' appoġġ tagħha.⁴⁶²

Id-Diskriminazzjoni Multipla

Grupp wieħed ta' persuni transgħeneri li jirriskjaw li jsorfu diskriminazzjoni multipla huma n-nisa transgħeneri immigranti li jaħdmu bħala prostituti, fejn huwa mifhum li ħafna minnhom ikunu immigranti mingħajr dokumenti. Dan il-grupp ta' nies huwa iżolat, b'rizzorsi limitati u ffit li xejn jezisti tagħrif dwar il-kundizzjonijiet tal-ħajxien u l-esperjenzi tagħhom.

Bl-istess mod, ffit li xejn nafu dwar is-sitwazzjoni tal-persuni transgħeneri minn sfondi ta' minoranzi etniċi u/jew reliġjuži. Dak li huwa magħruf huwa li ħafna mill-isfondi kulturali jistgħu jiġi deskritti bħala eterosessisti u rigidi fil-perċezzjoni tagħhom tas-sessi, li tkompli żżid ir-riskju għat-transfobia.⁴⁶³

Il-pregudizzju li jiffaċċjaw il-persuni transgħeneri b'diżabilità huwa wieħed sever. Ezempju wieħed huwa r-reazzjoni tal-Assocjazzjoni Para-olimpika Brittanika għall-Att dwar ir-Rikonoxximent tas-Sess. L-Assocjazzjoni talbet għal eżenzjoni, minhabba ‘it-thassib gravi tagħha fuq il-harsien tal-adulti u t-tfal vulnerabbli, u l-implikazzjonijiet għas-sorveljaturi voluntiera fid-dinja tal-isport għall-persuni b'diżabilità, fir-rigward tal-kwistjonijiet ippreżentati minn individwu pre-operattiv’.⁴⁶⁴

Il-persuni transgħeneri anzjani gew marginalizzati f'żgħożithom, matul il-ħajja adulta tagħhom u fl-istadju finali ta' hajjithom. Bhala l-ewwel ġenerazzjoni ta' persuni transgħeneri li setgħu jagħmlu trattament kirurgiku u/jew tal-ormoni, jitfaċċaw mistoqsijiet validi ta' riċerka relatati mal-effetti fit-tul tal-użu tal-ormoni tas-sess oppost u t-trattament ta' dawn l-individwi fid-djar tal-irtirar u fil-faċilitajiet tal-kura. Id-dinjità tal-persuni transgħeneri anzjani, li ħafna minnhom ma harġux l-identitajiet tagħhom fil-pubbliku, tiġi mhedda hekk kif dawn isiru dejjem aktar dipendenti fuq il-kura ta' nies oħrajn u, għal raġunijiet prattiċi apparti minn kwalunkwe haġa oħra, jiġi jkun li eventwalment ikollhom jikxfu l-istejtus tas-sess tagħhom.⁴⁶⁵

It-tfal u l-adoloxxi transgħeneri wkoll jiffaċċjaw problemi uniċi. X'aktarx li aktar iva milli le, it-tfal li ma jikkonformawx mas-sess tagħhom isofru l-

⁴⁶² Justus Eisfeld, (2008), The situation concerning transphobia and Discriminationon grounds of gender identity and/or gender expression in the EU Member States', DIHR, pp. 27-28.

⁴⁶³ Tee, N, Hegarty, P (2006) Predicting Opposition to the Civil Rights of Trans Persons in the United Kingdom, fi: Il-Ġurnal tal-Komunità u l-Psikoloġija Soċjali Applikata, 16: 70-80, Wiley InterScience

⁴⁶⁴ Cavanagh, S., Sykes, H (2006) Transsexual Bodies at the Olympics: The International Olympic Committee's Policy on Transsexual Athletes at the 2004 Athens Summer Games in: Body & Society, Vol. 12(3): 75-102, p. 90

⁴⁶⁵ Witten, T, Whittle, S (2004) TransPanthers: The Greying of Transgender and the Law, Deakin Law Review, Vol. 9 Nru. 2, 2004

konsegwenzi severi li jkollhom jikkonfrontaw sanzjonijiet ghall-imġiba tagħhom, nuqqas ta' twemmin, ir-ripressjoni u d-dijanjozi ħażina tagħhom.⁴⁶⁶

Persuni transgħeneri li jidtentifikaw ruħhom ukoll bhala leżbjani, omosesswali jew bisesswali jiltaqgħu mal-istess għamlu ta' preġudizzju li jiffaccċċaw persuni LGB oħrajn f'soċjetà li tikkomprendi l-livell digħi għoli ta' abbuż tagħhom. Barra minn hekk, l-orientazzjoni sesswali tagħhom ta' spiss ma tigix apprezzata għal kollox jew tigi mhawda mal-identità sesswali tagħhom. L-aċċettazzjoni fi hdan il-gruppi ta' LGB tista' tkun differenti ħafna, jiddependi mill-grupp. Filwaqt li l-ilbies ta' ħwejjeg tas-sess oppost ilu għal żmien twil jagħmel parti minn kultura omosesswali f'hafna pajiżi,⁴⁶⁷ l-aċċettazzjoni tal-irġiel u-n-nisa transesswali hija ħafna drabi baxxa ħafna.

Prattiċi tajbin: Fil-Ġermanja, websajt għal persuni transgħeneri żgħażaq, il-membri familjari tagħhom u l-ħbieb, imsejha ‘Young T – Where you’re always welcome!’ toffri informazzjoni, skambju ma’ nies f’sitwazzjonijiet simili, u tgħin lill-persuni transgħeneri żgħażaq isibu l-ħbieb.⁴⁶⁸

Prattika tajba: Fir-Renju Unit, *Age Concern* ippubblikat ktejjeb bl-isem ta’ ‘Ippjanar għal ħajja aktar tard – il-persuni transgħeneri’ (*‘Planning for later life – transgender people’*).⁴⁶⁹

⁴⁶⁶ Justus Eisfeld, (2008), The situation concerning transphobia and Discriminationon grounds of gender identity and/or gender expression in the EU Member States', DIHR, p. 32

⁴⁶⁷ Brooks, R (2000) ‘Cross-Dressing in Bulgaria: Gay-Identity, Post-Communist Fear, and Magical Love’, disponibbli fuq <http://bad.eserver.org/issues/2000/50/brooks.html> (22.05.2008)

⁴⁶⁸ Informazzjoni pprovduta minn Transgender Europe f'diskussjoni ta' konsultazzjoni dwar il-ġlieda kontra l-omofobija u t-transfobija fl-UE, Ĝunju 2008, Kopenhagen.

⁴⁶⁹ Ara http://www.ageconcern.org.uk/AgeConcern/equality_human_rights_policy.asp (13.06.2008)

Konklużjonijiet

Il-persuni LGBT jesperjenzaw omofobija, transfobija u diskriminazzjoni f'forom differenti, inkluż diskriminazzjoni diretta kif ukoll indiretta, u bullying u fastidju omofobiku u transfobiku. Dan ta' spiss jieħu l-forma ta' stqarrijiet insolenti u li jbaxxu lill-vittma, tħajnejja, insulti jew l-užu ta' lingwaġġ abbuživ. Barra minn hekk, l-okkorrenza ta' attakki verbali u fiżiċċi fil-konfront ta' persuni LGBT ġiet osservata fl-Istati Membri kollha.

Dan jaffettwa l-ħajjiġiet tal-persuni LGBT b'modi differenti. Jekk nibdew mill-ewwel gruppi ta' età, insibu li fl-iskejjel jintuża kliem insolenti fil-konfront tal-omosesswali u l-leżbjani. Fuq il-post tax-xogħol, il-fastidju jista' jseħħ ta' kuljum. Ir-relazzjonijiet ta' spiss ikunu neqsin mill-abbiltà li l-individwi joffru sikurezza lil xulxin bhala shab legali shah. Fid-djar tal-irtirar, jista' jkun li ma jkun hemm ebda għarfien dwar il-ħtiġiġiet tal-persuni LGBT.

Fl-Istati Membri kollha tal-UE ġew identifikati attitudnijet negattivi lejn il-persuni LGBT. Xi ciddadini tal-UE jirrapportaw li huma jħossuhom skomdi jkollhom persuna omosesswali bhala habib, kollega jew ġar tagħhom. Xi whud iħossuhom skomdi wkoll jekk ikollhom qarib li jifforma relazzjoni ma' persuna transgenera. Hemm ukoll nies li jqisu lill-persuni LGBT bhala ineligibbli biex jaħdmu bhala għalliema. Xi whud ma jaħsbux li l-persuni LGBT għandhom jidhru f'postijiet pubbliċi. U minbarra dan, hemm ukoll xi whud li jemmnu li l-omosesswalitā hija marda li għandha tiġi ttrattata b'mod mediku.

In-Nuqqas ta' Viżibilità u l-Fixxa tad-Diskriminazzjoni

Dan ir-rapport juri li l-'inviżibilità' tal-persuni LGBT f'diversi setturi tas-soċjetà tal-UE hija kwistjoni prominenti. Il-fatt li hafna persuni LGBT ma jitkellmux bil-miftuh dwar l-istejtus tagħhom jista' jfisser li l-incidenti ta' diskriminazzjoni esperjenzata jew percepita mhumiex riflessi fl-istatistika jew ma jaslux għand l-awtoritajiet, minhabba li ma jiġux irrapportati jew iffajl-jati bhala parti minn ilmenti għal reviżjoni legali.

Barra minn hekk, dan l-istudju juri li hafna persuni LGBT jadottaw *strategija* ta' inviżibilità minħabba, fost affarijiet oħra, il-biża' tal-omofobija, it-transfobija u d-diskriminazzjoni. Hawnhekk ukoll, din l-istratgeġja, kif ukoll in-nuqqas ta' għarfien dwar id-drittijiet, tipprevjeni lill-persuni LGBT milli jirrapportaw incidenti ta' diskriminazzjoni esperjenzata.

Din l-istampa tikkorrelata mas-sejba tal-maġġoranza tal-Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali li n-numru ta' każijiet ta' diskriminazzjoni bbażata fuq l-orjentazzjoni sesswali huwa baxx, meta mqabel mad-diskriminazzjoni fuq bażijiet oħrajn. Dawn il-fatturi jikkontribwixxu biex jagħmlu d-

diskriminazzjoni kontra l-persuni LGBT inqas vižibbli u biex wieħed isibha diffiċċi jiddetermina l-firxa tagħha.

F'dan l-istudju, l-omofobija, it-transfobija u d-diskriminazzjoni ġew identifikati bhala fenomeni li jeskludu lič-ċittadini LGBT milli jipparteċipaw b'mod shiħ fil-ħajja soċjali u politika.

Ir-rapport juri li d-diskriminazzjoni u l-omofobija jiżvantaġġjaw lill-persuni LGBT fl-oqsma kollha tal-ħajja soċjali, pereżempju:

- Il-kriminalità ta' mibegħda kontra persuni LGBT hija fenomenu prevalent li jaftetwa lill-persuni LGBT b'diversi modi fl-Istati Membri kollha. Rata baxxa ta' rapportar tassigura nuqqas ta' koerenza bejn iċ-ċifri uffiċjali u l-inċidenti ta' mibegħda proprja.
- Matul dawn l-aħħar snin, il-projbizzjonijiet jew l-impedimenti amministrattivi imblokkaw l-organizzazzjoni ta' dimostrazzjonijiet pacifici u pubblici tal-LGBT f'xi Stati Membri, u seħħew diversi inċidenti ta' attakki vjolenti waqt parati u dimostrazzjonijiet tal-LGBT.
- Fuq il-mezzi tal-midja wieħed jista' jsib bosta eżempji ta' diskors omofobiku, xi drabi artikolati minn figur politici jew reliġjużi prominenti.
- Il-familji LGBT jiffaċċejaw sfidi uniċi minħabba l-istigma tas-soċjetà u n-nuqqas ta' rikonoxximent istituzzjonali tar-relazzjonijiet tagħhom.
- Il-persuni LGBT huma sogħetti għall-omofobia u d-diskriminazzjoni fis-suq tax-xogħol b'ghadd ta' modi: diskriminazzjoni diretta, fastidju, bullying, ridikulaġni u billi jiġu izolati mis-soċjetà.
- F'ambjenti edukkattivi madwar l-UE nsibu diversi inċidenti ta' bullying u fastidju fil-konfront ta' persuni LGBT, mhux l-inqas fil-forma ta' omofobia verbali, bi kliem użat f'termini negattivi jiġi indirizzat lil persuni omosesswali rġiel, leżbjani jew transgħeneri.
- Fil-qasam tal-kura tas-sahħha nsibu inċidenti ta' diskriminazzjoni ma' persuni LGBT. Esperjenzi negattivi jinkludu meta l-orientazzjoni sesswali tigi deskritta bhala disturb mentali jew marda u s-suppożizzjoni li l-kljenti jew pajjenti huma eterosesswali b'difett.
- Il-persuni LGBT jiffaċċejaw diffikultajiet partikolari fil-proċess tat-tfittxija għall-ażiż.

Nuqqas ta' dejta u riċerka

Dejta statistika uffiċjali

Id-dejta uffiċjali dwar id-diskriminazzjoni tingabar biss fi ftit Stati Membri u fi hdan oqsma specifiċi biss:

- Il-Ligi Kriminali (diskors omofobiku ta' mibegħda u reati ta' mibegħda): Id-dejta dwar in-numru ta' rapporti tal-pulizija jew deciżjonijiet tal-qorti tingabar **fil-Litwanja, ir-Renju Unit u l-Iżvezja**. Fil-bqija tal-24 Stat Membru ma tingabar ebda dejta.
- Direttiva dwar l-Impjieg: Id-dejta dwar in-numru ta' ilmenti ta' diskriminazzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali tingabar fl-Awstrija, **ir-Repubblika Čeka, Ċipru, l-Estonja, l-Ungaria, il-Latvja, il-Litwanja, l-Olanda, ir-Rumanija u l-Iżvezja**. Fil-bqija tas-17-il Stat Membru ma hemmx statistika disponibbli.
- L-ghoti ta' ażil: Id-dejta dwar in-numru ta' persuni LGBT li jibbenifikaw minn ażil/protezzjoni sussidjarja minħabba persekuzzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali tiġi pprovduta fl-Awstrija, **il-Belġju, Ċipru, il-Latvja u l-Estonja**. Fil-bqija tat-22 Stat Membru ma hemmx statistika disponibbli.

Jidher ċar li s-sistemi ta' rapportar ghall-ġbir pazzjonali ta' dejta uffiċjali huma neqsin jew inkella insuffiċjenti fil-maġgoranza tal-Istati Membri.

Nuqqas sinjifikanti ta' dejta

Hemm nuqqas sinjifikanti ta' riċerka akademika u dejta mhux uffiċjali tal-NGOs fir-rigward tal-omofobija, it-transfobija u d-diskriminazzjoni fuq il-baži tal-orientazzjoni sesswali u l-identità tas-sessi f'hafna Stati Membri u fuq il-livell tal-UE. Id-dejta eżistenti meħuda minn riċerka mwettqa f'diversi kuntesti nazzjonali sserraħ fuq metodologiji differenti, li jagħmluha diffiċli biex tkun tista' tiġi žviluppata analizi komparattiva fuq il-firxa tad-diskriminazzjoni bbażata fuq l-orientazzjoni sesswali u l-identità tas-sessi madwar l-UE fl-oqsma kollha relatati mal-persuni LGBT.

L-analizi tan-nuqqas ta' dejta turi li hemm nuqqas profond ta' riċerka u statistika kwantitattiva u kwalitattiva fuq l-oqsma tematiċi kollha koperti f'dan ir-rapport. Il-qasam li jidher li huwa l-aktar wieħed li ssir riċerka fih jikkonċerna *l-attitudnijiet lejn il-persuni LGBT*. L-oqsma tar-reati ta' mibegħda u d-diskors ta' mibegħda, *l-aċċess ghall-kura tas-sahħha, is-suq tax-xogħol u l-edukazzjoni*, kienu jifilhu xi attenzjoni ta' riċerka f'xi Stati Membri. Madankollu, jidher li *kwistjonijiet transgħeneri, id-diskriminazzjoni multipli, ir-religion, il-libertà tal-laqgħat, l-ażil u l-isports* mhumiex irriċerkati bieżżejjed b'mod profond fl-Istati Membri kollha tal-UE.

Anness 1 L-Awturi tar-Rapporti tal-Pajjiżi

Pajjiż

Isem

L-Awstrija

Gudrun Hauer u Kurt Krickler

Il-Belġju

Alexis Dewaele u David Paternotte

Il-Bulgarija

Milena Dimitrova, Riċerkatriċi, I-Aġenċija għar-Riċerka Soċjali u tas-Suq.

Ċipru

Nicos Trimikliniotis, Assistant Professur u Direttur, iċ-Ċentru għall-istudju tar-Relazzjonijiet Inter-etiċċi, fuq ix-Xogħol u l-Immigrazzjoni fl-Università ta' Nicosia (Intercollège) u Stavros Stavrou Karayanni

Ir-Repubblika Čeka

Olga Pechová, psikologa bil-Phd u Martina Stepánková, avukat

Id-Danmarka

Mads Ted Drud-Jensen, soċjologu

L-Estonja

Agnes Alvela

Il-Finlandja

Kati Mustola, Professur tas-Sociology fl-Università ta' Helsinki

Franza

Natacha Chetcuti

II-Ġermanja

Dominic Frohn u Patrick Stärke

II-Greċċa

Miltos Pavlou

L-Ungernja

Judit Takács, Phd, L-Akkademja Ungerija tax-Xjenzi

L-Irlanda

Judy Walsh, Ghalliemma tal-Liġi u Kap tal-Istudji dwar l-Ugħwaljanza fil-University College ta' Dublin u Ad Astra, I-Istudja tar-Ričerka Catherine Conlon fil-University College ta' Dublin

L-Italja

Chiara Bertone, Riċerkatriċi u Ghalliemma, I-Università ta' Plemonte Orlentale

II-Latvja

Victor Makarov

II-Litwanja

Arturas Tereskinas, Professur Assoċjat tas-Socijoloġija fl-Università Vytautas Magnus

II-Lussemburgu

Christel Baltes-Loehr, Professur Assoċjat, Roby Antony, Pia Back, Marion Huss, Adrienne Ouafu u Sandy Vitali

Malta

Marceline Naudi, Phd

L-Olanda

Tim tal-proġett

II-Polonja

Ireneusz Krzeminski, Professur, I-Università ta' Varsavja

Il-Portugall	Teresa Líbano Monteiro, Riċerkatriċi u Assistent Professur, Verónica Policarpo, Studenta tal-Phd u Francisco Vieira da Silva, Riċerkatur fl-Istitut tax-Xjenzi Soċjali, I-Università ta' Liżbona
Ir-Rumanija	Florin Buhuceanu, President tal-NGO Accept għall-persuni LGBT.
Is-Slovakja	Paula Jojart, Riċerkatriċi, I-Università ta' Comenius u Roman Kollárik
Is-Slovenija	Roman Kuhar, Assistant Professor, I-Istitut tal-Paċi, Ljubljana
Spanja	Kerman Calvo
L-Iżvejja	Ulrika Westerlund, Ĝurnalista u Viċi President tal-RFSL
Ir-Renju Unit	Surya Monroe, Riċerkatriċi fl-affarijjiet soċjali

Anness 2 Parti Interessata (E) – Kwestjonarju

Introduzzjoni

Studju komparativ tad-diskriminazzjoni tal-persuni LGBT fl-UE

Dan il-kwestjonarju huwa parti minn studju komparativ tad-diskriminazzjoni kontra l-persuni ležbjani, omosesswali, bisesswali u transgeneri (LGBT) fl-UE. Il-kwestjonarju jikkonsisti minn numru ta' mistoqsijiet, jiddependi fuq il-qasam ta' fokus tal-organizzazzjoni tiegħek.

Il-kwestjonarju huwa maqsum fi tliet partijiet.

1. Li tiddeskrivi l-organizzazzjoni tiegħek
2. Li tikseb valutazzjoni tas-sitwazzjoni attwali fuq id-diskriminazzjoni u t-trattament inugwali tal-persuni LGBT f'pajjiżek.
3. Li tikseb harsa ġenerali tal-hidma mwettqa mill-NGOs, Korpi ta' Ugwaljanza Nazzjonali u organizazzjonijet governattivi relatata mad-diskriminazzjoni u t-trattament inugwali tal-persuni LGBT.

F'isem id-DIHR u l-COWI, aħna niringrazzjawk talli sibt il-hin timla l-kwestjonarju

Sabiex tghaddi ghall-kwestjonarju, jekk jogħġbok aghħfas fuq il-buttna "Ibda l-intervista".

Mistoqsijiet għal karakterizzazzjoni tal-organizzazzjoni tiegħek.

1. Jekk jogħġbok għid f'liema pajjiż hija bbażata l-organizzazzjoni tiegħek?

- L-Awstrija
- Il-Finlandja
- Il-Belġju
- Il-Bulgarija
- Čipru
- Ir-Repubblika Čeka
- Id-Danimarka
- Franza
- Il-Lussemburgu
- L-Iżvejja

- Spanja
- Is-Slovenja
- Is-Slovakja
- Ir-Rumanija
- Il-Portugall
- Il-Polonja
- L-Estonja
- Malta
- Ir-Renju Unit
- Il-Litwanja
- Il-Latvja
- L-Italja
- L-Irlanda
- L-Ungerija
- Il-Grecja
- Il-Germanja
- L-Olanda

2. Jekk jogħġbok ghid x'tip ta' organizzazzjoni hija

- Awtorità Pubblika (PA) (ghajr meta l-PA tkun korp ta' Ugwaljanza Nazzjonali)
- Korp ta' Ugwaljanza Nazzjonali (NEB)
- Organizzazzjoni Mhux Governattiva (NGO)

Mistoqsijiet għal karakterizzazzjoni tal-organizzazzjoni tiegħek.

[NGO biss għandha twieġeb din il-mistoqsija]

3. Jekk jogħġbok ghid x'inhu(ma) l-grupp(i) fil-mira tal-organizzazzjoni

- Omosesswali
- Leżbjani
- Bi-sesswali
- Transgeneri

[organizzazzjoni li mhijiex NGO biss għandha twieġeb din il-mistoqsija]

4. Jekk jogħġbok ghid x'inhuma l-oqsma ta' interess tal-organizzazzjoni

- Il-liġi kriminali (eż. reati ta' mibegħda)
- Kwistjonijiet familjari u soċjali
- Is-suq tax-xogħol
- L-Ażil u r-Ri-unifikazzjoni tal-Familja
- L-Edukazzjoni
- Servizz tas-sahħha
- Ir-religjon
- L-isports
- Il-midja
- Kwistjonijiet transgeneri
- Ohrajn (qasam ta' test miftuħ)

Opinjoni Ĝenerali

Il-valutazzjoni tiegħek tal-opinjoni tal-pubbliku ġenerali dwar il-persuni LGBT. Jekk jogħġibok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-aċċettazzjoni ġenerali tal-persuni LGBT f'pajjiżek.

5. Persuni Leżbjani

- 1. Mhux aċċettati
- 2. Aċċettati minn minoranza
- 3. Aċċettati minn nofs in-nies
- 4. Aċċettati mill-maġgoranza
- 5. Aċċettazzjoni totali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

6. Persuni Omosesswali

- 1. Mhux aċċettati
- 2. Aċċettati minn minoranza
- 3. Aċċettati minn nofs in-nies
- 4. Aċċettati mill-maġgoranza
- 5. Aċċettazzjoni totali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

7. Persuni Bisesswali

- 1. Mhux aċċettati
- 2. Aċċettati minn minoranza
- 3. Aċċettati minn nofs in-nies
- 4. Aċċettati mill-maġgoranza
- 5. Aċċettazzjoni totali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

8. Persuni Transgeneri

- 1. Mhux aċċettati
- 2. Aċċettati minn minoranza
- 3. Aċċettati minn nofs in-nies
- 4. Aċċettati mill-maġgoranza
- 5. Aċċettazzjoni totali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

Il-Liġi Kriminali, il-Libertà tal-laqgħat/tal-espressjoni

Il-valutazzjoni tiegħek tal-opportunità li għandhom il-persuni LGBT biex jinvokaw id-drittijiet politici tagħhom u jipparteċipaw fl-isfera pubblika.

9. Jekk jogħġbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-opportunitajiet illi għandhom il-persuni LGBT biex jesprimu l-interessi fi kwistjonijiet relatati mal-libertà tal-laqghat u tal-espressjoni, meta mqabbla mal-opportunitajiet illi għandhom il-persuni mhux LGBT (eż. fl-ippjanar u l-parcipazzjoni ta' parati, biex jesprimu l-opinjonijiet tagħhom fil-midja, biex jistabbilixxu assoċċazzjonijiet).

- 1. M'għandhomx opportunitajiet
- 2. Għandhom fit Opportunitajiet
- 3. Għandhom xi Opportunitajiet
- 4. Għandhom hafna Opportunitajiet
- 5. Għandhom Opportunitajiet indaq
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mħix rilevanti

10. Jekk jogħġbok ghid jekk, f'pajjiżek, hemmx xi regoli uffiċċiali, linji gwida eċċ. li jillimitaw b'mod partikolari lill-persuni LGBT milli jezerċitaw id-dritt tagħhom għal-libertà tal-laqghat jew tal-espressjoni (F'xi pajjiżi Ewropej hemm ċerti gruppi politici li ma jistgħux jorganizzaw mixjiet ta' protesta jew johorġu għal pozizzjonijiet politici minħabba legizlazzjoni speċjali li teżisti).

- Iva
- Le
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mħix rilevanti

11. Jekk iva, tista' jekk jogħġbok issemmi l-isem tal-ligi jew prattika?

- Ikteb hawn

Il-Ligi Kriminali, il-Libertà tal-laqghat

Il-valutazzjoni tiegħek tal-opportunitā li għandhom il-persuni LGBT biex jinvokaw id-drittijiet politici tagħhom u jipparteċipaw fl-isfera pubblika tal-persuni LGBT.

Jekk jogħġbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tar-rikonoxximent tal-persuni LGBT bhala partecipanti ugwalli fil-qasam politiku f'pajjiżek (eż. li persuni omosesswali, leżbjani, bisesswali jew transgeneri li jiddikjaraw l-orientazzjoni sesswali tagħhom fil-miftuh ikunu jistgħu jiġi eletti bhala politikanti)

12. Persuni Leżbjanji

- 1. Mħux rikonoxxuti
- 2. Kemmxejn rikonoxxuti
- 3. Rikonoxxuti minn hafna
- 4. Kważi rikonoxximent shiħ
- 5. Rikonoxximent totali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mħix rilevanti

13. Persuni Omosesswali

- 1. Mhux rikonoxxuti
- 2. Kemmxejn rikonoxxuti
- 3. Rikonoxxuti minn ħafna
- 4. Kwazi rikonoxximent shiħ
- 5. Rikonoxximent totali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhx rilevanti

14. Persuni Bisesswali

- 1. Mhux rikonoxxuti
- 2. Kemmxejn rikonoxxuti
- 3. Rikonoxxuti minn ħafna
- 4. Kważi rikonoxximent shiħ
- 5. Rikonoxximent totali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhx rilevanti

15. Persuni Transġeneri

- 1. Mhux rikonoxxuti
- 2. Kemmxejn rikonoxxuti
- 3. Rikonoxxuti minn ħafna
- 4. Kważi rikonoxximent shiħ
- 5. Rikonoxximent totali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhx rilevanti

Il-Ligi Kriminali, protezzjoni legali

Il-valutazzjoni tiegħek tal-istejtus legali tal-persuni LGBT f'pajjiżek

Jekk jogħġibok iddiċċjara l-valutazzjoni tiegħek tal-livell ta' protezzjoni legali mogħtija kontra d-diskriminazzjoni/it-trattament inugwali għall-persuni LGBT.

16. Ligrijiet soċjali (eż. aċċess ugwali għal beneficiċċi soċjali).

- 1. Ebda protezzjoni
- 2. Ftit protezzjoni
- 3. Xi protezzjoni
- 4. Protezzjoni tajba
- 5. Protezzjoni għolja
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhx rilevanti

17. Regolazzjoni tas-suq tax-xogħol (eż. nuqqas ta' beneficiċċi tax-xogħol għal shab tal-istess sess)

- 1. Ebda protezzjoni

- 2. Ftit protezzjoni
- 3. Xi protezzjoni
- 4. Protezzjoni tajba
- 5. Protezzjoni għolja
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhxix rilevanti

18. Ligijiet fuq ir-regolazzjoni tal-proprietà (eż. xi whud mhumiex permessi jippossejedu jew jixtru certi affarijiet)

- 1. Ebda protezzjoni
- 2. Ftit protezzjoni
- 3. Xi protezzjoni
- 4. Protezzjoni tajba
- 5. Protezzjoni għolja
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhxix rilevanti

19. Regolazzjoni reliġjuža (eż. restrizzjonijiet għal aċċess għal certi ritwali fil-knejjes, issanzjonati mil-ligi)

- 1. Ebda protezzjoni
- 2. Ftit protezzjoni
- 3. Xi protezzjoni
- 4. Protezzjoni tajba
- 5. Protezzjoni għolja
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhxix rilevanti

20. Ligijiet tal-familja (eż. certi ligijiet japplikaw biss għal koppji ēterosesswali, għalhekk jittrattaw lill-koppji tal-istess sess b'mod differenti)

- 1. Ebda protezzjoni
- 2. Ftit protezzjoni
- 3. Xi protezzjoni
- 4. Protezzjoni tajba
- 5. Protezzjoni għolja
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhxix rilevanti

21. Ligijiet tat-taxxa (eż. certi benefiċċi tat-taxxa jiġu rregolati fir-rigward tal-ishab ēterosesswali u mhux għal ohrajn)

- 1. Ebda protezzjoni
- 2. Ftit protezzjoni
- 3. Xi protezzjoni
- 4. Protezzjoni tajba
- 5. Protezzjoni għolja
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhxix rilevanti

22. Drittijiet politici (eż. il-libertà tal-laqgħat u d-dritt għal aċċess ugwali għall-finanzjament pubbliku ta' attivitajiet politici).

- 1. Ebda protezzjoni
- 2. Ftit protezzjoni
- 3. Xi protezzjoni
- 4. Protezzjoni tajba
- 5. Protezzjoni għolja
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mħix rilevanti

23. Ligijiet tal-immigrazzjoni (eż. ir-rikonoxximent tal-persekuzzjoni fuq il-baži tal-orjentazzjoni sesswali bħala baži għall-ażil)

- 1. Ebda protezzjoni
- 2. Ftit protezzjoni
- 3. Xi protezzjoni
- 4. Protezzjoni tajba
- 5. Protezzjoni għolja
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mħix rilevanti

Il-Liġi Kriminali, reati ta' mibegħda

Il-valutazzjoni tiegħek tal-istejtus tal-persuni LGBT f'dak li għandu x'jaqsam ma' fastidji u attakki fuq il-baži tal-orjentazzjoni sesswali f'pajjiżek ('l hekk imsejha reati ta' mibegħda)

24. Jekk jogħġgbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-livell ta' attakki u inċidenti ta' fastidju minnhabba l-orjentazzjoni sesswali.

- 1. Xejn/livell baxx
- 2. Livell kemmxejn baxx
- 3. Livell medju
- 4. Livell kemmxejn għoli
- 5. Livell għoli
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mħix rilevanti

Il-valutazzjoni tiegħek tal-istejtus tal-persuni LGBT f'dak li għandu x'jaqsam ma' fastidji u attakki fuq il-baži tal-orjentazzjoni sesswali ('l hekk imsejha reati ta' mibegħda)

25. Jekk jogħġgbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek ta' kemm l-awtoritajiet pubbliċi jqisu bħala rilevanti r-reati ta' mibegħda lejn il-persuni LGBT, meta mqabbla mal-attakki lejn persuni oħrajn.

- 1. Ma jieħdu il-problema bis-serjetà
- 2. Jieħdu bi ftit li xejn serjetà
- 3. Jieħdu kemmxejn bis-serjetà
- 4. Jieħdu bis-serjetà

- 5. Jieħduha bis-serjetà ħafna
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhx rilevanti

Kwistjonijiet familjari u soċjali

Il-valutazzjoni tiegħek tas-sitwazzjoni tal-persuni LGBT fuq kwistjonijiet familjari u soċjali.

26. Jekk jogħġbok għid jekk huwiex possibbli li jkun hemm koppja tal-istess sess issanzjonata u rregistrata pubblikament f'pajjiżek.

- Iva
- Le
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhx rilevanti

27. Jekk jogħġbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-livell tal-barrieri/diffikultajiet amministrattivi u proċedurali meta tkun tgħix f'koppja tal-istess sess mhux issanzjonata pubblikament f'pajjiżek (eż-koppja mhux irregestrata).

- 1. Hafna barrieri/diffikultajiet
- 2. Ammont kbir ta' barrieri/diffikultajiet
- 3. Xi barrieri/diffikultajiet
- 4. Ftit barrieri/diffikultajiet
- 5. Ma hemmx barrieri/diffikultajiet
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhx rilevanti

28. Koppja tal-istess sess f'pajjiżi tista' tiġi ssanzjonata minn jew hija rikonoxxuta minn: (eż- hemm xi leġiżlazzjoni li tippermettiha u tqisha valida f'termini tagħha stess) (tweġġibet multipli huma permessi).

- Skont leġiżlazzjoni ġenerali
- Skont leġiżlazzjoni specjalisti
- Ohrajn (eż- muniċipalitajiet), jekk iva jekk jogħġbok speċifika hawn taħbi
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhx rilevanti

29. Jekk jogħġbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek dwar jekk l-awtoritatijiet pubbliċi joffrux l-istess aċċess għal servizzi pubbliċi lil koppji tal-istess sess bħalma joffru lil koppji eterosesswali (eż- fir-rigward tar-rikonoxximent ta' shab tal-istess sess fl-iskejjel jew fl-isptarijiet).

- 1. Ebda/livell baxx ta' aċċess
- 2. Livell kemmxejn baxx ta' aċċess
- 3. Livell moderat ta' aċċess
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' aċċess
- 5. Livell għoli ta' aċċess
- Ma nafx

- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

[Wieġeb biss jekk l-organizzazzjoni tiegħek hija NGO:]

Is-suq tax-xogħol

Il-valutazzjoni tiegħek tal-persuni LGBT fir-rigward tal-opportunitajiet fis-suq tax-xogħol.

30. Jekk jogħġibok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-ugwaljanza tal-opportunità fil-ksib ta' impjiegħi għall-persuni leżbjani, omosesswali u bisesswali, meta mqabbla mal-eterosesswali. (eż. jekk l-applikant jikxel l-orientazzjoni sesswali tiegħu jkun fi żvantaġġi biex jikseb impjieg, meta mqabbel ma' applikant eterosesswali).

- 1. Opportunitajiet inugwali
- 2. Opportunitajiet kemmxejn inugwali
- 3. Opportunitajiet ugħwali b'mod moderat
- 4. Opportunitajiet ugħwali sa ċertu punt
- 5. Opportunitajiet ugħwali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

31. Jekk jogħġibok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-ugwaljanza tal-opportunità fil-ksib ta' impjiegħi għal persuni transgeneri, meta mqabbla mal-eterosesswali. (eż. persuna li tiddikjara li hija transgenera fil-miftuh tiffaċċja żvantaġġi biex tikseb impjieg, meta mqabbla ma' persuni oħrajn).

- 1. Opportunitajiet inugwali
- 2. Opportunitajiet kemmxejn inugwali
- 3. Opportunitajiet ugħwali b'mod moderat
- 4. Opportunitajiet ugħwali sa ċertu punt
- 5. Opportunitajiet ugħwali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

Jekk jogħġibok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-ugwaljanza tal-opportunitajiet għal avvanzi fil-karriera tax-xogħol għall-persuni LGBT, meta mqabbla mal-opportunitajiet għal persuni mhux LGBT.

32. Persuni Leżbjani

- 1. Opportunitajiet inugwali
- 2. Opportunitajiet kemmxejn inugwali
- 3. Opportunitajiet ugħwali b'mod moderat
- 4. Opportunitajiet ugħwali sa ċertu punt
- 5. Opportunitajiet ugħwali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

33. Persuni Omosesswali

- 1. Opportunitajiet inugwali

- 2. Opportunitajiet kemmxejn inugwali
- 3. Opportunitajiet uguali b'mod moderat
- 4. Opportunitajiet uguali sa certu punt
- 5. Opportunitajiet uguali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

34. Persuni Bisesswali

- 1. Opportunitajiet inugwali
- 2. Opportunitajiet kemmxejn inugwali
- 3. Opportunitajiet uguali b'mod moderat
- 4. Opportunitajiet uguali sa certu punt
- 5. Opportunitajiet uguali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

35. Persuni transgeneri

- 1. Opportunitajiet inugwali
- 2. Opportunitajiet kemmxejn inugwali
- 3. Opportunitajiet uguali b'mod moderat
- 4. Opportunitajiet uguali sa certu punt
- 5. Opportunitajiet uguali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

Jekk jogħġbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-livell ta' ħlas uguali (pagi, inkluži benefiċċi u benefiċċi lill-ishab) għal xogħol uguali għall-persuni LGBT, meta mqabbel ma' dak għall-persuni mhux LGBT.

36. Persuni Leżbjani

- 1. Opportunitajiet inugwali
- 2. Opportunitajiet kemmxejn inugwali
- 3. Opportunitajiet uguali b'mod moderat
- 4. Opportunitajiet uguali sa certu punt
- 5. Opportunitajiet uguali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

37. Persuni Omosesswali

- 1. Opportunitajiet inugwali
- 2. Opportunitajiet kemmxejn inugwali
- 3. Opportunitajiet uguali b'mod moderat
- 4. Opportunitajiet uguali sa certu punt
- 5. Opportunitajiet uguali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

38. Persuni Bisesswali

- 1. Opportunitajiet inugwali
- 2. Opportunitajiet kemmxejn inugwali
- 3. Opportunitajiet ugwali b'mod moderat
- 4. Opportunitajiet ugwali sa certu punt
- 5. Opportunitajiet ugwali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

39. Persuni Transgeneri

- 1. Opportunitajiet inugwali
- 2. Opportunitajiet kemmxejn inugwali
- 3. Opportunitajiet ugwali b'mod moderat
- 4. Opportunitajiet ugwali sa certu punt
- 5. Opportunitajiet ugwali
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

L-Ažil u r-ri-unifikazzjoni tal-familja

Il-valutazzjoni tiegħek tal-persuni LGBT fir-rigward tal-ažil u r-ri-unifikazzjoni tal-familja.

40. Jekk jogħġbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-gharfien ġenerali mill-awtoritajiet pubblici tal-persuni LGBT li jkunu qegħdin ifittxu ažil u tal-koppiji tal-istess sess li jkunu qegħdin ifittxu ri-unifikazzjoni mal-familja.

- 1. Ebda/livell baxx ta' għarfien
- 2. Livell kemmxejn baxx ta' għarfien
- 3. Livell moderat ta' għarfien
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' għarfien
- 5. Għarfien mifrux
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

41. Jekk jogħġbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tar-rilevanza li l-awtoritajiet pubblici jagħtu lil dawk il-persuni LGBT li jkunu qegħdin ifittxu ažil illi jkunu qegħdin ifittxu stejtus ta' refuġjat?

- 1. Ma jagħtu ebda rilevanza
- 2. Jagħtu ftit rilevanza
- 3. Jagħtu ammont tajjeb ta' rilevanza
- 4. Jagħtu ammont kemmxejn għoli ta' rilevanza
- 5. Jagħtu ammont għoli ta' rilevanza
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

[Wieġeb biss jekk l-organizzazzjoni tiegħek hija NGO]

42. Jekk jogħġibok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-importanza ta' attenzjoni speċjali fil-komunità LGBT għall-persuni LGBT li jkunu qiegħdin ifittxu ażil u ghall-koppji tal-istess sess li jkunu qiegħdin ifittxu ri-unifikazzjoni mal-familja.

- 1. Mhux importanti
- 2. Kemmxejn importanti
- 3. Konsiderevolment importanti
- 4. Importanti
- 5. Importanti ħafna
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

L-Edukazzjoni

Il-valutazzjoni tiegħek tal-persuni LGBT fir-rigward ta' kwistjonijiet edukattivi. Jekk jogħġibok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-livell ta' accettazzjoni lejn il-persuni LGBT **mill-persunal tal-iskola** fl-iskejjel fil-livelli edukattivi li ġejjin:

43. L-edukazzjoni primarja (Skola bażika 0-9 snin)

- 1. Ebda/livell baxx ta' accettazzjoni
- 2. Livell baxx ta' accettazzjoni
- 3. Livell moderat ta' accettazzjoni
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' accettazzjoni
- 5. Livell għoli ta' accettazzjoni
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

44. L-edukazzjoni sekondarja oħla (eż. Ġinnasju)

- 1. Ebda/livell baxx ta' accettazzjoni
- 2. Livell baxx ta' accettazzjoni
- 3. Livell moderat ta' accettazzjoni
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' accettazzjoni
- 5. Livell għoli ta' accettazzjoni
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

45. L-edukazzjoni post sekondarja mhux terzjarja (edukazzjoni fi żmien iqsar 0,5-2 snin)

- 1. Ebda/livell baxx ta' accettazzjoni
- 2. Livell baxx ta' accettazzjoni
- 3. Livell moderat ta' accettazzjoni
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' accettazzjoni
- 5. Livell għoli ta' accettazzjoni
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

**46. Edukazzjoni terzjarja livell B (Edukazzjoni vokazzjonali/professjonalni
3-4 snin)**

- 1. Ebda/livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 2. Livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 3. Livell moderat ta' aċċettazzjoni
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' aċċettazzjoni
- 5. Livell għoli ta' aċċettazzjoni
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

**47. Edukazzjoni terzjarja livell A (riċerka jew edukazzjoni universitarja 3-
8 snin)**

- 1. Ebda/livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 2. Livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 3. Livell moderat ta' aċċettazzjoni
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' aċċettazzjoni
- 5. Livell għoli ta' aċċettazzjoni
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

Jekk jogħġibok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-livell ta' aċċettazzjoni lejn il-persuni LGBT **minn studenti oħra jn fl-iskola fil-livelli edukattivi li ġejjin:**

48. L-edukazzjoni primaria (Skola bażika 0-9 snin)

- 1. Ebda/livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 2. Livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 3. Livell moderat ta' aċċettazzjoni
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' aċċettazzjoni
- 5. Livell għoli ta' aċċettazzjoni
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

49. L-edukazzjoni sekondarja oħla (eż. Ġinnasju)

- 1. Ebda/livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 2. Livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 3. Livell moderat ta' aċċettazzjoni
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' aċċettazzjoni
- 5. Livell għoli ta' aċċettazzjoni
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

**50. L-edukazzjoni post sekondarja mhux terzjarja (edukazzjoni fi żmien
iqsar 0,5-2 snin)**

- 1. Ebda/livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 2. Livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 3. Livell moderat ta' aċċettazzjoni

- 4. Livell kemmxejn għoli ta' aċċettazzjoni
- 5. Livell għoli ta' aċċettazzjoni
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

51. Edukazzjoni terzjarja livell B (Edukazzjoni vokazzjonali/professjonali 3-4 snin)

- 1. Ebda/livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 2. Livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 3. Livell moderat ta' aċċettazzjoni
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' aċċettazzjoni
- 5. Livell għoli ta' aċċettazzjoni
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

52. Edukazzjoni terzjarja livell A (riċerka jew edukazzjoni universitarja 3-8 snin)

- 1. Ebda/livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 2. Livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 3. Livell moderat ta' aċċettazzjoni
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' aċċettazzjoni
- 5. Livell għoli ta' aċċettazzjoni
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

Jekk jogħġibok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek fuq kemm taħseb li l-kurrikuli tal-iskejjel jagħtu kas ta' kwistjonijiet relatati mal-LGBT fil-livelli edukattivi li ġejjin.

53. L-edukazzjoni primarja (Skola bażika 0-9 snin)

- 1. Ma jagħtux kas
- 2. Livell baxx ta' kunsiderazzjoni
- 3. Livell tajjeb ta' kunsiderazzjoni
- 4. Rispettuži b'mod wiesa'
- 5. Rispettuži hafna
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

54. L-edukazzjoni sekondarja oħħla (eż. Ġinnasju)

- 1. Ma jagħtux kas
- 2. Livell baxx ta' kunsiderazzjoni
- 3. Livell tajjeb ta' kunsiderazzjoni
- 4. Rispettuži b'mod wiesa'
- 5. Rispettuži hafna
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

**55. L-edukazzjoni post sekondarja mhux terzjarja (edukazzjoni fi żmien
iqsar 0,5-2 snin)**

- 1. Ma jagħtux kas
- 2. Livell baxx ta' kunsiderazzjoni
- 3. Livell tajjeb ta' kunsiderazzjoni
- 4. Rispettuži b'mod wiesa'
- 5. Rispettuži ħafna
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhxix rilevanti

**56. Edukazzjoni terzjarja livell B (Edukazzjoni vokazzjonali/professjonal
3-4 snin)**

- 1. Ma jagħtux kas
- 2. Livell baxx ta' kunsiderazzjoni
- 3. Livell tajjeb ta' kunsiderazzjoni
- 4. Rispettuži b'mod wiesa'
- 5. Rispettuži ħafna
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhxix rilevanti

**57. Edukazzjoni terzjarja livell A (riċerka jew edukazzjoni universitarja 3-
8 snin)**

- 1. Ma jagħtux kas
- 2. Livell baxx ta' kunsiderazzjoni
- 3. Livell tajjeb ta' kunsiderazzjoni
- 4. Rispettuži b'mod wiesa'
- 5. Rispettuži ħafna
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhxix rilevanti

Is-Servizz tas-sahha

Il-valutazzjoni tiegħek tal-persuni LGBT fir-rigward tas-settur tas-servizzi tas-sahha.

**58. Jekk jogħġibok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek fuq l-attitudni ġenerali
mill-persunal fil-qasam tas-servizzi tas-sahha ghall-ħtiġijiet specifiċi
relatati mal-persuni LGBT (eż. persuni leżbjani li jkunu qegħdin ifittxu
inseminazzjoni assistita jew ir-rikonoximent ta' shab tal-istess sess bhala
qraba/membri familjari).**

- 1. Attitudni negattiva
- 2. Attitudni kemmxejn negattiva
- 3. Attitudni moderata
- 4. Attitudni kemmxejn pożittiva
- 5. Attitudni pozittiva
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhxix rilevanti

59. Jekk jogħgbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-attitudni ġenerali mill-persunal fil-qasam tas-servizzi tas-sahha lejn dawk il-persuni omosesswali rgiel li jkunu infettati bl-hiv/aids.

- 1. Attitudni negattiva
- 2. Attitudni kemmxejn negattiva
- 3. Attitudni moderata
- 4. Attitudni kemmxejn pozittiva
- 5. Attitudni pozittiva
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

Ir-Religion

Il-valutazzjoni tiegħek tar-rikonoxximent tal-persuni LGBT fi ħdan religjonijiet ewlenin.

60. Shubija bejn tnejn tal-istess sess fil-pajjiż tieghi tista' tiġi sanzjonata minn jew hija rikonoxxuta minn: (Eż. religjon tippermettiha u tqisha valida fit-termini tagħhom stess) (tweġibet multipli huma permessi).

- Religjon Nazzjonali ta' pajjiżi
- Religjonijiet oħra jn f'pajjiżi
- Ma nafx/Mhux rilevanti

L-isports

Il-valutazzjoni tiegħek tal-persuni LGBT fil-qasam tal-isports.

61. Jekk jogħgbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek fuq kemm taħseb li l-persuni LGBT jistgħu jitkellmu bil-miftuh dwar l-orientazzjoni sesswali tagħhom meta jiġi biex jipprattikaw xi sport fuq livell privat.

- 1. Ma għandhom ebda possibbiltà
- 2. Livell baxx ta' possibbiltà
- 3. Livell moderat ta' possibbiltà
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' possibbiltà
- 5. Livell għoli ta' possibbiltà
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

62. Jekk jogħgbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-livell ta' aċċettazzjoni tal-persuni LGBT li jistqarru l-orientazzjoni sesswali tagħhom bil-miftuh fir-rigward tal-prattika tal-isports.

- 1. Ebda/livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 2. Livell baxx ta' aċċettazzjoni
- 3. Livell moderat ta' aċċettazzjoni
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' aċċettazzjoni
- 5. Livell għoli ta' aċċettazzjoni
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

Il-Midja

Il-valutazzjoni tiegħek tat-trattament tal-persuni LGBT minn mezzi tal-midja b'sidien pubblici (televiżjoni, gazzetti, websajts tal-internet ta' xandara pubblici eċċi).

63. Jekk jogħġbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tat-trattament tal-persuni LGBT fil-midja b'mod ġenerali.

- 1. Trattament negattiv
- 2. Trattament kemmxejn negattiv
- 3. Trattament newtrali
- 4. Trattament kemmxejn pożittiv
- 5. Trattament pożittiv
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

64. Jekk jogħġbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-isterjotipar tal-persuni LGBT fil-midja b'mod oppost għall-preżentazzjoni ta' deskrizzjoni sottili.

- 1. Sterjotipar kbir ħafna
- 2. Sterjotipar sa ċertu punt
- 3. Sterjotipa u fastidju ugwali
- 4. Deskrizzjonijiet kemmxejn sottili
- 5. Deskrizzjonijiet sottili
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

Kwistjonijiet transġeneri

Il-valutazzjoni tiegħek tas-sitwazzjoni tal-persuni transġeneri.

65. Jekk jogħġbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-gharfien pubbliku ġenerali dwar il-persuni transġeneri.

- 1. Ebda/livell baxx ta' għarfien
- 2. Livell kemmxejn baxx ta' għarfien
- 3. Livell moderat ta' għarfien
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' għarfien
- 5. Ježisti għarfien mifrux sewwa
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

66. Jekk jogħġbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-gharfien tal-awtoritatijiet pubblici dwar il-persuni transġeneri.

- 1. Ebda/livell baxx ta' għarfien
- 2. Livell kemmxejn baxx ta' għarfien
- 3. Livell moderat ta' għarfien
- 4. Livell kemmxejn għoli ta' għarfien
- 5. Ježisti għarfien mifrux sewwa
- Ma nafx

Ma tapplikax/Mhix rilevanti

67. Jekk jogħgbok għid kemm tahseb li huwa importanti li l-awtoritajiet pubbliċi jagħtu attenzjoni speċjali lil persuni transġeneri fir-rigward tar-riskju tal-eskużjoni soċjali.

- 1. Mhux importanti
- 2. Kemmxejn importanti
- 3. Pjuttost importanti
- 4. Importanti
- 5. Importanti hafna
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhux rilevanti

68. Jekk jogħgbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek tal-livell ta' diskriminazzjoni lejn il-persuni transġeneri fi ħdan il-komunità LGBT.

- 1. Livell gholi
- 2. Livell kemmxejn gholi
- 3. Livell medju
- 4. Livell kemmxejn baxx
- 5. Ebda/livell baxx
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

69. Jekk jogħgbok iddikjara l-valutazzjoni tiegħek fuq kemm inti lest li tinkludi persuni transġeneri, bhala sottogrupp distint, fl-organizzazzjoni tiegħek.

- 1. Xejn
- 2. Ftit
- 3. Sa certu punt
- 4. Mhux hażin
- 5. Hafna
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

Dwar il-hidma tal-organizzazzjoni tiegħek fuq l-omofobija u d-diskriminazzjoni

L-ghan tagħhom huwa li aħna niġbru dejta dwar il-hidma li qiegħda ssir fl-Ewropa fuq l-omofobija u d-diskriminazzjoni fuq il-baži tal-orjentazzjoni sesswali.

70. L-organizzazzjoni tiegħek għandha xi rendikonti, analizijiet jew rapporti bil-miktub dwar l-istat attwali tal-affarijiet fir-rigward tal-persuni LGBT?

- Iva
- Le
- Ma nafx
- Ma tapplikax/Mhix rilevanti

71. Jekk jogħġbok semmi wħud mill-oqsma li koprejt fir-rendikonti bil-miktub.

- Opinjoni Ġenerali
- Is-Suq tax-Xogħol
- Minoranzi etnici
- Kwistjonijiet familjari u soċjali
- Il-libertà tal-laqgħat
- Il-ligi kriminali
- Reati ta' mibegħda
- L-edukazzjoni
- Is-servizzi tas-sahħha
- L-isports
- Il-midja
- Kwistjonijiet transgeneri
- Oħrajn (Jekk jogħġbok niżżeq qasam rilevanti iehor)

72. Jekk huwa possibbli, jekk jogħġbok semmi wħud mit-titli tar-rendikonti, analizċijiet jew rapporti fuq l-oqsma msemmija.

- Ikteb hawn

73. Jekk għandek xi eżempji ta' prattika tajba fi/mill-organizzazzjoni tiegħek, jekk jogħġbok semmihom hawn taħt (eż. l-edukazzjoni tal-impiegati pubblici fi kwistjonijiet ta' minoranza jew f'inizjattivi kontra d-diskriminazzjoni, inkluża l-orjentazzjoni sesswali). Jekk mghandekx kummenti x'tagħti, jekk jogħġbok halli l-ispażju vojt.

- Ikteb hawn

74. Jekk għandek xi kummenti oħra x'tagħmel dwar id-diskriminazzjoni kontra l-persuni LGBT, li huma rilevanti b'mod speċifiku għal pajjiżek, jekk jogħġbok niżżeq hawn taħt. Jekk mghandekx kummenti x'tagħti, jekk jogħġbok halli l-ispażju vojt.

- Ikteb hawn

[wieġeb biss jekk l-organizzazzjoni tiegħek hija NGO_jew_EB]

75. Id-DIHR u l-COWI jixtiequ jżuruk f'Marzu/April. Jekk hemm xi suġġetti li tixtieq tqajjem u tiddiskuti magħna, jekk jogħġbok semmihom hawn taħt.

- Ikteb hawn

76. Jekk għandek xi kummenti oħrajn dwar l-istħarriġ, jekk jogħġbok niżżeq hawn taħt.

- Ikteb hawn

Jekk jogħġbok aghħfas il-buttna "li jmiss" biex tissejvja t-twiegħibet u aghħlaq il-kwestjonarju.

Grazzi tal-kontribut tiegħek fl-istħarriġ

Traduzzjoni mhux verifikata